15
Msc

Foliorum 181

2767

TRACTATUS
ASCETIC.
M.S.

K K
LYCEAL
BIBLIOTHEK
ZU
LAIBACH

K K
LYCEAL
BIBLIOTHEK
ZU
LAIBACH

15
Msc

2767

[illegible]nfiteantur [illegible] in secula misericordia eius Dicant qui
redempti sunt [illegible] redemit de manu inimici de regio
[illegible] A solis ortu et occasu aquilone mari
[illegible] in solitudine in inaquoso [illegible] civitatis habitaculi
[illegible] non invenerunt [illegible]
ferit Et clamaverit ad dominum cum tribularentur et de necessita
tibus eorum eripuit eos Et eduxit eos in viam rectam ut irent
in civitatem habitacionis Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius
filiis hominum Quia saciavit animam inanem et animam esu
rientem [illegible] bonis Sedentes in tenebris et umbra mortis
[illegible] ferro Quia exacerbaverunt
[illegible] altissimi irritaverunt Et humiliatum est in
[illegible] et infirmati sunt nec fuit qui adiuvaret Et
clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum
[illegible] eduxit eos de tenebris et umbra mortis [illegible]
[illegible] Quia contriverunt

Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum Quia contri
vit portas eras et vectes ferreos confregit Suscepit eos de via iniqui
tatis eorum propter iniusticias enim suas humiliati sunt Omnem escam abhomin
ata est anima eorum et appropinquaverunt usque ad portas mortis Et clamaverunt
ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos Misit verbum
suum et sanavit eos et eripuit [illegible] de interitionibus eorum Confiteantur domino misericordie eius
et mirabilia [illegible] filiis hominum Et sacrificent [illegible]
et opera [illegible] exultatione Qui descendunt [illegible] navibus et [illegible]
[illegible] aquis multis Ipsi viderunt opera domini et [illegible] facientes operacione
[illegible]

Caesaris imperio famuletur romulus orbis.
Et paribus studiis sub materialibus armis
Miles teutonicus sibi seruiat atque latinus.
Augens rem publicam consueto robore nostram.
Ast ego uir tenuis non utens talibus armis.
Perpetuis uotis cum fratribus odilo nostris.
Augusto opto meo deuotius tempore cuncto.
Vitam. uirtutem. pacem. simul atque salutem.
Et ne cum pa[illegible]cis sibi bella gerenti inimicis.
Semper amans otii uidear minus auxiliari.
Offero de nostris quoque spiritualibus armis.
Munus per paruum sed eorum mentibus aptum.
Militie sacre decorat quos baltheus ille.
Xpc discipulos quo iussit cingere lumbos.
En tibi quesitos iam dudum diue libellos.
Implens promissum. collegi corpus in unum.
Vnius ore uiri quos [illegible] inclitus auctor.
Obtulit ecclesie diu[illegible] munere matri.
Qui sine fine suis eterno prospicit usu.
Denique bissenos presenti corpore libros.
Aspicias queso sequitur quam congruus ordo.
Primus habet monachus habitus quis debeat esse.
Regula psallendique modus datur inde secundo:
Tertius hoc iterum describit plenius ipsum.
Informatque nouos per singula quartus alumpnos.
Octo quidem reliqui quos certius adhuc superesse.
In se concludunt numerum totidem uiciorum.
Persequiturque suum proprio sintagmate monstrum.
Vnusquisque liber dans quid sit q[illegible]ue cauendum.
Hos collata patrum celebri sermone priorum.

In duplici forma comitantur bis duodena.
Lor[...]em quod que tibi quid honestum conferat audi.
Primus enim moyses in primis scire duobus.
Dat que sit ckonoc (.i. destinatio) qui debeat aut fore telos (.i. finis).
Discrete que iubet super omnia uiuere fratres.
Pafnutius monachum docet inde relinquere mundum.
Corporis illecebre danihele docente resiste.
Serapion uerum notat octo lues uiciorum.
Sanctorum loquitur de morte theodorus abbas.
Carpitur improbitas satane. uaga mensque sereno.
Et de spiritibus traduntur multa sinistris.
Hortatur fratres ysaac collatio bina.
Orandum pure cum cordis simplicitate.
Quid sit perfectum quid castum quid ue parari.
Seruari que deo ualeat custode docemur.
Collatis trinus preceptoris cheremonis.
At summi ueri diuina cognitione.
De que carismatibus confert tibi nesterus abbas.
Dictat amicitie ioseph firmissima iura.
Monstrans preterea que diffinitio uera.
Ast genera hinc piamun tria prosequitur monachorum.
Uite communis de fine uel anachoresis.
Colloquitur salubris collatio multa iohannis.
Crimina purgandi condis precepta pinufi.
Uiuere maiori uenia quinquagesimali.
Tempore concedit theonas absoluit et illud.
Accedant nobis quare fantasmata noctis.
Et cur sepe malum quod nolumus hoc operamur.
Concludunt omnes senior traditiones.
Sermones abrahe. de carnis lege domande.

A. E.
Amor vincit
omnia 1551 for

INCIPIT. LIBER. DE. HABITU. MONACHI. INCIPIT. PREFATIO.

VETERIS. INSTRUMENTI. NARRAT.
hystoria sapientissimum salomonem post acceptam diuinitus
sapientiam prudentiamque multam nimis et latitudinem cor
dis quasi harenam maris innumerabilem. ita ut domini testimo
nio nullus ei similis retro actis temporibus extitisse. neque
post eum surrecturus esse dicatur. illud magnificum domino templum
extruere cupientem. alienigene regis tyri auxilium poposcisse. Et
misso ad se hiram filio mulieris uidue. quicquid diuina sapienti
a suggerente preclarum in templo domini uel in sacris uasis mo
liebatur. ministerio eius ac dispositione perfecit. Si ergo ille u
niuersis regnis terre sublimior principatus. et israhelitici generis
nobilior excellentiorque progenies. illaque sapientia diuinitus inspi
rata. que cunctorum orientalium et egyptiorum disciplinas insti
tuta superabat. nequaquam pauperis atque alienigene uiri con
silium dedignatur. recte etiam tu his eruditus exemplis beatissi
me papa castor. uerum ac rationabile deo templum non lapidibus in
sensibilibus sed sanctorum uirorum congregatione. nec temporale ac cor
ruptibile. sed eternum atque inexpugnabile edificare disponens.
uasa etiam preciosissima domino cupiens consecrare. non
inmito auri metallo argentiue conflata. que postea rex babylonius
capta concubinarum suarum ac principum deputet uoluptati. sed
animabus sanctis que innocentie. iustitie. et castitatis integritate
fulgentes. regem christum in semetipsis circumferant commorantem.
egenum me omnique ex parte pauperrimum. ad communionem
tanti operis dignaris adsciscere. In prouincia siquidem ceno
biorum experti orientalium maximeque egyptiorum uolens institu
ta fundari. cum sis ipse cunctis uirtutibus scientiaque perfectus.

et uniuersis ita refertus diuitiis spiritalibus ut perfectionem
querentibus satis abundeque non solum tuus sermo sed etiam sola uita
sufficiat ad exemplum me quoque elinguem et pauperem sermone atque
scientia ut aliquid ad explementum tui desiderii de inopia
sensus mei conferam poscis precipisque ut instituta monasteriorum
que per egyptum ac palestinam custodiri conspeximus ita ut ibi nobis
a patribus tradita sunt quamuis imperito digeram stilo non leporem
sermonis inquirens in quo ipse adprime es eruditus sed sanctorum
simplicem uitam simplici sermone fratribus in nouello monas
terio tuo cupiens explanari. Cui rei quantum me pius
ardor desiderii tui prouocat obedire tantum multiplices
estuum moles uolentem obtemperare deterrent. Primum quia nec
uite mee ita equiperant merita ut confidam me res tam
arduas tam obscuras tam sanctas digne posse animo ac mente
conplecti. Secundo quod ea que a pueritia nostra inter eos constituti
atque ipsorum incitati cotidianis adhortationibus et exemplis
uel agere temptauimus uel didicimus uel uisu percepimus minime iam
possimus ad integrum retinere tot annorum circulis ab eorum
consortio et imitatione conuersationis abstracti presertim
cum harum rerum ratio nequaquam possit ociosa meditatione
doctrinaque uerborum uel tradi uel intellegi uel memoria con
tineri. Totum namque in sola experientia usuque consistit et quem
admodum tradi nisi ab experto nequeunt ita nec percipi quidem
uel intellegi nisi ab eo qui ea pari studio ac sudore adprehendere
elaborauerit possunt. Que tamen si collatione iugi spiritalium
uirorum frequenter discussa non fuerint et polita cito rursum mentis
incuria dilabuntur. Tertio quia id ipsum quod utcumque non pro merito
rei sed pro presentis temporis statu possumus reminisci imperitior
sermo congrue non ualet explicare. Huc accedit quod super hac
re uiri et uita notabiles et sermone scientiaque preclari multa

iam opuscula desudarunt. sanctum basilium et hieronimum dico alios
que non nullos. Quorum anterior. sciscitantibus fratribus super diversis
institutis uel questionibus non solum facundo. uerum etiam diuina
rum scripturarum testimoniis. copioso sermone respondit. alius
uero non solum suo elucubratos ingenio edidit libros. uerum etiam
greca lingua digestos in latinum uertit eloquium. Post quorum tam
exuberantia eloquentię flumina. possem non inmerito presumpti
onis notari. si aliquid stillicidii huius inferre temptassem. nisi
me hec fiducia tuę sanctitatis animaret et sponsio. quod uel tibi
hę nugę forent acceptę quales cumque sunt. uel eas congregationi
fratrum in nouello tantum monasterio commorantium deputares.
qui si quid a nobis minus forsitan caute prolatum fuerit. et pie rele
gant. et cum uenia indulgentiore sustineant. fidem potius
mei sermonis quam uenustatem eloquii requirentes. Quapropter
beatissime papa unicum religionis et humilitatis exem
plar. tuis precibus animatus. secundum uires ingenii mei. opus quod
iniungis aggrediar. et ea que omnimodis intacta relicta
sunt ab anterioribus nostris. ut pote qui audita potius quam exper
ta describere temptauerunt. uelut rudi monasterio et in ue
ritate sitientibus intimabo. Nec plane mirabilium dei
signorum que narrationem studebo contexere. que quamuis
multa per seniores nostros et incredibilia non solum audierimus
uerum etiam sub obtutibus nostris perspexerimus impleta. tamen
his omnibus pretermissis. que legentibus preter admiratio
nem nichil amplius ad instructionem perfectę uitę conferunt.
instituta eorum tantummodo ac monasteriorum regulas. maxi
meque principalium uitiorum. que octo ab eis designantur
origines et causas curationesque secundum traditiones eorum.
quantum domino adiuuante potuero. fideliter explicare
contendam. Propositum siquidem mihi est non de mirabilibus dei. sed

de correctione morum nostrorum. et consummatione uite perfecte secundum ea que a senioribus meis accepimus pauca disserere. In eo quoque tuis preceptis satisfacere studebo. ut si quid forte non secundum typum maiorum antiquissima constitutione fundatum. sed pro arbitrio uniuscuiusque instituentis monasterium. uel diminutum uel additum in istis regionibus comprobauero. secundum eam quam uidimus monasteriorum regulam per egyptum uel palestinam antiquitus fundatorum fideli sermone uel adiciam uel recidam. Nequaquam enim credas racionabilius quippiam uel perfectius nouellam constitutionem in occiduis galliarum partibus repperire potuisse quam illa sunt instituta. in quibus ab exordio predicationis apostolice a sanctis ac spiritalibus patribus fundata monasteria ad nos usque perdurant. Quam sane moderationem opusculo huic interserere presumam. ut ea que secundum egyptiorum regulam. seu pro asperitate aerum. seu pro difficultate ac diuersitate morum impossibilia in his regionibus uel dura uel ardua comprobauero. institutis monasteriorum que per palestinam uel mesopotamiam habentur aliquantum temperem. quia si racionabilis possibilium mensura seruetur. eadem obseruantie perfectio est etiam in impari facultate. Explicit prefatio. Incipiunt capitula libri primi.

i De cingulo monachi.
ii De ueste monachi.
iii De cucullis egyptiorum.
iiii De colobiis egyptiorum.
v De rebra chiatoriis eorum.
vi De mafortibus eorum.
vii De melote et pelle caprina.
viii De baculo. ix De calciamentis eorum.
x De temperamento obseruantie que secundum aerum qualitatem uel usum prouincie sit tenenda. xi De cingulo spiritali et sacramento ipsius. Explicit capitula. Incipit liber primus de habitu monachi.

De institutis ac regulis monasteriorum dicturi. unde competentius donante deo quam ex ipso habitu monachorum sumemus exordium. Quorum interiorem cultum consequenter

te poterimus exponere: cum exteriorem ornatum sub oculorum
depinxerimus obtutibus; .i. Itaque monachum ut militem christi in
procinctu semper belli positum: accinctis lumbis iugiter opor
tet incedere; Hoc enim habitu etiam illos ambulasse qui
in ueteri testamento professionis huius fundauere primordia.
heliam scilicet et heliseum. diuinarum scripturarum auctori
tate monstratur; ac deinceps principes auctoresque testamenti
noui. iohannem uidelicet. petrum et paulum. ceterosque eiusdem
ordinis uiros. taliter incessisse cognoscimus; Quorum quidem prior
in ueteri testamento uirginitatis iam flores et castimoniae.
continentiaeque praefigurabat exempla. cum fuisset a domino missus
ad increpandos nuntios ochoziae sacrilegi regis israhel. eo quod
egritudine praepeditus super statu salutis suae beelzebub deum acca
ron consulere destinasset. et idcirco eis occurrens idem propheta
descensum de lecto in quo conciderat denegasset: decumbenti
regi exposita uestitus qualitate conpertus est; Reuersos enim ad se
nuntios. ac referentes sibi prophetae sententiam. sciscitatus est cuius
esset figurae et habitus uir qui occurrisset eis. et locutus fuisset
huiuscemodi uerba; Vir inquiunt pilosus et zona pellicia
accinctis renibus; Ex quo habitu confestim rex contemplatus ho
minem dei ait; Helias thesbites est. zonae uidelicet indicio et
hirsuti incultique corporis specie uirum dei indubitanter
agnoscens: eo quod istud ei inter tot israhelitici populi milia
commoranti. cultus proprii uelut quoddam inpressum speciale signum
perpetuo cohereret; De iohanne quoque qui ueteris nouique
testamenti. uelut quidam sacratissimus limes finis initiumque
processit: ita euangelista narrante cognoscimus; Ipse autem
iohannes habebat uestimentum de pilis camelorum: et zonam
pelliciam circa lumbos suos. Petro etiam in custodiam carceris
ab herode detruso. et ad necem die postera producendo angelo

assistente precepit; Precingere, et calcia te caligis tuis; Quod
ut faceret nequaquam monuisset eum angelus domini nisi uidisset
eum ob refectionem nocturne quietis paulisper defessa membra
soluta cinguli obstrictione laxasse; Paulum quoque ascendentem
hierosolimam. et protinus a iudeis in uincula mittendum agabus
propheta repperiens cesaree. sublato eius cingulo ligans suas
manus ac pedes. ut gestu corporis sui passionis eius prefigura
ret iniurias ait; Hec dicit spiritus sanctus; Virum cuius est zona hec.
sic alligabunt iudei in hierusalem. et tradent in manus genti
um; Quod utique propheta proferri minime potuisset. et dicere
uirum cuius est zona hec. nisi paulus eam lumbis suis indesinenter solitus
fuisset aptare; II.

Vestis quoque sit monachi. que corpus contegat tantum. ac
repellat uerecundiam nuditatis. et frigoris retundat iniuriam.
non que seminaria uanitatis aut elationis enutriat. ita
eodem apostolo predicante. habentes autem alimenta et operimenta
his contenti simus; Operimenta inquiens non uestimenta. ut in
quibusdam latinis exemplaribus non proprie continetur. id est que corpus
operiant tantum. non que amictus gloria blandiantur. ita uilia ut
nulla coloris uel habitus nouitate inter ceteros huius propositi ui
ros. habeantur insignia. ita studiosis accurationibus aliena.
ut nullis rursum sint affectatis per incuriam sordibus decolorata.
Postremo sic ab huius mundi separentur ornatu. ut cultui
seruorum dei in omnibus communia perseuerent; Quicquid enim
inter famulos dei presumitur ab uno uel paucis. nec catholice
per omne corpus fraternitatis tenetur. aut superfluum aut elatum est.
et ob id noxium iudicandum. magisque uanitatis specimen.
quam uirtutis ostentans. et idcirco hec que nec a uete
ribus sanctis qui huius professionis fundamenta iecerunt. neque
a patribus nostri temporis. qui eorum per successiones instituta

nunc usque custodiunt. tradita uidens exempla. ut superflua et inutilia nos quoque resecare conueniet. Quam obrem ciliciuna uestem uelut circumspectam cunctis atque notabilem. et quę ex hoc ipso non solum nulla spiritui possit emolumenta conferre. sed etiam elationis concipere uanitatem. quęque ad necessarii operis exercicium. in quo monachum semper inpigrum expeditumque oportet incedere. inhabilis atque inepta sit. omnimodis refutarunt. Quod si quosdam secta hoc amictu circumuelatos audimus probabiles extitisse. non ideo nobis monasteriorum est regula sancienda. uel antiqua sanctorum patrum sunt perturbanda decreta. quod pauci presumentes aliarum uirtutum priuilegio. ne in his quidem que non secundum catholicam regulam ab eis usurpata sunt reprehendi debere credunt. Generali namque omnium constitutioni. paucorum non debet preponi nec preiudicare sententia. Illis enim debemus institutis ac regulis. indubitatam fidem et indiscussam obedientiam per omnia commendare. non quas paucorum uoluntas intulit. sed quas uetustas tantorum temporum. et innumerositas sanctorum patrum concordi definitione in posterum propagauit. Nec hoc sane preiudicare nobis debet. ad cotidiane conuersationis exemplum. quod uel ioram sacrilegus rex israel cateruis hostium circumseptus. scissa ueste cilicium habuisse perhibetur intrinsecus. uel quod niniuite ad mitigandam dei sententiam que in eos lata fuerat per prophetam. cilicii asperitate uelati sunt. cum et ille ita intrinsecus latenter indutus eo fuisse monstretur. ut nisi scisso desuper indumento. a nemine prorsus potuisset intelligi. et isti eo tempore opertorium cilicii sustentauerint. quo cunctis super imminenti urbis euersione lugentibus. eodemque amictu circumdatis. nullus posset a quoquam ostentationis notari. quia non insolens

sit diversitas non offendit equalitas. ·iii· Sunt praeterea quaedam
in ipso egyptiorum habitu non tantum ad curam corporis quantum
ad morum formulam congruentia. quo simplicitatis
et innocentiae observantia etiam in ipsa vestitus qualitate
teneatur. Cucullis namque perparvis usque ad cervicis humero
rumque di- missis confinia. quae capita tantum contegant.
indesinenter diebus utuntur ac noctibus. scilicet ut inno
centiam et simplicitatem parvulorum iugiter custo
dire. etiam imitatione ipsius velaminis commoneantur.
Qui reversi ad infantiam christi. cunctis horis cum affectu
ac virtute decantant. Domine non est exaltatum cor meum ne
que elati sunt oculi mei. neque ambulavi in magnis. neque in mirabi
libus super me. Si non humiliter sentiebam. sed exaltavi animam meam.
sicut qui ablactatus est super matrem suam. ·iiii· Colobiis quoque lineis in
duti. quae vix ad cubitorum ima pertingunt. nudas de re
liquo circumferunt manus. ut amputatos habere eos actus
et opera mundi huius. suggerat abscisio manicarum. et ab
omni conversatione terrena mortificatos eos doceat ve
laminis linei indumentum. audiantque per hoc apostolum cotidie
se dicentem. Mortificate membra vestra quae sunt super terram.
Illud quoque ipso habitu praestante. Mortui enim estis et vita
vestra abscondita est cum christo in deo. Et vivo autem non iam ego.
vivit vero in me christus. Michi quoque hic mundus crucifixus
est. et ego mundo. ·v· Gestant etiam resticulas duplices.
laneo plexas subtemine quas greci ΑΝΑΛΑΒΟΥC vocant.
Nos vero succinctoria. seu redimicula. vel proprie rebra
chiatoria possumus appellare. quae descendentia per summa
cervicis. et e lateribus colli divisa. utrarumque alarum sinus
ambiunt. atque hinc inde succingunt. ut constringentia
latitudinem vestimenti. ad corpus contrahant atque con

uingant et ita constrictis brachiis inpigri ad omne opus
explicitique reddantur. illud apostoli preceptum studentes omni uirtute
complere. quia non solum mihi sed etiam his qui mecum sunt ministra
uerunt manus iste. neque gratis panem ab aliquo manducauimus.
sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes. ne quem
uestrum grauaremus. Et si quis non uult operari. nec manducet.
Post hec angusto palliolo tam amictus humilitatem quam ui .VI.
litatem quam uilitatem pretii compendiumque sectantes colla
pariter atque humeros tegunt que mafortes tam nostro quam
ipsorum nuncupantur eloquio. et ita planetarum atque byrrorum pretia
simul ambitionemque declinant. VII. Ultimum est habitus eorum
pellis caprina. que melotes uel pera appellatur. et baculus. quem
gestant ad imitationem eorum qui professionis huius prefigurauerunt
lineas iam in ueteri testamento. de quibus apostolus dicit. Circui
erunt in melotis et pellibus caprinis egentes angustiati af
flicti. quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus
errantes. montibus et speluncis et in cauernis terre. Qui tamen
habitus pellis caprine. significat mortificata omni petulan
tia carnalium passionum debere eos in summa uirtutum gra
uitate consistere. nec quicquam petulcum uel calidum iu
uentutis ac mobilitatis antique in eorum corpore residere.
.VIII. Nam et baculum gestasse eosdem uiros. etiam heliseus qui
unus ex ipsis est docet. cum dicit ad giezi puerum suum mittens
eum ad suscitandum filium mulieris. tolle baculum meum et cur
rens uade pone eum super faciem pueri et uiuet. quem utique
non dedisset ei propheta gestandum. nisi eum manu sua solitus
esset iugiter circumferre. Cuius gestatio spiritaliter monet.
numquam debere eos inter tot oblatrantes uitiorum canes. et inuisi
biles spiritalium nequitiarum bestias. inermes incedere. de
quibus beatus dauid liberari postulans dicit. ne tradas domine

bestiis animam constituentem vel sed irruentes eas retundere crucis signaculo ac longius propulsare atque adversum sese venientes iugi memoria dominicae passionis et imitatione illius mortificationis extinguere. VIIII. Calciamenta vero velut interdicta evangelico praecepto recusantes, cum infirmitas corporis vel matutinus hiemis rigor seu meridianus aestus fervor exegerit, tantummodo caligis suos muniunt pedes, hoc interpretantes usu earum ut dominica permissione signari, ut si in hoc mundo constituti cura et sollicitudine carnis huius omnimodis exuti esse non possumus, nec ab ea penitus praevalemus absolvi, saltem occupatione levi et inplicatione tenui necessitatem corporis expliceamus, ne vel animae nostrae pedes qui expediti ad spiritalem cursum et praedicandam evangelii pacem semper esse debent parati, quibus post odorem unguentorum Christi currimus et quibus David: cucurri in siti et Hieremias: ego autem non laboravi te sequens, mortiferis saeculi huius curis patiamur involvi, de his scilicet cogitantes, quae non ad supplendam necessitatem naturae, sed ad superfluam noxiamque pertinent voluptatem. Quod ita implebimus, si secundum apostolum carnis curam non fecerimus in desideriis. Quibus tamen caligis quamvis licito utantur, ut pote domini mandato concessis, nequaquam tamen pedibus eas inhaerere permittunt, cum accedunt ad celebranda seu percipienda sacrosancta mysteria, illud aestimantes etiam secundum litteram custodiri debere quod dicitur ad Moysen vel ad Iesum filium Nave: solve corrigiam calciamenti tui; locus enim in quo stas terra sancta est. X. Haec dicta sint, ne quid praetermisisse de Aegyptiorum habitu videamur. Ceterum a nobis tenenda sunt illa tantummodo, quae vel locorum situs vel provinciae usus admittit. Nam neque caligis nos neque colobiis seu una tunica esse contentos hiemis permittit

asperitas. et paruissimi cuculli uelamen. uel melotis gestatio
derisum potius quam edificationem ullam uidentibus conparabit.
Quapropter illa tantum que superius commemorauimus. que
que sunt et humilitati professionis nostre. et qualitati aerum congru
entia. a nobis quoque affectanda censemus. ut omnis summa nostri
uestitus non in nouitate habitus qui possit offendiculum homi
.xi. nibus huius seculi inferre. sed honesta uilitate consistat. His
itaque uestimentis Christi miles indutus. nouerit prius ob id se cin
guli constrictione munitum. ut ad cunctos usus et opera
monasterii non solum mente promptus. sed etiam ipso habitu semper
expeditus incedat. Tanto namque feruentior circa spiritalem
profectum ac diuinarum rerum scientiam cordis puritate probabitur.
quanto fuerit erga obedientie studium operis deuotior.
Secundo. cognoscat etiam in ipso habitu cinguli misterium non
paruum quod a se expetitur sacramentum. Accinctio enim lumborum
et ambitus pellis mortue. significat eum mortificationem circum
ferre membrorum. in quibus libidinis atque luxurie seminaria con
tinentur. iuxta euangelicum illud mandatum quod dicit. sint lumbi uestri
precincti. apostolica interpretatione iungendum semper intelligens.
Mortificate scilicet membra uestra que sunt super terram. fornica
tionem. inmunditiam. libidinem. concupiscentiam malam. Ideoque il
los tantummodo legimus in scripturis sanctis cingulo fuisse precinc
tos. in quibus seminaria coitus inueniuntur extincta. quique il
lud beati Dauid eloquium opere ac uirtute decantant. quia
factus sum sicut uter in pruina. Eo quod edita medullitus carne
uitiorum emortuam exterioris hominis cutem. spiritus uirtute
distendant. Et ideo in pruina significanter adiecit.
quod scilicet nequaquam fuerint sola cordis mortificatione
contenti. uerum etiam exterioris hominis motus et ipsius
nature incentiua. continentie pruina extrinsecus acce

dente habuerint congelata, nullum iam ditarat secundum apostolum
regnum peccati in suo mortali corpore sustinentes. nec gestan
tes carnem spiritui repugnantem; Explicit liber I. Incipiunt capitula libri II.
.I. De canonico nocturnorum orationum et psalmorum modo. II. De
diuersitate numeri qui ad decantandos psalmos per uniuersas
prouincias sit statutus. III. De uniformis regule per totam egyp
tum custodia. et de electione eorum qui fratribus preponuntur.
IIII. Quod per egyptum et thebaidem duodenarius psalmorum
numerus obseruetur. V. Duodenario psalmorum numero angeli
traditione suscepto. VI. De consuetudine duodecim oratio
num. VII. De disciplina orandi. VIII. De subsequente oratione
post psalmum. VIIII. De orationis studio. super quo in collatione
seniorum plenior reseruetur instructio. X. Cum quanto silentio
et breuitate orationes apud egyptios colligantur. XI. Qua
disciplina apud egyptios psalmi dicantur. XII. Cur uno
psallente. ceteri in sinaxi sedeant. uel quali post hec studio per
cellulas suas usque ad lucem uigilias extendant. XIII. Quare
post missam nocturnam dormire non oporteat. XIIII. Quemadmo
dum in cellulis suis opus manuum et orationes pariter exerceant.
XV. Qua lege modestie post orationum missam. unusquisque ad suam
cellulam recedat. et cui subdatur increpationi. qui aliter fecerit.
XVI. Quod nulli liceat orare cum illo qui fuerit ab oratione
suspensus. XVII. Quod is qui ad orationem fratres exsuscitat. hora
solita eos debeat commonere. XVIII. Ut Expliciunt capitula. Incipit
usque ad uesperam diei dominici genua non flectant.

Liber secundus De canonico nocturnorum et psalmorum modo.

Duplici igitur hoc quo diximus cingulo xpi miles
accinctus, interim qui modus canonicarum orationum
psalmorumque sit in partibus orientis a sanctis patribus antiquitus
statutus agnoscat. De qualitate uero earum. et quemadmodum

orare sedm apli sententia sine intermissione possim⁹. suis
in locis cu senior collationes cepimus exponere. qntu
.II. dominus donauerit pferem; Multos namq; p alias coperi
mus regiones. p captu mentis sue habentes quide ut ait
apls zelu di & non sedm scientia. sup hac re diuersos ty
pos ac regulas sibimet constituisse. Quida eni uicenos
seu tricenos psalmos. et hos ipsos antiphonaru pcelatos
melodiis. et adiunctione qrunda modulationu. debere
diei singulis noctib; censuerunt. Alii etiam hunc modu
excedere temptauerunt. Non nulli decē & octo. atq; i hunc
modu diuersis in locis diuersu canone cognouimus isti
tutu. totq; ppe modu typos ac regulas uidim usurpatas.
quot etiam monasteria cellasq; conspexim. Sunt quib;
in ipsis quoq; diurnis orationu officiis ide tcia. sexta. no
naq; id uisu e. ut sedm horaru modu inquib; hec dno red
duntr obsequia. psalmor etiam et orationu putarent
numeru coequandu. Non nullis placuit senariu nume
ru singulis diei conuentib; deputari. Quapropter necessa
riu reor antiquissima patru pferre in mediu cstitutione.
que usq; nc p totam egyptu a di famulis custodit. q nouelli
monasterii in xpo rudis infantia. antiquissimor potius
patru uetustissimis institutionib; imbuatur. .III.
Itaq; p uniuersam egyptu et thebaide. ubi monasteria
n pro uniuscuiusq; renuntiantis arbitrio instituunt. sed p
successiones ac traditiones maior usq; in hodiernum
diem uel pmanent. uel mansura fundant. legitimu oratio
nu modu in uespertinis conuentib; seu nocturnis uigi
liis uidim retentari. Non eni quisqm conuenticulo
fratru. & ne sibi quide ipsi pee conceditr. prius qm n
solu uniuersis facultatib; suis reddat exteri. & ne sui

quidem ipsius esse se dominum uel potestatem habere cognoscat. Ita namque
renuntiantem huic mundo quibuslibet facultatibus ac diuitiis prae-
ditum necesse est cenobii commorationem expetere: ut in nullo si-
bi ex his quae reliquit aut intulit monasterio blandiatur. et sic
obedire cunctis. ut redeundum sibi secundum sententiam domini ad
infantiam pristinam nouerit. nihil sibi consideratione aeui
uel annorum numerositate praesumens. quam inaniter consump-
tam se reputat perdidisse in saeculo. et pro rudimentorum merito et
tyrocinii nouitate quam se gerere in Christi militia recognos-
cit. subdere se etiam iunioribus non moretur. Operis quoque ac su-
doris assuetudinem ita subire compellitur. ut propriis manibus iux-
ta apostoli praeceptum cotidianum uictum uel suis usibus uel adue-
nientium necessitatibus parans. et fastus uitae praeteritae possit
et delicias obliuisci. et humilitatem cordis contritione labo-
ris acquirere. Ideoque nullus congregationi fratrum praefuturus
eligitur. priusquam idem perficiendus. quid obtemperaturis o-
porteat imperari. obediendo didicerit. et quid iunioribus
tradere debeat institutis seniorum fuerit assecutus. Bene enim
regere uel regi sapientis esse pronuntiant. summumque donum et
gratiam sancti spiritus esse definiunt. nam neque salutaria praecepta que-
piam posse obtemperantibus praestituere. nisi eum qui prius uni-
uersis uirtutum disciplinis fuerit instructus. nec obedire
quemquam seniori posse. nisi eum qui consummatus timore dei et
humilitatis fuerit uirtute perfectus. Ideo diuersitates
typorum ac regularum per ceteras prouincias cernimus usurpatas.
quod plerumque seniorum institutionis expertes. monasteriis
praeesse audemus. et abbates nos antequam discipulos professi.
quod libitum fuerit statuimus. promptiores nostrorum inuentorum
exigere custodiam. quam examinatam maiorum seruare doc-
trinam. Sed dum orationum modum qui potissimum debeat

auidius
custodiri uolumus explicare institutis patrum audi provocati narratione quam suis

custodiri uolumus explicare: institutis patrum audi provoca
ti. narratione quam suis reseruabam locis. propero excessu p
uenimus, Nunc itaque ad propositum reuertamur; IIII
Igitur per uniuersam ut diximus egyptum & thebaidem: duodenarius
psalmorum numerus tam in uespertinis quam in nocturnis sol
lemnitatibus custoditur. ita dumtaxat. ut post hunc due
lectiones ueteris scilicet ac noui testamenti singule sub
sequuntur; Qui modus antiquitus constitutus. idcirco per tot secula
penes cuncta illarum prouinciarum monasteria intemeratus
nunc usque perdurat. quia non humana adinuentione sta
tutus a senioribus affirmatur. sed celitus angeli magisterio patribus
fuisse delatus; V. Nam cum in primordiis fidei pauci quidem sed
probatissimi monachorum nomine censerentur. qui sicut a
beate memorie euangelista marco qui primus alexandri
ne urbi pontifex prefuit. normam suscepere uiuendi. non
solum illa magnifica retinebant. que primitus ecclesiam
uel credentium turbas in actibus apostolorum legimus celebras
se. multitudinis scilicet credentium erat cor unum et ani
ma una. nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum
esse dicebat. sed erant illis omnia communia. quotquot enim possesso
res agrorum aut domorum erant uendentes afferebant precia
eorum que uendebant et ponebant ante pedes apostolorum.
diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat. uerum etiam his
multo sublimiora cumulauerant, Etenim secedentes in se
cretiora suburbiorum loca. agebant uitam tanto abstinentie
rigore districtam: ut etiam his qui erant religionis externi,
stupori esset tam ardua conuersationis eorum professio; Eo enim
feruore diuinarum scripturarum lectionibus; orationumque et
operi manuum diebus ac noctibus incubabant. ut ne esca
rum quidem appetitus uel memoria non alio. tertioue die

corporis interpellaret mediocrem cibumque ac potum non tam desideratum quam necessarium sumerent, et ne hunc quidem ante solis occasum, ut tempus lucis cum spiritalium meditationum studiis, curam vero corporis cum nocte sociarent, aliaque his multo sublimiora perficerent. De quibus etiam is qui minus indigenarum relatione cognovit, ecclesiastica hystoria poterit edoceri. Illa igitur tempestate cum ecclesiae illius primitivae perfectio penes successores suos adhuc recenti memoria inviolata duraret, fervensque paucorum fides necdum in multitudine dispersa tepuisset, venerabiles patres pervigili cura posteris consulentes, quinam modus cotidiano cultui per universum fraternitatis corpus decerni deberet tractaturi conveniunt, ut hereditatem pietatis ac pacis etiam successoribus suis absolutam ab omni dissensionis lite transmitterent, verentes scilicet ne qua in cotidianis sollemnitatibus inter viros eidem culturae consortes dissonantia vel varietas exorta quandoque in posterum erroris vel emulationis seu scismatis noxium germen emitteret. Cumque pro suo unusquisque fervore infirmitatis alienae immemor id statui debere censeret quod contemplatione fidei ac roboris sui facillimum iudicabat, parum discutiens quid generaliter plenitudini fratrum possibile esset, in qua necesse est infirmorum quoque partem maximam repperiri, diversoque modo enormem psalmorum numerum instituere pro animi sui virtute certarent, et alii quinquagenos, alii sexagenos psalmos, nonnulli vero ne hoc quidem numero contenti excedi eum debere censerent, essetque inter eos pro religionis regula piae contentionis sancta diversitas, ita ut tempus sollempnitatis vespertinae sacratissimae succederet questioni, cotidianos orationum ritus volentibus celebrare, unus in medium psalmos cantaturus exurgit. Cumque sedentibus cunctis ut est

moris nunc usq; in egypti partib; et in psallentis uerba omni cordis intentione defixis. undecim psalmos orationum interiectione distinctos. contiguis uersib; parili pronuntiatione cantasset: duodecimum sub alleluia responsione consummans. ab uniuersorum oculis repente subtractus. questioni pariter & cerimoniis finem imposuit. Exhinc uenerabilis patrum senatus. intelligens angli magisterio congregationib; fratrum generalem canonem non sine dispensatione domini constitutum: decreuit hunc numerum tam in uespertinis quam in nocturnis conuenticulis custodiri. Quib; lectiones geminas adiungentes. id est unam ueteris. & aliam noui testamenti. tamquam a se eas traditas. et uelut extra ordinarias. uolentibus tantum ac diuinarum scripturarum memoriam possidere assidua meditatione studentib; addiderunt. In die uero sabbati uel dominico. utrasq; de nouo recitant testamento. id est unam de apostolo uel actib; apostolorum. et aliam de euangeliis. Quod etiam totis quinquagesime dieb; faciunt hi quib; lectio est cura. seu memoria scripturarum. VI.

Has igitur predictas orationes hoc modo incipiunt atq; consummant. ut finito psalmo. non statim ad incuruationem genuum corruant. quemadmodum facimus in hac regione nonnulli. qui necdum bene finito psalmo in orationem procumbere festinamus. ad celeritatem misse quantocius properantes. Cum enim uolumus excedere modum qui antiquitus a maiorib; statutus est ~~statutus~~ supputantes residuorum psalmorum numerum. ad finem tendere purgemur: de refectione potius lassi corporis cogitantes. quam orationis utilitatem et commoda requirentes. Apud illos ergo non ita est. sed antequam flectant genua paulisper orant. et stantes in supplicatione maiorem temporis partem expendunt. Itaq; post hec puncto breuis

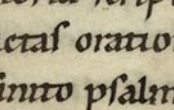

simo procidentes humi. uelut adorantes tantu͞m diuinā clem
tiam. summa uelocitate consurgunt. ac rursus erecti expan
sis manib; eodē m͞o quo prius stantes orauerant. suis precib; im
morant͞. Humi namq; diutius procumbentē. n͞ solum cogita
tionib; aiunt. uerū etiā somno graui impugnari. Quod etiā
nos uerū ee͞. utinā n͞ experimento et cottidiana consuetudine
nosceremus. qui sepe numero hanc eandē incuruationē
menbrorum. n͞ tā orationis quā refectionis obtentu. intra᷑m pro
strati optamus diutius prolongari. Cū autē is q͞ orationē collec
turus est e terra surrexerit. om͞s pariter eriguntur. ita ut nullus
nec antē quā inclinetur ille genu flectere. nec cū e terra surre
xerit remorari presumat. ne n͞ tam secutus fuisse illius conclusi
onē. q͞ precē collegit quā suā celebrasse credatur. VII.

Illud etiā q͞d in hac prouincia uidimus. ut uno cantante in clau
sula psalmi om͞s astantes concinant cū clamore gl͞a patri
et filio et sp͞ui sc͞o. nusquā per omnē orientē audiuimus. s; cum
omniū silentio ab eo q͞ cantat finito psalmo orationē suc
cedere. hanc u͞ glorificationē trinitatis. tantūm͞ solere
antiphona terminari. VIII. Et quia nos adorationū cano
nicarū consequentiā institutorum ordo prouexit. quarū ple
niorē tractatū. licet in collatione seniorum reseruemus. ibidē
plenius digesturi. cū de earū qualitate seu iugitate uerbis eorum
disserere ceperimus. necessariū tam reor pro oportunitate lo
ci ac ipsius narrationis. quo ita obtulit se se occasio. etiā in pre
senti pauca perstringere. ut formantes interim exterioris
hominis motus. et uelut quedā n͞c orationis fundam͞ta iaci
entes minore post hec labore. cū ceperimus de statu interio
ris hominis disputare. orationū quoq; eius fastigia construa
mus. Illud antē om͞a prouidentes. ut si nos ab illa narratione
quā cupimus oportune d͞o uolente dirigere. preueniens uite

nostre finis excluserit. uel initia nobis rei presertim tam necessarie hoc opere relinquamus. quibus pro ardore desiderii totum tardum est. ut dum nobis huius commorationis tribuuntur indutie. saltem quasdam tantis superpositionum lineas presignemus. quibus uel maxime hi qui in cenobiis commorantur ualeant aliquatenus informari. simul etiam prospicientes his qui forsitan huic tantummodo occursuri libro ad illum peruenire non poterunt. ut instructione huius erga orationis qualitatem uel ex parte repperiantur imbuti. ut quemadmodum sunt de habitu et amictu exterioris hominis instituti. ita etiam qualiter eum ad offerenda spiritalia sacrificia debeant exhibere non nesciant. Siquidem hi libelli quos in presenti cudere domino adiuuante disponimus. ad exterioris hominis obseruantiam. et institutionem cenobiorum conpetentius aptabuntur. Illi uero ad disciplinam interioris ac perfectionem cordis. et anachoritarum uitam atque doctrinam potius pertinebunt. Cum igitur predictas sollepnitates quas illi sinaxes uocant celebraturi conueniunt. tantum prebetur a cunctis silentium. ut cum in unum tam numerosa fratrum multitudo conueniat. preter illum qui consurgens psalmum decantat in medio. nullus hominum penitus adesse credatur. ac precipue cum consummatur oratio. in qua non sputus emittitur. non screatio obstrepit. non tussis intersonat. non oscitatio somnolenta. dissutis malis et hiantibus trahitur. Nulli gemitus. nulla suspiria. etiam astantes impeditura promuntur. Non ulla uox absque sacerdotis precem concludentis auditur. nisi forte hec que per excessum mentis claustra oris effugerit. queque insensibiliter cordi surrepserit. immoderato scilicet. atque intollerabili spiritus feruore succenso. dum ea que ignita mens in semetipsa non preualet continere. per ineffabilem quendam gemitum ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conatur. Illi uero qui constitutus in tepore mentis cum clamore supplicat. aut aliquid horum

que prediximus e faucibus suis emittit. ac precipue oscitationibus pro
hibentur dupliciter peccare pronuntiant, primo quod orationis
sue reus sit. quod eam uidelicet neglegenter offerat. secundo quod
indisciplinato strepitu alterius quoque qui forsitan intentius orare
potuit. intercipit sensum. ideoque precipiunt eam celeri fine con
cludi. ne forte inmorantibus nobis in ea redundantia quedam
sputi seu flegmatis interrumpat nostre orationis excessum. et id
circo dum adhuc feruet uelut e faucibus inimici uelociter rapi
enda est. Qui procul dubio cum sit nobis semper infestus. tunc
maxime infestior assistit. cum contra se offerre nos preces domino
uelle peruiderit cogitationibus seu diuersis humoribus excita
tis. abducere mentem nostram a supplicationis intentione festi
nans. et per hoc eam tepefacere a cepto feruore contendens.
Quam obrem utilius censent breues quidem orationes sed creberri
mas fieri. illud quidem ut frequentius dominum deprecantes iugiter
eidem coherere possimus. hoc uero. ut insidiantis diaboli iacula
que infligere nobis tunc precipue cum oramus insistit. succincta
breuitate uitemus. VIIII. Et idcirco ne psalmos quidem ipsos
quos in congregatione decantant. continuata student pronuntiati
one concludere. sed eos pro numero uersuum duabus uel tribus inter
missionibus cum orationum interiectione diuisos. distincte parti
culatimque consummant. Non enim multitudine uersuum sed mentis in
tellegentia delectantur. illud tota uirtute sectantes. psallam
spiritu psallam et mente. Ideoque utilius habent decem uersus cum rationa
bili assignatione cantari. quam totum psalmum cum confusione mentis
effundi. que nonnumquam pronuntiantis festinatione generatur. dum
residuorum psalmorum qui decantandi sunt modum numerumque considerans.
non distinctionem sensuum audientibus studet pandere. sed ad finem sina
xeos properat peruenire. Denique si quispiam iuniorum uel pro feruore spiritus.
uel pro eo quod necdum instructus est ceperit modum decantationis exce
dere. psallentis progressio senioris intercidit plausu. quem dans

manu sua in sedili quo sedet. cunctos facit ab oratione consurgere. Illud omnimodis preuidens. ne quod tedium sedentibus generetur prolixitate psalmorum. quia is qui decantat. non modo per ipsum intelligentie fructum amittat. sed etiam per illos incidat detrimentum. quos fastidium sinaxeos nimietate sua fecit incurrere. Illud quoque omni obseruantia apud eos custoditur. ut in responsione allelulie nullus dicatur psalmus. nisi is qui in titulo suo allelulie inscriptione prenotatur. Predictum uero duodenarium psalmorum numerum ita diuidunt. ut si duo fuerint fratres. senos psallant. si tres quaternos. si quattuor ternos. Quo numero numquam minus in congregatione decantant. ac proinde quantalibet multitudo conuenerit. numquam amplius psallunt in sinaxi quam quattuor fratres. .X. Hunc sane canonicum quem prediximus duodenarium numerum psalmorum. tali corporis quiete releuant. ut has easdem congregationum sollempnitates ex more celebrantes. absque eo qui dicturus in medium psalmos surrexerit. cuncti sedilibus humillimis insidentes. a uoce psallentis omni cordis intentione dependeant. Ita namque ieiuniis et operatione totius diei noctisque lassescunt. ut nisi huiuscemodi refectione adiuuentur. ne hunc quidem numerum stantes explere preualeant.

Nullum etenim tempus ab operis exercitatione uacuum transire concedunt. quia non solum ea que diei splendor admittat omni instantia manibus exercere contendunt. sed etiam illa operationum genera sollicita mente perquirunt. Que ne ipse quidem noctis densissime tenebre ualeant impedire. credentes se tanto sublimiorem spiritalium contemplationum consecuturos statum. quanto deuotiores fuerint erga operis studium ac laboris intenti. Et ideo certo mediocrem canonicarum orationum numerum iudicant diuinitus moderatum. ut ardentioribus fide spatium quo se uirtutis eorum insatiabilis cursus extenderet seruaretur. et nihilominus fessis egrisque corporibus minime gigneret de nimietate fastidium. Ideoque cum

fuerint orationum canonicarum functiones ex more finite, unusquisque ad suam recurrens cellulam, quam aut solus aut cum alio tantum inhabitare permittitur, quem scilicet societas operationis vel discipulatus et disciplinę imbutio copulavit, vel certe quem similitudo virtutum comparem fecit, idem rursus orationum officium velut peculiare sacrificium studiosius celebrant, nec ulterius quisquam eorum in requiem somni resolvitur, donec superveniente diei splendore nocturno operi ac meditationi operatio diurna succedat. XI.

Quem laborem propter illam rationem qua tota industria admittentes sacrificium deo de fructu manuum suarum offerre se credunt, duabus ex causis cum omni observatione custodiunt. Quod nos quoque si perfectioni studemus eadem diligentia convenit observare. Primo ne forte purificationem nostram nocturnis psalmis et orationibus adquisitam invidus inimicus livens puritati nostrę, cui maxime semper insidiatur et indesinenter infestus est, quadam somni illusione contaminet, qui post illam satisfactionem quam pro neglegentiis seu ignorationibus nostris obtulimus, et confessionis nostrę veniam profusis gemitibus imploratam, sollicitius nos si tempus quietis invenerit maculare festinat, et precipue fiduciam nostram deicere atque enervare contendens cum ferventius nos ad dominum tendere orationum nostrarum puritate providerit, ita ut non numquam quos per totum noctis spacium sauciare non potuit, sub illius horę brevissimo tempore dehonestare conetur. Secunda vero quod tametsi nulla talis verecundia diaboli emergat illusio, intercidens etiam purus sopor inertiam monacho mox evigilaturo parturiat, segnemque torporem inferens mentis per totum diei spacium vigorem eius obtundat, illaque hebetet perspicaciam sensus et pinguedinem cordis exhauriat, que nos possit per totum diem adversus omnes insidias inimici cautiores robustioresque servare. Quia ob rem canonicis vigiliis privatę ab eis subiunguntur excubię, ac maiore illis observatione succedunt, ut et illa purificatio

que psalmis et orationibus acquisita non pereat. sed intentior sollicitudo diligentie nos per diem custoditura preparetur meditatione nocturna. XII.

Et idcirco eas cum adiectione operis exequuntur. ne uelut ociosis ualeat somnus irrepere. Sicut enim nullum ferme ab eis ocii tempus excipitur: ita nec meditationi quidem spiritali finis imponitur. Nam pariter exercentes corporis animeque uirtutes. exterioris hominis stipendia cum emolumentis exterioris exequant. lubricis motibus cordis. et fluctuationi cogitationum instabili. operum pondera uelut quandam tenacem atque immobilem anchoram prefigentes. cui uolubilitas ac peruagatio cordis innexa. intra claustra celle uelut in portu fidissimo ualeat contineri. atque ita spiritali meditationi tantum et custodie cogitationum intenta. non modo ad consensum praue cuiusque suggestionis peruigilem mentem corruere non sinat. uerum etiam ab omni superflua ociosaque cogitatione custodiat. ita ut quid ex quo pendeat. haut facile possit a quoquam discerni. id est utrum propter meditationem spiritalem incessabiliter manuum opus exerceant. an propter operis iugitatem. tam preclarum spiritus profectum. scientieque lumen acquirant. XIII.

Finitis igitur psalmis et cotidiana congregatione sicut superius memorauimus absoluta. nullus eorum uel ad modicum subsistere. aut sermocinari audet cum altero. sed ne per totum quidem diei spacium cella sua progredi. aut deserere opus quod in ea solitus est exercere. + Quod ita explent foras egressi. ut nulla inter eos sermocinatio penitus conseratur. sed sic unusquisque opus iniunctum exequitur: ut psalmum uel scripturam qualibet memoriter recensendo. non solum conspirationi noxie. uel consiliis prauis. sed ne ociosis quidem colloquiis. ullam copiam uel tempus impertiat. oris pariter et cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa namque obseruantia custoditur. ne quisquam cum alio ac precipue iuniores uel ad punctum temporis pariter substitisse.

+ pluribus. nisi forte cum fuerint ad officium necessarii cuiusque operis euocati;

aut uspiā secessisse. uel man⁹ suas inuicē tenuisse dephendant;
Si q̄ ū ētra hui⁹ regule disciplinā repti fuerint aliq̄d ex his
que interdicta sͭ admisisse. ut contumaces et p̄uaricatores
mandatoꝝ n̄ leuis culpe rei pnuntiati. suspitione etiā coniu
rationis prauiq; consilii carere n̄ poterunt. Quā culpā nisi
inunū cunctis frib; conggatis. publica d[...]tate luerint
penitentia. orationi friu nullus eoꝝ intee [...]ami pmittit. xiiii.

Sane Si q̄s padmisso q̄libet delicto fuerit aboratione
suspensus. nullus cū eo prsus orandi habet licentiā.
ante quā sūmissā interim penitentia. reciliatio ei⁹ & ad
missi uenia corā frib; cunctis publice fuerit ababbate con
cessa. Obhoc naq; tali obseruantia semetipsos aborationis
ei⁹ consortio segregant atq; secernunt. quod credunt eū q̄
aboratione suspendit. sedm apli sententiā tradi sathane.
Et q̄sq̄s orationi ei⁹ anteq̄m recipiat asemiore inconsiderata
pietate pmot⁹ comunicare p̄sūpserit. cōplicē se dapnati
onis ei⁹ efficiat. tradens scilicet semetipsū uoluntarię sa
thane. cui ille pręt emdatione fuerat deputat⁹. ineo uel
maxime graui⁹ crim̄ incurrens. q̄d cū illo se uel c̄fabulati
onis ut orationis comunione miscendo. maiorē illi gene
ret insolentię fomitē & c̄tumaciā. Pniciosū naq; solatiū
tribuens. cor ei⁹ magis magisq; faciet indurari. nec humi
liari eū sinet ob q̄d fuerat seggatus. et p hoc ul' increpatio
nē senioris n̄ magnipendere. ł dissimulanter de satisfactione
et uenia cogitare. Is autē cui religiosi c̄uent⁹ como xv.
nitio uel synaxeos cura comittit. n̄ passim ut libitū est.
nec put nocte fuerit expgefact⁹. aut oportunitas eū somni l' ep̄i. seu ł sonii
cohortat. frs etiā adcotidianas uigilias exsuscitare p̄sumit.
s; quāuis eū consuetudo diutina hora solita euigilare c̄pellat.
tam̄ sollicite freq̄nterq; stellarū cursu p̄stitutū conggationis
temp⁹ explorans. adorationū eos inuitat officiū. ne inutroq;

inueniat incaut᷒. si uel oppssius somno statutā noctis trans
gdiatur horā. ł eandē dormitur᷒ atq; ad somnū festin᷒ an
ticipet. et n̄ tam officio spitali ł quieti omniū deseruis
se qm̄ requiei sue satis fecisse credatur; xvi.

Hoc ... quoq; nosse debem᷒ a uespa sabbati q̄ lucesc
ent inus in ... in die dn̄icū. usq; ad uespā sequentē. apud
egip...s. ext...tios genua n̄ curuari ēē; ne totis quidem
quinqgesime dieb;. nec custodiri in eos ieiuniorū regu
la. quarū rerū ratio suo loco in collationib; seniorū cū
dn̄s iusserit exponetur; Nc̄ ppositū nob ē causas tantū
in breui narratioē pcurrere. ne castigatū modū uolum̄ excedens.
aut fastidio legentē oneret aut laborē. Expł liber. II.

Incipiunt capitula libri. III.

.I. De sollēpnitate hore tcie. sexte ut none. q̄ in syrie partib; ob seruat.
.II. Qd apd egiptios sine horarū discretione ptotū diē cū opis
adiectione & orationib; iugit insistat et psalmis. III.
Qd p omem oriente sollēpnitas tcie. sexte. ł none. trinis tan
tū psalmis et orationib᷒ finiat. & cur speciali istis horis
hec spitalia sint officia deputata. IIII.
Qd matutina sollēpnitas n̄ antiq traditione statuta sit. s;
nr̄o tēpore p causa sit adinuenta t matutina istitueret sollēp nitas
.V. Qd p matutinas orationes ad somnū redi n̄ oporteat.
.VI. Qd nihil sit a senorib; immutatū de antiq ordine psalmorū cū
.VII. Qd ei q ad diurnā orationē ante qm̄ pⁱmi finiat psalm᷒ n̄ occur
rerit oratoriū introire n̄ liceat. in noctinis usq; ad finē sedi psal
mi ueniabilis mora sit. VIII.
Vigilie q̄ a uespa illucescente ~~die~~ sabbo celebratur que
tēporis modū teneant. ut q ordine celebrentur. VIIII.
Quare illucescente die sabbi. uigilie statute sint. ł p omnē
quare oriente absolutio ieiunii in die sabbo psumatur.
Unde factū sit ut in urbe die sabbo ieiunetur. X.

In quo dominice diei sollempnitas ab aliorum dierum consuetudine diuisa teneatur. .xi.

.xii. Quibus diebus cum cena fratribus exhibetur. accedentibus ad refectionem

De quo psalmus non dicatur sicut in prandiis fieri solet. Expliciunt capitula. Incipit liber .iii.

DE Nocturno orationum ac psalmorum. De canonico diurnarum orationum et psalmorum modo. qui nam per egyptum habeatur. donante deo quantum tenuitas ingenii nostri preualuit arbitror expeditum. Nunc de sollempnitate tertie. sexte. .ii. noneque secundum regulam monasteriorum palestine uel mesopotamie nobis est disserendum. ut prefati sumus in prologo perfectionem egyptiorum et inimitabilem discipline rigorem horum institutis moderantes. .iii.

Apud illos etenim hec officia que domino soluere per distinctiones horarum et temporis interualla. cum ammonitione conpulsoris adigimur. per totum diei spacium iugiter cum operis adiectione spontanee celebrantur. Ita namque ab eis incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exercetur. ut psalmorum quoque uel ceterarum scripturarum meditatio numquam penitus omittatur. cui preces et orationes per singula momenta miscentes. in his officiis que nos statuto tempore celebramus. totum diei tempus absumunt. Quam ob rem exceptis uespertinis nocturnisque congregationibus. nulla apud eos per diem publica sollempnitas absque die sabbato uel dominico celebratur. in quibus hora tertia sacre communionis obtentu conueniunt. Plus enim est id quod incessanter offertur. quam quod per temporis interualla persoluitur. et gratius uoluntarium munus. quam functiones que canonica conpulsione redduntur. Et hoc dauid quoque gloriosius aliquid exultanter cum dicit. Voluntarie sacrificabo tibi. et. uoluntaria oris mei beneplacita sint tibi domine. .iiii.

Itaque in palestine uel mesopotamie monasteriis ac totius orientis. supradictarum horarum sollempnitates. trinis psalmis cotidie finiuntur. et ut orationum assiduitas statutis deo temporibus offeratur. et necessaria operationis officia consummatis iusto moderamine spiritalibus obsequiis. nullatenus ualeant inpediri. His enim tribus temporibus etiam danielem prophetam cotidie fenestris apertis in cenaculo preces domino fudisse cognoscimus. Nec inmerito hec specialius tempora

religiosis s̄t officiis deputata; In his siqde p̄missionū p̄fectio. et sūma nr̄e salutis ē adimpleta; Hora nāq: t̄cia. repmissus oli p̄ pphas sp̄s sc̄s sup̄ ap̄tos inorationū officio c̄stitutos descen disse p̄mitt̄ cōpbatur. 7 nā cū plocutione linguarū q̄ ab eis in fusione sc̄i sp̄s pfluebat. gens incredula iudeoz obstupescens parti 7 irridens. diceret eos musto repletos. Stans petrus in medio eorū ait; Uiri isr̄lite et q̄ habitatis hier̄lm uniūsi. hoc uob notū sit. et aurib: p̄cipite uerba mea; Non enim sicut uos estimatis hi ebrii s̄t cū sit hora diei t̄cia. s; hoc ē qd̄ dictū est p̄ pphām iohel; Et erit innouissimis dieb; dic dn̄s. effundā de sp̄u meo sup̄ omnē carnē. et pphetabunt filii ur̄i 7 filie ur̄e. & iuuenes ur̄i uisiones uidebt̄. 7 seniores ur̄i somnia sōniabunt; Et quidē sup̄ seruos meos & sup̄ ancil las meas indieb; illis effundā de sp̄u meo & pphetabunt; Que om̄a hora t̄cia uidem̄ impleta. s. c̄iq: sp̄s uaticinatū ū pphetas aduentū. eodē tempore sup̄ ap̄tos cōmeasse; Hora aut̄ sexta immaculata hostia dn̄s nr̄ atq: saluator oblat̄ ē patri. cruceq: p toti' mundi salute c̄scendens humani generis peccā deleuit. et exspolians p̄ncipat̄ ac potestates. traduxit pala uniūsos nos obnoxios atq: con strictos. insolubili cyrographi debito lib̄auit. tollens illud de medio. et crucis sue affigens tropheo; Eādē q̄q: petro in excessu m̄tis uocatio gentiū p sūmissionē uasis euangelii ei celit̄ delati. 7 purificatio omnigenū animantiū ineodē c̄sistentiū. delata adeū uoce diuinit̄ reuelat̄ dicente ei. surge petre. occide 7 manduca; Qd̄ uas q̄tuor initiis de celo sūmissū. n̄ aliud quā euangl̄m designare manifeste cognoscit̄; Licet enī quadriformi euangl̄istarū narratione distinctū q̄tuor uideat̄ habere p̄ncipia. unū tam̄ euangl̄ii corp' ē. eid̄e scilicet xp̄i natiuitatē parit̄ ac d̄itatē. mirabilia

quoq; passioneq; cplectens. Pulchre aut n att linteu. s; qsi lin
teu. Linteu qppe. mortificationis indutu est. Qm g mors dni
ce passionis. n humane nature lege. s; ppe uoluntatis subiit
arbitrio. quasi lintheu dicit. Mortuus aut secdm carne. n e
secdm spm mortuus. qa nec derelicta e anima ei in infer
no. nec caro ei uidit corruptione. Et rursu. nemo inqt tol
lit a me anima mea. s; ego pono ea a meipso. Potestate ha
beo ponere ea. 7 potestate habeo sumere ea. In hoc itaq; euan
geliorum uase celit destinato. id e spu sco. oms gentes que qn
da ext obseruantia legis posite habebant immunde. p credulita
te fidei cfluentes. ut ab idolorum cultu salubrit immolent. atq; ad
salutare esca pficiant. petro purificate uoce dnica deferuntur.
Hora u nona inferna penetrans. inextricabiles tartari tenebras
choruscatione sui splendoris extinxit. portasq; ereas effringens.
captiuitate scorum que clausa tenebris immitis tenebat infern.
salubriter capta secu transuexit ad celos. igneaq; romphea su
mota. antiquu incola paradyso restituit. Eade qq; hora corne
lius centurio in pcib; solita deuotione psistens. comemoratione
orationu & elemosinaru suaru ante dnm facta. anglo sibi col
loqnte cognoscit. pataq; ei hora nona uocationis gentiu sacra
menta panduntur. que Petro in excessu mtis hora sexta fuerant
reuelata. Alio qq; loco de eode tepore in actib; aplorum ita nar
rat. Petrus aute 7 iohs ascendebant in teplu. ad hora oratio
nis nona. Quib; liquido copbat. n immerito ascis & aplicis
uiris has horas religiosis obsequiis cseccratas. a nob qq; obserua
ri similit oportere. q n uelud lege quada soluere hec pieta
tis officia salte statutis temporib; adigam. totu diei spaciu
obliuione aut desidia uel occupationib; inuoluti. absq; o
rationis interpellatione csumim. De uespinis aut sacrificiis
qd dicendu. que iugit offerri etia in ueteri testamto lege.

Margin notes: + p scepto. · 7 seras ferreas cteri · pia cfessione

+ que extensio manuum eius in patibulo satis proprie eleuatio nuncupatur;

mosaica sanciuntur. Holocausta enim matutina et sacrificia uesper
tina cunctis diebus in templo licet figuralibus hostiis etiam ex eo proba
re possumus indesinenter oblata. quod ad dauid cantatur; Dirigatur
oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. eleuatio manuum mea
rum sacrificium uespertinum; Quo in loco de illo quoque uero sacrificio
uespertino sacrari intellegi potest. quod uel uespere a domino saluatore
cenantibus apostolis traditur. cum initiaret ecclesie sacrosancta mysteria.
uel quod ipse die postero sacrificium uespertinum in fine scilicet seculorum
eleuationem manuum suarum pro salute mundi totius oblatus est patri.
Omnes enim nos in inferno iacentes eleuauit ad celos. secundum promis
sionis eius sententiam dicentis, Cum exaltatus fuero a terra. omnia
traham ad me ipsum; De matutina uero sollempnitate. etiam illud nos
instruit. quod in ipsa cottidie decantari solet. Deus deus meus ad te de
luce uigilo. et. in matutinis meditabor in te. et. Preueni in ma
turitate et clamaui, Et rursum. Preuenerunt oculi mei diluculo.
ut meditarer eloquia tua; In his quoque horis etiam ille euangelicus pater
familias operarios conduxit in uineam suam; Ita enim ille primo ma
ne eduxisse describitur. Quod tempus designat nostram matutinam sol
lempnitatem. Dein tertia. inde sexta. post hec nona. ad extremum uero
undecima. in qua lucernaris hora signatur; Sciendum tamen hanc
matutinam que nunc obseruatur in occiduis uel maxime regionibus
canonicam functionem nostro tempore in nostroque monasterio primitus
institutam. ubi dominus noster ihesus christus natus ex uirgine humane infan
tie suscipere incrementa dignatus. nostram quoque adhuc in religione
teneram et lactantem infantiam sua gratia confirmauit; Usque ad illud
enim tempus matutina hac sollemnitate que expletis nocturnis
psalmis et orationibus post modicum temporis interuallum solet in
gallie monasteriis celebrari. cum cottidianis uigiliis pariter
consummata; Reliquas horas refectioni corporum deputatas a
maioribus nostris inuenimus. Uerum cum hec abutentes indulgen

tia. neglegentiores quoque indutias somni longiores protelarent. quippe
quos usque ad cellas progredi uel de suis stratis consurgere ante horam tertiam
nulla conuentus ulli necessitatis inuitaret. et cum operationis iactu
ra. tempore quoque diei quo nullis oportebat officiis inherere.
soporis nimietate torperent. in his praesertim diebus quibus a uesperti
nis horis excubias usque ad auroram uicinam celebrantibus nascebatur
onerosior lassitudo. quorundam illic fratrum feruentium spiritu quibus hoc
neglegentie genus haut leuiter displiceret. ad seniores querela dela
ta. decretum est ab eis diutino tractatu et collatione sollicita. ut usque
ad ortum solis quo iam sine offensione uel lectio parari. uel opus manuum
posset assumi. fessis corporibus refectione concessa. inuitati post hec re
ligionis huius obseruantia. cuncti pariter e suis stratis consurgerent. et
ac tribus psalmis et orationibus celebratis. secundum modum qui antiquitus
in obseruatione tertie uel sexte. trine confessionis exemplo sta
tutus est. et somno deinceps finem et initium operationum equali mo
deramine simul facerent. Qui typus licet ex occasione uideatur in
uentus. et recenti memoria pro causa qua diximus statutus appareat.
tamen illum numerum quem designat beatus dauid. quamquam spiritalem quoque
habeat intellectum. secundum litteram manifestissime supplet. sep
ties in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Hac enim adiec
ta sollempnitate septies sine dubio spiritales hos conuentus in die facien
tes. septies in ea laudes domino dicere comprobamur. Denique cum hic idem
typus de oriente procedens huc usque fuerit utilissime propagatus.
in non nullis nunc usque per orientem antiquissimis monasteriis qui nequaquam
uetustissimas regulas patrum uiolari patiuntur. minime uidetur
admissus. V. Cuius sollempnitatis ratio cur statuta sit uel inuen
ta in hac prouincia non nulli ignorantes. expletis matutinis ym
nis. rursum redeunt ad somnum. et illa causa nihilominus inciden
tes. ob quam conpescendam hec a senioribus nostris sollemnitas instituta
est. Illa namque hora eam consummare festinant. qua neglegentioribus

minusq; sollicitis. rursu dormiendi reddat occasio; Qd omnimodis fi
eri n oportet. sic in superiori libello describentes. egyptior synaxi
expositum. ne purificatione nram confessione supplici. et ante
lucanis orationib; acquisita. uel emergens queda redundantia
humor naturaliu polluat. uel illusio corrumpat inimici. et
uel certe intercedens etia puri ac simplicis somni refectio. interru
pat sps nri feruore. ac tepefactos somni torpore. ptotu diei
spatiu inertes. deinceps ignauosq; traducat; Qd egyptii ne
incurrant. etquide cu soleant certis temporib; etia ante gal
lor cantu consurgere. missa canonica celebrata. usq; ad luce
p hec uigilias extendunt. ut eos supueniens lux matutina in
hoc feruore spc repperiat constitutos. ac ptotu diei temp fer
uentiores sollicitioresq; custodiat. pparatos eos suscipiens
ad conflictu et contra diurna colluctatione diaboli nocturr
naru exercitio uigiliaru ac spitali meditatione firmatos.
Illud quoq; nosse debem. nihil antiquis seniorib; q hanc can. vi.
de matutina sollempnitate addi debere consuer. de antiqua
psalmor consuetudine inmutatu. s; eode ordine missa q pri
in nocturnis conuentib; ppetuo celebrata; Et enim ymnos quos in
hac regione ad matutina excepere sollempnitate. in fine noc
turnaru uigiliaru. qs post gallor cantu ante aurora finire
solent. similit hodieq; decantant. ide centesimu quadragesimu
octauu psalmu. cu initiu est laudate dnm de celis et reliqs
qui secunt; Quinquagesimu u psalmu 7 sexagesimu sedm 7 oc
togesimu nonu. huic nouelle sollempnitati fuisse deputatos.
Denq; p italia hodieq; consummatis matutinis ymnis. quinquagesimu
in uniusis ecclis cantt. qd n aliunde q exinde tractu esse
s u qui initia. sexta t nona priqua cept. vii. Si n dubito;
finiat psalm ad oratione n occurrerit. ulteri oratoriu intro
ire n audet. nec semetipsu admiscere psallentib; s; congre

gationis missa stans pro foribus prestoletur, donec egredientibus cunc
tis summissa in terram penitentia. neglegentie sue uel tarditatis
impetret ueniam. sciens nequaquam se posse desidie sue noxam aliter
expiare; Sed ne in ea quidem que post tres horas erit secutura sollempnitate
admittendum. nisi pro neglegentia presenti confestim uera humilitate
subnixus satis facere festinarit; In nocturnis uero conuenticulis
usque ad secundum psalmum prebetur tardanti dilatio. ita dumtaxat.
ut antequam finito eodem psalmo fratres in oratione procumbant, se
metipsum congregationi inserere atque admiscere festinet, eidem
procul dubio increpationi ac penitentie quam prediximus subicien
dus. si ultra prestitutam dilationis horam uel modicum retardarit;

Sane uigilias que singulis ebdomadibus a uespera. VIII.
illucescente sabbato celebrantur. iccirco seniores hiemali tem
pore que noctes sunt longiores. usque ad quartum gallorum cantum per mo
nasteria moderantur. ut post excubias totius noctis reliquis duabus
ferme horis reficientes corpora sua. nequaquam per totum diei spa
tium somni torpore marcescant. requie breuis huius temporis pro
totius noctis refectione contenti; Quod nos quoque omni obseruatione
custodire conuenit. ut scilicet contenti sono quem nobis post uigili
arum missam usque ad lucis indulgetur aduentum. idem usque ad matu
tinos psalmos. totum deinceps diem in opere ac necessariis ducamus
officiis. ne somnum quem nocti subtraximus. resumere pro diei ui
giliarum lassitudine et inanitate compulsi. non tam requiem corporis
subtraxisse quam quietis tempus et refectionem nocturnam commutas
se uideamur; Nullatenus enim poterit fragilis caro ita totius
noctis quiete fraudari. ut per consequentem diem sine dormitatio
ne mentis animique torpore. inconcussam possit seruare uigi
lantiam. que impedietur ex hoc potius quam iuuabitur. nisi post ui
giliarum missam. somni quantulumcumque gustauerit; Et iccirco
saltem unius hore sopor quemadmodum diximus ante lucis ad

uentum si fuerit impertitus. lucrabimur omnes uigiliarum horas. quas tota
nocte in oratione consumpsimus. impatientes naturae quod suum est. nec
habentes necessitatem resumendi per diem quod nocti subtraximus.
Totum enim carni huic procul dubio reddet. quisquis ei non rationabi
lem partem subtrahere sed totum temptauerit denegare. Et ut
uerius dixerim non superflua sed necessaria uoluerit amputare.
propter quod maiore necesse est fenore uigilias conpensari. si fuerint
usque ad lucem inconsiderata atque inrationabili nimietate protrac
tae. idcirco eas tripertitis distinguunt officiis. ut labor hac diuer
sitate diuisus. delectatione quadam defectionem corporis rele
uet. Nam cum stantes antiphona trina concinuerint. humi post
haec uel sedilibus humillimis insidentes. tres psalmos uno mo
dulante respondent. Qui tamen singuli a singulis fratribus uicissim
succedentibus sibi praebentur. atque his sub eadem quiete residendi.
trinas adiciunt lectiones. Itaque fit ut corporeum minuentes
laborem. uigilias suas maiori intentione mentis exerceant. VIIII.
QUAS a tempore praedicationis apostolicae quo religio ac fides christia
na fundata est per uniuersum uel orientem idcirco statutum est illucescente sabbato debere celebrari. quod domino ac saluatore nostro sex
ta sabbati crucifixo discipuli adhuc recenti eius passione perculsi.
peruigiles tota nocte manserunt. nullatenus quietis somnum
suis oculis indulgentes. Quam ob rem ex illo tempore huic noc
ti deputata uigiliarum sollempnitas usque in hodiernum diem per om
nem orientem similiter obseruatur. Idcirco et absolutio ieiunii post
laborem uigiliarum totidem ab apostolicis uiris in die sabbato statuta.
non inmerito praesumitur ab uniuersis ecclesiis orientis. secundum illam quoque
ecclesiastis sententiam. quae licet habeat et alium mysticum sen
sum. tamen ab hoc quoque non abhorret. quo utrique diei id est ebdomadi
partem et ogdoadi eandem partem sollempnitatis impertiri praecipi
mur. ita dicentis. da partem his septem. et quidem his octo.

enim ad cōmunionē festiuitatis iudaicę absolutio ista ieiunii
reputanda ē. his p̄sertim q̄ om̄i iudaica supstitione alieni
monstrant'. s; ad refectionē quā diximus lassi corporis ptinere.
qđ ꝑ totas anni septimanas iugit' q̄nis dieb; ieiunans. ñ duob;
saltē interpositis refocillatū fuerit. facile lassescit ac deficit. x.

Cuius moderationis causā nnulli in q̄b;dā occidentalib;
ciuitatib; ignorantes. & maxime in urbe, romana, idcirco putant
absolutionē sabbti minime debere p̄sumi. qđ aplm petrū in
eodē die ētiā symonē conflicturū asserunt ieiunasse. Ex quo
magis apparet. hoc eū ñ canonica ēsuetudine fecisse. s; p̄sentis
potius necessitate ēflictus. Siquidē & ibi p hac eadē re ñ genera
le s; speciale uideatur petrus discipłis suis indixisse ieiuniū;
Qđ utiq; ñ fecisset. si sciisset illud canonica ēsuetudine solere ser
uare. idem pculdubio etiā dnico die parat' indicere. si certa
minis ipsius in eū conpegisset occasio. Nec tamē ex hoc statū fu
isset canonica ieiunii regula pmulganda. qđ ñ generalis
obseruatio statuerat. s; ut semel fieret ratio necessitatis ex torserat.

Verū ne hoc q̄dē ignorandū. die dnica unā. xi.
tantūmō missā ante p̄ndiū celebrari. in qua psalmorū atq;
orationū. seu lectionū p ipsis collecte ut cōmunionis dnice re
uerentia. sollemnius aliq̄d ac ppensius inpendentes. in ipsā
tuā sextāq; partē consūmatā reputant. itaq; fit ut de obse
quiis orationū nihil inminuat' adiectione scilicet lectio
nū. Et nihilominus differentia q̄dā t remissio uideat' fr̄ib; in
dulgeri. p reuerentia dnicę resurrectionis p cetero tēpore.
q̄ et toti septimane uideat' obseruantiā relaxare. et p hac ip
sa q̄ intimiscet' q̄dā differentia eundē diē uelud festiuū puo
cet rursū sollēpnius expectari. in iniq; faciat ebdomadis uen
ture ieiunia. huius expectatione sentiri. Semp enī eq̄nimius
quelibet fatigatio sustinet'. 7 sine fastidio labor inpendit'.

si interiecta ei uicissitudo quedā uel opis inmutatio qualiscumque.

Denique etiā in ipsis dieb; id est sabbo uel .xii. succedat. dnica seu feriatis temporib; quib; prandiū parit̃ et cena frib; solet exhiberi. psalmꝰ aduespam n̄ dicit̃. id est nec cū accedunt ad cenā nec cū ab ipsa consurgunt. ut solet fieri in sollēpnib; prandiis. uel canonica ieiunioꝝ refectione. quā et pcedere consuetudinarii psalmi solent et subsequi. s; tantūmō simplici oratione facta. accedunt ad cenam. eaq; rursū consurgentes ab ea sola oratione ecludunt. qd scilicet extra ordinaria sit inter monachos ista refectio. nec omīs ad eā conuenire cogant̃. n̄ aut pegrini q̄ supuenerint frs. aut hi quos infirmitas corporis aut ppria inuitat uoluntas; Expl liber tertiꝰ de canonico diurnarū orationū modo. Incip capitula lib. iiii.

.i. De institutione eorū q̄ renuntiant huic mundo. et queadmodū apud tabennesiotas uel egyptios inbuant̃ hi q̄ in monasteriis suscipiunt̃.
.ii. Qua ratione usq; ad ultimā senectute ap eos in cenobiis pseuerent.
.iii. Quo examine pbet̃ q̄ in cenobio suscipiendus est. uel a quo serue̅t.
.iiii. Quare q̄ in monasterio recipiunt̃. nihil secū pmittant̃ inferre.
.v. Cur hi q̄ renuntiant suscepti in monasteriis ppria uestimenta deponant.
.vi. Qua causa uestimenta renuntiantiū cū q̄b; ingressi s̃t monasteriū a dispen
.vii. Cur in monasterio suscepti. n̄ pmittant̃ stati frib; admisceri. s; xenodochio ante tradantur. uel concupiscentias pficiant.
.viii. Quib; primū institutis iuniores exerceant̃. ut ad superanda s omīs
.viiii. Quare iunioribus imperetur ut seniori suo nihil de cogitationib; celec
.x. Quanta obedientia seniorib; etiā in naturali necessitate tribuatur.
.xi. Cuiusmodi cib; ap eos delicatissimꝰ habeat̃. uel lent̃ ad currendi . . .
.xii. Qd ad sonitū pulsantis ostiū. nihil opis n̄ omittant studio ce
.xiii. Quā criminosū habeat̃ si aliqd ut uilissimū q̄ ppriā su . . .
.xiiii. Qd licet multa pecunia de uniuscuiusq; ope congregant̃. nullus tam psumat excedē statute sufficientie puritatē.

xv. De inmodico apud nos studio habendi. ·xvi· De regul' diu'sar correptionu·
Quib; auctorib; sit inuentu. ut reficientib; frib; sacre lectiones in ce ·xvii·
nobus recitent. et q̃ntu ap egyptios p̃beatur silentium ī hibeat.
Quā illicitū sit extra cōmune mensā. q̃cquā cibi potusue gustare. ·xviii·
Queadmodū p palestinā uel mesopotamiā cottidiana frib; ex ·xviiii·
De trib; lenticule granis ab economo reptis. ·xx·
De spontaneo quorundā frum ministerio. ·xxi·
De obedientia abbis iohis p quā usq; ad pphetie puent ē grām· ·xxiii·
De ligno arido quod idē abb ioh ad arbitriū senioris sui ·xxiiii·
quasi adolendū rigare n̄ destitit
De pfecto ab abbe iohe uase unico olei ad senioris impium· ·xxv·
Queadmodū abb iohs suo obedierit seniori ad aduoluendū ·xxvi·
saxū qd̄ ne a multis q̄dem possibile erat moueri.
De humilitate et obedientia abbis patris mutii quā implendo ·xxvii·
in fluuiū paruulo filio ex p̄cepto senioris n̄ hesitauit implere.
Queadmodū reuelatū sit de patre mutio op' eū abrahe fecis ·xxviii·
se. et qd̄ defuncto eidē abbi. idem pat mutius in monasterii
ammunistratione successerit. ī traxit ad abbis impium·
De obedientia fris q̄ decē sportas circūferens publice dis ·xxviiii·
De abbis pinufii humilitate q̄ relicto cenobio celeberrimo ·xxx·
cui pbr p̄erat suscipereᵗ desiderio subiectionis expetiit.
Queadmodū abbas pinufius reductᵘˢ in monasteriū suū modi ·xxxi·
co tempore cōmoratᵘˢ iterū fugerit in partes syrie.
Que p̄cepta dederit idē abbas pinufius fri quē in suo monas ·xxxii·
terio sub nr̄a recipiebat p̄sentia.
Qd sit magna remuneratio monacho debeatᵘʳ secdm institutio ·xxxiii·
nē patrū laboranti. ita ī pena simultᵉʳ tribuatᵘʳ. & iccirco n̄
debeat quis facile admitti in monastio. ·xxxiiii· ī crucifixi.
Quod abrenuntiatio nihil sit aliud quā mortificatio. et imago ·xxxv·
Qd crux nr̄a timor dn̄i sit. ·xxxvi· Qd renuntiatio nr̄a nihil psit.

.xxxvii. Qd diabolus nro fini semp insidiet. et nos ei caput obseruare iugiter.
.xxxviii. De renuntiantis pparatione ad usu teptationes. 7 de paucis imitandis.
xxxviiii. Quo ordine qs ad pfectione ualeat puenire. p qua de timore di ad caritate consegnt ascendat. Vt uno uel a paucis. xl. Vt debeam.
Qd n debeat monachus exempla pfectionis a multis expetere. s; ab
.xli. Quaru debilitatu similitudine suscipe debeat q in cenobio cmorat.
.xlii. Qd bonu patientie sue n debeat monach de alioꝝ sperare uirtute. s; de sua poti longanimitate. xliii. Recapitulatio expositionis p qua monachus ad pfectione ascendere. Expt cap.

Incipit liber. iiii. de institutis renuntiantium. i.

De Canonico m orationu atq; psalmoꝝ q debeat in diurnis conuenticulis p monasteria custodiri. ad institutione ei q renuntiat huic mundo. narrationis nos ordine puocante. transim conditiones. in pmis. qb; hi qui ad dnm conuerti cupiunt recipiant in cenobiis. breui quantu possum studentes sermone copleeti. queda scilicet de egyptioru. queda de tabennensiotaru regulis admiscentes. quoꝝ thebaide e cenobiu. quantu numero populosi cunctis. tanto conuersationis rigore districti; Siquide in eo plusqua qnq; milia frum ab uno regant abbe. tantaq; sit obedientia hic ta plixus numerus monachoru omi euo seniori suo subdit. q ita n potest apud nos unus uni uel obedire p modico tempr uel preesse; ii.

Quoru tam longa pseuerantia et humilitas atq; subiectio. que admodu tam diutina pduret. qua ue institutione formetur. p qua usq; ad incurua senecta in cenobio pseuerent. opinor nos ante oma debere pstringere; Tanta naq; est quanta nemine in monasteriis nris ingssum ne anno quide integro tenuisse meminimi. ut cu renuntiationis eoru pmordia uiderimi. consequens fuisse intelligami. ut in ta sublimia pfectionis fastigia talium initioꝝ fundamta consurgerent;

Igitur ambiens quis intra cenobii recipi disciplinam. non ante permissus ad III.
mittitur quam diebus decem vel eo amplius pro foribus excubans. indicium perseverantie ac desiderii sui pariterque humilitatis ac patientie demonstraverit. cunctorumque omnium pretereuntium fratrum genibus provolutus. et ab universis de industria refutatus atque despectus. tamquam qui non religionis sed necessitatis obtentu monasterium optet intrare. iniuriis quoque et exprobrationibus multis affectus experimentum dederit. constantie sue. qualisque futurus sit in temptationibus obprobriorum tolerantia declaraverit. atque ita fuerit explorato mentis ardore susceptus. diligentia summa perquiritur ne de pristinis facultatibus suis inheserit ei vel unius nummi cogitatio. Sciunt enim eum sub monasterii disciplina diuturnum esse non posse. sed ne humilitatis quidem aut obedientie apprehensurum esse virtutem. nec illa cenobii paupertate ac districtione contentum fore. si in conscientia eius pecunie quantulumcumque latitaverit. sed ubi primum exorta fuerit qualibet occasione commotio. fiducia stipis illius animatum continuo de monasterio velud funda rotante fugiturum.

Et idcirco ne usibus quidem cenobii profuturas suscipere IIII.
ab eo pecunias acquiescunt. primum ne confidentia huius oblationis inflatus. nequaquam se pauperioribus fratribus coequare dignetur. tum propter hanc elationem nullatenus ad humilitatem Christi descendens. cum sub disciplina cenobii non potuerit perdurare. egressus exinde ea que in principio renuntiationis sue spiritali fervore succensus intulerat. tepefactus postea non sine iniuria monasterii sacrilego spiritu recipere atque exigere moliatur. quod omnimodis observare debere multis sunt experimentis frequenter edocti. nam per alia minus cauta monasteria simpliciter quidam suscepti. de eorum que intulerant. queque indigentium opere fuerant dispensata. cum ingenti blasphemia post redibitionem poscere temptaverunt. V.

Quam obrem ita nudatur quisque cum receptus fuerit omni pristina

facultate. ut ne ipsu quidē quo opt᷑ ē indumtu habere pmittat᷑ ulteri. s; in ccilio fratrū pductus inmediū exuatur ppriis. ac p manus abbis induatur monasterii uestimtis. ut p hoc se n̄ solu uniusis reb; suis antiq̄s nouerit spoliatū. uerū etiā omī fastu deposito mundiali. ad xp̄i paupertate et inopiā descendisse iamq; opib; sustentandū seculari arte quesitis nec de infidelitate pristina reseruatis. s; de scīs ac piis monasterii largitionib; milicie sue stipendia pcepturū. atq; inde se deinceps uestiendū alendūq; cognoscens. et nihil habere. 7 nihilominus de crastino n̄ ēē sollicitus. Sc̄dm euangl̄ii discat sententiam nec erubescat paupib; id ē corpori fraternitatis equari quib; ēnumerari xp̄c et quoz se fr̄em n̄ erubuit nuncupare. quin poti᷒ glorietur domesticis ei᷒ se factū ēē consortem. VI.

Illa u᷒ que deposuit uestimta ecōnomo consignata. tamdiu reseruantur. donec pfectus et conūsationis eius ac tolerantie uirtute. diuersis teptationib; ac pbationib; euidenter agnoscant. Et si quidē posse eū inibi durare tempore pcedente pspexerint. in eodē quo cepit feruore psistere. indigentib; eadē largiuntur. Sin ū q̄dd a exeo murmurationis uiciū. uel parue cuiuslibet inobedientie culpā pcessisse dephenderint. exuentes eū monasterii quib; indut᷒ fuerat uestimtis. et reuestitū antiq̄s que fuerant sequestrata depellunt. Nullū et enim fas ē cū illis que accepit abscedere. nec quēquā patiuntur illis adhuc indui. que semel ab institutionis sue regula tepuisse puiderint. unde etiā copia nulli penitus pata discedendi conceditur. n̄ aut in more serui fuga ecis captans densissimas tenebras noctē diffugiat. aut certe hoc ordine 7 pfessione iudicat᷒ indign᷒. cū confusione et nota corā cunctis fr̄ib; deposita monasterii ueste pellatur. VII.

Cu ergo quis suscept᷒ 7 ha c pseuerantia quā diximus comp

propriis
batus ac depositis, indumentis habitu monasteriali fuerit accinc
tus. non statim congregationi fratrum admisceri permittitur: sed de
putatur seniori qui seorsum aut longe a vestibulo monasterii
commanens. habet curam peregrinorum. atque advenientium deputatam
eisque omnem diligentiam susceptionis et humanitatis impendit,
Cumque ibidem integro anno deserviens. absque ulla querela suum
circa peregrinos exhibuerit famulatum. imbutus per hanc primam
institutione humilitatis ac patientie. atque in ea longa exer
citatione precognitus. admiscendus ex hoc congregationi fratrum.
alii traditur seniori. qui decem iunioribus preest. quos sibi credi
tos ab abbate instituit pariter et gubernat. secundum illud scilicet
quod ordinatum in exodo legimus per moysen. VIII.

Cuius haec erit sollicitudo et eruditio principalis. per quam
iunior introductus. scandere etiam culmina perfectionis summa
prevaleat. ut doceat eum primitus suas vincere voluntates. quem
studiose inhibens ac diligenter exercens. hec illi semper de industria
imperare procurabit. que senserit animo eius esse contraria, Multis
siquidem experimentis edocti. tradunt monachum et maxime iuni
ores. ne voluptatem quidem concupiscentie sue refrenare posse.
nisi prius mortificare per obedientiam suas didicerint voluntates,
Ideoque pronuntiant nullatenus prevalere vel iram vel tristiciam vel
spiritum fornicationis extinguere. sed nec humilitatem cordis veram.
nec cum fratribus unitatem perpetuam nec firmam diuturnamque posse reti
nere concordiam. sed ne in cenobio quidem diutius permanere eum. qui
prius voluntates suas non didicerit superare; VIIII.

His igitur institutis eos quos initiant velud elementis. quibusdam
ac sillabis imbuere. ad perfectionem atque informare festinant.
per hec ad liquidum discernentes. utrum ficta et imaginaria. an
vera sint humilitate fundati. Ad quod ut facile valeant perve
nire. consequenter instituunt nullas penitus ~~in corde~~ cogitationes

prurientes in corde perniciosa confusione celare. sed confestim ut ex
orte fuerint eas suo patefacere seniori. nec super earum iudicio quicquam
sue discretioni committere. sed illud credere malum esse uel bo
num quod discusserit ac pronuntiauerit senioris examen. Itaque fit ut
in nullo circumuenire iuuenem callidus inimicus uelud inexper
tum ignarumque preualeat. nec ulla fraude decipere. quem peruiderit non
sua sed senioris discretione muniri. et suggestiones suas uel
ignita iacula quecumque in cor eius iniecerit. ut seniore [redacted]
celet non posse suaderi. Alter quippe subtilissimus diabolus illu
dere uel deicere iuniorem non poterit. nisi cum eum seu per arro
gantiam siue per uerecundiam ad cogitationum suarum uelamen
illexerit. Generale namque et euidens inditium diabolice cogi
tationis esse pronuntiant. si eam seniori confundamur aperire.

X. Post hec tanta obseruantia obedientie regula custoditur.
ut iuniores absque prepositi scientia uel permissu non solum
non audeant cellam progredi. sed ne ipsi quidem communi ac natura
li necessitati satisfacere sua auctoritate presumant. sicque
uniuersa complere quecumque fuerint ab eo precepta tamquam ex
deo sint celitus edita sine ulla discussione festinant. ut non
numquam etiam impossibilia sibimet imperata ea fide ac deuoti
one suscipiant. ut tota uirtute ac sine ulla cordis hesitati
one perficere ea et consummare nitantur. et ne impossibilita
tem quidem precepti pro senioris reuerentia metiantur. De quorum
obedientia specialiter nunc dicere pretermitto. exemplis eam
ipsis eam paulo post tradere suo loco disponimus. si dominus nobis o
rationibus uestris dederit commeatum. Nunc instituta cetera
prosequamur. pretermittentes illa contexere. que in hac regio
ne uel tradi monasteriis uel ab ipsis nequeunt custodiri.
sicut in prefatiuncula nostra facturos nos esse promisimus. quod scilicet
nec laneis indumentis utantur. sed lineis tantum et ne ipsis quidem

duplicib;· quibus uicaria pposit' unusq; sue decanie subminis
trant. cu illa qb; uestiti sunt sorduisse conspexerint; xi.
ILLVD Quoq; arduum atq; sublime genus continentie simul
pretermittens. in qua summe reputantur delicie· si herba sale con
dita qua lapsanium uocant aqua diluta ad refectionem frib;
apponantur· aliaq; copluria his similia que in hac puincia
nec aeru temperies nec qualitas nre fragilitatis admittit. Illa
tantumm psequar que nulla carnis infirmitas n situs loci
poterit impedire. si ea[n] fragilitas anime ac tepor mtis ade
Itaq; considentes intra cubilia sua et opi ac xii. merit;
meditationi studiu pariter impendentes. cu sonitu pulsantis
hostiu ac diuersoru cellulas pcutientis audierint. ad orationem
scilicet eos seu ad opus aliquod inuitantis. certatim e suis cu
bilib; unusquisq; prumpit. ita ut is qui opus scriptoris exer
cet. qua reptus fuerit inchoasse littera finire n audeat. s; in
eode puncto q ad aures ei sonitus pulsantis aduenerit. sum
ma uelocitate psiliens ne tantu qdem more interponat. quan
tu cepti apicis consumet effigiem. s; inpfectas littere lineas
derelinquens. n tam opis qua obedientie uirtute exequi
toto studio atq; emulatione festinet. qua n solu opi manuu
seu lectioni uel silentio et qeti celle. ueru etia cunctis uirtu
tib; ita pferunt. ut huic iudicent oia post ponenda. &
uniusa dispendia subire contenti sint. du in hoc bonum
in nullo uiolasse uideantur; xiii.
ILLA Sane uirtute uitetas institutiones eoru ut comemora
ri supfluu puto. qd scilicet nulli cistella. nulli peculiarem
sportella liceat possidere. nec tale aliquid qd uelud ppriu
retinens. suo debeat comunire signaculo; Quos ita nouim
omi ex parte nudos existere. ut pret colobiu. maforte. cali
gas. melote. ac psiathium nihil amplius habeant. cu maliis

+ copendia lucrari u
sectet.

quoque monasteriis in quibus aliquanto remissius indulgetur. hanc regulam uideamus districtissime nunc usque seruari. ut ne uerbo quidem audeat quis dicere aliquid suum: magnumque sit crimen ex ore monachi processisse codicem meum. tabulas meas. graphium meum. tunicam meam. caligas meas. pro quo hoc digna penitentia satisfacturus sit. si casu aliquo per surreptionem uel per ignorantiam huiusmodi uerbum de ore eius effugerit.

XIIII.

Et cum tantos unusquisque eorum cottidie de opere ac sudore proprio redditus conferat monasterio. ut ex his sustentare non solum suam ualeat parcitatem. uerum etiam usibus possit exuberare multorum. in nullo tamen inflatur. nec sibi de tanto operis sui questu ac sudore blanditur. sed preter duo paxematia que tribus uix denariis ibidem distrahuntur. nihil sibimet amplius unusquisque presumit. Inter quos nullum peculiare opus quod pudet dicere. quodque in nostris monasteriis utinam fieri nescirem. non dicam effectu sed ne cogitatione quidem ab aliquo penitus affectatur. Sed quamuis totam enthecam cenobii suam credat esse substantiam. cunctisque rebus ut omnium dominus omnem curam sollicitudinemque dependat. et ad retinendam nihilominus arreptae nuditatis uirtutem quam studet ad finem usque perfecte atque inuiolabiliter custodire. ita semetipsum a cunctis extraneum et ex omnibus iudicat alienum. ut tamquam peregrinum se gerat et incola huius mundi. alumnumque se potius monasterii reputet ac ministrum. quam dominum rei cuiuscumque presumat.

XV.

Ad haec nos miserabiles quid dicemus. qui in cenobiis commorantes ac sub abbatis cura et sollicitudine constituti peculiares circumferimus claues. et omni professionis nostrae uerecundia ac confusione calcata etiam anulos quibus recondita presignemus indigitis palam gestare nos non pudet. quibus non solum cistellae uel sportae. sed ne arcae quidem uel armaria ad ea quae congregauimus uel quae egressi de seculo reseruauimus condenda sufficiunt. quique ita nonnumquam pro uilissi

mis nullisq; reb; accendimur. eas dūtaxat uelut pp̄ias uin
dicantes. ut si qs uł digito quicquā ex his contrectare p̄sump
serit. tanta contra eū iracundia suppleamur: ut cōmotionē
cordis nr̄i nec a labiis quidē ac tota corporis indignatione re
uocare possimus. S; p̄ter missis nr̄is uiciis et his que nec cōme
morari quidē dignū est p̄silentio traditis. sedm̄ illud elo
quiū n̄ loquatur os meū opa hominū. uirtutes potius que ap̄
illos sunt. 7 hec que nos quoq; omī studio debemus expetere cep
to narrationis ordine p̄sequamur. Ipsasq; iam regulas ac ty
pos cursim breuit̄q; ponamus. ut p̄uenientes p̄ hec ad quosdam
actus & opera seniorum que studiose memorie mandare dispo
nimus. hec que in n̄ra expositione digesta sunt. uelut testimoniis
ualidissimus roboremus. uniuersa que diximus exemplis eorum
potius ac uite auctoritate firmantes; xvi.

Si uis bullonē fictilē quē illi baucalē nuncupant casu
aliquis fregerit. n̄ aliter neglegentiā suā quā publica diluet
penitentia. cunctisq; in synaxi fr̄ib; congregatis. tamdiu
p̄stratus intra ueniā postulabit. donec orationū consūmet
sollēpnitas. impetraturus eā cū iussus fuerit abbatis iudicio
de solo surgere. Eodē m̄ satisfaciet quisquis ad aliquod opus
accersitus uł ad congregationē solitā tardius occurrerit. aut
si decantans psalmū uel modicū titubauerit. Similit̄ si sup
fluo. si durius. si contumacius responderit. si negligentius obsequia
iniuncta cōpleuerit. si uel leuiter murmurauerit. si lectionem
opi uł obedientie p̄ferens. officia statuta segnius fuerit executus.
si dimissa synaxi n̄ concitus ad cellā recurrere festinarit. si
cū aliquo uel ad modicū substiterit. uel si ad punctū tēpo
ris uspiam secesserit. si alterius tenuerit manū. si cū illo qui
celle sue cohabitator n̄ est cū fabulari quantuluncūq; p̄sūpserit.
si orauerit cū illo qui est ab oratione suspensus. si parentum

quępiam uel amicorũ secularium uiderit. ut collocutus eis sine suo
fuerit seniore. si epistolam cuiuscumq; suscipere. si rescribere sine suo ab
bate temptarit; Huc usq; et in huiusmodi ac similib; admissis procedit
animaduersio spiritalis; Residua uero quę apud nos indifferenter
admissa. a nob quoq; reprehensibilius sustinentur. id est aperta
conuicia. manifesti contemptus. contradictiones tumidę. li
bera et effrenata processio. familiaritas ad feminas. irę. rixę
simultates & iurgia. operis peculiaris presumptio. filargirię con
tagio. affectus atq; possessio rerũ superfluarũ. quę a ceteris
fratrib; non habentur. extraordinaria ac furtiua cibi refectio.
et his similia. non illa increpatione qua diximus spiritali. sed uel plagis emen
dantur. uel expulsione purgantur; . XVII.

ILLVD Autẽ ut reficientib; fratrib; sacrę lectiones in ceno
biis recitentur. non de egiptiorũ typo processisse. sed de capado
cũ nouerimus; Quos nulli dubiũ est non tam spiritalis exer
citationis causa. quã conpescendę superfluę ociosęq; confabu
lationis gratia. et maxime contentionũ. quę plerumq; solent
in conuiuiis generari. hoc statuere uoluisse. uidentes eos aliter
apud se non posse cohiberi; Apud egiptios enim uel maxime
tabennesiotas tantũ silentium ab omnib; exhibetur. ut cum
in unum tanta numerositas fratrũ refectionis obtentu conse
derit. nullus ne muttire quidem audeat. preter eum qui suę deca
nię preest. Qui tamen siquid mensę superinferre uel auferri necessa
rium esse prouiderit. sonitu potius quã uoce significat; Tantaq;
uescentib; eis silentii huius disciplina seruatur. ut cucullis ul
tra oculorum palpebras demissis. ne scilicet liber aspectus ha
beat copiam curiosius euagandi. nihil amplius intueantur
quã mensam. et appositos in ea uel quos ex ea capiunt cibos. ita
ut quemadmodum uel quantum reficiat alius. nullus inuicem notet;

ANTE uel post legitimã comunemq; refectionẽ. XVIII.

ssima cautione seruatur: ne extra mensam quicquā cibi penit⁹ ori suo
quisquā indulgere p̄sumat. Nam cum incedentib; p hortos et pomaria
cum passim blandeq; p arbores poma pendentia. n̄ solum obi
ciant se pectorib; transeuntiū. uerū etiam strata p terrā. concul
canda pedib; offerant. atq; ad colligendū parata. facile ad ē
sensū concupiscentię illicere ualeant intuentes. et oportuni
tate uel copia quāuis districtos atq; abstinentissimos ad suu
desiderium p̄uocare. sacrilegiū ducatur n̄ m̄ quicquā de eis
gustare. uerū etiā manu contingere absq; eo quod palam
cunctis in cōmune reficientib; exhibetur. et ad p̄cipiendū
oeconomi dispensationi p frm̄ obsequia publice ministrat.

Ne illud sane de institutis cenobiorum p̄termisisse. xviiii.
uideamur. queadmodū cotidiana frib; etiā p alias regi
ones exhibeantur obsequia. cōmemorandū breuit puto. P cunc
tā namq; mesopotamiā. palestinā et capadociā. ac totū
orientē. singlis ebdomadib; uicissim frs ad hęc officia sibi
reddenda succedunt. ita ut secdm multitudinē cenobii
ministrorum quoq; numerus deputetur. Quę explere tanta de
uotione et humilitate de p̄perant. quanta nullus seruorum
durissimo dno ac p̄potenti suū exhibet famulatū. ita ut
ne istis qdē solis contenti obsequiis quę canonico iure soluuntur.
etiā nocte consurgentes. illos quos specialit hęc manet cu
ra studio suo releuent. et ea quę ab ipsis p̄ficienda sunt.
furtim p̄uenientes implere contendant. Has autē septima
nas unusquisq; suscipiens. usq; ad cenā diei dnici ministratu
rus obseruat. Qua p̄acta. ministeriū toti⁹ ebdomadis ita con
cluditur. ut hi quib; succedendū ē. conuenientib; uniūu frib;
ad decantandos psalmos quos quieturi ex more decantant. om
nib; in ordine pedes abluant. hanc scilicet ab eis p labore
toti⁹ septimane benedictionis mercedē fideliter expetentes.

ut eos explentes mandatum xpi generaliter emissa ab omnibus fratribus oratio prosequatur. que uel pro ignorationibus intercedat. uel pro admissis humana fragilitate peccatis. et comendet deo uelut sacrificium pingue. consumata eorum deuotionis obsequia. Et ita secunda sabbati post matutinos hymnos. aliis rursum succedentibus. utensilia in quibus ministrauerunt ac uasa consignant;

Que tanta sollicitudine curaque suscipientes custodiunt. ne quid ex eis imminuatur uel pereat. ut credant se etiam pro minimis quibusque uasis tamquam pro sacro scis. ratione non solum dispensatori presenti. sed etiam domino reddituros. si forte aliquid ex eis neglegentia eorum fuerit imminutum; Cuius discipline qui modus sit uel quanta fide et cautione seruetur. uno testimonio quod exempli gratia ponam. poteritis agnoscere; Sicut enim studemus satisfacere uestro feruori. quo plenam uniuersorum cognitionem desiderantes. etiam ea que optime nostis hoc libello uobis cupitis iterari. ita ueremur mensuram breuitatis excedere;

In septimana cuidam fratris cum pre.xx. tatis excedere; teriens economus tria lenticule grana iacere uidisset intra. que ebdomadario festinanti dum eam preparat coctioni inter manus cum aqua qua diluebatur elapsa sunt. confestim super hoc abbatem consuluit; A quo uelut interuersor neglectorque sacri peculii iudicatus. ab oratione suspensus est; Cuius neglegentie reatus. non aliter ei remissus est. nisi eum publica penitentia diluisset; Non solum enim se ipsos non esse suos. sed etiam omnia que sua sunt credunt domino consecrata; Propter quod siquid fuerit in monasterio semel illatum. ut sacrosanctum cum omni decernunt reuerentia deberi tractari. tantaque fide uniuersa procurant. atque dispensant. ut etiam ea que despectui habentur. paruaque reputantur ac uilia. si uel loco mouerint uel competentius collocauerint. si gillonem aqua impleuerint

si ex eo cuiquã obtulerint adbibendũ. si tenuem festucã iaq;
de oratorio cella ue summouerint. mercedē se consecuturos ure
a dño tota credulitate confidant. xxi.

Nouim' frs in quoꝝ septimana cũ accidisset tanta lignoꝝ
penuria. ut ñ eēt penit' unde soliti cibi fratrib; pararentur.
et donec possent coempta deferri ut xerofagia contenti eēnt
abbis fuisset auctoritate pceptũ. esset q; hoc uniusis placitũ.
nec quisquã posset ull' coctionis sperare pulmentum. illos
uelut qui fructu ac mercede sui laboris et obsequii frau
darentur. si in ordine uicis sue cibos frib; ñ secdm consue
tudinē parauissent. tantũ sibi spontanei opis ac sollici
tudinis indixisse. ut in illis aridis ac sterilib; locis. in qb;
ligna ñ de fructiferis arborib; excidant. omimodis ne
queunt inueniri. nec eni ut apud nos ulla repperiunt
uel fructecta siluestria. p extensa auia discurrentes. et
heremũ que aduersus mortuũ mare tenditur obeuntes.
festucas tenues ac spinulas quas uent' huc illucq; dispse
rat. suo sinu et gremiis colligentes. cunctã sollēpnitatem
ciboꝝ spontaneis obseqis ppararent. ita ut de solita pbi
tione nihil paterent inminui. tanta fide hec sua mu
nia frib; exhibentes. ut etiã cũ illos honeste posset uel lig
noꝝ excusare penuria ut abbis imperium. p suo fructu atq;
mercede. noluerint hac abuti licentia. xxii.

Hec dicta sī secdm typum ut pfati sum' toti' orientis. quem
etiam in partib; nris necessario dicim' debere seruari. Ceterũ apud
egiptios qb; maxima cura ē opis. ñ est ebdomadariũ mutua
uicissitudo. ne sub occasione hui' officii omis ab opis canone
impediantur. s; uni pbatissimo frm cellarii uel coquine
cura cõmittit. qui ppetuo donec uirtus ei' uel etas admittit.
iugiter op' istud exerceat. Non enim magno labore fatigat'

uit quia nec tanta cura inter eos parandorum ciborum uel coctionis im
penditur. quippe qui maxime xerofagiis uel omofagiis utuntur.
et apud quos secta singulis mensibus porrorum folia. lapsania. salfrictus.
oliue. pisciculi minuti salliti. quos illi menomenia uocant summa
EXPLICIT hic liber de institutione eius est qui. XXIII. Tuoluptas est.
Et renuntiat huic mundo per quam scilicet introductus ad humili
tatem ueram et obedientiam perfectam. ceterarum quoque uirtutum culmina pos
sit ascendere. necessarium reor quedam seniorum gesta quibus per hanc emi
tuere uirtutem exempli gratia sicut promisimus explicare. de multis
admodum pauca carpentes. ut studentibus sublimiora sectari. non
solum incitamentum ex his uite perfecte. sed etiam propositi forma pre
dat. Quam ob rem duos uel tres per libelli huius compendio. de tam in
numero patrum multitudine proferentes. ponemus primum abbatem
iohannem qui commoratus est iuxta lico quod est oppidum thebaide. qui
propter obedientie uirtutem usque ad prophetie gratiam sublimatus
sic uniuerso orbi claruit. ut etiam regibus mundi huius merito suo
redderetur illustris. Nam cum in extremis ut diximus thebaide par
tibus commaneret. non ante presumebat theodosius imperator ad pre po
tentium tyrannorum bella procedere. quam illius animaretur oraculis
lis atque responsis. quibus confidens uelut celitus sibi delatis. tro
phea de desperatis bellis atque hostibus reportauit. XXIIII.
Hic itaque beatus iohannes ab adolescentia sua usque ad perfec
tam ac uirilem etatem seniori deseruiens. donec ille in hac uite con
uersatione durauit. tanta humilitate inhesit ei obsequiis. ut
ipsi quoque seni stuporem summum obedientia eius incuteret. Cuius hanc
uirtutem utrum de uera fide ac profunda cordis simplicitate des
cenderet. an affectaticia esset. et quodammodo coacticia atque ad imper
antis faciem preberetur: uolens manifestius explorare. complura
ei etiam superflua nimique necessaria uel impossibilia frequen
ter iniungebat. Ex quibus tria ponam. per que manifestari possit

uolentibus scire. ut mitis eius uel subiectionis eius integritas. Sumpsit namque
de lignario suo uirgultum senex quod olim excisum usibus foci fuerat pre
paratum. dumque coctionis retardat occasio. non modo aridum sed prope pu
tre iacebat temporis uetustate. Idque hoc coram ipso fixisset in terra.
precepit aduecta aqua cottidie bis rigari. ut scilicet diuturnis hu
moribus radicatum. atque in antiquam arborem reuiuiscens. diffusis ra
mis amenitatem oculis atque umbraculum in estu feruenti subter
residentibus exhiberet. Quod preceptum ueneratione solita sine ulla
impossibilitatis consideratione suscipiens adolescens. ita cotti
dianis dieb; expleuit. ut aquam per duo ferme milia inde
sinenter apportans nullatenus lignum rigare cessaret. utque per
totum anni spacium non infirmitas corporis. non festiuitatis sollem
nitas. non occupatio necessitatis ullius que illum etiam honeste ex
cusaret ab excusatione mandati. non denique hiemis asperitas
intercedens. ab obseruantia precepti huius potuerit impedire.
Cumque eius hanc sedulitatem tacitus senex latenter dieb; singulis ex
ploraret. uideretque eum simplici cordis affectu mandatum suum
uelut diuinitus emissum sine ulla permutatione uultus uel ratio
nis discussione seruare. sinceram humilitatis eius obedientiam
comprobans. pariter etiam miserans tam longum laborem quem per
totum anni spacium studio deuotionis impenderat. ad aridum uir
gultum accedens. o inquit iohannes. misit ne radices hec arbor an
non? Cumque ille se nescire dixisset. senex uelut inquirens rei
ueritatem. et tamquam temptans utrum iam suis radicibus nite
retur. euulsit coram ipso leui commotione uirgultum. sicque pro
iciens illud. precepit ut deinceps rigare desineret. XXV.

Itaque cum huiusmodi exerciciis eruditus. cottidie iuuenis in
hac parendi uirtute succresceret. et humilitatis eius enites
ceret gratia. atque obedientie suauis odor per monasteria uni
uersa fraglaret. quidam fratrum probationis immo edificatio

nis obtentu uenientes ad senē cum subiectione ei quā audierant mi
rarent. uocans eū repente senex. ascende att et sumens lenticulam
olei que sola in heremo uel suis uel aduenientiū usib; liquorē pin
guedinis tenuissimū ministrabat. deorsū p̄ice p fenestrā. Quā ille
cū ad superiora concit' puolasset p fenestrā pferens comminuendā
dimisit ad t'ram. nil cogitans uel retractans p̄cepti ineptiā. di
urnā necessitatē. infirmitatē corporis. penuriā sūptuum. here
mi squalentis angustias ac difficultates. in qua etiam si pecunia
A suppeditaret. nihilominus pdita species inueniri repararique n̄ pos
Liūs. Rursū edificari cupientib; obedientie ei' xxvi. sit,
exemplo. uocans eū senior: curre inquit iohannes. saxū illū huc
aduolue quantoci'. Qui confestī saxū immane qd' multe ho
minū turbe mouere n̄ possent. applicita nc̄ ceruice. nc̄ toto pec
tore tanto nisu atq; conatu prouoluere contendebat. ut sudore
omniū menbrorū suorū n̄ solū totū infunderet uestimtū. s; etiā
saxū ipsū suis ceruicib; humectaret. in hoc quoq; parū metiens
inpossibilitatē p̄cepti uel facti. preuerentia senis et obsequii
simplicitate sincera. qua credebat senem tota fide nihil pos
se incassum. ac sine ratione precipere. xxvii.
H uc usq; abbatis iohannis pauca de multis dixisse suffici
at. nc̄ abbatis patris mutii factū dignū memoria cōphendam.
Hic namq; abrenuntiare desiderans huic mundo. tamdiu p foribꝰ
monasterii excubans pdurauit. donec immobili pseuerantia
sua contra omnē consuetudinē cenobiorū cū filio paruulo q̄ octo
(etatis annorum) circiter; ut susciperetur. eliceret. Cumq; recepti tandē fuissent.
confestī non solū diuisis p̄positis traditi. uerū etiam celle habi
tatione seiuncti st. ne scilicet iugi uisione paruuli reminisc
eretur pater. ex omni sua quā renuntians abiecerat facultate
atq; affectione carnali. saltem sibi filiū sup eē. et quēadmodū
diuitē se iam n̄ esse sciebat. ita etiam patrē se esse nesciret.

Quid ut plenius probaretur: utrum videlicet plus faceret affectione san-
guinis ac suorum viscerum caritate, an obedientia et mortificati-
one Christi quam renuntians quisque per se debet amore praeferre. De
industria neglegebatur parvulus, pannis potius quam vestimentis in-
dutus, sordibus quoque ita obsitus ac foedatus, ut offendere potius quam
delectare patrios oculos posset, quotiens ab eo fuisset aspectus;
sed etiam colaphis atque alapis expositus diversorum, quas
plerumque sub obtutibus suis innocenti parvulo etiam gra-
tis cernebat infligi, ita ut numquam genas eius nisi lacrima-
rum sordentibus vestigiis videret infectas; Cumque taliter infans
sub oculis eius per dies singulos ageretur, pro amore nichilominus
Christi et obedientiae virtute rigida semper atque inmobilia
patris viscera permanserunt; Non enim reputabat iam suum fili-
um quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de praesenti-
bus eius iniuriis, sed potius exultabat, quod eas nequaquam infruc-
tuose tolerari cernebat, parum cogitans de lacrimis eius, sed
de propria humilitate ac perfectione sollicitus; Cuius districtio-
nem mentis illius atque inmobilem rigorem perpendens coenobii
senior, ad comprobandam penitus animi eius constantiam, cum plora-
re quadam die vidisset infantem, simulans se adversus eum
esse commotum, praecepit patri ut tollens eum iactaret in flumen;
Tum ille velut a domino hoc sibi esset praeceptum, confestim celeri
cursu rapiens filium, ulnis propriis usque ad horam fluminis iac-
taturus advenit; Quod profecto fervore fidei et obedientiae
eius fuisset consummatum, nisi procurati fuissent de industria ∴ ope
fratres, qui sollicite ripam fluminis obsiderent, proiectumque iam et
quodammodo de fluminis alveo parvulum rapuissent, et con-
summationem praecepti obsequio patris ac devotione completam
ab effectu operis atque ab ipso fine revocassent; XXVIII.

Cuius fides atque devotio in tantum deo fuit accepta

ut diuino statim testimonio conprobatus sit; Reuelatum namque est
continuo seniori hac eum obedientia abrahe patriar-
che opus implesse; Cumque breui tempore transacto idem
abbas cenobii de huius mundi commoratione migraret
ad xpm. hunc preponens cunctis fratribus successorem suum
atque abbatem monasterio dereliquit. XXVIIII.

Non tacebimus etiam nobis cognitum fratrem secundum seculi huius
ordinem summe familie; Nam patre comite ac ditissimo ori-
undus fuit. studiisque quoque liberalibus non mediocriter insti-
tutus; Qui relictis parentibus cum ad monasterium peruolas-
set. ad conprobandam uirtutis humilitatem uel fidei eius ardorem.
confestim ei a seniore preceptum est. ut decem sportas quas ne-
cesse non erat publice uenditari ceruicibus suis oneratus
distrahendas per plateas circumferret. adiecta conditione
qua diutius in hoc officio retineretur. ut si forte unus
eas pariter coemere uoluisset non cederet. sed singillatim
eas querentibus uenundaret; Quod ille tota deuoti-
one conpleuit. et omni confusionis uerecundia pro nomi-
ne ac desiderio xpi calcata. sportas humeris suis in-
ponens precio statuto distraxit. ac pecuniam ad monaste-
rium reportauit. nequaquam permotus tam uilis et insueti
officii nouitate. nec considerans indignitatem rei.
nataliumque splendorem. ac uenditionis iniuriam. dum illam xpi
humilitatem que est uera nobilitas per obedientie gratiam desiderat obtinere;

Coartat nos libelli modus. XXX.
ad finem tendere. sed obedientie bonum quod inter cete-
ras uirtutes primatum tenet. non patitur nos eorum gesta qui
per hanc claruerunt silentio preterire; Propter quod utrum-
que congrue temperantes. id est tam breuitati quam studioso-
rum desideriis atque utilitatibus seruientes. unum adhuc

ponemus humilitatis exemplum, quod non ab incipiente sed a per-
fecto atque abbate completum, non solum iuniores instruere, sed
etiam seniores ad perfectam humilitatis uirtutem lectione
sua poterit incitare; Vidimus itaque abbatem pinufium, qui
cum esset inmanis cenobii presbiter, quod est in egypto non lon-
ge a panefisi ciuitate, et pro ipsa reuerentia uel uitę
suę uel ętatis uel sacerdotii cunctis honorabilis ac
uenerandus existeret, uidens se pro hoc ipso humilitatem illam
quam secundum suę uitis ardorem concupiuerat exercere
non posse, nec habere quo uirtutem desideratę subiectionis
extenderet, clam fugiens de cenobio, secessit solus in
thebaidos ultimas partes, ibique deposito habitu mo-
nachorum, assumpta seculari ueste cenobium tabennesio-
tarum expetiit, quod sciebat cunctis esse districtius, et in quo
se uel pro longitudine regionis credidit ignorandum,
uel pro magnitudine monasterii ac multitudine fra-
trum facile posse celari; ubi diutissime pro foribus perseuerans
cunctorum fratrum genibus prouolutus, ut susciperetur summis
ambiuit precibus; Cumque multo despectui tandem fuisset ad-
missus, quod scilicet decrepitus senex et qui omnem suam protraxis-
set ętatem, ingredi cenobium postularet, quo tempore iam ne
deseruire quidem suis uoluptatibus preualeret, ac ne hoc
ipsum quidem causa religionis expetere eum assererent, sed fa-
mis et inopię necessitate constrictum, ut seni nullique operi
apto penitus horti cura diligentiaque mandatur; Quam sub a-
lio fratre iuniore qui eum sibi creditum retinebat exercens, sic
eidem subdebatur, tantaque obedientia desideratam humilita-
tis excolebat uirtutem, ut non solum ea quę ad orti diligenti-
am pertinebant, uerum etiam uniuersa officia quę erant
cunctis aspera uel indigna atque ab omnibus ducebantur

horrori totam diem secularitate compleret. Conplura vero etiam nocte
consurgens ita furtim nullo teste vel conscio tenebris occulen-
tibus efficiebat, ut penitus auctorem operis nemo deprehenderet.
Cumque ibidem triennio delitescens per universam egyptum dispersis u-
bique fratribus quereretur, a quodam tandem visus qui de egypti partibus
commearat, vix potuit pre humilitate habitus sui ac vilitate offi-
cii quod gerebat agnosci. Nam sarculo deorsum incurvus laxa-
bat holeribus terram, deinde stercus humeris suis advectans eorum
radicibus ingerebat. Cumque hec intuens frater super agnitione eius diu-
tissima fuisset hesitatione detentus, propius tandem accedens,
et non solum vultum sed etiam sonum vocis diligenter explorans ad pe-
des eius communis procidisset, primum quidem super hoc stuporem summum videntibus
cunctis incussit, cur videlicet istud fecerit ei qui apud ipsos
velut novitius ac de seculo nuper egressus habebatur extremus.
Post vero miraculo sunt maiore percussi, cum ei nomen quod apud ipsos
quoque magna fuerat opinione compertum prodidisset. Protinus ad eum uni-
versi fratres prioris ignorantie veniam postulantes, quod eum videli-
cet tanto tempore inter iuniores ac parvulos deputassent,
invitum ac flentem quod invidia diaboli digna sibi esset conver-
satione atque humilitate fraudatus, quam diutissime requi-
sitam tandem se aliquando invenisse gaudebat, nec meruis-
set vitam suam in illa quam arripuerat subiectione finire, ad
proprium cenobium reduxerunt, custodientes eum summa diligenti-
a, ne ab eis quoque simul quoque dilapsus aufugeret. xxxi
Ubi cum fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus
humilitatis desiderio atque ardore succensus, captans nocturna
na silentia ita diffugit, ut non iam vicinam provinciam, sed incognitas
et alienas longeque diversas regiones expeteret. Nam conscendens
navem in palestine partes commeare curavit, credens se tu-
tius latiturum si ad illa semet ipsum asportasset loca, in quibus

ne nom quide suu fuisset auditu; Quo cu ad pvenisset. nrm mo-
nasteriu ptin expetiit. qd n longe fuit a speleo. in q dns nr
ex uirgine nasci dignat e; In q p modico tepore delitescens.
secdm sententia dni ta qua ciuitas supra monte posita diuti-
us abscondi n potuit; Na continuo qda frm q ad loca sca de e-
gypti partib; orationis causa conuenerant. agnitu cu sūma ui
pcu ad suu cenobiu reuocarunt. XXXII. f nro

Hunc g senē p illa quē nob fuerat apud ipsu in monasterio
fiducia. cu post hec in egypto studiosissime requisissem. exor-
tatione qua dedit frī quē sub nra psentia in suo cenobio reci-
piebat. qa puto ex hac posse aliqd instructionis accedere. anim
ē opusculo huic inserere; Nosti ait qt dieb; p foris;   excu-
bans. hodie sis recept. cui difficultatis causa pmit debes ag-
noscere; Poterit enī t in hac uia qua ingredi concupiscis mul-
tu conferre. si ratione ei agnita. ad seruiciu xpi consequit

Sic nāq; inmisa gla fidelit XXXIII. f ac sic oportet accesseris;
seruientib; dō ac secdm institutionis hui regula ei coherenti-
tib; repmittitur in futuru. ita pene grauissime pparant
his qui tepide ea negligent q; fuerint executi. & secdm hoc
qd pfessi sunt. uel qd ab hominib; ēē credunt. fructus etiā
congruos scītatis eidē exibere neglexerint; Melius ē enī secdm
scripturē sententiā n uouere quē qua. q. uouere & non
reddere. & maledict q facit op dni neglegent; Ideo g a
nob diutissime refutat es. n qa tuā uel omniu salutem n
toto desiderio cupiam āplecti. & his q ad xpm conuerti cu-
piunt etiā pcul occurrere n obteni. & nos apud dm leui-
tatis & te reu grauioris supplicii faceremi. si ad psens facile
suscept. nec pondus pfessionis hui intellegens. uel destitu-
tor post hec. uel tepidus extitisses; Qua ob rem ipsā causā
abrenuntiationis debes inpmis agnoscere. qua pspecta.

quod te conueniat agere. ex ea ratione manifestius instruaris.

Abrenuntiatio nichil est aliud quam crucis ac mortificationis indicium; Ideoque noueris hodierno die te huic . xxxiiii. mundo et actibus ac desideriis eius esse defunctum. teque secundum apostolum mundo huic esse crucifixum. et tibi hunc mundum; Considera ergo conditiones crucis sub cuius te deinceps sacramento oportet in hac luce uersari. quia iam non tu uiuis. sed uiuit in te ille qui pro te est crucifixus; Eo ergo habitu ac figura qua pro nobis in patibulo fuit ille suspensus. nosquoque necesse est in hac uita degere. ut scilicet secundum dauid affigentes de timore domini carnes nostras. uniuersas uoluntates ac desideria. non nostre concupiscentie seruientia. sed mortificationi eius habeamus affixa; Sic enim domini preceptum implebimus dicentis. Qui non accipit crucem suam et sequitur me. non est me dignus; Sed ne forte dicas. quomodo potest homo crucem portare iugiter. uel quemadmodum uiuens possit esse quis crucifixus. audi rationem breuiter; . xxxv.

Crux nostra timor domini est; Sicut ergo crucifixus quis iam non pro animi sui motu membra sua quoquam mouendi uel conuertendi non habet potestatem. ita et nos uoluntates nostras ac desideria. non secundum id quod nobis suaue est ac delectat ad presens. sed secundum legem domini quo nos illa constrinxerit adplicare debemus; Et sicut is qui in patibulo crucis affigitur non iam presentia contemplatur. nec de suis affectionibus cogitat. non pro crastino die sollicitudine curaque distenditur. nulla possidendi concupiscentia permouetur. nulla superbia. nulla contentione. nulla emulatione succenditur. non de presentibus dolet iniuriis. non preteritarum iam recordatur. seque cum adhuc spiret in corpore cunctis elementis credit esse defunctum. illuc premittens sui cordis intuitum quo se non dubitat ilico transiturum. ita nos quoque timore domini crucifixos. oportet his omnibus. id est non solum carna-

libus uiciis · uerum etiam ipsis elementis mortuos esse · illic habentes
oculos animę nostrę defixos · quo nos sperare debemus momentis singulis
~~gulis~~ migraturos; hoc enim modo mortificatas poteris uni-
uersas concupiscentias · et affectus habere carnales; XXXVI.

Caue ergo ne quid aliquando resumas eorum quę renuntians abie-
cisti · et contra interdictum domini de agro euangelicę operationis
reuersus · inueniaris tunica qua te spoliaueras reuestiri · ne uel
ad humiles terrenasque mundi huius concupiscentias ac studi-
a reuoluaris · et contra christi mandatum de perfectionis tecto de-
scendens · tollere aliquid presumas ex his quę renuntians abdicas-
ti; Caue ne parentum · ne affectionis pristinę recorderis · et ad
curas seculi huius sollicitudinesque reuocatus · secundum saluatoris
sententiam · ponens manum tuam super aratrum ac respiciens retro ·
regno celorum aptus esse non possis; Caue ne quando superbiam quam nunc inci-
piens ardore fidei ac plena humilitate calcasti · cum ceperis
psalmorum uel professionis huius quandam noticiam degustare · paulatim
elatus resuscitare mediteris · ac secundum apostoli sententiam quę destruxi-
sti iterum reędificans · preuaricatorem te constituas temetipsum;
potius ut in hac nuditate quam coram deo et angelis eius professus es · ad finem
usque perdures · In hac quoque humilitate ac patientia qua ut suscipe-
reris in monasterio decem diebus pro foribus perseuerans · multis lacri-
mis implorasti · non modo perstitas · uerum etiam proficias atque succrescas;
Satis enim miserum est · ut cum debeas a rudimentis ac primordiis tuis
prouehi et ad perfectionem tendere · etiam ab ipsis incipias ad infe-
riora recidere; Non enim qui ceperit hęc · sed qui perseuerauerit in
his usque in finem · hic saluus erit; XXXVII.

Versutus enim serpens calcanea nostra semper obseruat · id est insi-
diatur exitui nostro · et usque in finem uitę nostrę nos supplantare
conatur; Et idcirco bene cepisse nichil proderit · nec pleno
feruore renuntiationis arripuisse principia · si hęc congruus

etiā finis n̄ similit̄ cōmendauerit atq; concluserit. X̄pi q; humilitas
atq; paupertas quā n̄c corā ipso pfessus es. usq; ad extremū uitę q̄
admodū arrepta ē. ita n̄ fuerit custodita; Ut ut possis imple
re. tu ei capita. id ē cogitationū principia semp obserua. ad se
niore scilicet mox ea deferens; Ita enī disces pniciosa initia
ei conterere. si nichil ex eis seniori tuo erubueris reuelare;

Quapropter secdm sententiā scripturę egressus · xxxviii.
ad seruiendū dno sta in timore dī. & pparā animā tuā n̄ ad
requiem. n̄ ad securitatē. n̄ ad delicias. s; ad tēptationes & an
gustias; Per multas enī tribulationes oportet nos introire in
regnū dī; Angusta nāq; ē porta & arta uia. quę ducit ad uitā.
& pauci s̄t q inueniunt eā; Considera g̃ te de paucis & electis
effectū. & ne exemplo ac tepore multitudinis refrigescas. s;
uiue ut pauci. ut cū paucis inueniri merearis in regno; Multi
enī s̄t uocati. pauci u̅ electi; Et pusillus ē grex. cui cōplacuit patri
dare hereditatē; Itaq; n̄ leue noueris ē peccatū pfectionē p
fessū quēpiā. ea quę s̄t inpfecta sectari; Ad quē pfectionis statū
his gradib; atq; ordine puenit; xxxviiii.

Principiū nr̄ę salutis eiđe q; custodia. timor dni ē; Per hūc enī & ini
tiū conuersionis. & uicioꝝ purgatio. & uirtutū custodia. his
q imbuuntur ad uiā pfectionis acquirit; Qui cū penetrauerit ho
minis mentē. contēptū omniū rerū parit. obliuionē paren
tū. mundiq; ipsi gignit horrorē; Contēptu autē ac priuatione
omniū facultatū. humilitas acquirit; Humilitas u̅ his indiciis
cōpbatur. Primo. si mortificatas in se se oms habeat uoluntates.
secđo. si n̄ suoꝝ solū actuū. uerū etiā cogitationū nichil suū
celauerit seniori. tercio. si nichil suę discretioni s; iudicio ei
uniuersa cōmittat. ac monita ei sitiens ac libent auscultet.
quarto. si in omib; seruet obędientię mansuetudinē. pati
entię q; cōstantiā. quinto. si n̄ solū iniuriā iferat nulli. s; ne ab

alio quoque sibimet irrogatam doleat atque tristetur. Sexto, si nichil
agat, nichil presumat quod non vel communis regula vel maiorum cohor-
tantur exempla. Septimo, si omni vilitate contentus sit et ad omnia que si-
bi prebentur velut operarium malum iudicet et indignum. Octavo, si se-
metipsum cunctis inferiorem non superficie pronunciet labiorum, sed inti-
mo cordis credat affectu. Nono, si linguam cohibeat vel non sit cla-
mosus in voce. Decimo, si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus namque
indiciis et his similibus humilitas vera dinoscitur. Que cum fuerit
in veritate possessa, confestim te ad caritatem que timorem non habet
gradu excelsiore perducet, per quam universa que prius non sine pena
formidinis observabas absque ullo labore velut naturaliter inci-
pies custodire, non iam contemplatione supplicii vel timoris ullius, sed
amore ipsius boni et delectatione virtutum. .xl.

Ad quod ut valeas facilius pervenire, exempla tibi sunt imitationis ac
vite perfecte in congregatione commoranti a paucis, immo ab u-
no vel duobus, non a pluribus expetenda. Nam preter id quod examinata vi-
ta atque ad purum excocta repperitur in paucis, etiam istud ex hoc
utilitatis accedit, quod ad perfectionem propositi huius, id est cenobi-
alis vite, diligentius quis unius imbuitur ac formatur exemplo. .xli.

Que omnia ut possis efficere et sub hac regula spiritali perpetuo
perdurare, tria hec in congregatione necessario custodienda sunt
tibi, ut scilicet secundum psalmiste sententiam: Ego autem tamquam surdus
non audiebam, et sicut mutus non aperiens os suum, et factus sum sicut homo
non audiens et non habens in ore suo redargutiones, tu quoque velut
surdus et mutus et cecus incedas, ut absque illius contemplatione
qui a te fuerit ad imitandum merito perfectionis electus, universa
quecumque videris minus edificationis habentia velut cecus
non videris, nec animatus eorum qui hec agunt auctoritate vel for-
ma ad id quod deterius est et quod ante damnaveras traducaris.
Si inobedientem, si contumacem, si detrahentem audieris vel secus

quem uel facientem uel aliquid admittentem non offendas· nec admittendum
eum tali subuerteris exemplo· sed ut surdus qui haec penitus nec au-
dierit uniuersa transmittas; Sit tibi uelut cunctis conuicia seu irrogantur iniu-
riae· esto inmobilis et ad responsionem talionis ut mutus aus-
culta· Semper hunc psalmistae uersiculum in tuo corde decan-
tans· Dixi custodiam uias meas· ut non delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam· dum consisteret peccator aduersum
me· Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis; Verum et quar-
tum hoc prae omnibus excole· quod haec quae superius diximus tota ornet
atque commendet· id est ut stultum te secundum apostoli praeceptum faci-
as in hoc mundo ut sis sapiens· nihil scilicet discernens·
nihil diiudicans ex his quae tibi fuerint imperata· sed cum
omni simplicitate et fide· oboedientiam semper exhibeas· illud
tantummodo sanctum· illud utile· illud sapiens esse diiudicans·
quicquid tibi uel lex dei· uel senioris examen indixerit; Tali enim
institutione fundatus· sub hac disciplina poteris dura-
re perpetuo· et de coenobio nullis temptationibus inimici
nullis factionibus deuolueris; XLII.

Ergo patientiam tuam non debes de aliorum sperare uir-
tute· id est ut tunc eam tantummodo possideas· cum a nemine fu-
eris irritatus; Quod ut possit non euenire· tuae non subiacet
potestati· sed potius de humilitate tua et longanimitate
quae in tuo pendet arbitrio; XLIII.

Et ut haec omnia quae latiore sermone digesta sunt
cordi tuo facilius inculcentur· ac tenacissime tuis sen-
sibus ualeant inhaerere· quoddam ex his breuiarium colligam· per quod
possis breuitate et compendio mandatorum· memoriter uni-
uersa complecti; Audi ergo paucis ordinem· per quem scandere
ad perfectionem summam sine ullo labore ac difficultate prae-
ualeas; Principium nostrae salutis ac sapientiae secundum scrip-
turas

timor domini est; De timore domini nascitur conpunctio salutaris. de
conpunctione cordis procedit abrenuntiatio, id est nuditas
et contemptus omnium facultatum. de nuditate humilitas procre
atur. de humilitate generatur mortificatio uoluntatum. et
Mortificatione uoluntatum exstirpantur atque marcescunt
uniuersa uicia. Expulsione uiciorum uirtutes fructificant
atque succrescunt. Pullulatione uirtutum puritas cordis
adquiritur. Puritate cordis apostolicae caritatis perfectio possidetur;
Explicit lib. IIII. de institutis renuntiantium. Incipiunt
.I. Transitus de institutis monasteriorum. capitula libri quinti.
ad eluctationem octo principalium uiciorum. II. Quod causae ui
ciorum sint in omnibus inmorantes. ita ab omnibus ignorantur. et quia
ad manifestandas eas domini egeamus auxilio. III. Quod prima nobis
eluctatio sit aduersus spiritum castrimargiae. id est concupiscen
tiam. IIII. Testimonium abbatis antonii. quo docet unamquamque
uirtutem ab illo qui eam peculiariter possidet expetendam. V. Quod
non possit ab omnibus uniformis ieiuniorum regula custodiri.
.VI. Quod non solo uino mens inebrietur. VII. Qua ratione infir
mitas carnis puritatem cordis nequeat inpedire. VIII. Quo per
fectae continentiae fine esca sumenda sit. IX. De mensura cas
tigationum assumendarum. remedioque ieiunii. X. Ad conseruan
dam mentis et corporis puritatem. abstinentiam ciborum non pos
se sufficere. XI. Concupiscentias corporis non extingui nisi
cum omnium exstirpatione uiciorum. XII. De agone carnali
etiam spiritalis agonis imitationem esse sumendam. XIII. Quod nisi gu
lae fuerimus uicio liberati nequaquam possimus ad pugnas interio
ris hominis peruenire. XIIII. Quomodo possit gulae concupiscen
tia superari. XV. Quomodo ad custodiendam cordis sui purita
tem monachus esse debeat semper intentus. XVI. Quod monachus secundum
olimpiaci certaminis morem non possit spiritales conficere pugnas.

non obtinuerit bella carnalia. xvii. Quod fundamentum ac basis spiritalis agonis in castrimargię sit certamine collocata. xviii. Per quot genera certaminum atque palmarum beatus apostolus ad coronam sublimissimi agonis ascenderit. xviiii. Quod athletis christi donec in corpore commorantur pugna non desit. xx. Quod non debeat monachus sumendi cibi tempus excedere si uult ad pugnas interiorum certaminum peruenire. xxi. De interiore monachi pace et abstinentia spiritali. xxii. Quod idcirco nos oporteat exercere continentiam corporalem ut per ipsam perueniamus ad spiritale ieiunium. xxiii. Qualis esse monachi cibus debeat. xxiiii. Quod in ęgypto indifferenter uiderimus sub aduentu nostro solui cotidiana ieiunia. xxv. De continentia senis qui ita sexies cibum sumpsit ut seruaret esuriem. xxvi. De eo sene qui numquam in cella sua escam solus accepit. xxvii. Quod de fructu studii sui professi sunt abbas pesius et iohannes. xxviii. Quam exempli sui professionem abbas iohannes discipulis reliquerit discessurus. xxviiii. De abbate mache inter collationes spiritales numquam dormitante et semper in terrenas fabulas obdormiente. xxx. Eiusdem senis de nemine iudicando. xxxi. Increpatio eiusdem senis cum fratres inter spiritales collationes dormitantes ad narrationem ociosę fabulę uidisset expergefactos. xxxii. De epistolis priusquam legerentur incensis. xxxiii. De absolutione questionis quam abbas theodorus orando promeruit. xxxiiii. De sententia eiusdem senis qua docuit quo studio monachus possit assequi scientiam scripturarum. xxxv. Increpatio eiusdem senis cum ad meam cellulam media nocte uenisset. xxxvi. Descriptio heremi que est in diolco in qua anachoretę commorantur. xxxvii. De traditis nobis ab abbate archebio cum instructu suo cellis. xxxviii. De debito quod abbas archebius manuum suarum

opere p matre dissolutę. xxxviiii Qua simulatione cuidam senis abbati symeoni cum ociosus esset opus manuum sit impulsum. xl De pueris qui deferentes ad egrotantem ficus non degustatis easdem fame in heremo defecerunt. xli. Sententia abbatis macharii de obseruantia monachi ut tamquam cotidie morituri. Expliciunt capitula. Incipit lib quintus de spiritu castrimargię. i

Quintus nobis iuuante deo liber iste procedit. Nam post quattuor libellos qui super institutis monasteriorum digesti sunt. nunc arripere collucatationem aduersus octo principalia uicia uestris orationibus domino confortante dispono. id est primum castrimargię. quę interpretatur gule concupiscentia. secundum fornicationis. tertium filargirię. quod intelligitur auaricia. uel ut proprius exprimatur. amor pecunię. quartum irę. quintum tristicię. sextum acedię. quod est anxietas siue tedium cordis. septimum cenodoxię. quod sonat uana seu inanis gloria. octauum superbię. Quę incuntes agonem. tuis precibus o beatissime papa castor. nunc impensius indigemus. ut primum naturas eorum tam minutas. tam occultas. tamque obscuras. inuestigare queamus condigne. deinde causas eorundem sufficienter exponere. tercio ut idonee curationes eorum ac remedia possimus inferre. ii

Quarum passionum causę. quemadmodum cum patefactę fuerint tractationibus seniorum ab omnibus protinus agnoscuntur. ita prius quam reuelentur. cum ab ipsis uniuersi uastentur. et in cunctis hominibus inmorentur. ab omnibus ignorantur. Uerum eas ita nos aliquatenus explicare posse confidimus. si intercessionibus uestris ad nos quoque ille qui per esaiam prolatus est sermo domini dirigatur. Ego ante te ibo. et potentes terrę humiliabo. Et portas ereas conteram. et uectes ferreos confringam. et aperiam tibi thesauros absconditos. et archana secretorum. ut nos quoque uerbum dei precedens.

primum terrae nostrae potentes humiliet, id est has easdem quas expugnare cupimus noxias passiones, dominationem sibi ac tyrannidem saevissimam in nostro mortali corpore vindicantes, easque faciat indagini nostrae atque expositioni succumbere. Et ita nobis ignorationis portas effringens, ac vitiorum vectes excludentium nos a vera scientia conterens, ad secretorum nostrorum archana perducat, ac secundum apostolum illuminatis nobis revelet ea quae sunt absconditta tenebrarum, et manifestet consilia cordium, ut sic ad teterrimas vitiorum tenebras purissimis oculis animae penetrantes, patefacere eas ac producere possimus ad lucem, causasque earum atque naturas his qui vel caruerunt eis vel adhuc obligati sunt pandere valeamus. Et ita secundum prophetam transeuntes per ignem vitiorum dirissime mentes exurentium, confestim per aquas quoque virtutum extinguentium scilicet ea transire possimus illesi, ac spiritalibus remediis adornati ad refrigerium perfectionis puritate cordis mereamur educi.

·III· Igitur quia docturi sumus gulae

Itaque primum nobis ieiuniorum certamen est adversus castrimargiae concupiscentiam. Et in primis de ieiuniorum modo et escarum qualitate dicturi, rursus ad egyptiorum traditiones et statuta recurrimus, quos sublimiorem continentiae disciplinam et perfectam discretionis rationem nullus ignorat.

·IIII· Vetus namque est beati Antonii admirabilisque sententia, monachum qui post cenobiale propositum fastigia nitentem sublimioris perfectionis attingere, et perpenso discretionis examine proprio iam potens est stare iudicio, atque ad arcem anachoreseos pervenire, minime debere ab uno quamvis summo universa genera virtutum expetere. Alius enim scientiae floribus exornatur, alius discretionis ratione robustius communitur, alius patientiae gravitate fundatur, alius humilitatis, alius continen-

tiae

uirtute perfertur· alius simplicitatis gratia decoratur; Hic magnanimi-
tatis· ille misericordię· iste uigiliarum· hic taciturnitatis· iste laboris
studio praecellit ceteros; Et idcirco monachum spiritalia mel-
la condere cupientem· uelut apem prudentissimam debere unam-
quamque uirtutem ab his qui eam familiarius possident deflorare·
et in sui pectoris uase· diligenter recondere· Nec quod minus aliquis
habeat discutere· sed hoc tantum quod uirtutis possideat contem-
plari· studioseque decerpere; Cunctas namque si ab uno uolu-
mus mutuari· aut difficile· aut certe numquam idonea ad imi-
tandum nobis exempla poterunt repperiri· Illa licet necdum Christum omnia
factum secundum apostolum uideamus in omnibus; tamen hoc modo possumus eum id
est per partes in omnibus inuenire; De ipso enim dicitur; Qui factus est
nobis ex deo sapientia· iusticia· sanctitas· et redemptio; Dum ergo in alio
sapientia· in alio iusticia· in alio sanctitas· in alio mansuetudo· in
alio castitas· in alio humilitas· in alio patientia repperitur·
membratim Christus per unumquemque nunc sanctorum diuisus est; Concurren-
tibus autem uniuersis in unitatem fidei ac uirtutis· redditur in ui-
rum perfectum· plenitudinem sui corporis in singulorum mem-
brorum compage· ac proprietate perficiens; Donec ergo ueniat illud
tempus quo sit deus omnia in omnibus; in presenti potest hoc quod diximus
modo· id est per partes uirtutum esse in omnibus deus· licet necdum ple-
nitudine earum omnia sit in omnibus; Quia licet unus religionis nostrę
sit finis· professiones tamen diuersę· quibus ad deum tenditur·
sic in collationibus seniorum plenius disputandum est; Ideoque discre-
tionis et continentię forma ab his est nobis peculiarius expe-
tenda· a quibus uirtutes has per gratiam spiritus sancti uberius uide-
mus effluere· non quod illius quę in multos diuisa sunt solus
possit adquirere· sed ut in his bonis quorum capaces esse possu-
mus ad eorum nos imitationem· qui ea specialius obtinuere
Itaque super ieiuniorum modo haut facile · v · [con]tendamus;

potest uniformis regula custodiri. quia nec robur unum cunc-
tis corporibus inest. nec sicut ceterae uirtutes animi solius rigore
patrantur. Et idcirco quia non in sola fortitudine mentis consistunt.
cum corporis etiam possibilitate participant. talem super his de-
finitionem traditam nobis accepimus. diuersum quidem esse refectio-
nis tempus et modum et qualitatem pro impari scilicet corporum statu.
uel aetate. uel sexu. unam tamen esse omnibus pertinentia mentis et
animi uirtute. castigationis regulam. Neque enim cunctis possi-
bile est ebdomadibus protelare ieiunia. sed ne triduana quidem uel
biduana inedia refectionem cibi differre. Multis quippe egri-
tudine et maxime senio iam defessis. ne usque occasum quidem so-
lis. ieiunium sine laboris afflictione toleratur. Non omnibus
infusorum leguminum esus conuenit. nec cunctis puro holerum
habilis est parsimonia. nec uniuersis sicci panis refectio cas-
tigata conceditur. Alius quantitate duarum librarum saturitatem
non sentit. alius librae unius. siue unciarum sex edulio praegraua-
tur. At tamen unus in omnibus his continentiae finis est. ne quis in mensuram
capacitatis suae. saturitatis oneretur ingluuie. Non enim quali-
tas sola. sed etiam quantitas escarum. aciem cordis obtundit. ac
mente pariter cum carne inpinguata. noxium uitiorum fomitem ig-
neumque succendit. VI nec praeualet mens discretio-
Quibuslibet escis referto uentre. seminaria luxuriae parturit.
nis gubernacula moderari. ciborum pondere praefocata. Non sola
crapula uini mentem inebriare consueuit. cunctarum escarum ua-
rietas ac nimietas. uacillantem eam ac nutabundam reddit.
omnique integritatis ac puritatis contemplatione despoliat. Sodo-
mitis causa subuersionis atque luxuriae. non uinum crapula. sed
saturitas extitit panis. audi dominum per prophetam ierusalem incre-
pantem. Quia enim peccauit soror tua sodoma. nisi quia panem
suum in saturitate et habundantia comedebat. Et quia per saturi
tatem

panis inextinguibili carnis fuerant ardore succensi, iudicio dei
celitus igne sulphureo concremantur. Quod si illos sola inmoderatio pa-
nis ad tam praeruptum flagitiorum praecipitium uitio satietatis inpegit, quid
censendum est de his qui uegeto corpore perceptionem carnium ac uini
inmoderata libertate praesumunt, non quantum expetit inbecillitas, sed
quantum animi libido suggesserit usurpantes? VII.
Infirmitas carnis ad puritatem cordis non officit, si haec tantummodo
quae fragilitas non quae uoluptas exigit usurpentur. Facilius
inuenimus uiros qui ab escis corpulentioribus omnimodis tempera-
rent, quam moderate usos pro necessitate concessis, et qui totum sibi pro
amore continentiae denegarent, quam qui eas sub infirmitatis occa-
sione sumentes mensuram sufficientiae custodirent. Habet etiam in-
becillitas corporis suae continentiae palmam, dum in escis refectioni
carnis indultis adhuc indigentem se refectione defraudet.
Tantumque esus indulgeat, quantum sufficere ad uiuendi usum tempe-
rantiae discretio rigida iudicarit, non quantum desiderii appe-
titus exposcit. Esculentiores quippe cibi ut procurant corpori sa-
nitatem, ita castitatis non adimunt puritatem, si cum moderati-
one sumantur. Quicquid enim fortitudinis esu eorum percipitur, egritu-
dinis labore ac defectione consumitur. Quamobrem ut nulli statum
uirtutis parsimoniae adimitur, ita nec integritatis quidem consummatio de-
Verissima est itaque patrum probatissimaque sententia, [illegible word] negatur
ieiuniorum et continentiae modum in mensura paritatis tantum VIII.
et castigatione consistere, uerum etiam perfectae uirtutis in comune omni-
bus fine, ut escis quas sumere sustentandi corporis necessitate
conpellimur, adhuc in appetitu earum positi temperemus. Quamuis enim
quis corpore sit infirmus, perfectam uirtutem aeque robustis ac sanis
in omnibus possidebit, si desideria quae fragilitas carnis exigit
mentis rigore castiget. Apostolus namque dicit: Et carnis curam ne feceritis
in desideriis. Non quod curam eius omnimodis interdixit, sed ut in

desideriis fieret denegavit voluptuosam ademit diligentiam
carnis gubernationem vitae necessariam non excludit. Illud
ne indulgentia carnis ad desideriorum occupationes noxias
devolvamur hoc ne corruptum nostro vicio corpus spiritales
ac necessarias functiones explere non possit. VIIII.

Summa quippe continentiae non sola temporis ratione nec escarum
qualitate tantummodo sed ante omnia conscientiae iudicio colligenda
est. Tantum enim debet unusquisque sibi frugalitatis indicere quantum
corporeae obluctationis pugna deposcit. Utilis quidem et omni-
modis observanda canonica ieiuniorum custodia. Sed nisi hanc
frugi fuerit ciborum refectio subsecuta ad integritatis calcem
non poterit perveniri. Longorum namque ieiuniorum inedia saturita-
te corporis subsequente lassitudinem potius temporalem quam pu-
ritatem castitatis adquirit. Integritas mentis ventris cohaeret
inediae. Non habet perpetuam castimoniae puritatem quisquis non iugem
temperantiae aequalitatem tenere contentus est. Quamvis districta
ieiunia succedente superflua remissione vacuantur et in
castrimargiae vicium protinus collabuntur. Melior est raciona-
bilis cum moderatione cotidiana refectio quam per intervalla
arduum longumque ieiunium. Novit inmoderata inedia non solum
mentis labefactare constantiam sed etiam orationum efficaciam red-
dere lassitudine corporis enervatam. X

Ad integritatem mentis et corporis conservandam abstinentia cibo-
rum sola non sufficit nisi fuerint ceterae quoque virtutes animae con-
iugatae. Humilitas quippe primitus oboedientiae virtute et operis con-
tritione corporisque fatigatione discenda est, pecuniarum non
solum vitanda possessio sed etiam desiderium earum radicitus extir-
pandum. Non enim eas sufficit non habere quod plerumque solet etiam
ex necessitate descendere sed ne ipsam quidem si forte oblatae
fuerint habendi recipere voluntatem. Irae enim conterenda

est furor; tristitiae superanda deiectio; cenodoxia id est uana gloria
contemnenda; superbiae calcandus est fastus; mentis quoque ipsius instabiles
uagique discursus, assidua dei memoria refrenandi; totiens
que nobis est ad contemplationem dei lubrica cordis euagatio redu-
cenda, quotiens subtilis hostis ab hoc intuitu mentem captiuare
temptans recessibus nostri cordis inrepserit; XI.

Inpossibile namque est extingui ignita corporis incentiua,
prius quam ceterorum quoque principalium fomites radicitus excidantur; uiciorum
De quibus singillatim distinctis libellis suo loco domino donante
disseremus; Nunc propositum nobis est de castrimargia, id est de gulae con-
cupiscentia, contra quam nobis primum conflictus est disputare; Numquam enim pote-
rit ardentis concupiscentiae stimulos inhibere, qui desideria gu-
lae refrenare non querit; Interioris hominis castitas uirtu-
tis huius consummatione discernitur; Numquam enim robustioribus emu-
lis colluctari posse confides, eum quem in leuiori conflictu conspexeris
ab infirmioribus paruulisque superari; Cunctarum namque uirtutum
una natura est, licet in multas diuidi species et uocabula
uideatur. Sicut auri quoque una substantia est, licet per multa ua-
riaque monilium genera, pro artificum uideatur ingenio ac uo-
luntate distincta, ita nullam perfecte possidere probabitur,
qui elisus in earum parte cognoscitur; Quo enim modo flagrantes
estus concupiscentiae qui non sola instigatione corporis, sed etiam
mentis uicio succenduntur, extinxisse credendus est, qui acule-
os irae cordis solius temperantia prurientes mitigare
non potuit; aut quemadmodum putandus est carnis animaeque lasci-
uientes stimulos retudisse, qui superbiae uicium simplex non quiuit
euincere; aut quemadmodum credendus est insertam carni luxuriam
conculcasse, qui pecuniarum concupiscentiam forinsecus sitam, atque ali-
enam a nostra substantia non ualuit abdicare; Qua autem ratio-
ne bellum carnis et animae triumphabit, qui idoneus non fuit morbum

curare sufficiet. Quamlibet urbs sublimitate murorum et clau-
sarum portarum firmitate muniatur, posterulae unius quamvis parvissi-
mae proditione vastabitur. Quid enim differt utrum per excelsa moenia
et ampla portarum spatia an per angusti cuniculi latibula perni-
ciosus hostis penetrabilibus civitatis irrepat. XII.

Qui in agone contendit non coronatur nisi legitime certaverit.
Qui naturales appetitus carnis optat extinguere, extra naturam
vicia collocata primitus superare festinet. Si enim apostolicae sententiae
vim volumus experiri, quae sint agonis mundani leges ac disciplinae
primitus debemus agnoscere, ut ita demum harum comparatione sci-
re possimus quid nos in spiritali agone certantes beatus apostolus hoc
exemplo voluerit edocere. In illis enim certaminibus, quae sicut idem
apostolus corruptibilem coronam vincentibus parant, mos is-
te servatur, ut is qui se ad gloriosam coronam et immunitatis privile-
gio decoratam praeparare contendit et perfecta cupit agonis su-
dare certamina, prius in olimpiacis ac pythiis certaminibus ido-
neae suae iuventutis ac rudimentorum robur ostendat. In his siqui-
dem iuniores qui has disciplinas cupiunt profiteri, utrum mere-
antur vel debeant ad eas admitti, tam eius qui istis certaminibus praesidet quam
toti populi iudicio comprobatur. Cumque diligenter examinatus quis primum
repertus fuerit nulla vitae respersus infamia, deinde non servitutis
iugo ignobilis et ob hoc indignus disciplina vel congressu eorum qui
hanc profitentur fuerit iudicatus, tercio si artis si fortitudi-
nis digna praeferat documenta, et iunioribus coaevisque decertans
peritiam pariter ac virtutem suae demonstraverit iuventu-
tis, ac proficiens de efeborum luctamine perfectis iam viris
et experientia longa probatis congredi permissus fuerit praesi-
dentis examine, seque non solum parem virtutis eorum assidua
conluctatione probaverit, verum etiam frequenter inter hos quoque
victoriae palmam fuerit consecutus, tunc demum ad ago-
nis

praeclara certamina merebitur peruenire. et quibus non nisi uictoribus tan-
tum et his qui multarum coronarum stipendiis decorati fuerint facul-
tas conceditur decertandi. Si intellexerimus carnalis agonis exemplum
spiritalis quoque certaminis quae disciplina uel ordo sit conparatione
huius debemus agnoscere. XIII.

Oportet nos quoque primum libertatem nostram carnis subiectio-
ne monstrare. A quo enim quis uincitur ei et seruus est. et omnis qui facit
peccatum seruus est peccati. Cumque nos nullae concupiscentiae turpis
religiosos infamia certamini eorum praesidentis inuenerint nec fu-
erimus ab eo ut serui carnis et ignobiles indignique olympiacis
uitiorum eluctationibus iudicati. tunc poterimus contra coequos nostros
id est concupiscentias carnis et motus ac perturbationes animae inire
certamen. Inpossibile enim est saturatum uentrem pugnas interioris
hominis experiri. Nec bellis robustioribus adtemptari dignum est
eum qui potest deici leuiori conflictu. XIIII.

Prima igitur nobis est gulae calcanda concupiscentia. et eo usque ex-
tenuanda mens non solum ieiuniis uerum etiam uigiliis. lectio-
ne quoque et crebra conpunctione cordis. in quibus se forsitan uel
inlusam uel uictam reminiscitur ingemiscens. nunc horrore uitiorum.
nunc desiderio perfectionis et integritatis accensa. donec eiusmo-
di curis ac meditationibus occupata pariter ac possessa. ip-
sius cibi refectionem non tam iocunditati concessam quam oneris uice
sibi inpositam recognoscat. magisque eam necessariam corpori
quam desiderabilem animae sentiat adtributam. Quo studio men-
tis et iugi conpunctione detenti lasciuiam carnis quae fotu
escarum uehementi insolescit et aculeos eius noxios retundemus.
atque ita fornacem corporis nostri quae rege babylonio occasi-
ones peccatorum et uitia nobis iugiter ministrante succen-
ditur. quibus naphthae et picis uice acrius exuramur. ubertate
lacrimarum et fletu cordis poterimus extinguere.

donec dei gratia spiritus roris sui in cordibus nostris subflante estus carnalis concupiscentie penitus valeant consopiri. Hec est igitur nobis prima contentio. hec nostra velut in olympiacis certaminibus prima probatio. gule ventrisque concupiscentiam desiderio perfectionis extinguere. Ob quod ciborum non solum superfluus appetitus virtutum contemplatione calcandus. sed etiam ipsi nature necessarius. tamquam castitati contrarius. non sine cordis anxietate sumendus est. et ita demum vite nostre instruendus est cursus. ut nullum magis sit tempus quo sentiamus nos a spiritalibus studiis avocari. quam quo descendere ad necessariam corporis curam ei fragilitate compellimur. Cumque ad hanc necessitatem submittimur. usui potius vite quam animi desiderio famulantes. quantocius ab ea velut a salutaribus nos studiis retrahente. subtrahi festinemus. Neque quam enim poterimus escarum presentium spernere voluptates. nisi mens contemplatione divine defixa. amore virtutum potius et pulchritudine celestium delectetur. et ita quis velut caduca despiciet universa presentia. cum ad ea que inmobilia sunt et eterna inseparabiliter defixerit animi obtutum. adhuc in carne positus future commorationis beatitudinem iam corde contemplans.

xv

Velut siquis in mania virtutum premia in sublimi quibusdam parvis indiciis designata. perspicacissimis oculorum obtutibus cum teli directione tendentibus ferire festinet. sciens in illa glorie palmam et remunerationis premia in eorum confixione consistere. oculorum aciem ab omni intuitu avertens. illuc dirigat necesse est. ubi summam remunerationis et premii perspicit collocatam. amissurus procul dubio percipere palmam et remunerationem virtutis si quantulumcumque contemplationis ei acies demarcerit.

xvi

Itaque ventris et gule concupiscentia. hoc intuitu super

nec servi carnis nec infames vitiorum nota pronuntiati velut
in olympiacis disciplinis iudicabimur superiorum quoque certaminum
digni esse. eius conflictu promissisque huiuscemodi documentis spi-
ritalibus quoque nequaquam egredi posse credemus, quod non nisi victoribus
tantum et his qui merentur in spiritali agone contendere et certare
dignantur. Illud enim est cunctorum luctaminum velut quoddam
solidissimum fundamentum ut primo carnalium desideriorum in-
centiva perimantur. Nam nullus carne propria non devicta legiti-
me decertare poterit. Et qui legitime non decertat, si-
ne dubio in agone confligere nec coronae gloriam victoriae
gratia poterit promereri. Quod si hoc fuerimus superati certami-
ne, velut servi carnalis concupiscentiae comprobati et per hoc
nec libertatis nec roboris insignia proferentes a spiritalium con-
gressionum conflictu ut indigni servi non sine confusionis no-
ta protinus repellemur. Omnis enim qui facit peccatum servus est pec-
cati. Dicetur quoque nobis per beatum apostolum cum his inter quos fornicatio
nominatur: temptatio vos non apprehendat nisi humana. Non
enim merebimur virtutis robore castitatis graviores pugnas ne-
quitiarum caelestium experiri, qui carnem fragilem resistentem spi-
ritui nostro subiugare non quivimus. Quod apostoli testimonium non in-
telligentes quidam posuerunt pro indicativo modo optativum, id est
temptatio vos non apprehendat nisi humana. Quod ab ipso di-
ci manifestum est non optantis sed pronuntiantis vel exprobrantis.

Vis audire verum athletam Christi · x vii · [illegible] affectu
legitimo agonis iure certantem? Ego inquit sic curro
non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem verberans, sed
castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne aliis
praedicans ipse reprobus efficiar. Videsne ut in semet ipso,
id est in carne sua, eluctationum summam velut in ba-
si quadam firmissima statuerit et proventum pugnae in sola

castigatione carnis et subiectione sui corporis collocarit. Ergo itaque sic curro non quasi in incertum. Non currit in incertum qui celestem hierusalem conspiciens defixum habet quo sibi intuitum cordis sui inde flexibilis sit dirigenda perpetuitas. Non currit in incertum qui obliviscens posteriora ad ea que priora sunt extendit se ad destinatum persequens ad bravium superne vocationis dei in christo ihesu. qui sese diligens sue intentionis obtutum et ad eum omni cordis preparatione festinans cum fiducia proclamabat. Bonum agonem certavi. cursum consummavi. fidem servavi. Et quia se noverat post odorem unguentorum christi prompte conscientie devotione infatigabiliter cucurrisse et spiritualis agonis certamen carnis castigatione vicisse cum fiducia infert et dicit. De cetero reposita est mihi iustitie corona quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Et ut nobis quoque similis spe retributionis aperiret si in agone cursus istius imitari eum velimus adiecit. non solum autem mihi sed et omnibus qui diligunt adventum eius. Participes nos corone sue in die iudicii fore pronuntians si diligentes adventum christi non in illum tantum qui etiam nolentibus apparebit sed etiam hunc qui cotidie in sanctis commeat animabus victoriam certaminis castigatione corporis acquiramus. De quo adventu dominus in euangelio. Ego inquit et pater meus veniemus ad eum et mansionem apud eum faciemus. Et iterum. Ecce sto ad ostium et pulso. si quis audierit vocem meam et aperuerit ianuam introibo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. XVIII.

Nec tamen agonem cursus tantummodo se consummasse describit. cum dicit sic curro non quasi in incertum. quod specialiter refertur ad intentionem mentis et fervorem spiritus sui. quo toto christum sectabatur ardore. cum sponsa decantans.

post te in odorem unguentorum tuorum currimus. & iterum. adhesit an-
ima mea post te. sed etiam aliud eluctationis genus se iniisse
testatur dicens. Sic pugno. non quasi aerem uerberans. sed castigo
corpus meum & seruituti subicio. Quod utique ad continentie do-
lores & corporale ieiunium. atque afflictionem carnis pertinere
per hanc se pugnasse quandam strenuum sue carnis esse describens.
nec in uanum aduersus eam ictus continentie se exercuisse desig-
nans. sed triumphum pugne. mortificationem sui corpo-
ris accessisse. quia uerberibus continentie castigato & ieiuni-
orum testibus eliso. uictoris spiritus inmortalitatis coronam &
incorruptionis extulit palmam. Vides legitimum elucta-
tionis ordinem. & spiritualium certaminum exemplaris euentum.
quem ad modum athleta christi adeptus de rebellatrice
carne uictoriam. subiecta illa quasi iam pedibus suis. ut
sublimis triumphator incedit. Et idcirco non currit in
incertum. quia confidebat urbem sanctam hierusalem celestem. se
protinus ingressurum. Sic pugnat. ieiuniis scilicet & af-
flictione carnali. non quasi aerem uerberans. id est in uanum ic-
tus continentie porrigens. per quos non aerem uacuum. sed illos
spiritus qui in eo uersantur. castigatione sui corporis uerbe-
rabat. Qui enim dicit non quasi aerem uerberans. ostendit se
tamen & si non aerem uacuum & inanem. aliquos tamen in aere uerbe-
rare. & quia hec certaminum genera superarat. & ditatus
multarum coronarum stipendiis incedebat. non inmerito
robustiorum incipit hostium subire luctamina. ac prio-
ribus emulus triumphatis. cum fiducia proclamat & dicit.
Iam non est nobis eluctatio aduersus carnem & sanguinem.
sed aduersus principatus. aduersus potestates. aduersus mun-
di rectores tenebrarum harum. contra spiritualia nequitie
in celestibus.   XVIIII.

Athletę xpi in corpore commoranti · numquam deest e-
luctationum palma · sed quanto magis triumphorum succes-
sibus creverit · tanto ei etiam colluctationum robustior
ordo succedit. Subiugata enim carne · atque de-
victa · quantę adversariorum cohortes quanta hostium
agmina adversus victorem militem xpi triumphis eius
instigata consurgunt · scilicet ne pacis ocio miles
xpi lentescens · incipiat obliviscere colluctationum sua-
rum gloriosa certamina · ac securitatis inertia dis-
solutus · premiorum stipendiis ac triumphorum meritis de-
fraudetur. Itaque si ad hos triumphorum gradus cupi-
mus virtute crescente conscendere · eodem nos quoque or-
dine · oportet preliorum inire certamina · et primum cum
apostolo dicere. Sic pugno · non quasi aerem verberans · sed
castigo corpus meum et servituti subicio · ut hoc con-
flictu superato · rursum dicere cum eo possimus. Non est
nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem · sed ad-
versus principatus et adversus potestates · adversus mun-
di rectores tenebrarum harum · contra spiritalia nequitię
in celestibus. Aliter enim illis congredi nullo modo poterimus ·
nec spiritales pugnas merebimur experiri · carnali de-
iecti conflictu · et colluctatione ventris elisi · meri-
toque nobis ab apostolo cum exprobratione dicetur. Tempta-
tio vos non apprehendit · nisi humana. XX.

Igitur monachus ad pugnas interiorum certaminum
cupiens pervenire · hanc in primis cautionem sibimet
indicat · ut non potus denique non esus ulla oblectatione
devictus ante stationem legitimam · communem-
que refectionis horam · extra mensam percipere sibi-
met prius indulgeat · sed ne refectione quidem tunc
peracta ·

ex his praesumere sibi quantulumcumque permittat; Similiter quoque canonicum somni temporis mensuram quoque custodiat; Eodem namque studio istae sunt initia amputandae lasciviae, quo meretricationis vitium desecandum; Qui enim gulae superfluos appetitus inhibere non potuit, quomodo aestus carnalis concupiscentiae valebit extinguere? Et qui non quivit passiones in propatulo sitas parvasque conpescere, quemadmodum occultas nulloque hominum teste prurientes moderatrice discretione poterit debellare? Et idcirco per singulos motus ac in quibuslibet desiderio robur animae conprobatur; Quae anima si in minimis apertisque cupiditatibus superatur, quid in maximis ac fortioribus occultisque sustineat, unusquisque sua conscientia testis est.

xxi

Non enim nobis est adversarius extrinsecus formidandus: intra nosmet ipsos hostis inclusus est. Intestinum nobis cotidie gerit bellum; Devicto eo omnia quae forinsecus sunt redduntur infirma, ac militi Christi universa pacata erunt et subdita; Non habebimus adversarium nobis extrinsecus metuendum, si ea quae intra nos sunt spiritu devicta subdantur; Nec solum nobis istud ieiunium visibilium ciborum ad perfectionem cordis et corporis puritatem sufficere posse credamus, nisi fuerit huic animae quoque ieiunium copulatum; Habet namque et illa suos noxios cibos, quibus inpinguata etiam sine esca carnium abundantia ad luxuriae praerupta devolvitur; Detractio cibus est eius et quidem perquam suavis. Ira etiam cibus est eius, licet minime lenis, ad horam tamen infelici eam esu pascens ac pariter letali sopore prosternens; Invidia cibus est mentis virulentis eam sucis corrumpens et prosperitate alieni successus iugiter miseram excruciare non desinens; Cenodoxia id est vana gloria cibus est eius, quae delectabili eam esca permulcet

ad tempus. Post uero uacuam. omniq(ue) uirtute spoliatam reddit ac nudatam cunc-
tis eam spiritalib(us) fructib(us) sterilem iamq(ue) dimittens. ita
ut non solum in manum laborum faciat merita deperire. uerum eti-
am supplicia maiora conquirant. Omnis concupiscentia & peruagatio
cordis instabilis. pastus quidam est anime. noxiis escis eam nu-
triens. expertem uero celestis panis ac solidi cibi in posterum dere-
linquens. Ab his itaq(ue) quitta nobis est uirtus sacratissimo ieiunio
continentes. utile est nobis habebimus commodaq(ue) obseruantiam ie-
iunii corporalis. Labor enim carnalis. spiritus contritioni coniunctus.
acceptissimum deo sacrificium. dignumq(ue) sanctitatis habitaculum
puris mundisq(ue) recessib(us) exhibebit. Ceterum si corporaliter
ieiunantes. perniciosissimis anime uiciis implicemur. nichil nobis
proderit carnalis afflictio. preciosiori parte pollutis. per eam scili-
cet substantiam delinquentib(us) nobis. qua efficimur habitaculum spiritus sancti.
Non enim tam corruptibilis caro quam cor mundum habitaculum
dei. templumq(ue) spiritus sancti perhibetur. Oportet ergo exteriorem hominem
ieiunantem. interiorem quoq(ue) similiter cibis noxiis temperare.
Quem precipue exhiberi mundum deo. ut hospitem in se xpistum
recipere mereatur. beatus apostolus monet his uerbis. in interiore
igens homine. habitare xpistum per fidem in cordib(us) uestris.
Nouerimus itaq(ue) nos. idcirco continentie corporalis labo- a XXII
rem impendere. ut ad puritatem cordis hoc possimus ieiunio
peruenire. Ceterum labor nobis inpenditur in cassum. si hunc quidem
de contemplatione finis infatigabiliter sustentemus. finem uero
propter quem toleramus afflictiones tantas. obtinere
nequeamus. Meliusq(ue) fuit interdictis escis anime tempe-
rasse. quam uoluntariis minusq(ue) noxiis. corporaliter ieiu-
nasse. In his enim simplex & innoxia creature dei percep-
tio est. nichil per semet ipsam habens peccati. In illo uero pri-
mum. fratrum perniciosa deuoratio. de qua dicitur.

noli diligere detrahere ne eradiceris; Et de ira atque invidia beatus iob; Etenim stultum interficit iracundia et parvulum occidit invidia; Simul que notandum quod is qui irascitur stultus et qui invidet parvulus iudicetur; Ille namque non inmerito stultus pronuntiatur qui voluntarie sibi mortem irae stimulis iniectat inducens et hic dum livet parvulum minoremque se probat; Dum enim invidet testatur maiorem esse eum cuius prosperitate cruciatur; XXIII. Expeditur.

Igitur eligendus est cibus non tantum qui concupiscentiae flagrantes aestus minimeque succendat verum etiam qui ad parandum sit facilis et quem ad coemendum opportuniorem vilioris pretii compendium praestet quique sit conversationi fratrum usuique communis; Triplex enim natura est castrimargiae; Una quae canonicam refectionis horam praevenire compellit. Alia quae tantummodo ventris ingluvie et saturitate quarumlibet gaudet escarum. Tercia quae accuratioribus epulis et esculentioribus oblectatur; Ideoque adversus eam necesse est monachum observantiam triplicem custodire id est ut primum legitimum tempus absolutionis expectet. deinde ut castigatis. tercio ut quibuscumque escis vilioribusque contentus sit; Nam quicquid autem extra consuetudinem praesumitur usumque communem ut vanitatis et gloriae atque ostentationis morbo pollutum antiquissima patrum traditio notat; Nec quemquam ex his quos merito scientiae ac discretionis emicuisse perspeximus vel quos ad imitandum gratia Christi velut splendidissima luminaria omnibus collocavit esu panis qui apud eos vilis habetur ac facilis abstinuisse cognovimus. nec eorum quempiam qui hanc regulam declinantes praetermisso panis usu leguminum vel holerum seu pomorum refectionem sectati sunt inter probatissimos habitum aliquando conperimus sed ne discretionis quidem aut scientiae gratiam consecutum; Non solum enim ceteris insitatas escas expetere monachum non debere decernunt ne videlicet cursus eius velut in propatulo cunctis expositus

ianis factus ac uacuus cenodoxię morbo ne pereat. sed ne ipsam
quoque ieiuniorum castigationem communem cunctis facile patefieri opor-
tere pronuntiant. Verum quantum fieri potest celari et abscon-
decernunt di. aduenientibus autem fratribus magis humanitatis ac dilectio-
nis offerri debere uirtutem. quam continentię districtionem. et
cotidiani propositi rigorem manifestari. probabilius censuerunt.
Nec quod uoluntas utilitasque nostra. seu desiderii ardor expos-
cat attendere. sed quod aduenientis requies uel infirmitas exigit.
preponere et gratanter implere. XXIIII. Cum prouinciam petissem(us).
Cum de syrię partibus seniorum secta discere cupientibus egyp-
ti ibi quoque tanta cordis alacritate nos suscipi mirarem(ur) ut nulla
prorsus sicut fueramus in palestinę monasteriis instituti usque ad in-
stitutam ieiunii horam refectionis regula seruaretur. sed absque
legitimis quartę et sextę ferię quocumque peruenissemus. cotidiana
statio solueretur. Quendam seniorum percontantibus nobis cur ita indiffe-
renter apud eos preterirentur cotidiana ieiunia. respondit.
Ieiunium semper est mecum. uos autem continuo dimissurus mecum iu-
giter tenere non potero. Et ieiunium licet utile sit ac necessari-
um. tamen uoluntarii muneris est oblatio. opus autem caritatis im-
pleri exigit precepti necessitas. Itaque suscipiens in uobis christum refi-
cere eum debeo. Deducens autem uos humanitatem eius obtentu
prebitam districtiore ieiunio in memet potero compensare. Non
enim possunt filii sponsi ieiunare donec cum illis est sponsus. Cum
autem discesserit tunc licite ieiunabo. XXV
Quendam seniorum cum reficientem me ut adhuc paululum quid
ederem hortaretur. iamque me dixissem non posse. respondit. Ego
iam sexies diuersis aduenientibus fratribus mensam posui. hortansque
singulos cum omnibus cibum sumpsi. et adhuc esurio. et tu pri-
mitus nunc reficiens iam te dicis non posse. XXVI. numquam
Vidimus alium in solitudine commorantem. q

se sibi soli cibum non indulsisse testatus est. sed etiam si per totos quinque di-
es ad eius cellulam nullus e fratribus advenisset. refectionem iu-
giter distulisse. donec sabbato vel dominico die devotionis
congregationis obtentu procedens ad ecclesiam peregrinorum quempiam
repperisset. Quem exinde reducens ad cellam consorte eo re-
fectionem corporis non tam suae necessitatis obtentu quam humani-
tatis gratia causaque fratris adsumeret. Itaque ut norunt adven-
tu fratrum indifferenter solvere cotidiana ieiunia. ita discedenti-
bus eis refectionem ob illos indultam continentia maiore con-
pensant. perceptione cibi parvissimi acriore castigati-
one. nec sola panis sed etiam somni ipsius diminutione
districtius exigentes. XXVII.

Apud senem paesium in heremo vastissima commorantem. cum senex iohannes
magno coenobio ac multitudini fratrum praepositus advenisset.
et ab eodem velut antiquissimo sodali perquireret. quid nam per
omnes quadraginta annos quibus ab eo separatus in solitudine mini-
me a fratribus interpellatus egisset. numquam me sol adhuc reficientem
vidit. At ille. nec me inquit iratum. XXVIII.

Eundem senem cum alacrem tamquam ad propria transmigrantem.
in extremo iam anhelitu positum anxii fratres circumvallantes sup-
pliciter precarentur. ut aliquod eis memoriale mandatum. velut he-
reditarium quoddam de legatum derelinqueret. per quod possent ad perfec-
tionis culmen praecepti conpendio facilius pervenire. ingemiscens
ille. numquam ait meam feci voluntatem. nec quemquam docui quod prius ipse non feci. XXVIIII.

Quidam seni machete nomine extra turbis fratrum
eminus commorantem. hanc a domino gratiam diuturnis precibus inpetras-
se. ut quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio spiritalis. numquam
somni torpore penitus laxaretur. Si quis vero detractionis verbum
seu ociosum temptasset inferre. in somnum protinus concidebat. ac
ne usque ad aures quidem eius pollutionem virus obloqui poterat pervenire.

Hic idem senex cum instrueret nos neminem diiudicare debere. XXX.
Retulit tria fuisse in quibus discussisset vel reprehendisset fratres. quod scilicet
uvam sibi nonnulli paterentur abscidi. quod haberent in cellulis sagum.
quod oleum benedicentes exposcentibus darent secularibus. Et in
hec omnia se incurrisse dicebat. Nam egritudine uve contrahens
tam diu in quo eius languore distabui, donec tam doloris necessita-
te quam omnium seniorum adhortatione compulsus abscidi eam permit-
terem; cuius etiam infirmitatis obtentu sagum quoque habere coactus
sum; Oleum autem benedicere ac supplicantibus dare. quod pre omnibus
execrabar, utpote iudicans illud ex magna cordis presumpti-
one descendere. circumdantibus me secularibus repente mul-
tis. ita constrictus sum, ut alias eos evadere nullatenus possem.
nisi a me summa vi et obtestationibus extorsissent. ut ab eis
oblato vasculo. manum meam impresso signaculo crucis suppo-
nerem; Itaque se credentes oleum benedictionis consecutos. tan-
dem me aliquando relaxarunt. Quibus manifeste compertum est
hisdem causis ac viciis monachum obligari in quibus de aliis iu-
dicare presumpserit. Oportet enim unumquemque semet ipsum tantummodo iudica-
re. et circumspecte cauteque in omnibus custodire. non aliorum conversa-
tionem vitamque discutere. secundum illud apostoli preceptum; Tu autem
quid iudicas fratrem tuum? Suo domino aut stat aut cadit; Et noli-
te iudicare. ut non iudicemini; In quo enim iudicio iudicaveri-
tis iudicabimini; Preter hanc enim quam diximus causam etiam ob hoc
iudicare de aliis periculosum est. quod ignorantes vel rationem
vel necessitatem qua hec illi in quibus offendimur. aut recte coram deo
aut veniabiliter agunt. invenimur eos temere iudicasse;
Et per hoc admittimus non leve peccatum. secus quam oportet de
nostris fratribus aliquid sencientes; XXXI. Felarautt
Hic idem senex ociosarum fabularum diabolum esse fautorem
ac spiritalium collationum impugnatorem semper exstitere. his de-

macheti. Nam cum fratribus quibus etiam de rebus necessariis ac spiritalibus disputa-
ret eosque videret lętheo quodam sopore demergi nec posse ab oculis
suis pondus somni depellere, otiosam repente fabulam introduxit;
Ad cuius adlocutionem cum illos evigilasse confestim fuisse atque erectas aures
suas habere vidisset, ingemiscens ait, Nunc usque de rebus cęlestibus loquebamur
et omnium vestrum oculi letali dormitatione deprimebantur, at cum oci-
osa fabula intromissa est, omnes expergefacti torporem somni domi-
nantis excussimus; Vel ex hoc ergo perpendite quis nam collationis illius spi-
ritalis fuerit inpugnator, aut quis huius infructuosę atque carnalis institu-
tor existat; Ille etenim esse manifestissime deprehenditur qui malis ad gau-
dens vel istam fovere vel illam inpugnare non desinit. XXXII. H

Nec minus hoc quoque opus fratris erga puritatem sui cordis intenti et erga
contemplationem divinam valde solliciti commemoratione necessarium
reor; Cui cum ei post annos quindecim patris ac matris amicorumque multorum
de provincia Ponti conplures epistolę delatę fuissent, accipiens grandem
fasciculum litterarum diuque apud semet ipsum volvens, quantarum inquit
cogitationum causa erit mihi harum lectio, quę me vel ad inane gau-
dium vel ad tristicias infructuosas inpellent; Quot diebus horum recor-
datione qui scripserunt intentionem pectoris mei a proposita contemplatio-
ne revocabunt; Post quantum temporis digerenda est hęc intus con-
cepta confusio, quantoque labore rursus iste tranquillitatis repa-
randus est status, si semel animus litterarum permotus affectu eorumque
recensendo sermones ac vultus quos tanto tempore dereliquit, iterum
eos revisere ipsisque cohabitare animo ac mente cęperit intueri;
Quos profecto corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde eos
inceperit intueri ac memoriam quam sęculo huic renuntians quisque velut
mortuus abdicavit, reminiscens eidem rursus admiserit; Hęc
volvens in suo pectore non solum nullam resolvere epistulam definivit,
sed ne ipsum fasciculum resignare, ne scilicet eorum qui scripserant, I
vel nomina recensendo vel vultus recordando a spiritus sui intentione

cessaret. Itaque ut eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum, inquiens: cogitationes patriae pariterque concrementur, nec me ulterius ad illa quae fugi revocare temptetis. XXXIII.

Vidimus etiam abbatem Theodorum summa sanctitate ac scientia praeditum non solum in actuali vita, sed etiam notitia scripturarum, quam ei non tam studium lectionis vel litteratura contulerat mundi, quam sola puritas cordis. Siquidem vix ipse quoque graecae linguae pauca verba vel intellegere posset vel proloqui. Hic cum explanationem cuiusdam obscurissimae quaestionis inquireret, septem diebus ac noctibus in oratione infatigabilis perstitit, donec solutionem propositae quaestionis domino revelante cognosceret. XXXIIII.

Hic igitur quibusdam fratribus admirantibus tam praeclarum scientiae eius lumen et ab eodem quosdam scripturarum sensus inquirentibus, ait monachum scripturarum notitiam pertingere cupientem nequaquam debere labores suos erga commentatorum libros impendere, sed potius omnem mentis industriam et intentionem cordis erga emundationem vitiorum carnalium detinere. Quibus expulsis confestim cordis oculi sublato velamine passionum sacramenta scripturarum naturaliter contemplentur. Siquidem nobis ut non essent incognita vel obscura, spiritus sancti gratia promulgata sunt, sed nostro vitio velamine peccatorum cordis oculos obnubente redduntur obscura. Quibus rursum naturali redditis sanitati ipsa scripturarum sanctarum lectio ad contemplationem verae scientiae habunde etiam sola sufficiat, nec eos commentatorum institutionibus indigere, sicut oculi isti carnales ad videndum nullius egent doctrina, si modo fuerint a suffusione vel caligine caecitatis immunes. Ideo namque et tanta varietas erroresque inter ipsos exorti sunt, quod plerique minime erga purificationem mentis adhibita diligentia prosilientes ad interpretandum eas, pro pinguedine vel immunditia sui cordis diversa atque contraria vel fidei vel sibimet sentientes, veritatis lumen comprehendere nequierunt.

XXXV.

Hic idem cum inopinatus ad meam cellulam intempesta nocte venisset, quod nam rudis adhuc ana-

choreta solus agere patria curiositate latentem explorans, me quoque ilico finita uespertina sollempnitate incipientem fessum corpus iam reficere et incubantem psiathio repperisse. protrahens intimo corde suspiria, meoque me uocitans nomine: quanti inquit o iohannes hora hac deum colloquuntur, eumque in semet ipsis amplectuntur ac retinent, et tu fraudaris tanto lumine, inerti sopore resolutus. Et quoniam nos ad huiusmodi narrationem deriuare patrum uirtutes et gratia prouocauit, necessarium reor memorabile opus caritatis quod summi uiri archebii humanitate sumus experti huic uolumini commendare, quo puritas continentie operi caritatis inserta conspectius enitescat pulchra uarietate distincta. Tunc enim ratum deo ieiunii munus efficitur, cum hoc fructibus caritatis fuerit consummatum.

XXXVI.

Itaque cum de palestine monasteriis ad oppidum egypti quod diolcus appellatur rude admodum uenissemus, ibique plurimam turbam cenobii disciplina constrictam et optimo ordine monachorum qui etiam primus est institutus mirifice uideremus, alium quoque ordinem qui excellentior habetur, id est anachoretarum, cunctorum preconiis instigati sagacissimo corde uidere properauimus. Hi namque in cenobiis primum diutissime commorantes omnemque patientie ac discretionis regulam diligenter edocti, et humilitatis pariter ac nuditatis uirtute possessa, atque ad purum uitiorum uniuersitate consumpta, dirissimis demonum preliis congressuri penetrant heremi profunda secreta. Huius igitur propositi uiros comperientes circa nili fluminis alueum commorari in loco qui uno latere eodem flumine, alio maris uastitate circumdatus insulam reddit, nullis alius quam monachis secreta expetentibus habitabilem, nec enim cuiquam culture aptam esse eam salsitas soli ac sterilitas patitur harenarum. Ad hos igitur summo desiderio festinantes, ultra modum sunt labores eorum quos contemplatione uirtutum et amore solitudinis tolerant admirati. Nam ipsi aque tanta penuria constringuntur, ut tali eam diligentia scrupuloque dispensent, quali nemo frugalissimorum.

speciem pretiosissimi uini conseruat et parit. Tribus namque milibus uel eo amplius
eam de praedicti fluminis alueo necessariis usibus aduehunt. Quod tamen in-
terualllum harenosis diuisum montibus laboris difficultate grauissima dupli-
catur. His igitur uisis cum imitationis eorum nos ardor accenderet. XXXVII. cap.
praedictusque Archebius probatissimus inter eos. humanitatis nos gratia ad suam cel-
lulam pertraxisset. explorato desiderio nostro confinxit se de eodem loco uelle
discedere. ac nobis cellam suam ueluti exinde migraturus offerre. sese id
facturum. etiam si minime affuissemus. affirmans. Quam rem nos et desiderio
commorationis accensi. et assertionibus tanti uiri indubitatam commodan-
tes fidem libenter amplexi. cellam cum omni supellectili utensilibusque suscepi-
mus. Itaque religiosa potitus circumuentione paucis diebus quibus construendae
cellae pararet impendia de loco discedens. reuersus post haec aliam sibi sum-
mo labore construxit. Quam rursum non longo post tempore superuenientibus fratri-
bus eodem quoque desiderio cupientibus ibidem commorari. simili caritatis menda-
cio circumuentis. cum uniuerso tradidit instrumento. Ipse uero erga opus cari-
tatis infatigabilis perseuerans. tertiam sibi cellam in qua commaneret extruxit.
Operae pretium mihi uidetur aliud quoque eiusdem uiri caritatis opus memoriae tra-
dere. quo nostrarum partium monachi. non solum continentiae ri- XXXVIII.
gorem. uerum etiam sincerissimum retinere dilectionis affectum unius eiusdemque
uiri instituantur exemplo. Hic namque non ignobili ortus familia ad monasterium
quod a praedicto oppido fere quattuor milibus distat. mundi huius ac paren-
tum affectione contempta. a puerilibus annis aufugit. Ubi ita uitae suae om-
nem exegit aetatem. ut numquam prorsus per totos quinquaginta annos. non solum ui-
cum ex quo egressus est. nec fuerit ingressus nec uiderit. sed ne cuiusquam femi-
nae uel ipsius matris suae conspexerit uultum. Interea pater morte praeuentus
centum solidorum debitum dereliquit. cumque hic esset omni inquietudine alienus.
utpote qui uniuersis facultatibus paternis esset extorris. a creditoribus
tamen inquietari uehementer comperit matrem. Tum hic ab euangelico illo ri-
gore quo antea in statu prospero parentibus constitutis. nec patrem se in terra
norat habuisse nec matrem. pietatis consideratione mollitus. ita

se habere crediderit matrem. eique subuenire festinauit oppressę. ut in-
chil a proposita districtione laxaret. Intra monasterii namque claustra per-
durans. solito operis pensum sibimet triplicari poposcit. Et ibi per totum
anni spatium. diebus pariter noctibusque desudans. debiti modum operis su-
dore paratum creditoribus soluens. matrem omni inquietudinis iniuria
liberauit. ita exuens eam debiti sarcina. ut nichil de proposito rigore
pię necessitatis obtentu pateretur imminui. Ita districtionem solitam cus-
todiuit. ut nequaquam pietatis opus maternis uisceribus denegaret. quam pro Christi
caritate prius desperauerat. per ei rursum pietate cognoscens. XXXVIII.

Cum frater nobis optime carus. nomine Symeon. penitus greci sermo-
nis ignarus e partibus Italię commeasset. quidam seniorum erga eum utpote
peregrinum. caritatis opus quadam redibitionis colore cupiens exhibere. inqui-
rit ab eo cur ociosus sederet in cella. per hoc coniciens eum tam ocii propa-
gatione. quam penuria necessariarum rerum diutius in ea durare non posse.
certus neminem posse inpugnationis solitudinis tolerare. nisi eum qui propri-
is manibus uictum sibimet fuerit parare contentus. Quo responden-
te. nichil se nec nosse nec preualere ex his quę illic exercebantur a
fratribus operari. preter librariam manum. si tamen ullus in egypti regione la-
tinum codicem esset usui habiturus. Tunc ille tandem nactus occasionem qua
posset desideratum pietatis opus uelut debiti colore mercari. ex deo
hęc inquit inuenta est occasio. Illam olim querebam. qui apostolum latinum hac mihi manu
perscriberet. Etenim habeo fratrem militię laqueis obligatum. ac prime la-
tinis instructum. cui de scripturis sanctis aliquid ad legendum ędificationis
eius obtentu transmittere cupio. Itaque Symeone hanc occasionem
uelut ex deo oblatam sibi gratanter suscipiente. senex quoque colorem cuius pre-
textu pietatis opus libere posset implere. libenter amplexatus est. effecit non so-
lum uniuersas ei necessitates sub obtentu mercedum totius anni conuex-
erunt. etiam membranas ac utensilia quę ad scribendum necessaria erant
comportans. Recepit postea codicem scriptum. nullis usibus ut commoditatis pro-
futurum. quippe uniuersis in illa regione noticia linguę huius penitus ignaris.

preter id quod hac subtilitate sumptuque largiore mercatus est. quemadmodum et ille sine confusionis uerecundia. merito laboris et operis sui necessaria uictus alimenta perciperet. et ipse sue munificentie pietatem tamquam debiti necessitate compleret. eo abundantiori mercede sibi conferens. quo ambitu maiore peregrino fratri non solum uictus necessaria uerum etiam operis instrumenta. et operandi occasionem pararet.

Sed quoniam in loco ubi de ieiuniorum et continentie xl. rigore dicere aliquid proposuimus. affectio et opera caritatis uidentur admixta. rursum ad propositum reuertentes. quoddam puerorum etate non sensu factum mirabile opusculo huic inseremus. Nam cum ultra omnem admirationem ficus quidam de mareote uelut rem ante in loco non uisam. abbati iohanni oeconomo in heremo scethii detulisset. qui dispensationem ipsius ecclesie temporibus beati pafnucii presbiteri ab eodem sibi creditam gubernabat. hic confestim eas ad senem quendam qui in interioribus deserti mala ualitudine laborabat. per duos adolescentulos misit. Siquidem ab ecclesia commanebat. Qui pomis acceptis cum ad predicti senis tenderent cellam. quod ibi perfacile solet etiam senioribus euenire. infusa repente densissima nebula. tramitem recti itineris perdiderunt. sicque tota die ac nocte discurrentes per auia heremi uastitate nequaquam potuissent egrotantis cellulam repperire. tam itineris lassitudine quam inedia sitique confecti. fixis genibus in orationis officio spiritum domino reddiderunt. Qui post hec uestigiorum indiciis diutissime perquisiti. que in locis illis harenosis tamquam niuibus impressa signantur. donec ea uel leui uentorum flatu tenuis harena discurrens rursus operiat. inuenti sunt ficus intactas ut acceperant reseruasse. eligentes scilicet animam magis quam fidem depositi perdere. uitamque potius amittere temporalem quam senioris uiolare mandatum.

Adhuc unum beati macharii xli. ire mandatum. proferetur nobis salutare mandatum. quod libellum ieiuniorum et continentie tanti uiri claudat sententia. Ita inquit debere monachum ieiu-

nisi operam dare. ut centum annis in corpore commoraturus. ita motus animi refrenare. et iniuriarum obliuisci. tristiciasque respuere. dolores quoque ac detrimenta contempnere. tamquam cotidie moriturus. In illo namque utilis est prudensque discretio. quae illum monachum districtione faciens sese incedere. nec permittens sub occasione debilitati corporis de arduis ad perniciosissima praerupta deuolui. In hoc uero magnanimitas salutaris que ualeat non solum que uidentur prospera mundi praesentis despicere. uerum etiam aduersis tristibusque non frangi. et ea uelut parua nullaque contempnere. illic habens iugiter defixum suae mentis intuitum. quo cotidie singulisque momentis accersiendum esse se credit. Explicit liber quintus de spiritu castrimargiae. Incipiunt capitula libri sexti.

I. De duplici pugna aduersus spiritum fornicationis. II. De principali correctione aduersus spiritum fornicationis. III. Quantum ad superandum fornicationis uicium remedii conferat continentia solitudo. IIII. Quid intersit inter continentiam et castitatem. et an utrumque simul sese habeant. V. Quod inpugnatio fornicationis solo humano studio non possit extingui. VI. De peculiari gratia dei in munere castitatis. VII. Exemplum de agone mundiali secundum sermonem apostoli.

VIII. De comparatione purificationis eorum qui terreno agone certamen habituri sunt. VIIII. Quanta sese cordis puritate parare dei oculis debeamus. X. Quod sit indicium perfectae et integrae puritatis. XI. Quo uicio illusio nocturna procedat. XII. Quod carnis puritas sine munditia cordis nequeat obtineri. XIII. Quae sit purgationis carnalis prima custodia. XIIII. Quod non laude studeamus tenere castitatis sed effectum eius exponere. XV. Quod specialiter castitatis uirtus ab apostolo sanctimonia nuncupetur. XVI. De alio apostoli testimonio super eadem castimonia sanctitatis. XVII. Quod spes sublimioris praemii debeat custodiam castitatis augere. XVIII. Quod sicut absque humilitate castitas obtineri non potest. ita sine castitate scientia. XVIIII. Sententia sancti Basilii episcopi de qualitate uirginitatis suae. XX. Qui finis uerae integritatis ac puritatis sit. XXI. Quemadmodum perfectae puritatis statum retinere possimus.

XXII. Usque ad quem modum possit integritas corporis nostri a paucis vel quanta indiciis sit ad purum nitoris excocta. XXIII. Remedia curationis quibus perfecta sit cordis et corporis nostri puritas permanere. Expliciunt capitula.

Incipit liber sextus de spiritu fornicationis.

Secundum nobis traditionem patrum adversus spiritum fornicationis certamen est longum prae ceteris ac diuturnum et a paucis ad purum devictum. Inmane bellum et quod cum a primo tempore pubertatis incipiat hominum genus inpugnare, non nisi prius cetera vicia superentur extinguitur. Duplex namque est obpugnatio gemino armata vicio, consurgens ad proelium, et idcirco similiter ei gemina est acie resistendum. Sicut enim ut morbo carnis animaeque concretum, ita nisi utrisque partibus dimicantibus nequit debellari. Nec enim sufficit solum corporale ieiunium ad conquirendam vel possidendam perfectae castimoniae puritatem, nisi praecesserit contritio spiritus et oratio contra hunc inmundissimum spiritum perseverans, deinde continuata meditatio scripturarum, huic quoque fuerit scientia spiritalis adiuncta, labor etiam operisque manuum instabiles cordis pervagationes cohercens ac revocans, et ante omnia fundata fuerit humilitas vera, sine qua nullius penitus vicii poterit umquam triumphus adquiri. II.

Principaliter enim vicii huius correctio de cordis perfectione descendit, ex quo etiam huius morbi virus domini voce procedere signatur: De corde inquit exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia et cetera. Illud ergo primitus est expiandum, unde fons vitae mortisque manare cognoscitur, dicente Salomone: Omni custodia serva cor tuum, ex his enim sunt exitus vitae. Caro enim eius arbitrio atque imperio famulatur. Et idcirco summo studio parsimonia ieiuniorum sectanda est, ne escarum abundantia caro refecta praeceptis animae salutaribus adulata rectorem suum spiritum deiciat insolescens. Ceterum si omnem summam in castigatione tantum corporis collocemus, anima non similiter a ceteris viciis ieiunante, nec meditatione divina et spiritalibus studiis occupata, nequaquam ad illud

sublimissimum uere integritatis fastigium poterimus ascendere. Illo quod in nobis
est principali puritate uitii corporis infestante. Oportet igitur nos mundare prius
iuxta sententiam domini id quod intus est calicis et parapsidis, ut fiat et quod deforis
Denique cetera uicia etiam usu hominum et exercicio cotidianis coniunctu. iii
ano purgari solent, et quodammodo ipsius lapsus offensione curari, ut puta ire,
tristicie, impatientie languor, meditatione cordis ac peruigili sollicitudi-
ne, fratrum etiam frequentia et assidua prouocatione sanantur. Que quoniam commota
manifestantur sepius et crebrius arguuntur, ocius perueniunt ad salutem.
Hic uero morbus cum corporis afflictione et contritione cordis solitudi-
ne quoque ac remotione indiget, ut possit ad integrum sanitatis statum perniciosa
estuum febri deposita peruenire. Sicut plerumque certa egritudine labo-
rantibus utile est ut cibi noxii ne oculorum quidem ipsorum obtutibus offeran-
tur, ne quod aspectus occasione desiderium ei letale gignatur, ita plurimum con-
fert ad depellendum hunc specialiter morbum quies ac solitudo, ut mens e-
gra minime diuersis figuris interpellata, ad puriorem perueniens contemplatio-
nis intuitum, facilius pestiferum concupiscentie fomitem radicitus possit eruere.
Nemo tamen ex hoc negare nos putet etiam in congregatione fratrum iiii
positos inueniri continentes, quod perfacile posse fieri credimus. Aliud enim est con-
tinentem esse, id est enkpat(es), aliud castum et ut ita dicam in affectum integrita-
tis uel incorruptionis transire, quod dicitur agnon. Que uirtus illis solis
tribuitur maxime qui uirgines uel carne uel mente perdurant, ut utique Io-
hannes in nouo testamento, in ueteri quoque Helias, Hieremias, Danihel fuisse
noscuntur. In quorum gradu hii quoque non inmerito reputabuntur, qui post experimenta
corruptionis ad similem puritatis statum per laborem longum et industriam
integritate mentis et corporis peruenerint, et aculeos carnis non tam inpugnatio-
ne concupiscentie tempus quam nature tantummodo sentiunt motu. Quem sta-
tum dicimus difficillime posse inter hominum turbas apprehendi. Utrum uero
et impossibile sit, unusquisque non nostra sententia expectet agnoscere, sed conscien-
tie sue rimetur examine. Ceterum continentes multos existere non du-
bitamus, qui inpugnationem carnis quam uel raro uel cotidie sustinent.

seu metu gehennae, seu desiderio regni caelorum extinguunt atque compescunt. Quos seniores sic pronuntiant posse non penitus incentiuis obrui uitiorum, ita securos et inlaesos semper existere non posse definiunt. Necesse est enim quemque in colluctatione positum, quamuis frequenter aduersarium uincat ac superet, et ipsum tamen aliquando conturbari. V.

Quapropter si nobis cordi est agone spiritali cum apostolo legitime decertare, hunc inmundissimum spiritum superare, omni uirtutis intentione non nostris uiribus confidentes. Hoc enim proficere industria humana non praeualet, sed opitulatione domini festinemus. Tamdiu namque hoc uitio animam necesse est inpugnari, donec se bellum gerere super uires suas agnoscat, nec labore uel studio proprio uictoriam obtinere se posse, nisi domini fuerit auxilio ac protectione.

VI. Et re uera cum in omnibus uirtutum profectibus et cunctorum expugnatione uitiorum domini sit gratia atque uictoria, in hoc precipue peculiare beneficium dei ac speciale donum et patrum sententia et experimento ipsi purgationis manifestissime declaratur his qui eam meruerint possidere. Quodammodo enim exire de carne est in corpore commorantem et ultra naturam est fragili carne circumdatum carnis aculeos non sentire. Et idcirco inpossibile est hominem suis ut ita dixerim pennis ad tam praecelsum caelestemque premium subuolare, nisi eum gratia domini de terrae caeno munere castitatis eduxerit. Nulla etenim uirtute tam proprie carnales homines spiritalibus angelis imitatione conuersationis aequantur, quam merito et gratia castitatis, per quam adhuc in terra degentes habent secundum apostolum municipatum in caelis, quod deposita corruptela carnali habituros sanctos promittitur in futurum, hic iam in carne fragili possidentes.

VII. Audi quod dicat apostolus: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. A quibus omnibus dixerit inquiramus, ut possit nobis spiritalis agonis instructio comparatione carnalis adquiri. Illi etenim qui in hoc agone uisibili student legitime decertare, utendi omnibus escis quas desiderii libido suggesserit non habent facultatem, sed illis tantum quas eorum uictui certaminum statuit disciplina. Et non solum interdictis escis et ebrietate omnique crapula eos necesse est abstinere, uerum etiam cuncta

inertia et ocio atque desidia, ut cotidianis exerciciis iugique meditatione virtus eorum possit accrescere. et ita omni sollicitudine ac tristicia negociisque secularibus, affectu etiam et opere coniugali efficiuntur alieni, ut praeter exercicium disciplinae, nichil aliud noverint, nec ulli mundiali curae penitus implicentur. ab eo tantum qui certamini praesidet, sperantes cotidianum victus substantiam, coronae gloriam, et digna quae praemia victoriae laude conquirere. atque in tantum se mundos ab omni coitus pollutione custodiunt, ut cum se praeparant agonum certamini, ne quando forsitan per somnum nocturna delusi fallatia, vires minuant multo tempore conquisitas, laminis plumbeis renum contegant loca, quo scilicet metalli rigor genitalibus membris adplicitus, obscenos humores valeat inhibere. intelligentes se procul dubio esse vincendos, nec iam posse propositum certamen deceptis viribus adimplere, si puritas pudiciciae soliditatem, fallax noxiae voluptatis imago corruperit. VIII.

Itaque si agonis mundialis intellexerimus disciplinam, cuius exemplo beatus apostolus nos voluit erudire, docens quanta in illa sit observatio, quanta diligentia, quanta custodia, quid nos convenit facere? Qua puritate oportebit custodire nostri corporis atque animae castitatem, quos necesse est cotidie sacrosanctis agni carnibus vesci, quas nemini inmundo contingere etiam veteris legis praecepta permittunt? In levitico namque ita praecipitur; Omnis mundus manducabit carnes. Et anima quaecumque comederit de carnibus sacrificii salutaris, quod est domini, in qua est inmunditia, peribit coram domino. Quantum est ergo integritatis munus, sine quo et illi qui erant sub veteri testamento sacrificiis typicis non poterant interesse, et qui mundi huius corruptibilem coronam cupiunt adipisci, nequeunt coronari? VIIII.

Itaque omni custodia primitus cordis nostri sunt latebrae expiandae. Quod enim illi in corpore puritate cupiunt adsequi, nos debemus etiam in archanis conscientiae possidere, in quo deus arbiter atque agonotheta residens, pugnam cursus et certaminis nostri iugiter spectat, ut ea quae in propatulo horremus admittere, ne intrinsecus quidem coalescere in cauta cogitatione patiamur, et quibus humana cognitione confundimur, nec occulta quidem conuentia polluamus;

Que licet possit hominum preterire noticiam, sanctorum tamen angelorum, ipsius que omni-
potentis dei scientiam que nulla subterfugiunt secreta, latere non poterit;
Cuius puritatis hoc erit euidens iudicium ac plena probatio. x
si uel nulla imago decipiens quiescentibus nobis et in sopore laxatis occurrat,
uel certe interpellans, nullos concupiscentie motus ualeat excitare; Licet
enim ad plenam peccati noxam talis commotio minime reputetur, tamen
necdum perfecte integritatis iudicium est, nec ad purum excocti uicii manifestatio
cum per fallaces imagines huiusmodi operatur illusio; xi
Qualitas enim cogitationum que distensionibus diei negligentius
custoditur, probatur quiete nocturna; Et idcirco cum intercesserit aliqua talis
illusio, non culpa somni credenda est, sed negligentia temporis precedentis
et manifestatio morbi latentis intrinsecus, quem non primum noctis ho-
ra parturiuit, sed intimis anime recessibus fibris ad cutis superficiem so-
mni refectione protulit, arguens occultas estuum febres, quas per totum di-
ei spatium noxiis cogitationibus pasti contraximus, ut solent male quoque
ualetudines corporum non ea colligi tempestate in qua uidentur emerge-
re, sed negligentia fit preteriti temporis acquisite, quo pastus quis inprudentius
escis contrariis noxios humores sibimet letales que contraxit; xii
Ideo que humani generis creator et conditor deus, opificii sui naturam
pre omnibus emendationem que cognoscens, illic curam adhibuit medici-
ne, unde causas morbi principaliter nouerat emanare, qui cum
inquiens uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in
corde suo, petulantes oculos notans, non tam eos arguit quam illum in-
teriorem sensum, qui officio eorum male utitur ad uidendum; Cor namque
egrum et saucium libidinis telo, quod ad concupiscendum uidet,
beneficium intuitus recte sibimet a creatore concessum suo uicio ad
operum prauorum ministeria contorquens, et in semet ipsum reconditum con-
cupiscentie morbum contemplationis occasione producens; Idcirco
ergo huic salutare mandatum precipitur, cuius uicio pessimus languor
uisus occasione procedit; Non enim dicitur omni custodia serua

tuos oculos, quos utique oportuit principaliter custodiri, sicut ipsis concupiscentie pateret affectus. Nichil enim apud illos oculi quam simplex animae praebent uisionis officium, sed dicitur: Omni custodia serua tuum cor, illi potissimum imposita medicina, quod utrobique abuti potest oculorum ministerio. XIII.

Haec erit igitur purgationis prima custodia, ut cum nostri memoria sexus feminei per subtilem suggestionem diabolicae calliditatis obrepserit, primum recordatione praemissa matris sororum uel parentum, seu certe feminarum sanctarum, quantocius eam de nostris recessibus extrudere festinemus, ne si fuerimus in ea diutius immorati, occasionem sexus semel indeptus illex malorum ad eas personas exinde subtiliter deuoluat, ac praecipitet mentem per quas noxias cogitationes possit inserere. Quam ob rem illius praecepti iugiter meminisse debemus: Omni custodia serua cor tuum. Et secundum dei principale mandatum sollicite serpentis obseruare nociuum caput, id est cogitationum malarum principia, quibus serpere in animam nostram diabolus temptat, nec sinamus per negligentiam penetrare in cor nostrum reliquum eius corpus, id est oblectationis adsensum, qui procul dubio si fuerit intromissus, morsu uirulento mentem interimet captiuatam. Emergentes etiam peccatores terrae, id est carnales sensus, in matutinis suis ortibus nos oportet extinguere, et dum adhuc paruuli sunt allidere filios babilonis ad petram. Qui nisi dum teneri sunt fuerint enecati, adulti per conniuentiam in perniciem nostram ualidiores insurgent, aut certe non sine magno gemitu ac labore uincentur. Dum enim fortis spiritus, scilicet noster, domum suam custodit armatus, recessus cordis sui dei timore communiens, in pace erit omnis substantia eius, id est emolumenta laborum ac uirtutes longo tempore conquisitae. Si autem fortior superueniens uicerit eum, id est diabolus cogitationum consensu, arma eius diripiet in quibus confidebat, id est memoriam scripturarum uel timorem dei, et spolia eius diuidet, uirtutum scilicet merita per contraria uicia quaeque dispergens. XIIII.

Et ut cuncta praeterea quae in sanctis scripturis ob laudem uirtutis huius inserta sunt. Non enim in propositum est laudem texere castitatis, sed de qualitate

ipsius. uel quemadmodum acquiri & custodiri debeat. quae sit finis eius pa-
trum tractationibus explicare; unam tantummodo ponam apostoli beati sen
tentiam. qua pateat qualiter illam thessalonicensibus scribens. uirtutibus
praetulerit uniuersis. tali eam ubi nobilitate commendans. XV.

Haec est inquiens uoluntas dei sanctificatio uestra; Et ne forte dubium
nobis relinqueret uel obscurum quodnam sanctificationum uoluerit. utrum
iusticiam. an caritatem. an humilitatem. an pacientiam. in omnibus enim is-
tis uirtutibus credetur acquiri sanctificatio. infert & manifeste designat.
quid proprie sanctificationem uoluerit appellare; Haec est enim uoluntas dei
sanctificatio uestra. ut abstineatis uos inquit a fornicatione. ut sciat
unusquisque uestrum uas suum possidere. in honore & sanctificatione. non in pas-
sione desiderii. sicut & gentes quae ignorant deum; Videte quibus eam laudibus
prosequatur. honorem uasis id est corporis nostri. & sanctificationem appellans eam,
Igitur e contrario qui in passione desiderii est. & ignominia & inmundicia
consistit. & alienus a sanctificatione uersatur; Tercio quoque post pauca infert. rursus
eam sanctimoniam pronuncians; Non enim uocauit nos deus in ignominiam. sed in sanctimo-
niam; Itaque qui haec spernit. non hominem spernit sed deum. qui etiam dedit sanctum
spiritum suum in nobis; auctoritatem praecepto suo inuiolabilem iunxit dicens;
Qui haec spernit. id est quae de sanctimonia praefatus sum. non hominem spernit. hoc
est me. qui haec praecipio. sed deum. qui in me loquitur. qui etiam spiritui sancto suo cor nostrum
habitaculum deputauit; Cernis simplicibus uerbis ac puris quibus eam praeconiis
quantisque extulerit laudibus; Primum uirtuti huic sanctificationem proprie
tribuendo. deinde per hanc asserens uas nostri corporis inmunditia li-
berandum. tercio quod abiecta ignominia & contumelia. in honore sit &
sanctificatione mansurum. Postremum quae summa est perfecti praemii ac be-
atitudinis remuneratio. per hanc habitatorem pectoris nostri sanctum
fore spiritum designauit;

Et licet ad finem libelli XVI.
tendat oratio. aliud adhuc simile huic praetermissum. eiusdem apostoli
testimonium ponam; ad hebreos namque scribens. pacem inquit sectamini
cum omnibus & sanctimoniam. sine qua nemo uidebit deum; hic quoque euidenter

sine scimonia quam solet integritatem mentis vel puritatem corporis appellare
pronunciavit dominum penitus videri non posse; Sic denique et hic similiter infert et
unde sensum explanans, ne quis fornicator aut profanus ut esau. XVII.
Itaque quantum sublime celeste que est premium castitatis, tanto gravioribus ad-
versariorum insidiis lacessitur. Et idcirco propensius nobis est non solum continentia
corporis verum etiam contritio cordis assiduis orationum gemitibus adhi-
benda, ut clibanum carnis nostre quem rex babilonius incentivis suggestio-
num carnalium succendere non desistit, descendente in corda nostra rore
Etenim hanc seniores aiunt ap- XVIII. sancti spiritus extinguatur;
hendi non posse, nisi prius humilitatis in corde fundamenta fuerint collo-
cata, ita nec ad fontem quidem vere scientie perveniri posse definiunt,
donec penetralibus nostre anime radix vitii huius inhaeserit. Et possibile
quidem esse integritatem sine scientie gratia reperiri, impossibile vero scientiam
spiritalem sine integritatis castimonia possideri. Quia et diversa sunt dona et
non omnibus una gratia spiritus sancti tribuitur, sed ad quam se unusquisque studio vel industria
sua dignum aptumque prebuerit. Denique cum in omnibus apostolis sanctis virtus integri-
tatis perfecta fuisse credatur, habundantius tamen scientie donum exubera-
vit in paulo, quia se ad hunc aptum sollerti studio atque industria preparavit.
Fertur sancti basilii cesariensis episcopi districta sententia: Et mulierem in-
quit ignoro et virgo non sum; Intantum intellexit incorruptionem XVIIII.
carnis non tam in mulieris esse abstinentia quam in integritate cordis, que
vere incorruptam perpetuo sanctimoniam corporis vel timore dei vel amo-
Itaque hic est integritatis finis ac perfecta XX. re castitatis custodit;
probatio, si quiescentibus nobis titillatio voluptatis nulla subrepserit, et
per necessitatem nature nobis insciis excretiones egerantur obscene. Quas
sic abscidere penitus et impetum amputare super naturam est. Ita revocare
ad inevitabile rarissimumque nature necessitatem summe virtutis est;
Que pulsare monachum duobus interpositis mensibus solet; Quod tamen dictum
sit secundum nostram experientiam non secundum sententiam seniorum, quibus etiam hec
memorati temporis indutie admodum iudicabantur anguste, ne si hoc

mus quę ab ipsis percepimus. uoluerimus exponere. his forte qui pro neglegentia
sua uel remissiore studio puritatis hanc minus experti sunt. incredibi
lia uel impossibilia descripsisse credamur. XXI.

Quem statum ita tenere perpetuo poterimus. ac numquam naturalem mo
dum nec tempus excedere. superius comprehensum. si deum non solum secretorum ac
tuum nostrorum. uerum etiam cogitationum cunctarum. diurnum pariter noc
turnumque inspectorem esse et conscium cogitemus. ac pro omnibus quę in nostro cor
de uersantur sicut pro factis et operibus nostris. rationem nos ei reddituros

Huc usque igitur festinandum est nobis. et eo. XXII. esse credamus.
usque aduersus animę motus. uel carnis incentiua pugnandum. donec
ista carnis conditio. necessitatem naturę expleat. non suscitet uo
luptatem. concretam exuberantiam sine ullo pruritu noxaque propel
lens. non pugnam suscitans castitati. Ceterum mens dum adhuc dormi
ens imaginum uisione deluditur. nouerit se necdum ad integram per
fectionem castitatis excoctam. XXIII. Fleant. que le

Igitur ut illusiones hę nec dormientibus quidem nobis subrepere ua
leant moderatum quidem semper tenendum ieiunium. Quisquis enim mensuram districtio
nis excesserit. necesse est. ut modum quoque remissionis excedat. qua
inequalitate detentus. ab hoc tranquillitatis planissimo statu sine
dubio reuocabitur. nunc quidem nimia inanitate defectus. nunc
autem cibo propensiore distentus. Cum immutatione siquidem refectio
nis qualitatem quoque puritatis nostrę. necesse est immutari. Deinde
iugis humilitas ac patientia cordis adhibenda est perpetuo.
atque inuenta aduersus iram. uel ceteras passiones per diem cautio. Ubi
enim furoris insidet uirus. libidinis quoque necesse est incendium pe
netrare. Ante omnia uero peruigil necessaria est sollicitudo noctur
na. Nam sicut puritas et custodia diei. ita nocturnę uigilię
cordi pariter et obseruationi diurnę statum sollicitissimum robur.

Explicit liber de spiritu fornicationis. qui premittuntur
VI. Incipiunt capitula libri septimi.

Quod pegrinu͞m sit bellu͞ philargirię· et eatenus ui͞sit in homine naturalis ut cetera uicia· II· Qua͞ perniciosus sit morbus philargirię· III· Quę nobis in uiciis naturalibus sit utilitas· IIII· Quod inter nobis quędam naturalia uicia sine creatoris dicamus iniuria· V· De uiciis quę extra naturalem modu͞ nostro uicio contrahuntur· VI· Recepto semel philargirię morbus qua͞ difficile pellatur· VII· Quibus inuicis philargiria generetur· ut quorum malorum sit eatenus procreatrix· VIII· Quod philargiria omnis uirtutes inpediat· VIIII· Quod monachus habens pecunias in cęnobio permanere non possit· X· Quę philargirię labores subeat desertor monasterii qui ante plevissimus operibus murmurabat· XI· Quod occasione custodiendę pecunię feminarum contubernia requirat· XII· Exemplum cuiusdam tepidi monachi philargirię laqueis obligati· XIII· Quod conferant seniores iunioribus in denuntiatione uiciorum· XIIII· Quibus exemplis morbus philargirię triplex esse doceatur· XV· Quale renuncians a non renuncians quid differat· XVI· Cui testimonium se colorare tueantur qui exui facultatibus suis nolunt· XVII· De renuntiatione apostolorum et ecclesię primitiuę· XVIII· Quod si apostolos imitari uelimus non debeamus nostris diffinitionibus uiuere sed illorum exempla sectari· XIX· Sententia sancti basilii episcopi adversus sincletium prolata· XX· Qua͞ ignominiosum sit a philargiriis superari· XXI· Quę admodu͞ superanda sit philargiria· XXII· Quod possit quis etiam non habens pecunia͞ philargirus iudicari· XXIII· Exemplum de iuda quod philargiria nisi nuditate uinci non possit· XXIIII· De exitu ananię et saphiry et iude quę philargiriis inpellentes subierint· XXV· Quod philargiria lepra͞ animę inferat spiritualem· XXVI· Testimonia de scripturis quibus perfectionem desiderans edocetur non resumere que renuncians abdicauit· XXVII· Quod adversus philargiria͞ uictoria non aliter possit nisi nuditate conquiri· XXVIII· Quę admodu͞ possit nuditas a monacho retentari· XXVIIII· Remedia contra morbu͞ philargirię· XXX· Quod non possit quis philargiriam uincere nisi in cęnobio perseuerans et quę admodu͞ possit ibidem permanere· Expliciunt capitula·

Incipit liber · VII · de spiritu philargiriae ·

Tertium nobis efficitur certamen aduersus philargiriam quam nos amorem pecuniarum
possumus appellare; Peregrinum bellum et extra naturam nec aliun-
de in monacho sumens principium quam de corruptae ac torpentis mentis
ignauia · et plerumque initio abrenunciationis male arrepto · et er-
ga deum tepido amore fundato; Cetera namque uiciorum incitamenta hu-
manae inserta naturae · uelut ingenita uidentur in nobis habere principia · et
quodammodo inuiscerata carni ipsique propemodum coaequa natiuitati · discre-
tionem boni malique praeueniunt · et licet prima arripiant hominem ·
Hic uero morbus posterius superueniens · et · II · longo tamen labore uin-
extrinsecus accidens animae quanto facilius caueri potest · ac cuntur
respui · tanto neglectus et intromissus semel cunctis fit perniciosi-
or cunctisque difficilius expellitur; Malorum namque omnium efficitur radix ·
multiplices fructificans fomites uiciorum; · III ·
Ut puta · carnis simplices motus · nonne uidemus non solum in pueris ·
in quibus adhuc innocentia boni malique praeuenit discretionem · uerum
in paruulis atque lactantibus · qui cum ne initium quidem ullius libidinis in semet
ipsis habeant · motum carnis naturali incitamento sibi inesse designant ·
Irae quoque aculeos truces · nonne similiter in paruulis iam uigere conspici-
mus · et antequam patientiae uirtutem agnoscant · iniuriis eos cernimus
commoueri · et iocorum sentire etiam per iocum contumelias irrogatas · ac non-
numquam cum desint uires · uoluntatem tamen ultionis ira instigante non deesse;
Nec hoc dico quo uocem naturam creationis in culpam sed quo asseram motus hos
quos praecedunt ex nobis · quosdam quidem utilitatis causa nobis insertos · quosdam uero
negligentiae uicio ac malae uoluntatis arbitrio · extrinsecus intro-
duci; Namque hi quos superius diximus motus carnales ob reparationem sobolis · et
posteritatis propaginem suscitandam · utiliter sunt corpori nostro prouidentia
creatoris inserti · non ad perpetranda flagitia stuprorum · et adulteria quae
legis etiam auctoritate dampnantur; Irae etiam aculeos · nonne saluberrime
nobis intelligimus attributos · ut nostris uiciis et erroribus indignantes ·

virtutibus potius ac spiritualibus studiis occupemur. omnem caritatem deo et pati-
entiam nostris fratribus exhibentes. Tristicie quoque utilitas quanta sit novimus. que in
ceteris vicia cum in contrarium affectum est mutata numeratur. Est enim et secundum
deum timore necessaria. et secundum seculum admodum perniciosa. ut docet
apostolus dicens. que enim secundum deum est tristicia penitentiam ad salutem sta-
bilem operatur. seculi autem tristicia mortem operatur. IIII.

Non ergo si dixerimus hos motus a creatore nobis insertos. ex eo culpabilis
ille videbitur. si nequiter his abuti maluerimus eos ad noxia potius ministe-
ria detorquere. et velimus pro infructuosis ac secularibus lucris non pro
salutari penitentia et viciorum correctione tristari. vel certe si non
nobismetipsis utiliter. sed contra interdictum domini nostris fratribus irascamur. Et si
ferrum quis ad necessarium et utile ministerium contributum ad necem
voluerit insontium detorquere. non ex hoc infamabitur materie creator.
sed quod ille ad usum bene vivendi aptum necessarium prestitit. iste hoc usus

Dicimus tamen quedam vicia sine ulla precedenti naturali V re ad nocendum
occasione non concrescere. sed soli corrupte ac male voluntatis arbitrio.
ut est invidie ipsiusque etiam philargirie. que cum nulla habeant in nobis
de naturali instinctu principia. extrinsecus contrahuntur. que tamen quantum
facilia sunt ad cavendum. et oportuna ad declinandum. tantum occupatam
mentem atque possessam miseram faciunt. vix quoque ad sanitatis concedunt
remedia pervenire. sive quod non merentur curari celeri medicina qui
ab his sauciati sunt. quas vel ignorare. vel vitare. vel facillime ~~vitare~~ vincere
potuerunt. vel certe quod male fundati virtutum structuram et perfectionis

Quamobrem nullius vilis despectus que videatur. suscipere culmen indigni sunt. VI.
hic morbus. Qui sicut potest perfacile declinari. ita si quemquam possederit
ad sanitatis remedia vix venire concedit. Receptaculum namque est viciorum
malorumque omnium radix. et inextricabilis nequitie fomes efficitur. dicente
apostolo. Radix omnium malorum est philargiria. id est amor pecunie. VII.

Hec ergo cum remissam tepidamque monachi possederit mentem. primum
eum in exigua summa sollicitans. iustas quasdam et velut racionabiles

ei colores ob quos uel reseruare sibi aliquid pecunie debeat. uel parare de-
scribit. nam et ea que prebentur in monasterio queritur non esse sufficientia.
et sano robustoque corpore uix posse tollerari. Quid faciendum. si ua-
litudo mala carnis emerserit et reconditum non fuerit aliquid peculia-
re. quo sustentetur infirmitas. inuitam prestationem esse protenuem et negligentiam
erga egrotantes maximam. Si proprium aliquid non fuerit. quo cura cor-
poris ualeat adhiberi. misere esse moriendum. Ipsum etiam uesti-
mentum non sufficere quod prebetur. nisi procurauerit unde sibi aliud ualeat
exhibere. postremo nec diu posse in eodem loco uel monasterio commo-
rari. et nisi preparauerit sibi uiatici sumptus euectionisque transmarine
mercedem. non posse cum uoluerit transmigrare. et necessitate in-
opie coartatum. laboriosam ac miserabilem absque ullo pro- -fectu
uitam iugiter toleraturum. inopemque se semper ac nudum non sine opprobrio
aliena substantia sustentandum. Itaque cum huiuscemodi cogitationi-
bus laqueauerit mentem. qualiter unum saltim denarium acquirere possit exco-
excogitat. Tum peculiare opus quod exerceat abbate nescio. sollicita
mente perquirit. quod uendens clam. et optato tandem potitus nummo. qua-
liter eum duplicet. acrius uehementiusque torquetur. ubi reponat. cui-
ue eum credat ambiguus. Deinde quid ex eo coemere. qualiterque illum commertio ua-
leat duplicare. cura grauiore distenditur. Cumque illi et hoc ex uoto ces-
serit. auidior fames accrescit auri. tantoque uehementior suscitatur.
quanto etiam summa lucri maior apponitur. Cum pecunie enim incremento
rabies cupiditatis augetur. Tum deinde uitam longeuam promittit sibi. senec-
tutem incuruam. infirmitates diuersas atque prolixas. que nisi maior summa in iu-
uentute fuerit preparata. tollerari in senectute non possint. Agitur itaque
infelix anima serpentinis nexibus obligata. dum materiam male congregatam.
nefariore cura concupiscit augere. pestem sibi qua durius inflametur. ipsa partu-
riens. totaque lucri cogitatione possessa. nichil aliud respicit cor-
dis intuitu quam unde pecuniam parare ualeat. per quam possit de mo-
nasterii disciplina quantocius euolare. nullam exhibens fidem. ubi po-

fuerit nummi spes aliqua refulgere, pro hac non mendacium, non periurium, non furtum
facere admittere perhorrescit, non fidem frangere, non iracundie noxio
furore suppleri. si quando ab spe quesitus deciderit, non honestatis non
humilitatis modum transcendere pertimescit; fit que ei per omnia ut
aliis venter, ita huic aurum et spes lucri pro deo. Unde beatus apostolus huius
morbi noxia venena perspiciens, non solum eam radicem esse omnium malorum,
verum etiam idolorum servitutem pronuntiavit dicens: et avaritia quod in
greco dicitur philargiria, que est simulacrorum servitus. Cernis igitur ad quan-
tam labem rabies hec per gradus singulos crescat, ut etiam idolorum vel
simulacrorum servitus apostoli voce pronuntietur, eo quod figura dei et imagine
pretermissa quam devote serviens deo immaculatam in semetipso debu-
it custodire, hominum figuras impressas auro diligere pro deo maluit.

Talibus igitur decessionum profectibus in deterius VIII fit et iterum
crescens nullam deinceps humilitatis, nullam caritatis, nullam obe-
dientie, non dicam virtutem, sed ne umbram quidem retinere contentus. indig-
natur ad omnia et ad singula opera murmurat atque suspirat,
nulla que iam reverentia reservata velut equus durissimus ad pre-
cipitium fertur infrenis. nec victu cotidiano nec solito indumento con-
tentus, non se diutius hec toleraturum esse testatur. Deum solummodo non ibi esse pro-
clamat, nec salutem suam in illo tantum loco esse conclusam, et nisi quantocius se
celerius asportaverit perituri protinus ingemiscit; VIIII

Itaque instabilitatis sue viaticum habens nummos, quorum presidio velut alarum
sibi instar aptavit, iam que ad transmigrandum paratus insolenter ad omnia
precepta respondet, et tamquam peregrinum et extraneum que se gerens, quecumque
indigentia correctione perspexerit, negligit atque contempnit; cumque
furtim possideat reconditam pecuniam, nec calciamenta quidem ac vestimenta
se habere conqueritur. dari que sibi tardius indignatur. ac si forte dispen-
satione senioris ei prius quam nichil penitus habere cognoscit aliquid
horum fuerit impertitum, maioribus ire stimulis inardescit, se que despici
velut extraneum putat, nec ad ullum opus manus suas accommodare

contentus reprehendit omnia que necessario fieri monasterii compellit
utilitas; Perinde occasiones quibus offendi uel irasci debeat studiose per-
quirit, ne leuiter motus de cenobii disciplina uideatur exire; nec solus
tamen transmigrare contentus ne tamquam suo uicio deseruisse credatur quos-
cumque potuerit susurrationibus clandestinis non desinit deprauare; Quod si e-
tiam temporis asperitas itineris seu nauigationis ei interclusserit com-
meatum, pro omne illud tempus suspenso anxioque residens corde tristicias
serere uel excitare non cessat; Discessus sui solatium et excusationem levi-
tatis non se aliter credens quam nota uel macula monasterii reperturum.

Igitur facibus pecuniarum suarum magis ac magis accensus, que pos-
sesse numquam monachum uel in monasterio residere uel uiuere sub re-
gule institutione permittunt. Cumque exinde eum uelut feralis quedam
bestia de cetu gregis separans pecus oportunum prede destitutione
sodalium fecerit et deuorationi facile contubernii priuatione reddi-
derit, eum quem prius opera monasterii leuia exercere desperauerat,
die ac nocte spe questus infatigabiliter laborare compellit; Non ora-
tionum sollemnia, non ieiuniorum modum, non uigiliarum regulam custo-
dire permittit, non honestarum intercessionum explere officia sinit,
dummodo uel auaritie rabiem satiare uel cotidianis usibus possit occur-
rere, cupiditatis ignem dum acquirendo extinguendum credit accen-
dens.

Hinc iam non nulli per abruptum precipicio lapsi irreuocabili densi-
us ruina precipites feruntur ad mortem, et non contenti soli possidere que uel
numquam habuerant, uel in initio malo reseruauerant pecunias, inquirunt
contubernia feminarum que debeant ea que male congesta uel re-
tenta custodire, tantisque se occupationibus noxiis ac pernicio-
sis inuoluunt, ut usque ad profundum inferi deuoluti, dum acquiescere
illi apostolice sententie renuunt, ut habentes uictum et uestimen-
tum his sint contenti, que monasterii frugalitas exhibebat, uo-
lentes diuites fieri incidant in temptationem et laqueum diaboli et de-
sideria multa et inutilia et noxia, que mergunt homines

initium et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, id est philar-
giria, quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus mul-
Non ignoro quendam, qui semetipsum autumat monachum. XII. tis;
sibique quod est deterius de perfectione blanditur. Qui receptus in coenobio cum a
suo patre abbate moneretur ne volveret ad illa que renuncians ab-
dicarat, seseque de radice omnium malorum philargiria terrenisque laqueis
expediret, ac si mallet pristinis passionibus emundari, quibus eum gravis-
sime singulis momentis videbat urgueri, cessaret affectare ea que
ne antea quidem possederat, quorum sine dubio nexibus compeditus ad pur-
gationem viciorum suorum pervenire non possit penitus, truculento vultu ei-
dem respondere non hesitavit: Si tu habes plurimos unde sustentes,
Hec autem nemini videantur vel superflua XIII. vel similiter cur mihi et
tua vel molesta. Nisi enim prius exposita fuerint genera vulnerum et ori-
gines causeque morborum fuerint indagate, nec infirmis poterit adhi-
beri congrua medicinae curatio, nec valentibus conferri perfecte custodia
sanitatis. Illa et hec et multo his plura ad instructionem iuniorum solent
a senioribus, qui innumeros diversorum casus ac ruinas experti sunt, in collatione
proferri. Quorum multa sepe numero cognoscentes in nobis, ita seniori-
bus exponentibus ac revelantibus, velut qui hisdem ipsis quoque passionibus pul-
sarentur, absque confusionis nostre verecundia curabamur, cum et remedia
pariter et causas infestantium nos viciorum taciti disceremus, que nos nunc
fraternitatis verecundia corporis vel obterimus vel preterivimus. Sed ne forte
delapsus liber in manus eorum qui in hoc proposito minus instructi videntur pate-
faciat incognita, que desudantibus solis ac festinantibus culmen perfec-
tionis attingere debent esse comperta. XIIII.
Triplex itaque est valitudinis huius morbus, quae ab universis patribus
equali detestatione damnatur. Unus hic cui superius descripsimus labe.
Qui decipiens miserabiles quosque, ea que ne ante quidem cum in seculo
degerent possidebant, congerere persuadet. Alius qui hec que in pri-
mordiis sue renuntiationis abiecerat, post hec resumere

ac rursum desiderare compellit. Tertius quoque illo malo vicioso quoque contractus
et ab imperfectione incipiens. eos quos semel hoc tempore uitiis infecerit.
paupertatis ac diffidentie timore perterritos. spoliare se cunctis mundi fa
cultatibus non sinit. eosque pecunias uel substantias quas utique renuntian
tes abicere debuerant. reseruantes. ad euangelicam perfectionem
numquam peruenire concedit. Quarum trium ruinarum exempla in scripturis
sanctis inuenimus non leui pena fuisse dampnata. Nam gezi ea que nec ante
quidem possederat uolens acquirere. non modo gratiam prophetie possidere
non meruit. quam per successionem uelut hereditariam a suo habuit magis
tro suscipere. uerum etiam e contrario eterna lepra sancti helisei maledicti
one perfunditur. Iudas autem volens resumere pecunias quas antea xpm se
cutus abiecerat. non solum ad proditionem domini lapsus. apostolatus perdidit gra
dum. sed etiam uitam ipsam communi exitu finire non meruit. eamque biothanati
morte conclusit. Ananias uero et saffira reseruantes partem quandam ex
his que possederant. apostolico ore morte multantur. XV.

De his quoque qui dicentes renunciasse se huic mundo rursus incre
dulitate fracti nudari terrenis opibus timent. in deuteronomio mys
tice precipitur. Si quis est homo formidolosus et corde pauido non egrediatur
ad bellum. Vadat et reuertatur in domum suam. ne pauere faciat corda fra
trum suorum sicut et ipse timore perterritus est. Hoc testimonio quid euidentius
queso? Nonne manifeste uoluit eos scriptura professionis huius nec initium
sibimet usurpare nec nominis quidem exhortatione exemploque corrupto.
etiam alios ab euangelica perfectione reuocare et infideli infirmare terro
re? Iubetur itaque eis. ut discedentes e pugna reuertantur in domum suam.
quia non potest quisquam duplici corde bella domini preliari. Vir enim duplex a
nimo inconstans est in omnibus uiis suis. Et cogitantes secundum illam euangelii pa
rabolam. eum qui cum decem milibus progreditur contra regem cum uiginti milibus ue
nientem. non posse confligere. adhuc eo longe posito postulent pacem. id est
ut ne initium quidem renuntiationis arripiant potius quam tepide eam post
sequentes maiori discrimine semet inuoluant. Melius est enim non uouere

quod voverit et non reddere. Pulchre autem hic cum decem milibus et ille cum viginti venire describitur. Amplior enim inpugnantium nos viciorum numerus est quam virtutum pro nobis dimicantium. Nemo autem potest deo servire et mamone. Nec ponens quisquam manum suam super aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei.

XVI. Hi quoque occasione avaritie pertinentes sibimet intromittere quedam scripture sancte auctoritate conantur. quam viciosiore intellectu interpretantes apostoli immo domini sententiam corrumpere. atque ad suum desiderium gestiunt depravare. non suam vitam vel intellectum scripturarum sensui coaptantes. sed vim scripturis pro desiderio sue libidinis inferentes. consentire eas suis opinionibus volunt. aiunt etenim scriptum esse. beatius est magis dare quam accipere. Cuius interpretatione pravissima enervatam domini putant illam esse sententiam. qua dicitur. Si vis perfectus esse. vade. vende omnia que habes et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo. et veni sequere me. Et hoc arbitrantur colore divicias suas abicere non debere. beatiores scilicet semet ipsos pronuntiantes. si pristinis suffulti substantiis. aliis quoque de earum superhabundantia largiantur. dum erubescunt pro Christo gloriosam cum apostolo suscipere nuditatem. nec opere manuum. nec parsimonia monasterii. volunt esse contenti. Quibus superest ut se aut circumvenire noverint semet ipsos. et nequaquam renunciasse se huic mundo fateantur, diviciis pristinis incubantes. aut si professionem monachi re atque opere cupiunt experiri. dispersis abiectisque omnibus nichil quoque ex eis que renunciaverant reservantes. cum apostolo glorientur in fame et siti. in frigore. et nuditate.

XVII. Quasi non et ille similiter non potuerit facultatibus pristinis sustentari. qui se non ignobilem etiam in huius mundi ordine fuisse testatur. cum se asserit a nativitate civis romani dignitate prelatum. si hoc esse ad perfectionem commodi iudicavisset. et illi qui Hierosolimis cum essent possessores agrorum aut domorum. vendentes omnia. nichil quoque sibi ex his penitus reservantes. afferebant precia eorum que vendebant. et ponebant ante pedes apostolorum. non potuerint necessitatem corporis sui facultatibus propriis sustinere. si hoc perfectius fuisset ab apostolis iudicatum. vel ipsi esse utilius probavissent. Sed universas

simul abicientes substantias. maluerunt pro labore. uel elatione gentium
sustentari. De quorum supra sanctus apostolus ad romanos scribens. suum quoque eis in hoc
ministerium praedicans. ac subtiliter eos ad hanc elationem prouocans. ait.
Nunc uero proficiscar hierusalem ministrare sanctis. Complacuit enim ma-
cedoniae et achaiae elationem aliquam facere in pauperes sanctos qui sunt hierusalem. Com-
placuit enim. et debitores sunt eorum. quoniam si spiritalium eorum participes facti
sunt gentes. debent et in carnalibus ministrare eis. Ad corinthios quoque
horum sollicitudinem similiter gerens. monet eos ut ante aduentum suum
collationem quam ad usus eorum mittere disponebant. sollicitius praepararent.
De collectis autem quae fiunt in sanctis [sabbatis]. sicut ordinaui ecclesiis galatiae. ita et uos
facite. unusquisque per unam sabbati thesaurizet apud semetipsum re-
condens quod ei bene placuerit. ut non cum uenero. tunc collectae fiant. Cum
autem uenero. quoscumque probaueritis. per epistolas hos mittam perferre gratiam
uestram in hierusalem. Et ut eos ad largiorem prouocaret collationem. infert.
quod si dignum fuerit ut et ego eam. mecum ibunt. id est si talis fue-
rit oblatio uestra quae mea quoque mereatur prosecutione deferri. Ad
galatas quoque cum praedicationis ministerium cum [ab] apostolis partiretur. hoc idem
se despectum [suscepisse] cum [a] iacobo. petro et iohanne testatur. ut licet [quia] praedicatio-
nem susciperet gentium. pauperum tamen qui erant in ierosolimis nequaquam sol-
licitudinis curam que respueret. qui propter christum uniuersis rebus suis renunci-
antes. spontaneam subierant egestatem. Et cum cognouissent inquit gratiam dei
quae data est mihi. iacobus et iohannes et cephas. qui uidebantur columnae esse. dex-
teras dederunt mihi et barnabae societatis. ut nos inter gentes praedicaremus.
ipsi autem in circumcisione. tantum ut pauperum memores essemus. Quam rem
omni sollicitudine se testatur implesse dicens. quod etiam sollicitus fui hoc
ipsum facere. Qui igitur sunt beatiores. utrum nam hi qui nuper de numero gen-
tium congregati nec praeualentes euangelicam perfectionem conscendere. adhuc
suis substantiis inherebant. in quibus magnum fructum apostolo ducebatur si sal-
tem ab idolorum cultu et fornicatione. et suffocatis et sanguine re-
uocati. fidem christi cum suis facultatibus suscepissent. an illi qui euangelicae

satisfacientes sententiae, crucem etiam cotidie portantes· nichil sibi de propriis
facultatibus superesse voluerunt. Cumque ipse beatus apostolus vinculis et carceribus
obligatus· seu vexatione itineris impeditus· et ob hoc consuetam victus sub
stantiam parare ut erat solitus suis manibus non occurreret· a fratribus se
qui de macedonia venerant· supplementum suae necessitatis asserit ac
cepisse; Nam quod mihi deerat· suppleverunt fratres qui venerunt de mace
donia· et ad philipenses ipse referens· Scitis enim et vos philipenses quia in
principio evangelii quando profectus sum a macedonia· nulla mihi ecclesia commu
nicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli· quia et thessalonicam et se
mel et bis in usus mihi misistis; Erunt secundum istorum sententiam quos inertiae te
piditas occupaverit· et isti beatiores apostolo· quia de suis inveniuntur ei substan
tiis impertisse? Quod amens quilibet dicere non audebit; XVIII.

Quam ob rem si evangelico praecepto volumus obedire et apostoli ac totius
ecclesiae illius primitivae seu patrum· qui virtutibus ac perfectioni eorum nostris tem
poribus successerunt imitatores existere· non nostris definitionibus adquies
camus de hoc tepido ac miserabili statu· perfectionem nobis evangel
icam pollicentes· sed illorum sectantes vestigia· circumvenire nosmetip
sos minime studeamus· et ita monasterii disciplinam institutionemque
patrum expetamus· ut in veritate renuntiemus huic mundo· nichil ex
his quae contempsimus infidelitate nos retrahente servantes· cotidia
num victum non reconditam pecuniam· sed opere proprio conquiramus. XVIIII.

Fertur sententia sancti basilii caesariensis episcopi ad quendam prolata syncle
tium· tali quem diximus tepore torpentem; Qui cum se renunciasse diceret
huic mundo· quaedam de propriis facultatibus sibimet reservavit·
nolens exercicio suarum manuum sustentari· et humilitatem veram
nuditate et operis contritione· monasteriique subiectione conquirere·
Et senatorem inquit syncletium perdidisti· et monachum non fecisti; XX.

Itaque si agonem spiritalem certare legitime cupimus· hunc quoque perniciosum
hostem a nostris cordibus extrudamus· quem quantum superare non magnae vir
tutis est· tantum ab eodem vinci ignominiosum plenumque dedecoris est;

A potente eni deiecti. licet sit i deiectione dolor. et gemit i amissione victorię; tam qdam de adusarii robore victis. nascit csolatio; Si in u et inimicus exilis. et gen collutationis ifirmu. ultra deiectionis dolore. ē cfusio tpior. et ignominia detrimto gruior ifert;

Ne q hęc erit sūma victorię. triūphiq; ppetuus. ut qm .xxi. admodū dictt. ne minuto qde nūmo csciencia monachi polluat; Ipossibile nāq; ē eū q vict i exigua stipe. ccupiscentię semel i corde suo, radicē susceperit. n maioris desiderii ptin icendio cflagrari; Tādiu nāq; miles xpi victor ac securus. cuncta q; cupiditatis ipugnatione erit extr. donec istia ccupiscentię hui. hic neqssimi spi i ei corde n seuerit; Qua ppt eū i cunctis generib; vicior generalit serpentis caput oporteat obseruari. i hoc pcipue diligenti pcaueri; Qd si fuerit itromissū suę materię cualescens. ipsū sibimet uehemtiora suscitabit icendia; Ideo q; n solū pecuniarū cauenda possessio. uerū etiā uoluntas ipsa de animo penitus extrudenda; Non eni tā effect philargirię vitandus ē. qm appetit ipsius radicit āputandus; Nichil eni pderit pecunias n haberi. si uoluntas i nob fuerit possidendi; .xxii. sbo carere.

Possibile nāq; ē etiā n habentē eas neqquā philargirię morbo carere. et nichil ei pdesse beneficiū nuditatis. qa cupiditatis viciū resecare n ualuit. paupertatis bono n virtutis merito delectat. et necessitatis onere n sine cordis languore ctent; Que admodū etiā corpore n pollutos. euangelicus sermo pnunciat corde mechatos. ita pecunię qq; pondere minime sarcinatos. affectu ac mte cū philargiris cdēnari possibile ē; Occasio eni eis habendi defuit n uoluntas. quę sep apud dn sol et magis qua necessitas coronari; Itaq; festinandū ē nob ne i uanū labor nror emolumta depereant; Miserabile nāq; ē paupertatis ac nuditatis extr tolerasse. fruct u earū cassę uoluntatis uicio pdidisse; .xxiii. scitus. ad ei itertui.

Quis nosse q pniciose q noxię. fomes iste n fuerit diligent ex

quae cum ceperit fructificet et omnigenis pullulet ramusculis uitiorum.
Respice iudam apostolorum numero deputatum, quia noluit serpentis huius
caput letale conterere, quemadmodum eum suo ueneno peremerit et concupiscentiae
laqueis irretitum ad quam abrupti praecipitium criminis impegerit, ut redemptorem
mundi et humanae salutis auctorem triginta argenteis persua-
serit uendere; Qui nequaquam esset ad tam scelestum proditionis facinus de-
uolutus si non philargiriae morbo fuisset infectus, nec dominicae nega-
tionis reus sacrilegus extitisset, nisi prius solitus fuisset creditos sibi lo-
Inmane satis et euidens tyrannidis huius xxiiii culos compilare;
exemplum quae semel ut diximus animae captiuatae nullam permittit ho-
nestatis regulam custodire, nec ulla quaestus adiectione satiari; Fi-
nis enim rabiei huius non diuitiis sed nuditate conquiritur; denique cum hic ip-
se ob hoc loculos dispensationi pauperum deputatos suae potestati
creditos accepisset, ut saltem pecuniarum habundantia satiatus concu-
piscentiae suae modum inponeret, tantum copia earum in habundan-
tiorem fomitem cupiditatis exarsit, ut iam non loculos clanculo compi-
lare sed ipsum dominum uenundare maluerit; Vniuersas enim diuitiarum
moles rabies cupiditatis huius exuperat; xxv
Denique princeps apostolorum his eruditus exemplis, sciens habentem quippiam
cupiditatis frena non posse moderari, nec finem ei in parua summa
magna re consistere, sed in sola uirtute nuditatis, ananiam et saphiram.
quorum superius fecimus mentionem, quia sibi quippiam de sua facultate ser-
uauerant morte multauit, ut interitum quem ille ultro sibi pro reatu
dominicae proditionis intulerat, hi pro mendatio cupiditatis exciperent;
Quanta in hoc quoque facinoris ac supplicii similitudo concurrit; Ibi
philargiriam proditio, hic falsitas subsecuta est. Ibi ueritas proditur, hic
mendacii crimen admittitur; Licet enim operis eorum dissimilis uideatur ef-
fectus, unus tamen finis in utroque concurrit; Ille namque refugiens paupertatem
resumere quae abiecerat concupiuit, hi ne fierent paupe-
res de substantia sua quippiam aut apostolis offerre fideliter, aut totam

dispergere fratribus debuerunt, quod dudum retinere temptarunt. et idcirco utrobi-
que sequitur mortis damnatio, quia utrumque crimen de philargiriae radici-
bus pullulavit. Itaque si in eos qui non alienas concupierunt substantias, sed propriis
parcere temptaverunt, nec habuere desiderium adquirendi, sed reser-
vandi tantummodo voluntatem, processit tam severa sententia, quid de
his censendum qui numquam possessas pecunias cupiunt congregare, et nudi-
tatem coram hominibus praeferentes, affectu concupiscentiae coram deo divi-
Qui secundum similitudinem giezi spiritu ac xxvi · tes comprobantur
mente leprosi esse noscuntur, qui mundi huius caducas pecunias concupis-
cens inmundae leprae contagione respersus est. Per quod nobis evidens reliquit
exemplum omnem animam cupiditatis pollutam labe spiritali vitiorum lepra
respergi, inmundamque apud deum perhenni maledictione reputari.
Igitur si perfectionis desiderio dimittens omnia secutus es Christum xxvii
dicentem tibi: Vade vende omnia quae habes et da pauperibus, et ha-
bebis thesaurum in caelo, et veni sequere me, quid missa super aratrum ma-
nu respiciens retro, ut eiusdem domini voce pronuntieris non esse aptus regno
caelorum? Super tectum evangelici culminis stabilitus, quid descendis
tollere aliquid de domo tua, ex his videlicet quae antea contempsisti?
Constitutus in agro atque operatione virtutum, substantia mundi quam
renuntians spoliasti, quid recurrens iterum revestiri? Si vero pauper-
tate praeventus nichil quod dimitteres habuisti, multo minus adquirere
debes quod nec antea possedisti. Ob id enim ita domini beneficio praeparatus
es, ut expeditior ad eum nullis pecuniarum laqueis impeditus accur-
∴ enim reres. Verumtamen nullus in hoc egens frangatur. Nemo est qui non habeat quod
dimittat. Universis renuntiavit facultatibus mundi quisquis affec-
tum possidendi eas radicitus amputavit. xxviii. l. libet
Haec est ergo de philargiria perfecta victoria, ut parvissimae cuius-
stipis in corde nostro residere non sinamus igniculum, certi quod restingu-
endi eum non habebimus facultatem ulterius, si quantulaecumque scintillae hu-
ius in nobis materiam foverimus. xxviiii. Qua virtute

non alias retinere valebimus illibata. non in monasterio consistentes. secundum a-
postolum habentes victum et vestimentum. his contenti fuerimus. XXX.
Dampnationem quoque ananie et saphire memoriter retinentes. horres-
camus aliquid ex his reservare. que renuntiantes penitus abdicare
devovimus. Giezi quoque pertimescamus exemplum. qui ob philargirie culpam perpetuo
multatur lepre supplicio. et aliquid ex his que nec ante possedimus cave-
amus adquirere. necnon etiam iude vel meritum vel exitum formidantes. quicquam
pecunie resumere. quam semel a nobis abiecimus. tota virtute vitemus. super
hec omnia considerantes conditionem fragilis incerteque nature nostre. ca-
veamus ne dies domini sicut fur in nocte superveniens. maculatam vel uno
obolo nostram conscientiam deprehendat. Qui omnis fructus nostre remunerati-
onis evacuans. illud quod in evangelio diviti dictum est. ad nos quoque faciat
voce dominica dirigi. stulte. hac nocte animam tuam repetunt a te.
que autem parasti cuius erunt. Nichil vero de crastino cogitantes. numquam
nos de cenobii disciplina patiamur avelli. XXXI.
Quod sine dubio nequaquam permittemur implere. sed ne sub institutionis
quidem regula permanere. nisi prius patientie virtus. que non aliunde quam de humi-
litatis fonte procedit. in nobis fuerit firma soliditate fundata. Illa
namque nulli commotiones novit inferre. hec vero illatas sibi magnani-
miter tolerare. Explicit de philargiria. id est amore pecuniarum.

lib. VII. Incipiunt capitula libri VIII.

I. Quod quartum certamen adversus ire sit vitium. et quanta mala generet hec perturbatio.
II. De his qui dicunt iram non esse noxiam. si delinquentibus irascamur. quia et ipse deus irasci dicatur.
III. De his que in deo ex nostre nature consuetudine nominantur.
IIII. Qualiter de affectibus membrisque humanis sentiendum sit in deo inmutabili et incorporeo. et ad scribi legi vero sentiendum sit.
V. Cuius placiditatis monachum esse conveniat.
VI. De iniusta iracundie commotione vel iusta. ira salubriter adsumatur.
VII. In quo tantum in nobis ira sit necessaria. VIII. Quibus exemplis beati david
VIIII. De ira adversus nosmet ipsos suscipienda. iracundie ne occasionem quod de solis isti modum ponit.
X. De eo quod sole dicatur ut non occidat super iracundiam nostram. XI. De his quorum ira

·xii· Quod hic finis tristiciae vel irae sit ut hoc quod praevalet unusquisque perficiat·
·xiii· Quod ne momentaneam quidem iram liceat retentari· xiiii De reconciliatione fraterna·
·xv· Quod vetus quoque lex iram non tantum de effectu sed etiam de cogitatione evellat·
·xvi· De superflua secessione eorum qui ab inemendatis moribus non recedunt· consistere·
·xvii· Quod tranquillitas cordis nostri non in alterius arbitrio sed in nostra debeat ditione
·xviii· Quo studio heremum debeamus expetere· et qualium ibi sit profectus· provocantur·
·xviiii· Qua comparatione estimandi sint qui tunc tantum patientes sunt cum a nemine
·xx· De amputanda ira secundum evangelium· et quod adiectum est sine causa·
·xxi· De eo quod in evangelio scriptum est· qui irascitur fratri suo utrum recipiendum sit
·xxii· Remedia quibus iram de cordibus nostris eradicare possimus· Expliciunt capitula·

Quarto quoque certamine est irae· Incipit liber viii· de spiritu irae·
mortiferum virus de recessibus animae nostrae funditus eruendum· Haec
enim in nostris cordibus insidente· et oculum mentis noxiis tenebris obcaecante·
nec iudicium rectae discretionis acquirere· nec honestae contemplationis
intuitum· nec maturitatem consilii possidere· nec vitae participes· nec ius
ticiae tenaces· sed ne spiritalis quidem ac veri luminis capaces poterimus exis
tere· quia turbatus est inquit prae ira oculus meus· nec sapientiae participes ef
fici· tametsi sapientes omnium pronuntiari opinione videamur· quia ira in sinu
insipientium requiescit· sed nec vitam quidem inmortalitatis consequi poterimus· quamvis
prudentes videamur de fictione hominum iudicari· quia ira perdit etiam
prudentes· nec iusticiae moderamina perspicaci discretione cordis
valebimus obtinere· licet perfecti sanctique cunctorum opinionibus estimemur·
quia ira viri iusticiam dei non operatur· ipsam quoque honestatis gravitatem· quae etiam
viris seculi huius solet familiaris existere· nullo modo possidere poterimus·
licet nobiles et honesti natalium praerogativa putemur· quia vir iracundus
inhonestus est· Consilii etiam maturitatem nullatenus valebimus
obtinere· quamvis graves et scientia summa praediti videamur·
quia iracundus agit sine consilio· Sed nec quieti esse a perturbationibus
noxiis· nec poterimus carere peccatis· tametsi nequaquam nobis inquietudi
nes ab aliis inferantur· quia vir animosus parit rixas· vir autem iracundus

effodit peccata. II. Non nullos audivimus hunc animae perniciosissi-
mum morbum ita excusare temptantes, ut eum detestabiliore interpretatione
scripturarum extenuare gestirent, dicentes non esse noxium si delinquentibus
fratribus irascamur, siquidem et ipse deus contra eos qui eum vel scire nolunt, vel scientes
contempnunt, furere atque irasci dicatur, ut ibi: Et iratus est furore dominus in populo
suo. Vel cum orat propheta dicens: Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira
tua corripias me. Non intellegentes quod dum hominibus occasionem pestiferi
vitii volunt concedere, inmensitati divinae ac fonti totius puritatis iniuriam car-
Si enim haec cum dicuntur de eo carnali III. / nalis passionis admisceant.
et pingui secundum litteram significatione percipienda sunt, ergo et dormit cum
dicitur: Exsurge quare obdormis domine. De quo dicitur: Ecce non dormitabit neque
dormiet qui custodit Israhel. Et stat et sedet cum dicitur: Caelum mihi sedes, terra autem
scabellum pedum meorum, qui metitur caelum palmo et terram suo pugillo concludit. Et
crapulatus vino cum dicitur: Et excitatus est sicut dormiens dominus, sicut potens
et crapulatus a vino, qui solus habet inmortalitatem et lucem habitat inac-
cessibilem. Ut praeterea ignorationem et oblivionem, quae de ipso legimus in
scripturis sanctis frequenter inserta, deinde liniamenta membrorum quae tamquam
de homine figurali et composito describuntur, capillis scilicet, capite et na-
ribus, oculis ac facie, manibus et brachio, digitis, utero, pedibus, quae omnia
secundum vilem litterae sonum si voluerimus admittere, cum liniamentis membrorum et
corporea figura compositum, quod dictu quoque nefas est, quod absit a nobis, necesse
Itaque haec secundum litteram non absque nefando sacrile IIII. / est aestimari.
gio possunt intellegi super eo qui invisibilis, ineffabilis, incomprehensibilis, inaestima-
bilis, simplex et incompositus sanctarum scripturarum auctoritate definitur, ita nec
furoris quidem et irae perturbatio illi inmutabili naturae sine ingenti blas-
phemia poterit coaptari. Nam huiuscemodi significatione membrorum
divinas efficientias dei et inmensas operationes eius sentire debemus, quae
nobis non per haec usitata membrorum vocabula nequeunt intimari. Ut
puta significatione oris eloquutionem eius, quae in archanos animae sensus
solet clementer infundi, vel quod in patribus nostris atque prophetis idem locutus sit agnoscamus.

In oculis immensitatem perspicatie qua universa perlustrat ac prospicit. et quod nichil eum ex his que a nobis geruntur. gerenda ve sunt. seu cogitantur lateat scire possimus. Manuum nuncupatione providentiam et operationem quo omnium ipse sit creator et conditor sentiamus; Brachium namque virtutis et gubernationis ei insignia qua cuncta sustentat. moderatur ac regit. et ut de ceteris taceam. canicies capitis quid aliud quam longevitatem divinitatis et antiquitatem significat. qua sine ullo principio est. et ante omnia tempora creaturas excedit universas. Ita quoque et de ira dei vel furore cum legimus non ΑΝΘΡΩΠΟΠΑΘΩϹ [anerupotileos] id est secundum humilitatem humane perturbationis. sed digne deo quod omni perturbatione alienus est sentire debemus. Scilicet. quod per hec eum iudicem et ultorem omnium que inique geruntur in hoc mundo possimus advertere. Et retributorem terribilem actuum nostrorum his verborum significationibus formidantes. contra illius voluntatem quicquam timeamus admittere. Illos enim timere consuevit humana natura. quos indignari novit. et veretur offendere. ut in nonnullis equissimis iudicibus soleat ab his quos aliquo reatu sue conscientie remordentur. ira ultrix timeri. non scilicet quod hec in animis eorum qui iuste iudicaturi sunt perturbatione consistat. sed quod ita metuentibus ille sentiatur affectus. qui per executionem legum. examinatione iusticie et equi liberationem precedit. Que tamen quantalibet animi fuerit mansuetudine ac lenitate prolata. ab his qui pro suo merito pena plectendi sunt. furor gravis et ira sevissima iudicatur. Longum est nec presentis operis. si voluerimus omnia que de deo humana significatione figuraliter in scripturis dicta sunt explanare. Hec ad presentem necessitatem que contra furoris vicium pertinebant. dixisse sufficiat. ut nullus ex inde sibimet occasionem morbi mortisque perpetue per ignorantiam trahat. unde sanctitas et immortalitas vite. salutisque remedia conquiruntur.

Itaque monachus ad perfectionem tendens. et agonem spiritalem legitime cupiens decertare. ab omni ire furorisque vicio alienus existat. et audiat quid sibi vas electionis percipiat. Omnis inquit ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a vobis. cum omni malicia. Cum dicit omnis ira tollatur

a nobis nullam penitus uelut necessariam et utilem nobis excepit. Delinquentem quoque fratrem si necesse est ita curare festinet. ut dum medelam leviori forsitan febricula laboranti procurat inferre. non semetipsum irae tetriori morbo caecitatis involvat. Oportet namque illum qui alteri uulneri mederi cupit. omni languoris morbo alienum sanumque subsistere. ne illud evangelicum dicatur ei: Medice. prius cura te ipsum. Et videns festucam in oculo fratris sui trabem in oculo suo non videat. Vel quomodo videbit eicere festucam de oculo fratris sui. qui trabem furoris gestat in oculo suo.

VI.

Qualibet ex causa iracundiae motus effervens excaecat oculos cordis. et acumini visum exitialis validioris morbi ingerens trabem. solem iustitiae non sinit intueri. Nichil interest utrum aurea lamina. plumbea vel. seu cuiuslibet metalli oculorum obtutibus imponatur. differentiam caecitatis non facit pretiositas metallorum. Habemus sane irae ministerium satis commode nobis insertum. ad quod solum eam recipere. utile nobis est ac salubre. cum contra lascivientes cordis nostri motus. indignantes infremimus. et ea quae agere confundimur coram hominibus vel proloqui in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur. angelorum scilicet ac dei ipsius praesentiam ubique et omnia penetrantis oculum cum tota formidine tremescentes. qui nequaquam conscientiae nostrae latere possunt secreta.

VII.

Vel certe contra hanc ipsam iram cum nobis adversus fratrem irrepserit. commovemur et irati letales instigationes eius extrudimus. nec in adytis nostri pectoris. noxias eam latebras habere permittimus. Taliter nos irasci etiam ille propheta docet. qui in tantum hanc a suis abegerat sensibus. ut ne inimicis quidem et propriis et quidem a deo sibi traditis. maluerit reddere ultionem. Irascimini inquiens et nolite peccare. Ille etenim cum aquam de cisterna bethleemitica concupisset. eamque a viris fortibus per medias hostium catervas susceptam. allatam protinus effudit in terram. et ita voluptuosam concupiscentiae passionem irae extinguens. libavit eam domino. et cupiditatis suae desideria non explevit dicens: Propitius mihi sit dominus ne faciam hoc. Numquid sanguinem istorum hominum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? Vel cum Semei in regem David. audiente eo lapides et maledicta coram hominibus

interrogaret, velletque Abisai filius Sarviae princeps militum convicii regalis ultionem truncatione capitis eius explere, beatus David adversus contrariam suggestionem eius pia indignatione commotus, humilitatis modum et patientiae rigorem inconcussa lenitate servavit dicens: Quid mihi et vobis filii Sarviae? dimittite eum ut maledicat; Dominus enim praecepit ei ut malediceret David. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Ecce filius meus qui egressus est de utero meo quaerit animam meam, quanto magis nunc filius Gemini? Dimittite eum ut maledicat iuxta praeceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionem meam et reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna.

VIII.

Iubemur itaque irasci salubriter, sed nobismetipsis ac suggestionibus ascendentibus pravis, et non peccare, ad effectum scilicet eas noxium producentes. Denique hunc eundem sensum evidentius explanat versiculus sequens: Quae dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris conpungimini, id est quaecumque in cordibus vestris ingruentibus repentinis ac lubricis instigationibus cogitatis, consilii moderatione omnem strepitum ac perturbationem furoris amoventes, velut in cubili quietis positi conpunctione saluberrima emendate atque corrigite. Denique beatus apostolus huius versiculi testimonio usus cum dixisset: irascimini et nolite peccare, subiunxit: Sol non occidat super iracundiam vestram, neque detis locum diabolo. Si noxium est super iracundiam nostram occidere solem iustitiae, et irati confestim diabolo damus locum in corde nostro, quomodo superius praecepit ut irascamur dicens: irascimini et nolite peccare? Nonne evidenter hoc dicit: Irascimini vitiis et furori vestro, ne conruentibus vobis sol iustitiae Christus incipiat propter iracundiam vestram mentibus obscuratis occidere, et discedente illo locum diabolo in cordibus vestris praebeatis?

VIIII.

De quo sole per prophetam deus evidenter commemorat ita dicens: Timentibus autem nomen meum orietur sol iustitiae et sanitas in pennis eius. Qui rursus peccatoribus et pseudoprophetis illisque qui irascuntur occidere dicitur in medio die, dicente propheta: Occidet eis sol in meridie. Vel certe secundum tropicum sensum mens, id est ΝΟΥΣ, sive ratio, quae pro eo quod omnes cordis cogitationes discretionesque perlustrat sol merito nuncupatur, irae vitio non extinguatur.

ne radiante occidente perturbationum tenebrae cum auctore suo diabolo universum nostri
cordis occupent sensum et tenebris irae possessi velut in nocte caeca quid nos a-
gere oporteat ignoremus. Tali sensu hunc apostoli locum institutis seniorum tradi-
tum nobis quia necesse fuit discere quemadmodum de ira sentirent licet lon-
giore sermone protulimus. qui eam ne ad momentum quidem cor nostrum penetrare
permittunt. illud evangelii observantes. qui irascitur fratri suo reus erit iu-
dicio. Ceterum si usque occasum solis liceat irasci. ante furoris satietas
et ultrices irae commotionem poterunt noxiae perturbationis explere quam
sol iste ad locum sui vergat occasus. · X ·

Quid vero dicendum de his quod quidem dicere sine mea confusione non possum quorum
implacabilitati ne hic quidem sol occidens terminum ponit. Sed per dies eam plurimos
protelantes atque adversus eos in quos commoti fuerint rancorem animi reservantes
negant quidem se verbis irasci sed re ipsa et opere indignari gravissime comprobantur.
Nam neque eos congruo sermone compellant nec affabilitate eis solita colloquuntur.
et in eo se minime delinquere putant quod vindictam suae commotionis expetant.
Quam tamen quia proferre palam et exercere aut non audent aut certe non possunt.
in suam perniciem virus iracundiae retorquentes concoquunt eam in corde tacita.
ac silentes in semet ipsis consumunt amaritudinem tristitiae non virtute ani-
mi protinus expellentes sed digerentes processu dierum et utcumque per tempore miti-
gantes.

Quasi vero non hic finis uniuscuiusque vindictae sit et abunde quis · XI · furori proprio vel tristitiae satisfecerit si id quod provocante ira instigante conpleve-
rit. Ut hi quoque facere noscuntur qui motus suos non appetitu placiditatis sed ino-
pia cohibent ultionis. Nihil enim inferre aliud his quibus irati fuerint possunt nisi
ut cum eis affabilitate solita minime colloquantur. aut quasi in effectu operis so-
lummodo sit iracundia moderanda et non potius ab archanis nostri pectoris eruen-
da ne tenebris illius obscurati nec consilii salubris nec scientiae lumen ad-
mittere sed nec templum spiritus sancti habitante in nobis spiritu nequitiae valeamus existere.
Cohibitus enim in corde furor adstantes quidem homines non offendit sed aeque
spiritus sancti splendidissimum iubar ac si prolatus excludit. XII. ficia

Aut quemadmodum vel ad momentum vult eam dominus retentari qui ne sacri-

que spiritalia orationum nostrarum permittat offerri. si vel alium contra nos aliquid ranco-
ris habere cognoscimus dicens. Si ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus
fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te. relinque ibi munus tuum ante al-
tare et vade prius reconciliare fratri tuo. et sic veniens offer munus tuum; Quomodo
ergo non dicam usque in dies plures. sed vel usque occasum solis isti permittimur contra fratrem
retinere tristiciam. qui ne illo quidem aliquid habente adversum nos. orationes nos-
tras deo offerre concedimur. Quibus precipitur ab apostolo. sine intermissione orate.
et in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Superest ergo
ut aut numquam oremus. huiuscemodi virus retinentes in cordibus nostris. et apostoli-
co huic precepto sive evangelico quo indesinenter et ubique iubemur orare. simus
obnoxii. aut si nosmetipsos circumvenientes preces fundere contra eius inter-
dictum presumimus. non orationem domino. sed rebellionis spiritus contumaciam nos eidem no-
Et quia plerumque seu lesos fratres et contristatos contempnimus. xiii. fuerimus offerre;
vel certe non vicio nostro dicentes eos offensos despicimus. Animarum medicus
et occultorum cognitor. occasiones iracundie volens radicitus a cordibus nostris e-
vellere. non solum si lesi fuerimus iubet remittere et reconciliari fratribus nostris.
nullamque adversus eos iniurie seu lesionis memoriam retinere. sed etiam si illos
adversum nos seu iuste sive iniuste habere aliquid noverimus. Similiter precepit
ut munus nostrum relinquentes. id est compescentes orationes nostras. ad illorum
prius satisfactionem tendere festinemus. et ita fratris curatione premissa. ora-
tionum nostrarum munera illibata offerre; Non enim ita nostris obsequiis communis
omnium dominus delectatur. ut quod in uno adquirit perdat in altero dominante tristi-
cia. In cuiuslibet namque dispendio unum patitur detrimentum. qui eodem modo in omnium fa-
mulorum suorum salutem desiderat et expectat. et idcirco aliquid habente adver-
sum nos fratre. inefficax erit oratio nostra. ac si nos adversus eum tumenti spiritu indig-
Sed quid diutius preceptis evangelicis xiiii. nationis amaritudinem reservemus
atque apostolicis inmoramur. cum etiam vetus lex que aliquid habere videtur remis-
sionis. hec eadem precaveat dicens. ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Et
iterum; Non eris memor iniurie civium tuorum. Et rursum; Itinera eorum qui
memoriam retinent malefacti in mortem; Vides et ibi nequiciam non in opere

tantum sed etiam in archanis cogitationibus resecari. dum de corde odium et iniu-
riae non solum retributio sed etiam ipsa memoria radicitus iubetur euelli. xv

Interdum superbia uel inpatientia superati cum inconditos mores nostros atque inor-
dinatos nolumus emendare. solitudinem nos desiderare conquerimur. tamquam ibi
nullis nos incitantibus ilico uirtutem patientiae reperturi. excusantes neg-
legentiam nostram causasque commotionis non nostra dicentes inpatientia sed fratrum
uicio generari. Dumque in alios erroris nostri uergimus causas. numquam ad patientiae
ac perfectionis calcem ualebimus peruenire. xvi ſ longanimitate c̃rit.

Summa igitur emendationis ac tranquillitatis nostrae non est in alterius arbitrio collocan-
da. quod nequaquam nostrae subiacet potestati. sed in nostra potius condicione consistit. Itaque ut
non irascamur non debet ex alterius perfectione. sed ex nostra uirtute descendere. quae non aliena

Porro heremum perfectos omnique uicio purgatos xvii ſ patientia sed propria
oportet expetere. et excoctis ad purum in congregatione fratrum uiciis. non pusilla-
nimitatis perfugio. sed diuinae contemplationis obtentu et desiderio intuitus sublimi-
oris intrare. quae non nisi in solitudine a perfectis solummodo poterit adprehendi. Quaecumque
enim uicia incurata in heremum detulerimus. operta in nobis non abolita sentiemus. So-
litudo namque sicut nouit emendatis moribus contemplationem purissimam reserare
et intuitu sincerissimo spiritalium sacramentorum scientiam reuelare. ita eorum quibus
minus emendata sunt uicia. non solum seruare uerum etiam exaggerare consueuit. Tam-
diuque sibi patiens quisque uidetur et humilis. donec nullius hominum commisceatur
consortio. ad naturam pristinam mox reuersurus. cum interpellauerit cuiuslibet
commotionis occasio. Emergunt quippe ex eo confestim uicia quae latebant.
et uelut equi infrenes certatim e suis repagulis otio longiore nutriti.
acrius ad perniciem aurigae proprii ferociusque prorumpunt. Magis enim exerci-
cio usuque humano cessante. efferantur in nobis uicia. nisi fuerint ante pur-
gata. ipsamque umbram patientiae quam possidere imaginarie permixti fratri-
bus saltim pro eorum reuerentia et nota publica uidebamur. desidia securita-

Quasi uero uniuersa uirulenta serpentium genera uel ferarum. ſtis amittimus.
cum in solitudine suisque cubilibus immorantur innoxia perseuerent. xviii
nec tamen ex eo pronuntiari possunt innoxia. quia nulli noceant. Hoc enim

eis non affectus bonitatis sed necessitas solitudinis conferat. Quae cum lacessendi nac-
ta fuerint copiam in semetipsis reconditum virus et animae feritatem protinus
demonstrant. Ideoque perfectionem quaerentibus non sufficit extra homines non iras-
ci. Meminimus enim in solitudine commorantibus nobis extra calamum cum aut crassi-
tudo eius aut exilitas displiceret, extra vel scalpellum cum incidenda hebeti
acie segnius exsecaret, extra quoque silicem si forte excussa festinantibus nobis ad lec-
tionem tardius scintilla emicuit, ita indignationis irrepsisse motum ut non ali-
ter perturbationem mentis quam vel extra insensibiles materias vel certe adversus diabo-
lum maledictione prolata digerere atque evaporare possemus. XVIIII.

Quamobrem ad perfectionis dumtaxat rationem non satis proderit abesse homines
in quos ira moveatur, cum si patientia prius non fuerit adquisita, etiam erga res mutas
exerceri similiter iracundiae possit affectus. Qui residens in corde nostro nec iu-
gem nos possidere tranquillitatis statum nec residuis vitiis carere permittet.
Nisi forte in eo putemus commotionibus nostris lucrum aliquod vel remedium conparari,
quod maledictionibus vel iracundiae nostrae minime res inanimatae mutaeque re-
spondeant et intemperantiam cordis nostri ad maiorem nequitiam provocent exar-

Quapropter si illam summam divini praemii cupimus XX descere furoris insania.
adipisci de qua dicitur: Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt, non solum
e nostris haec actibus amputanda est, sed etiam de intimis animae radicitus exstirpan-
da. Non enim valde proderit iracundiae cohibitus furor in verbo nec in effectu
prolatus, si illum archanis pectoris nostri deus quem secreta cordium non latent inesse
perspexerit. Radices enim vitiorum potius excidi praecepit evangelicus sermo
quam fructus, qui procul dubio evulsis fomitibus nequaquam ulterius pullulabunt.
Atque ita mens poterit iugiter in omni patientia et sanctitate durare, cum haec non
de superficie operationis et actuum, sed de cogitationum fuerint evulsa pene-
tralibus. Et idcirco ne homicidium perpetretur, ira odiumque succiditur, sine qui-
bus homicidii crimen nullum valebit admitti. Qui irascitur enim fratri suo
reus erit iudicio. Et qui odit fratrem suum homicida est, in eo scilicet quod eum in cor-
de cupiat interire, cuius cruorem propria manu vel telo apud homines mi-
nime fudisse cognoscitur. Affectu irae homicida pronuntiatur a domino, qui

non solum pro operationis effectu, sed etiam pro voluntatis ac voti desiderio unicuique aut premium redditur aut pena. Secundum illud quod ipse loquitur per prophetam: Ego autem opera eorum et cogitationes eorum intueor; venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis. Et rursum: Inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, in die qua iudicabit deus occulta hominum. · XXI ·

Sciendum tamen in eo quod in quibusdam exemplaribus invenitur: Qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio, superfluum esse sine causa, et adiectum esse ab his qui amputandam iram pro iustis causis minime putaverunt, cum utique nullus quamlibet absque ratione commotus sine causa se dicat irasci. Quam ob rem apparet ab eis adiectum qui propositum non intellexerunt scripture, volentis fomitem iracundie omnimodis amputare, nullamque indignationis occasionem penitus reservare, ne dum iubemur irasci cum causa, etiam sine causa irascendi nobis intromittatur occasio. Finis enim pacientie non in irascendo iuste, sed in penitus non irascendo consistit. Licet a quibusdam hoc ipsum quod dicitur sine causa ita interpretari sciam, quod scilicet sine causa irascitur is cui expetere ultionem irato non liceat. Melius tamen est ita tenere, ut et novella exemplaria multa et antiqua omnia invenimus esse perscripta. · XXII ·

Quapropter athleta Christi legitime decertantem iracundie motum radicitus oportet evellere. Cuius morbi hec erit medicina perfecta, ut primitus credamus nullo modo sive iniustis seu iustis ex causis licere nobis irasci, scientes nos discretionis lumen rectique consilii firmitatem ipsamque honestatis et iusticie moderamina protinus amissuros, si principale cordis nostri eius fuerit tenebris obscuratum. Tum deinde puritatem mentis nostre mox perturbandam, templumque eam sancti spiritus effici omnino non posse, iracundie in nobis spiritu commorante. Postremo ut cogitemus nequaquam licere nobis orare nec iratos fundere preces ad dominum, et pre omnibus incertum statum condicionis humane pre oculis habentes, cotidie nos credamus e corpore migraturos. Nichil que nobis continentia castitatis, nichil abrenuntiatione omnium facultatum, nichil divitiarum contemptu, nichil ieiuniorum vigiliarumque laboribus conferendum, quibus propter iracundiam solam et odium ab universitatis

iudicet supplicia, permittunt eterna. si segnes et remissi fugiam ad auxilium dei etiam impossibilia donantis. AMEN. Explicit liber octavus

Q de spu ire. Incipiunt capitula libri noni de spu tristicie.

I Quod quintum certamen sit adversus spiritum tristicie. et que per ipsam inti-
II Qua cautione morbus tristicie sit curandus. inferant dispendia. sit
III Cui conparatione habeat anima que tristicie morsibus devoratur. pellenda
IIII Unde et quibus modis tristicia gignatur. v'tus excolenda. perniciosa re-
V Quod non aliorum sed nostro vicio comotiones excitentur in nobis. demens pereat.
VI Quod nullus repentino lapsu corruat. sed paulatim per longam incuriam reci-
VII Quod non sint fratrum deserenda consortia. ut perfectio conquiratur. sed pacientia vir-
VIII Quod si mores nostros emendatos habuerimus. possit nobis cum omnibus convenire.
VIIII De alio genere tristicie. quod desperationem salutis importat. tristicia tamquam
X In quo tantummodo sit nobis tristicia utilis. et diabolica atque mortifera.
XI Quemadmodum discernatur que sit utilis ac secundum deum tristicia. et que
XII Quod absque illa salutari tristicia que tribus modis generatur omnis tris-
XIII Remedia quibus tristiciam de cordibus nostris exterminare possimus.

Incipit liber nonus de spu tristicie.

I Quinto nobis certamine edacis tristicie stimuli retundendi sunt. que si passim per singulos incursus et incertos ac varios casus obtinendi animam nostram habuerit facultatem. ab omni nos per momenta singula separat divine contemplationis intuitu. ipsamque mentem ab universo puritatis statu deiectam funditus labefactat ac deprimit. Non orationes eam explere cum solita cordis alacritate permittit. non sacrarum lectionum sinit remediis incubare. Tranquillum quoque ac mitem fratribus esse non patitur. et ad cuncta operationum vel religionis officia impatientem et asperum reddit. omnique perdito salubri consilio et cordis constantia perturbata. velut amentem facit et ebrium sensum frangit. obruitque desperatione penali.

II

Quam ob rem non minore prospectu si spiritalis agonis certamina legitime cupimus desudare. hic quoque nobis curandus est morbus. Sicut enim tinea vestimento et vermis ligno. ita tristicia viri nocet cordi. Satis evidenter

ac perpetuae ui noxii huius ac perniciosi uitii spiritus diuinus expressit. III.

Vestimentum namque esui tinearum ac tactui nullius pretii ut honesti usus poterit ulterius habere commercium. Ita et lignum uermibus exaratum non iam ad ornatum uel mediocris aedificii, sed ad combustionem ignis merebitur deputari. Ita igitur et anima quae edacissimis tristitiae morsibus deuoratur inutilis erit uel uestimento illi pontificali quod ungentum spiritus sancti de caelo descendens prius in barbam aaron deinde in oram suam solere suscipere sancti dauid uaticinio perhibetur secundum illud. Sicut ungentum in capite quod descendit in barbam aaron quod descendit in oram uestimenti eius; nec ad structuram templi illius spiritalis atque ornatum poterit pertinere, cuius paulus architectus sapiens posuit fundamenta dicens. Vos estis templum dei et spiritus dei habitat in uobis. Cuius qualia sint ligna sponsa describit in cantico canticorum. Trabes inquit domorum nostrarum cypressinae. Tigna domorum nostrarum cedrina. Et idcirco huiusmodi ad templum dei lignorum genera delegantur quae sunt et bonae fraglantiae et inputribilia quaeque nec corruptelae uetustatis nec esui uermium ualeant subiacere. IIII.

Nonnumquam tamen irae praecedentis uitio subsequi seu concupiscentiae lucri uel cuiusdam minus indepti generari solet cum se harum rerum quadam spe inite concepta quis uiderit excidisse. Interdum uero etiam nullis existentibus causis quibus ad hanc labem corruere prouocemur inimici subtilis instinctu tanto repente merore deprimimur ut ne carorum quidem ac necessariorum nostrorum aduentum solita suscipere affabilitate possimus. Et quicquid ab eis competenti fuerit confabulatione prolatum inportunum nobis ac superfluum iudicetur. Nulla quoque eis reddatur a nobis grata responsio, uniuersos cordis nostri recessus felle amaritudinis occupante.

V. Vnde manifestissime comprobatur non semper nobis aliorum uitio commotionum stimulos excitari, sed potius nostro qui recondita in nobis metipsis habemus offensionum causas ac seminaria uitiorum. Quae cum mentem nostram temptationum imber alluerit in germina confestim fructusque prorumpunt.

VI. Numquam enim quis alteri uitio lacessitus peccare compellitur, si repositam materiem delictorum in suo corde non habeat. Nec tunc subito conspicua deceptus esse credendus est, cum conspecta mulieris forma in

baratrum concupiscentiae corporis incidere, sed potius occultos ac latentes inesse nobis morbos occasione vitiis in superficie tunc fuisse prolatos. VII

Ideoque creator omnium deus opificii sui curationem prae omnibus noscens et quia non in aliis sed in nobismetipsis offensionum radices causaeque consisterent, non deserenda praecepit fratrum consortia nec vitari eos quos laesos a nobis vel a quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum quam patientiae virtute conquiri. Quae firmiter possessa sicut potest nos etiam cum eis qui oderunt pacem pacificos conservare, ita si parta non fuerit, ab his quoque qui perfecti ac meliores nobis sunt facit iugiter dissidere. Occasiones enim commotionum ob quas eos quibus iungimur deserere festinamus incursatione humana deesse non poterunt; et idcirco tristitiae causas ob quas a prioribus separamur non evadimus sed mutamus. VIII

Procurandum itaque nobis est ut nostra potius emendare vitia et mores corrigere festinemus. Quae procul dubio si fuerint emendata non dico cum hominibus, sed etiam cum feris ac beluis facillime nobis conveniet secundum illud quod in libro beati Iob dicitur: Bestiae enim ferae pacatae erunt tibi. Extrinsecus quoque venientia non verebimur offendicula, nec ulla poterunt scandala nobis deforis inferri, si in nobismetipsis radices eorum receptae insertaeque non fuerint. Pax enim multa diligentibus nomen tuum, et non est illis scandalum. VIIII

Est etiam aliud detestabilius tristitiae genus, quod non correctionem vitae nec emendationem vitiorum, sed perniciosissimam desperationem animae ingerit delinquenti, quod nec Cain fecit post fratricidium paenitere, nec Iudam post traditionem ad satisfactionis remedia festinare, sed ad suspendium laquei

Ideoque utilis nobis una re tantum x ... sua desperatione generatur; tristitia iudicanda est cum hanc vel paenitudine delictorum vel desiderio perfectionis accensi vel futurae beatitudinis contemplatione concipimus. De qua et beatus apostolus: Quae secundum deum est, inquit, tristitia paenitentiam ad salutem stabilem operatur, saeculi autem tristitia mortem operatur. XI

Sed illa tristitia quae paenitentiam ad salutem stabilem operatur oboediens est, affabilis, humilis, mansueta, suavis ac patiens, utpote

ex dei caritate descendens et ad omnem dolorem corporis ac spiritus contritione infatigabiliter semetipsa desiderio perfectionis extendens. Et quodammodo leta ac spe profectus sui vegetata cuncta affabilitatis et longanimitatis retinet suavitatem, habens in semetipsa omnes fructus spiritus sancti, quos enumerans apostolus ait: Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia. Hec vero aspera, impatiens, dura, plena rancore et merore infructuoso ac desperatione penali, eum quem conplexa fuerit ab industria ac salutari dolore frangens ac revocans, utpote irrationabilis et intercipiens non solum orationum efficaciam verum etiam universos quos praediximus fructus spiritales evacuans quos novit illa conferre. xii.

Quapropter absque illa que vel pro salutari penitentia vel pro studio perfectionis seu pro desiderio suscipitur futurorum, omnis tristicia tamquam seculi et que mortem inferat extitit repellenda est, ac sic fornicationis spiritus seu philargiriae vel irae de nostris cordibus penitus extrudenda. xiii.

Hanc ergo perniciosissimam passionem ita de nobis expellere poterimus, ut mentem nostram spiritali meditatione iugiter occupatam futura spe et contemplatione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc enim modo universarum tristiciarum genera, sive que ex praecedente ira descendunt, sive que amissione lucri vel detrimenti illata nobis adveniunt, seu de inrogata generantur iniuria, sive que de irrationabili mentis confusione procedunt, seu que letalem desperationem nobis inducunt, valebimus superare, cum eternarum rerum ac futurarum intuitu semper leti atque inmobiles perdurantes, nec casibus deiecti presentibus, nec prosperis fuerimus elati, utraque velut caduca et mox transeuntia contemplantes. Explicit liber viiii.

de spiritu tristicie. Incipiunt capitula libri decimi.

i. Quod sextum certamen sit adversus spiritum acedie et de natura eius.
ii. Expositio acedie vel quemadmodum serpat in corde monachi que
iii. Quibus generibus monachum superet acedia sive inferat ... dispendia.
iiii. Quod acedia excecat mentem ab omni contemplatione virtutum.

·v· Quod duplex accidię sit ipugnatio· vi Hi q ab accidia ceperint vinci quanti
vii Testimonia apli ctra spm accidię· viii Quod necesse sit iqetū se clabant.
ee eū q opere manuū suarū n uult ee ctent· sit uos qsda ambulare·
viiii Quod n solū apls s; etiā hi q cū illo erant manib; suis operati st· sique.
·x· Quod ob hoc manib; suis apls opertus sit· ut nob opandi pberet exeplū.
·xi· Quod n solū exeplo s; etiā ūb pdicanis· monuerit opari s diuini eni-
·xii De eo qd dic· si qs n uult opari· nec manducet· xiii De eo qd dic· au
·xiiii Quod multa uicia aputet opatio manuū·
·xv De humanitate etiā ociosis et negligentibus impertienda;
·xvi Quod non odii causa s; dilectionis eos qui delinquunt corri-
pere debeamus, xvii. Diuersa testimonia qb; apls.
pcipit opari debere. uel ipse opat fuisse monstrat. xviii.
Quod tantū opat sit apls. qntum non sibi soli s; etiam his
qui cū eo erant posset sufficere. xviiii. Quemadmodū
intelligi debeat. Beatius ē magis dare qm accipere, xx.
De frē desidioso qui alios egredi de cenobio sollici-
tabat, xxi. Diuersa testimonia de salomone contra
accidiam, xxii. Quod p egiptū fratres ita suis manibus
opant. ut non solū ppis necessitatib satis faciant. s;
etiā his qui in carcerib; sunt subministrent, xxiii.
Quod oci; causa faciat in partib occidentis. n ee cenobia
monachorū, xxiiii. De abbate paulo qui singulis
annis omē op manuum suarū igne subposito ē
cremabat, xxv. Verba abbatis moysi que dixerat
mi de remedio accidię, Expliciunt capitula. Inci-
pit lib decim. de spu accidie.

SEXTUM NOBIS CERTAMEN EST QUOD
greci AKHDIAN (acidian) uocant. qm nos
tedium. siue anxietatē cordis
possum nuncupare; Affinis hec

tristicię ac solitariis magis experta et in heremo commoran-
tibus infestior hostis. ac frequens maxime circa horam
sextam monachum inquietans. ut quędam febris ingruens
tempore praestituto. ardentissimos ęstus accessionum suarum
solitis ac statutis horis animę inferens ęgrotanti. Denique
non nulli senum. hunc esse pronuntiant meridianum demo-
nem. qui in psalmo nonagesimo nuncupatur. ·II·

Qui cum miserabilem obsederit mentem. horrorem loci
uel cellę fastidium. fratrum quoque qui cum eo uel eminus con-
morantur. tamquam negligentium ac minus spiritalium
aspernationem congignit atque contemptum. Ad omne quoque opus quod
intra septa sui cubilis est. facit desidem et inertem.
Non eum in cellula residere. non operam sinit impendere
lectioni. nichil que se proficere. tanto tempore in eadem
commorantem. crebrius ingemiscit. nec habere se fruc-
tum aliquem spiritalem. donec fuerit illi consortio copula-
tus. queritur atque suspirat. et ab omni se dolet spiritali
questu manere in loco uacuum que consistere. ut pote qui
cum possit etiam alios regere. ac prodesse plurimis. nul-
lum edificauerit. nec quemquam institutione sua doctri-
naque lucratus sit. absentia longeque posita magnifi-
cat monasteria. loca etiam illa magis ad profectum utilia.
et saluti congruentiora describit. Consortia quoque ibidem
fratrum suauia. et plena spiritali conuersatione depin-
git. contra uniuersa que habentur in manibus aspera.
Et non solum edificationem nullam esse in fratribus qui
morantur in loco. sed ne ipsum quidem uictum corporis
absque ingenti labore conquiri. Postremo non posse
se saluari in eo loco durantem. nisi relicta cella.
cum qua sibi si adhuc in ea fuerit remoratus pereundum erit

et inde semet ipsum quantotius asportarit. Deinde lassi
tudinem corporis cibique esuriem. quinta sextaque ho
ra tantam suscitat. ut uelut longo itinere grauis
simoque labore confectum sibimet lassumque uideatur.
aut quasi refectionem sibi biduano ieiunio triduano
ue distulerit. Tum praeterea huc illucque anxius cir
cumspectat. et nec fratrum sibi quempiam aduenire
suspirat. sepiusque egreditur et ingreditur cellam. ac solem
uelut ad occasum tardius properantem crebrius intuetur.
et ita quadam inrationabili mentis confusione uelut te
tra suppletur caligine. omnique actu spiritali redditur
ociosus. ac uacuus. Ut nulla re alia tante obpugna
tionis remedium. quam uisitatione fratris cuiuspiam. seu som
ni solius solatio posse estimet inueniri. Deinde honestas
idem morbus ac necessarias suggerit salutationes fratribus
exhibendas. uisitationesque infirmorum. uel eminus uel
longius positorum. Quedam etiam pia ac religiosa dictat
officia. illos uel illas debere parentes inquiri. et ad sa
lutandos eos crebrius properare. illam religiosam deuotamque deo
feminam omni presertim parentum subsidio destitutam. magnum
opus esse pietatis. frequentius inuisere. ac si quid ei sit necessarium.
que a propriis parentibus negligitur atque despicitur. sanctissimum procu
rari. magisque oportere in his operam pietatis inpendi. quam
infructuosum. ac sine ullo profectu in cella residere. III
Igitur. infelix anima talibus inimicorum machinis impe
dita. donec accidie spiritu uelut ariete ualidissimo
fatigata. aut in somnum discat concidere. aut excus
sa claustris cellule sue consolationem inpugnationis
huius uisitatione fratris consuescat adquirere. hoc quo
utitur ad presens remedio paulo post acrius infirmanda.

Frequentius enim adversarius ac durius adtemptabit, quem conserto proelio proditurum sibi cominus terga cognoverit, salutemque sibi non de victoria nec de conflictu, sed de fuga sperare perviderit, donec paulatim protractus e cella actus suae professionis incipiat oblivisci, qui non est alius quam intuitus et contemplatio divinae illius et excellentissimae super omnia puritatis. Quae non alibi potest nisi in silentio et iugi cellae perseverantia ac meditatione conquiri. Atque ita militiae suae fugitivus ac desertor Christi miles effectus, implicet se negotiis secularibus, ei cui se probavit minime placiturus.

IIII. Huius egritudinis universa incomoda uno versiculo beatus David eleganter expressit: Dormitavit inquiens anima mea prae taedio, id est prae accidia. Proprie satis dixit non corpus sed animam dormitasse. Vere enim ab omni contemplatione virtutum et intuitu spiritalium sensuum dormitat anima, quae perturbationis huius telo fuerit sauciata.

V. Itaque Christi verus athleta qui agone perfectionis cupit legitime decertare, hunc quoque morbum de latebris animae suae festinet extrudere. Et ita contra hunc quoque nequissimum accidiae spiritum utrobique contendat, ut neque somni telo elisus concidat, neque de monasterii claustris expulsus, quamvis sub praetextu coloris pii, fugitivus abscedat.

VI. Quemcumque enim in parte qualibet coeperit superare, aut tamquam inertem et dediticium sibi faciet absque ullo profectu spiritus in cellula commorari, aut excussum exinde instabilem de cetero reddet ac vagum, et ad omne opus desidem cellas fratrum iugiter faciet ac monasteria circuire, nichilque aliud procurare quam ubi quoque colere occasione refectionis futurae valeat praeparare. Mens enim ociosi nichil aliud cogitare novit quam

de escis ac uentre. donec inuenta quandoque sodalitate cuiusdam uiri uel feminę eiusdem teporis tepore torpentis. rebus eorum ac necessitatibus inuoluatur. et ita paulatim reddatur noxiis occupationibus irretitus. ut tamquam serpentinis spiris obstrictus. numquam deinceps ad perfectionem professionis antiquę se ualeat enodare.

Hunc morbum qui de accidię spiritu nascitur. beatus uir ... apostolus ut uerus ac spiritalis medicus. uel iam conspiciens serpere. uel emersurum spiritu sancto reuelante prospiciens. salutaribus preceptorum suorum medicamentis preuenire festinat. Tessalonicensibus enim scribens. et primo ut peritissimus quidam ac perfectus medicus infirmitatem susceptorum. blanda lenique uerbi curatione fomentans. ac de caritate incipiens. eosque in ea parte collaudans quousque letale uulnus leniore remedio lenitum. deposita tumoris indignatione. facilius medicamina austeriora sustineat. inquit; De caritate autem fraternitatis. non necesse habemus scribere uobis. Ipsi enim a deo docti estis. ut diligatis inuicem. Et enim facitis illud in omnes fratres in uniuersa macedonia. Premisit laudis fomenta lenia. fecit eorum aures ad curam salutaris uerbi placidas et paratas. Rursum infert. Rogamus autem uos fratres. ut habundetis magis. Adhuc eos blanda uerborum lenitate demulcet. ne forte necdum aptos ad perceptionem perfecte curationis inueniat. Quid est quod rogas apostole. ut in quo habundent magis? scilicet in caritate de qua supra dixerat. De caritate autem fraternitatis. non necesse habemus scribere uobis. Et quid necesse est ut dicas eis. Rogamus autem uos ut habundetis magis. qui super hac re ne scribi quidem sibi aliquid indigere dicis. presertim et inferas causam. ob quam hoc ipso non egeant dicens. ipsi enim uos a deo docti estis. ut diligatis inuicem. Tertium quoque maius adicias. quod non solum a deo docti sint. uerum

etiam compleant opere que docent. Et enim facitis illud inquit. non in uno uel duobus, sed in omnibus fratribus. Nec in uestros tantummodo notos uel ciues, sed in uniuersa macedonia. Dic igitur tandem quid est quod tantopere hec premittis? Iterum infert, Rogamus autem uos fratres ut habundetis magis. Et uix aliquando modo quod olim moliebatur erumpit. Et operam detis ut quieti sitis. Dixit primam causam. deinde infert secundam. et ut uestra negocia agatis. Tertiam quoque: Et operemini manibus uestris sicut precepimus uobis. Quartam. et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Quintam. et nullius aliquid desideretis. Ecce illa cunctatio quam tantis preferre prohemiis differebat. quod in eius pectore parturiret agnoscitur. Et operam detis ut quieti sitis. id est in uestris cellulis commorantes. nec diuersis rumoribus qui solent ociosorum uotis uel fabulis generari. inquieti effecti. aliis quoque inquietudines inferatis. et ut uestra negocia agatis. non curiositate uestra actus mundi uelitis inquirere. ac diuersorum conuersationem explorantes. operam uestram non erga correctionem uestram seu uirtutum studia sed ad detractiones fratrum uelitis impendere. Et operemini manibus uestris sicut precepimus uobis. Cur illa fierent que monuerat supra ne agerent. id est ut inquieti non essent. et aliena curarent negotia. uel inhoneste ambularent ad eos qui foris sunt. uel alterius aliquid desiderarent. nunc intulit dicens. Et operemini manibus uestris sicut precepimus uobis. Ut enim fierent illa que supra reprehendit: ocii causam esse euidenter expressit. Nullus enim potest uel inquietus esse uel aliena curare negotia. nisi qui operi manuum suarum non adquiescit insistere. Quartum quoque intulit morbum qui ex hoc ipso otio nascitur. id est ut inhoneste non ambulet dicens: Et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Nunquam potest ne apud eos quidem

qui sc̄li homines s̄t. honeste incedere. qui nequaq̄m claustris
cellę. et op̄i manuū suarū inherere contentꝰ ē. Sed necesse
ē eū inhonestū ēē. dū necessaria uict̄ reqrit. adulationi
q̄q; opam dare. nouitates etiā rumorū sectari. causarū
fabularūq; occasiones conquirere. ꝑ quas sibi introitū ipsi adi-
tū paret ac facultatē. q̄ diuersorū domos ualeat penetrare.
Et nulli aliq̄d desideretis. Non alicuius donis et muneribꝰ
inhiare. qui n̄ delectatur pio q̄etoq; labore op̄is sui. cot-
tidianō uict̄ parare substantiā. Videtis tot causas tam gra-
ues ac turpes. una ocii labe generari. Deniq; hos ipsos quos
in ep̄la p̄ma molli fouerat palpatione uerboꝝ. qualit̄
in sc̄da uelut qui n̄ ꝑfecissent ad remedia leniora au-
sterioribꝰ q̄bꝰdā et cautioribꝰ medicam̄tis sanare aggre-
ditur. Nulla q; iā leniū uerboꝝ fomita ꝑmittit. n̄ illā
tenerā uocē ac blandā. ut ibi. rogam̄ autē uos fr̄s.
s; denuntiam̄ uob fr̄s in nomine dn̄i n̄ri ih̄u xp̄i. ut
subtrahatis uos ab omi fr̄e ābulante inordinate. Ibi
rogat. hic denuntiat. In illa blandientis affect̄. in hac
obtestantis seueritas et minantis. Denuntiam̄ uob fr̄s.
Quia ꝑus rogantes contēpsistis audire. saltē nunc de-
nuntiantibꝰ obedite. Ipsamq; denuntiationē n̄ nudo
uerbo. s; cū obtestatione nominis dn̄i n̄ri ih̄u xp̄i. ter-
ribilit̄ infert. ne forte simplicē uelut humana uoce
ꝓlatā. rursū contemnerent. nec magnope ducent
obseruandam. Statimq; ut ꝑitissim̄ medicus putribꝰ
m̄bris q̄bꝰ leni medicam̄to remediū ferre n̄ potuit.
mederi sp̄alis ferri incisione p̄ceptat. ut subtra-
hatis uos inq̄ens ab omi fr̄e ābulante inordinate.
et n̄ sc̄dm traditionē quā acceperunt. Itaq; ab his
q̄ uacare op̄i nolunt. iubet subtrahi. et uelut

membra ocii corrupta putredine desecari. ne inertię morbus. ueluti letale contagium etiam sanas membrorum partes tabo serpentino corrumpat. Dicturus quoque de his qui operari suis manibus nolunt. et panem suum cum silentio manducare. a quibus etiam precipit subtrahendum. quibus eos ex principio probris lacerat attendite. In primis inordinatos dicit. nec secundum suam traditionem ambulare. aliis uerbis contumaces eos. ut pote qui nollent iuxta institutionem eius incedere. et inhonestos esse designans. id est non processionis. non uisitationis. non uerbi. non temporis oportunitatem congruam honestamque sectantes. Omnibus enim uiciis istis. inordinatum quemque necesse est subiacere. Et non secundum traditionem quam ipsi acceperunt a nobis. Et in hoc rebelles eos quodammodo et contemptores notat. qui tradicionem quam acceperunt ab eo tenere contemnant. nec imitari uelint id quod magistrum non solum uerbo docuisse meminerunt. sed etiam opere perfecisse. Ipsi enim scitis. quemadmodum oporteat imitari nos. Inmanem cumulum reprehensionis exaggerat. cum hoc eos asserit non obseruare. quod et memorię eorum inhereat. et ad imitandum non solum uerbo instruente didicerint. sed etiam exemplo operum prouocante susceperint. Sequitur.

Quia non inquieti fuimus inter uos. Cum non se uult inquietum inter eos non fuisse. per operis exercitium comprobare. eos qui operari nolunt. abunde notat ociositatis uicio. inquietos semper existere. Neque gratis panem manducauimus ab aliquo. Per singula uerba increpationis auxesin facit. Doctor gentium. predicator euangelii. dicit se non gratis panem ab aliquo manducasse. qui nouit dominum precepisse. ut qui euangelium annuntiant. de euangelio uiuant. Et rursum. Dignus est operarius cibo suo. Cum utique non gratis qui euangelium predicabat tam sublime ac

spiritale opus exercens. cibum sibi dominice iussionis auctoritate
presumeret. quid nos faciemus quibus non solum nulla predicatio uer-
bi commissa est. sed ne ulla quidem nisi anime nostre soli cura man-
datur. Qua fiducia ociosis manibus gratis panem comedere
audebimus. quem uas electionis euangelica sollicitudine
et predicatione constrictus. sine opere manuum comedere non
presumit. Sed in labore inquit et fatigatione nocte et die
operantes. ne quem uestrum grauaremus. Adhuc adduntamenta sue
castigationis exaggerat. Non enim simpliciter dixit. non enim
comedimus gratis panem ab aliquo uestrum. et huc usque stetit.
poterat enim uideri proprio ocioso que sumptu ac recondita
pecunia. uel aliorum licet non istorum collatione seu mu-
neribus sustentatus fuisse. sed in labore inquit et fatigatione
nocte et die operantes. id est nostro opere specialiter sustentamur.
Et hoc inquit non pro nostra uoluntate perpetrabamus. nec pro delec-
tatione. ut requies et exercitium corporis mutabat. sed ut
necessitas et inopia uictus. non sine ingenti fatigatione
corporis facere conpellebat. Non solum namque per totum
diei spatium. sed etiam noctis. quod quieti corporis uidetur indul-
tum. hoc opus manuum pro esce sollicitudine indesinenter urgue-
Nec tam se solum taliter inter eos conuersatum fuisse testatur. ne forte non magna nec generalis
uideretur. hec forma. si ipsis tantum traderetur exemplo.
sed etiam omnes qui erant secum ad ministerium euangelii
deputati. id est siluanum. et timotheum qui hec eadem cum
eo scribunt. asserit simili opere laborasse. In eo etiam
quod dicit. ne quem uestrum grauaremus. uerecundiam eis
incutit magnam. Si enim ille qui euangelium predicabat.
signis illud uirtutibusque commendans. ne grauaret
quempiam. gratis panem manducare non audebat. quomodo

illi non estimant se grauare. qui cotidie eum ociosi uacantesque;
Non quasi non habuerimus potestatem. x Sed presumuntur
sed ut nosmet ipsos formam daremus uobis ad imitandum
nos. Pandit causam. cur sibi tantum laboris indixerit.
Ut inquit formam daremus uobis ad imitandum nos. ut si forte
doctrinam uerborum. auribus uestris frequenter ingestam. obliuio
ni traderetis. saltim conuersationis exempla sub oculorum
fide uobis tradita. memoriter retineretis. Haut leuis
eorum et in hoc reprehensio. cum dicit se nulla alia quam
exempli gracia laborem hunc et fatigationem die noc
tis corporis exegisse. et eos nichilominus erudiri nol
le. propter quos ipse necessitatem non habens. tantum sibi fa
tigationis indixerit. Et quidem inquit. cum haberemus
potestatem. et paterent nobis facultates omnium uestrum atque
substantie. et utendi eis domini nostri nossem me habere per
missum. non sum tamen usus hac potestate. ne quod a me bene
ac licito fieret. aliis ocii noxii preberet exemplum.
Et idcirco euangelium predicans. meis manibus atque opere
malui sustentari. ut uobis quoque uolentibus iter uirtutis
incedere. uiam perfectionis aperirem. et conuersationis formam
meo labore preberem. x i Sed ne forte tacitus
operans et erudire eos nolens exemplis. minime illos
etiam preceptorum monitis instruxisse uideretur. infert. Nam
et cum essemus inquit apud uos. hoc denuntiabamus uobis. quoniam
siquis non uult operari. nec manducet. Adhuc illorum desidiam
arguit. qui scientes eum. ut bonum magistrum. doctrine gratia
et institutionis obtentu suis manibus operatum. imitari contem
nunt. et diligentiam cautionemque suam exaggerat dicens.
non tantum se hoc illis exemplo tradidisse presentem. sed etiam uerbis
inculcasse. ut siquis scilicet non uult operari nec manducet.

Non iam doctoris uel medici utit̃ ad eos consilio. ✠ II.
s; districtione in eos iudiciarię pnuntiationis inuehit̃.
et ap̃lica potestate resumpta. uelut e tribunali ĩ cõtẽp
tores sententiã dicit. Illa nempe potestate. quã cũ ĩ
terminatione scribens ad corinthios. a dño sasseruit
datã. cũ eos in delicto positos p̃moneret. ut ante ad
uentũ suũ semet ipsos corrigere festinarent. ita p̃
cipiens; Rogo aut̃ uos ne p̃sens cpellar audere in
q̃sdã potestate illa quę data ẽ m̃ ĩ uob;, Et iterũ. Si eñ
uoluero aliq̃d gl̃ari de potestate q̃m dedit m̃ dñs
ĩ ędificatione. et ñ ĩ destructione urã. ñ erubescam.
Illa inquã pnuntiat potestate. si q̃s ñ uult opari.
nec manducet. ñ gladio carnali eos addicens. s; auc
toritate sc̃i sp̃s. hui uitę ei interdicens substantiam.
ut si forte poenã futurę mortis minime cogitan
tes. adhuc uellent amore ociũ existere cotumaces.
saltẽ necessitate naturali cstricti. et metu p̃sentis in
teritus. salutaria p̃cepta suscipere cogantur; XIII.
Post tantũ itaq; rigore euangelicę districtionis. nc
causã exponit. cur hec uniuersa p̃miserit; Audiui
m̃ eñ int̃ uos q̃sdã ãbulare ĩqete. nichil opantes;
curiose agentes; Nusquã eos q̃ dediti ẽẽ opi nolunt.
uno tantũ morbo corruptos pnuntiare contentꝰ ẽ.
In p̃ore nãq; ep̃ta inordinatos eos appellat. nec sc̃dm
tradicionẽ ãbulare q̃m acceper̃t ab eo, Inqetos etiã
ẽẽ definit. et gratis panẽ manducare. Rursũ hic. audi
m̃ ĩqt. q̃sdã int̃ uos ambulare ĩqete; Et subiungit
statim sc̃dm languorẽ. q̃ iqetudinis hui ẽ radix.
nichil ĩqt operantes. Tertiũ q̃q; morbũ q̃ ex isto
uelut q̃dã ramusculus oritur. s; curiose agentes.;

Itaque fomitem uitiorum tantorum. congruam nunc emendationem xiiii
conferre festinat. Et illa apostolica qui usus fuerat paulo ante depo
sita potestate, iterum ad uiscera pii patris ut clementiam reuertitur
medici. et uelut filiis susceptisque suis. consilio salubri infert
remedia sanitatis dicens. His autem qui huiusmodi sunt, denun
tiamus et obsecramus in domino iesu. ut cum silentio operantes
panem suum manducent. Causas tantorum ulcerum que
de radice ociositatis emergunt. uno operationis salu
tari precepto curauit. ut peritissimus medicorum. Ceterasque
ualitudines malas. eodem cespite pullulantes. sciens pariter
extinguendas. origine morbi principalis exempta. xv

Nichilominus tamen ut perspicacissimus ac prouidus medicus
non solum infirmantium cupit mederi uulneribus; etiam
sanis. quibus eorum possit perpetua sospitas custodiri. similiter
congruentia precepta commendat dicens. Vos autem nolite
deficere benefacientes. Qui uos? id est qui autem nostram sec
tantes exempla uobis tradita. operis imitatione completis.
ac nequaquam eorum desidiam inertiamque sectamini. Nolite de
ficere bene facientes. id est humanitatem uestram erga eos
si forte neglexerint obseruare que diximus similiter
impertite. Ut autem castigauit illos qui erant infirmi. ne ocio dis
soluti. inquietudini et curiositati operam darent.
ita hos qui sani sunt premonet. ut humanitatem quam
bonis ac malis impertire domini precepto iubemini. si forte
quidam praui ad sanam doctrinam conuerti noluerint. non
abscedant ab eis. sed bene facere et fouere eos tam
consolationis et correptionis sermone. quia benefi
cius solitis. et humanitate non desinant. xvi

Rursum tamen ne forte hac lenitate prouocati quidam
preceptis eius obedire contempnant. intimis eorum apostolicam

seueritate. Quod si quis non obedit uerbo nostro per epistolam hunc
notate, et nolite commisceri cum illo. ut confundatur. Monens
que eos pro reuerentia sui et utilitate communi quod oporteat ob
seruari. quaque cautione apostolica mandata custodiant. subiun
git confestim patris indulgentissimi lenitatem. et ut filios su
os. quem quam predictos per caritatem fraternitatis affectum debe
ant retinere. similiter docet. Et nolite quasi inimicum ex
istimare. sed corripite ut fratrem. Seueritati iudi
ciarie paternam inmiscuit pietatem. et sententiam apostolico
rigore prolatam. clementi mansuetudine temperauit.
Nam et notari iubet eum qui obedire suis preceptis contempserit.
et cum illo non commisceri. et tamen hec fieri non odii uicio precipit.
sed fraterne dilectionis et eorum emendationis intuitu. Nolite inquit
commisceri cum illo ut confundatur. ut qui non est meis preceptis
mitibus emendatus. saltem publica omnium uirorum segregatione
confusus. ad tramitem salutis incipiat aliquando reuocari. XVII
In epistola quoque ad ephesios de hoc ipso opere ita precipit dicens.
Qui furabatur. iam non furetur. Magis autem laboret operando
manibus suis quod bonum est. ut habeat unde tribuat ne
cessitatem patientibus. In actibus etiam apostolorum hec eadem non solum
docuisse eum. sed etiam opere perfecisse. similiter inuenimus.
Nam cum uenisset corinthum. alibi se manere non passus est
nisi apud aquilam et priscillam. eo quod eiusdem artis essent opi
fices. quam ipse solitus erat exercere. Ita enim habes. Post
hec paulus egressus ab athenis uenit corinthum. et
inueniens quendam iudeum nomine aquilam. ponticum
genere. et priscillam uxorem eius. accessit ad eos. eo quod eidem
essent artis. et manebat cum eis et operabatur. Erant enim sceno
Dein procedens miletum. et exinde XVIII factorie artis.
mittens ephesum conuocauit que ad se presbiteros ephesiorum ecclesie

et dans eis p̄cepta quem admodū regere eccl̄iā dī se absente deberent ait. Argentū et aurū nullī concupiui. Ipsi scitis qm̄ ad ea que m̄ op' erant. et his q̄ mecū st̄ ministrauerunt manꝰ iste. Omnia ostendi uob. qa sic laborantes oportet suscipere infirmos. ac meminisse uerbi dn̄i ihū. qm̄ ipse dix. Beati ē magis dare qm̄ accipere.

Graue nob suę cōuersationis reliq̄t exemplū. cū se n̄ solū id opatū ēē testat̄ qd necessitatē sui tantummodo corporis expediret. s; etiā qd usib; eoꝝ q̄ secū erant posset sufficere. his uidelicet qui cottidie necessariis ministeriis occupati. nequaq̄m sibi parare similiter uictū suis manib; occurrebant. Et sic ad tessalonicenses se opatū se dix. ut illis formā daret ad imitandū eū. et hic tale qd innuit dicens. xviii

Omnia ostendi uob. qa sic laborantes oportet suscipere infirmos. Scilicet uel m̄te uel corpore. id ē ut nr̄o potiꝰ labore sumptuq; opis sudore q̄sito. et n̄ de abundantię cumulo. seu reposita pecunia. seu de aliena q̄dem largitate ac substantia eos reficere festinem. Et hoc ipsū dn̄i dic̄ ēē mandatū. quo ipse inq̄t . id ē dn̄s ihc. Beati ē ert magis dare quā accipe. Hęc ē incipientis beatior q̄b largitas quā accipientis penuria. que n̄ de pecunia p infidelitatē uł diffidentiā reseruata. nec de reconditis auaritię thesauris impendit. s; que de fructu opis pp̄i. et pio sudore pfert. Et idcirco beati ē magis dare quā accipe. qa cū illi q̄ accipit. hic q̄ tribuit habeat paupitatē. nihilominꝰ labore pro n̄ solū suę necessitati sufficientiam. uerū etiā qd tribuat indigenti pia sollicitudine parare festinat. duplici grā decorat. qd et p fectā nuditatē

xp̄i uniuersarū rerū suarū abiectione possideat. et mu
nificentiā diuitis. labore suo exibeat et affectu. Hic quidē
honorans dn̄m de suis iustis laborib; et delibans ei de fruc
tib; iusticię suę. ille u͠ ocii torpore et inertia resolut͠
indignū se etiā cibo panis apl̄i ꝑbat sententia. contra ei
scilicet īterdictū ociosus eū. n̄ sine reatu peccati comedens.
Nouim͠ frēm cui͠ etiā nom̄ si apl̄i ali x.x. ꝑ cię q; ꝑsumens.
qd ex hoc instructionis accederet. ꝑderem͠. Qui cum
moraretur
in cenobio. eūq; necessitas coartaret. ut statutū opis
pensū cotidie ęconomo traderet. ne in maiorē opis
modū alicui͠ ꝑpensius laborantis tenderet͠ ut cōfunderet͠
exemplo. cū in cenobio quēpiā frm̄ uidisset ingressū.
q ardore fidei uellet aliqd ampli͠ opis consignare. sic eū
destinis eū ꝑsuasionib; reuocare ab hui͠ modi intentio
ne minime potuisset. consiliis prauis ac susurrationib;
ad transmigrandū inde ꝑsuadebat. et q eū
facili͠ asportaret. se qq; iā olim multis ex causis
offensū. confingebat uelle discedere. si solatiū itine
ris uel comitis repꝑisset. Cūq; eū ad consensū occul
tis obtrectationib; monasterii pellexisset. statuit cū eo
dicens ei horā qua se de monasterio deberet exi
re. l' locū q se ꝑueniens expectaret. ipse ue
lut ilico subsecutur͠. ibidē subsistebat. Illo q;
iā ꝑ discessus sui uerecundia n̄ audente ad mo
nasteriū de q aufugerat ulteri͠ aggregari. ille ex
fugę ei in cenobio residebat. Hoc unū exemplū
de istiusmodi hominū genere. ꝑcipientiū cautionē
posuisse sufficiat. q pateat euidenti͠ q̄nta mala
ociositas secdm̄ scripturę sententiā ī monachi mente
parturiat. l' quē admodū corrūpant mores bonos
colloquia mala

Quod ociositatis uicium etiam sapientissimus salomon xxi

euidentissime notat in multis ita dicens. Qui sectatur ocium. replebitur paupertate. uel uisibili scilicet uel inuisibili. quia necesse est ociosum quemque et diuersis uiciis inuolutum teneri. et alienum semper existere a contemplatione diuina. uel diuiciis spiritualibus. De quibus beatus apostolus. quia in omnibus inquit diuites facti estis in illo in omni uerbo et in omni scientia. De hac autem ociosi paupertate. alibi quoque ita describitur. Et uestietur pannis scissa et pannosa. omnis somniculosus. Sine dubio enim non merebitur illo incorruptionis uestimento ornari de quo apostolus precipit. induite uos dominum ihesum christum. et uerum induti lorica iusticie et caritatis. De quo etiam dominus ad iherusalem loquitur per prophetam. Exurge. exurge ierusalem. et induere uestimentis glorie tuae. Quisque somno ocii uel accidie superatur non industrie sue labore. sed inertie pannis operiri maluerit. quos abscidens de perfecta plenitudine et corpore scripturarum. non uestimentum glorie nec decoris. sed ignominiosum excusationis uelamen. sue coaptauit ignauie. Solent enim hi qui sunt hac segnicie dissoluti. nolentes opere manuum sustentari. quod apostolus indesinenter exercuit. uel nobis exercere precepit. quibusdam uti testimoniis scripturarum. quibus quoddam inertie sue uelamen imponant. dicentes scriptum esse. operamini non cibum qui perit. sed qui permanet in uitam eternam. Et meus cibus est. ut faciam uoluntatem patris mei. Sed hec testimonia panni quidam sunt de soliditate euangelice lectionis abscisi. Et ad hoc assumuntur. ut contegant potius ignominiam ociositatis ac uerecundie nostre. quam ut calefaciant et exornent nos illa preciosa ueste perfectaque uirtutum. quam mulier

† uel sibi uel uiro fecisse describitur; De qua etiam consequenter subinfert; Fortitudine et decore
— induta est.

illa sapiens que fortitudine et decore induta est. et letata
est in diebus nouissimis. De hoc inertie morbo rursus idem
salomon ita commemorat. Vie nichil operantium strate sunt
spinis. id est illis ac similibus uiciis que apostolus in superioribus
de ocio pullulare pronunciat est. Et iterum. In desideriis est omnis
ociosus. de quibus apostolus commemorauit dicens. Et nullius aliquid
desideretis. Et ad extremum. Multa enim mala docuit o-
ciositas. Que euidenter apostolus in his que superius exposuimus
enumerauit dicens. Nichil operantes. sed curiose agentes.
huic quoque uicio subiungit aliud. Et operam detis ut quieti sitis.
Et deinde. Ut uestra negocia agatis. Et ut honeste ambu-
letis ad eos qui foris sunt. et nullius aliquid desideretis. Quos etiam
inordinatos ac rebelles notat. ab his studiosos quosque
segregari precipiens. ut subtrahatis uos ab omni fratre ambu-
lante inordinate. et non secundum tradicionem quam acceperunt.

XXII.

His itaque exemplis per egiptum patres erudita a nobis
nullo modo ociosos esse monachos ac precipue iuuenes sinunt
actum cordis. et profectum patientie et humilitatis. sedulitate
operis metientes. et non solum a nullo quicquam ad usum uictus sui
accipere; etiam de laboribus suis non tantum superuenientes ac
ac peregrinos reficiunt fratres. uerum etiam per loca lybie que
sterilitate ac fame laborant. nec non etiam per ciuitates his
qui squalore carcerum contabescunt. immanem conferentes di-
rigunt alimonie uictusque substantiam. de fructu manu-
um suarum. rationabile ac uerum sacrificium domino. tali ob-
latione se offerre credentes.

XXIII.

hinc est quod in his regionibus nulla uiderimus monasteria tan-
ta fratrum celebritate fundata. quia nec operum suorum faculta-
tibus fulciuntur. ut possint in eis iugiter perdurare.
Et si eis suppeditare quoquomodo ualeat sufficientia uictus alterius

largitate. uoluptas tantum ocii et peruagatio cordis. diutius eos
in loco perseuerare non patitur. Unde hec est apud egyptum ab
antiquis patribus sancita sententia. operantem monachum demo
ne uno pulsari. ociosum uero innumeris spiritibus deuastari. XXIIII.
Denique abba paulus probatissimus patrum cum in heremo uastiore con
sistens que porfirio nuncupatur. palmarum fructibus et horto
modico securus haberet sufficientem alimonie sue uictusque
substantiam. nec posset aliquid aliud unde sustentaretur operis
exercere. eo quod ab oppidis uel habitabili terra septem mansionibus uel
eo amplius deserti illius separaretur habitatio. plusque expeteretur
pro mercede uecture. quam ualere posset precium operis desudati.
collectis palmarum foliis cotidianum pensum uelut ex inde susten
tandus. a semet ipso iugiter exigebat. Cumque opere totius anni
antrum eius fuisset impletum. id quod sollicita cura laborauerat omni anno
singulis igne supposito concremabat. in tantum probans sine ope
manuum nec in loco posse monachum perdurare. nec ad perfectionis
culmen aliquando conscendere. ut cum hoc fieri nequaquam neces
sitas uictus exigeret. pro sola purgatione cordis et cogi
tationum soliditate. ac perseuerantia celle uel accidie ipsius
uictoria et expugnatione perficeret. XXV.
Cum incipiens in heremo commorari abbati moysi
dominorum sanctorum summo dixissem me egritudine acci
die hesterno die grauissime fuisse confectum. nec ab ea potu
isse alias liberari. nisi ad abbatem paulum protinus cucurris
sem. ille non te inquit ab ea liberasti. sed magis ei dediticium
ac subditum prebuisti. Grauius enim ut desertorem et fugi
tiuum te deinceps aduersarius inpugnabit. quem de
conflictu superatum. protinus aufugisse conspexerit. nisi de cetero
commissa congressione non desertione celle uel somni
torpore ingruentes estus eius ad horam temporare malu

eris. sed tolerantia potius et conflictu didiceris triumphare.
Unde experimento probatum est accidie inpugnationem non
declinando fugiendam. sed resistendo superandam. Expl'
lib. x. Incipiunt capitula libri xi de spiritu cenodoxie.
Quod septimum certamen aduersus cenodoxiam sit et de na
.ii. Quod cenodoxia non solum in parte carnali; sed tura eius.
etiam in spiritali monachum pulset. deiectus fuerat.
.iii. Quod cenodoxia multiplex sit ac multiformis. pugnis.
.iiii. Quomodo cenodoxia monachum a dextris et a sinistris impugnet.
.v. Qua comparatione monstretur natura cenodoxie.
.vi. Quod cenodoxia nec beneficio solitudinis extinguatur.
.vii. Quod cenodoxia cum deiecta fuerit. acrius resurgat ad luctam.
.viii. Quod cenodoxia nec heremo nec etate deferuescat tamen.
.viiii. Quod cenodoxia periculosior sit uirtutibus mixta.
.x. Exemplum regis Ezechie quemadmodum telo cenodoxie
.xi. Exemplum regis Ozie eiusdem morbi labe superati. diu.
.xii. Diuersa testimonia contra cenodoxiam.
.xiii. Quibus modis cenodoxia monachum pulset.
.xiiii. Quemadmodum clericatus gradum suggerat ambigentibus.
.xv. Quomodo cenodoxia mentem inebriet.
.xvi. De eo quem senex superueniens repperit in cella
sua cenodoxie uanitate deludi fuerint publicare.
.xvii. Quod alia uicia curari non possint. nisi eorum radices et cause.
.xviii. Quod monachus debeat uitare mulieres et episcopos.
.xviiii. Remedia quibus cenodoxiam superare possimus. Ex
plicuint capitula. Incipit lib. xi de spiritu cenodoxie. i.
Septimum nobis certamen est contra spiritum cenodoxie. quam
nos uanam siue inanem gloriam possumus appellare. mul
tiformem. uariam atque subtilem. ita ut quibus libet
perspicacissimis oculis non dicam caueri; sed preuideri de

ꝓhendi ue uix possit. Non solum eum ut cetera uicia in par-
te carnali. sed etiam in spiritali monachum pulsat. subtiliore
se nequicia ingerens menti. ita ut qui non potuerunt
carnalibus uiciis decipi. spiritalibus successibus acrius sau
cientur. Tantoque periculosior ad conflictum. quanto obscurior
ad cauendum. Omnium namque uiciorum manifestior aptior
que congressus est. Et in unoquoque eorum contradictione rigida
confutatus incentor. inualidior factus abscedet. uictorem
que suum deiectus aduersarius. deinceps infirmior ad
temptabit. hic uero cum ꝑlocutione carnali pulsauerit mentem.
et fuerit responsionis scuto repulsus. rursus ut quedam
multiformis nequicia priore habitu personaque mutata.
sub uirtutum specie uictorem confodere et iugulare properat.
Et enim cetera uicia seu perturbationes. unifor-
mes ac simplices esse noscuntur. hec uero multiplex et mul
tiformis ac varia. undique bellatori et ex omni parte uictori
occurrens. Nam et in habitu. et in forma. in incessu. in uo
ce. in opere. in uigiliis. in ieiuniis. in oratione. in remo
tione. in lectione. in scientia. in taciturnitate. in obedientia.
in humilitate. in longanimitate. omnem xpi mil[illegible]ne
rare conatur. et velut quidam periculosissim[illegible] adlui
scopulus tumentibus undis obtectus. inpulsum [illegible]
ac miserabile naufragium. secundo nauigantibus uento.
dum non cauetur nec prouidetur. importat.
Itaque uia regia uolentem incedere. per arma iusticie
que a dextris et a sinistris sunt. oportet apostolica dis
ciplina transire. per gloriam et ignobilitatem. per infamiam
et bonam famam. et tanta cautione inter tumentes temptati
onum fluctus gubernante discretione. et flante nobis
spiritu domini. iter dirigere uirtutis. ut dextra leuaque si pau

lulum deflectamus. sciamus nos periculosis mox cautibus illiden
dos. Ideoque per sapientissimum salomonem monemur: Ne deuer
taris ad dexteram neque ad sinistram. id est ne tibi de uirtutibus
blandiaris. et dextris successibus ac spiritalibus extollaris.
nec deflectens ad sinistrum tramitem uiciorum. secundum apostolum
gloriam tibi ex eis in tua confusione conquiras. Nam cu
i sub specie succincte uestis ac nitide Renodoziam (cenodoxiam)
non potuit generare. per squalida et inculta ac uiliore
conatur inserere. Quem non potuit per honorem deicere.
humilitate supplantat. Quem scientie et elocutionis
ornatu nequiuit extollere. grauitate taciturnitatis
elidit. Si ieiunet palam. gloria uanitatis pulsatur.
Si illud contempnende glorie causa contexerit. eodem
uicio elationis obtunditur. Ne uane glorie contagio
maculetur. orationes prolixius sub fratrum uisu cele
brare conspectu. Et quod eas latenter exerceat. nullumque
qui habeat conscium facti. non effugit aculeos uani

Pulchre seniores naturam morbi huius in modum cepe
uel bulborumque describunt. que in uno decoriata tegmi
ne [illegible] alio rursum inueniuntur induta. totiensque
eo quem [illegible] reperiuntur obtecta. quotiens fuerint
modum
In solitudine quoque cunctorum mortalium spoliata.
consortia uane glorie causa fugientem. persequi non desinit.
Quantoque amplius uniuersum quis uitauerit mundum.
tanto eum acrius insequitur. Alium quod patientissimus
sit operum ac laboris. alium quod ad obediendum sit promp
tissimus. alium quod humilitate ceteros preponderet. cona
tur extollere. Alius scientie. alius lectionis. alius ui
giliarum prolixitate temptatur. Nec alias quemquam hic
morbus nisi suis nititur uirtutibus sauciare. In his

offendicula tendens interitus. in quibus uitę stipendia conquiruntur; Volentibus quippe iter pietatis ac perfectionis incedere. non alibi inimici insidiantes nisi in uia quam ambulant. laqueos deceptionis abscondunt. secundum illam beati dauid sententiam. In uia hac qua ambulabam. absconderunt laqueum michi. ut in hac ipsa scilicet uirtutum uia qua gradimur tendentes ad brauium supernę uocationis. nostris elati successibus corruamus. obligatisque pedibus animę nostrę. cenodoxię laqueis conpediti, et ita fit ut qui aduersarii conflictu non potuimus superari. nostri triumphi sublimitate uincamur; Seu certe quod est etiam aliud deceptionis genus. ut excedentes continentię uel nostrę possibilitatis modum. perseuerantiam nostri cursus infirmitate corporis intercedente perdamus. VII

Omnia uicia superata marcescunt. et deuicta per singulos dies infirmiora redduntur. et uel loco uel tempore minuuntur atque deferuent. Seu certe a contrariis uirtutibus dissidentia. uel cauentur facilius uel uitantur. Hoc uero deiectum. acrius resurgit ad luctamen. et cum putatur extinctum. sua morte uiuacius conualescit; Cetera genera uiciorum eos tantum inpugnare solent. quos in certamine superauerint. hoc uero suos uictores acrius insectatur. quantoque fuerit ualidius elisum. tanto uehementius uictorię ipsius elatione congreditur; Et hec subtilis inimici uersutia. ut militem Christi propriis faciat telis occumbere. quem hostilibus armis non potuit superare. VIII

Alia interdum uicia sicut diximus etiam locorum beneficio con

quiescunt. et materię peccati uel oportunitate eius et
occasione subtracta. lentescere solent et minui. hoc u͛o
cū fugiente deserta penetrat. nec loco nouit excludi.
nec extrinsecus materię subtracta macescere. Non enim
aliunde quā uirtutū ei͛ que impetit successibus animatur.
Quedā etiam processu tēporis ut p͛fati sum͛ interdū molli
untur atq; euanescunt. huic longeuitas ꝰ n͛ fuerit industria soller
ti ac prudenti discretione fundata. non solū officit. uerum etiam
maiora nouit fomenta congerere uanitatis. .VIIII.
Postremo. cetere ꝑturbationes a contrariis sibi uirtutib; dissi
dentes. et ex aꝑto tamq̄m die claro bellantes. et supant͛
facilius & cauentur. Hec autē inserta uirtutibus. & acie
ꝑmixta uelud in nocte ceca dimicans. atrocius inopi
natos decipit & incautos. .X. Ita namq; ezechiā regē
iudę. uirū in omīb; cōsūmatę iusticię. et scāx scriptu
rax testimonio cōpbatū. p̄ innumera uirtutū p͛conia.
uno elationis telo legim͛ fuisse deiectū. et qui intinicio
n͛e centū octoginta quinq; miliū de exercitu assyriox
angelo sub una nocte uastante. una p͛ce p͛ualuit impetrare.
uanitatis glorificatione superatur; Cui ut p͛terea uirtutū
tam plurū catalogū que replicare p͛longum ē. hoc unū
dico. qui p͛ interdictū terminū uitę mortis diē domini
sententia p͛finitū. quindecī annis uitę metas excedere
una oratione p͛meruit. sole p͛ decē gradus quos ad
occasū tendens iā illustrauerat reuertente. & lineas
quas abscessu ei͛ umbra subsequens occuparat. suo rur
sū reditu fugans. duplicatū diē uniuerso orbi cōtra
stras nature leges inaudito miraculo p͛buit. Post tā
ta tāq; incredibilia signa. post imania documenta uir
tutū qualiter fuerit successib; suis elisus. au[di] scriptu

tam narrantem. In diebus inquit illis egrotauit ezechias us-
que ad mortem. Et orauit dominum et exaudiuit eum et dedit ei
signum. illud scilicet quod legimus de solis datum esse reditu per esa-
iam prophetam. in quarto regum libro. Sed non inquit secundum
beneficia quę acceperat retribuit ei. quia eleuatum est cor eius.
et facta est contra eum ira. et contra iudam et hierusalem. humiliatusque
est postea eo quod exaltatum esset cor eius. tam ipse quam habitatores hierusalem. Et
idcirco non uenit super eos ira domini in diebus ezechię. Quam
perniciosus. quam grauis elationis est morbus. que agente tantę iusticię. tantę
uirtutes. tanta fides. atque deuotio quę naturam ipsam ac
totius mundi leges immutare meruerit. una elatione de-
perierunt. ita ut uniuersis uirtutibus suis ac si nec fuissent
obliuioni traditis. iram confestim domini suscepisset. nisi eam
resumpta humilitate placasset. Ut qui ab excelso me-
ritorum fastigio elatione impellente deciderat. non nisi per eosdem
rursum humilitatis gradus ad amissum culmen ascenderet.
Uis aliud quoque exemplum similis ruinę percipere. XI
Ozias huius quem commemorauimus regis atauus.
in omnibus ipse quoque scripturę testimonio conlaudatus.
post ingentia uirtutum suarum preconia. post innumeros
triumphos quos deuotionis ac fidei sue merito
perpetrauit. disce qualiter sit uanę glorię elatione deiectus.
Et egressum est inquit nomen ozię. propterea quod auxiliaretur ei
dominus. Et corroborasset illum. Et cum corroboratus esset.
eleuatum est cor eius in interitum suum. et neglexit dominum deum
suum. Cernis aliud exemplum ruinę grauissimę. et con-
spicis duos uiros tam iustos tamque perfectos. triumphis
suis atque uictoriis fuisse confectos. Unde uidetis quam
perniciosi rerum secundarum soleant esse successus. ita
ut qui non potuerit aduersis frangi. prosperis si incauti

fuerint actus eludantur. Et qui in conflictu atque acie mortis euasere discrimina. trophęis propriis triumphisque

Ideo apostolus monet. Nolite fieri inanis glorię xii. succumbat cupidi. Et dominus phariseos castigans. quomodo inquit potestis uos credere. qui gloriam ab inuicem accipitis. et gloriam quę a solo est deo non queritis. De his et beatus dauid. cum interminatione dicit. Quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent. Solet etiam incipientium mentes et eorum xiii qui minus adhuc uel uirtute animi uel scientia profecerunt. aut propter sonum uocis extollere. quod scilicet modulatius psallant. aut quod sint uel exesis carnibus uel corpore lautiores. aut quod parentes diuites ac nobiles habeant. uel quod militiam honoresque contempserint. Interdum etiam dignitates et opes. quę forte ne adprehendi quidem aliquando potuissent persuadet quempiam perfacile fuisse adepturum. si perseuerasset in seculo. uana spe etiam de incertis inflans eum. et de his quę numquam possedit. uelut qui ea contempserit gloria uanitatis extollens. xiiii.

Non numquam non clericatus gradum. et desiderium presbiterii uel diaconatus inmittit. Quem si uel inuitus fuisse indeptus. tanta expleturum sanctitate ac rigore depingit. ut cęteris quoque sacerdotibus prębere potuerit sanctitatis exempla. Uerum multos non solum conuersationis forma uerum etiam doctrina sua sermoneque lucraturum. Facit etiam in solitudine uel in cellula commorantem. diuersorum domos ac monasteria mente atque animo circuire. et plurimorum conuersiones sub incitamento imaginarię exhortationis adquirere. Igitur infelix anima ita uanitate uelut profundissimo sopore delusa. ut plerumque huiusmodi cogitationum inlecta dulcedine. et his oppleta simulacris. ne presentes quidem actus. uel fratres ualeat contemplari. dum his quę cogi

tationum peruagatione uigilans somniauit, delectatur inherere quasi ueris. XV.
Meminimus quendam senem, cum in heremo Scitii commorarer, qui cum in cellam cuiusdam
fratris gratia uisitationis adueniens ostio proximasset, audissetque eum obmurmuran-
tem intrinsecus, paululum substitit uolens cognoscere quidnam de scripturis legeret,
uel sicut est moris operans memoriter recenseret. Cumque piissimus explorator
aure diligenter adplicita curiosius auscultaret, ita eum reperit huius
spiritus inpugnatione pellectum, ut merca facere se crederet exhortatori-
um plebi sermonem. Cumque subsistens senex audisset eum finisse tractatum, et
mutato rursus officio, celebrare uelut diaconum cathecuminis mis-
sam, tum demum pulsauit hostium. Qui egressus occurrensque seni uene-
ratione solita, introducensque eum, quam olim uenerit cogitationum su-
arum conscientia remordente, percunctatur, ne scilicet diutius ad ostium stans
iniuriam pertulisset. Iocullariter senex grateque respondit: modo inquiens
ueni, quando tu missam cathecuminis celebrabas. XVI.

Haec idcirco inserere huic opusculo necessarium duxi, ut de
inpugnationum ui atque ordine uitiorum, quibus miserabiliter anima
laceratur, non solum ratione sed etiam exemplis instructi, ad deuitan-
dos laqueos et multiplices decipulas inimici, cautiores esse possimus.
Ita namque indifferenter hec ab egyptiis patribus proferuntur in medium,
ut omnium uitiorum certamina, uel illa que patiuntur, uel illa que
passuri sunt iuniores, relatione sua tamquam qui adhuc ea sustineant,
apud eos detegant atque denudent. Quo exponentibus eis illusio-
nes omnium passionum, quicumque incipientium sunt ac feruentium spiritu,
conluctationum suarum archana cognoscant, et ea tamquam in spe-
culo contemplantes, et causas uitiorum quibus pulsantur, et remedia do-
ceantur; futurorum quoque certaminum congressibus antequam super-
ueniant eruditi, qualiter precauere et occurrere eis uel confligere
debeant instruantur, ut solent peritissimi medicorum non solum
mederi presentibus morbis, uerum etiam futuris peritia sagaci oc-
currere, eosque preceptis uel poculis salutaribus preuenire.

ita hi quoq; uerissimi animarum medici emersuras ualitudines cordium spiritali collatione. uelut quodam celesti antidoto preuenientes in iuniorum mentibus non patiuntur adolescere. aperientes eis et causas imminentium passionum. et remedia sanitatum. XVII.

Quapropter hec est antiquitus patrum permanens nunc usq; sententia. quam proferre sine mea confusione non potero. quia nec germanam uitare. nec episcoporum euadere manus potui. omnimodis monachum fugere debere mulieres et episcopos. Neuter enim sinit eum quem semel sue familiaritati deuinxerit. uel quieti celle ulterius operam dare. uel diuine theorie per sanctarum rerum intuitum purissimus oculis inherere. XVIII. Ideoq; athleta christi qui uerum ac spiritalem agonem legitime decertare desiderat. hanc multiformem uariamq; bestiam omnimodis superare festinet. quam nobis ex omni parte uelut multiplicem nequiciam occurrentem. tali remedio poterimus euadere. ut cogitantes illud dauiticum eloquium. Dominus dissipabit ossa eorum qui hominibus placent. primitus nichil proposito uanitatis. et inanis glorie capiende gratia. nosmetipsos facere permittamus. deinde ea que bono initio fecerimus. obseruatione simili custodire nitamur. ne omnis laborum nostrorum fructus per irrepens cenodoxie morbus euacuetur. Quicquid etiam in conuersatione fratrum minime communis usus recipit uel exercet. omni studio ut iactantie deditum declinemus. et ea que nos possint inter ceteros notabiles reddere. ac ueluti solis facientibus laus apud homines sit conquirenda uitemus. His enim uel maxime indiciis. cenodoxie letale contagium nobis inherere monstrabitur. Quod facillime poterimus effugere. si considerem non solum fructus laborum nostrorum nos penitus amissuros. quoscumq; cenodoxie proposito fecerimus. sed etiam reos magni criminis factos. eterna supplicia. ueluti sacrilegos soluturos. ut pote qui ad iniuriam dei opus quod ei obtentu nos oportuit agere. hominum gratia maluimus exercere.

ab eo qui occultorum est conscius. homines deo. et gloriam mundi. glorię
domini pretulisse conuicti. Explicit lib. XI. Incipiunt cap. libri XII.
·I· Quod octauum certamen sit aduersus spiritum superbię. et de natura eius.
·II· Quod superbię duo sunt genera. ·III· Quod superbia omnes pariter uirtu-
·IIII· Quod ob superbiam lucifer ille de archangelo tes auferat.
diabolus factus est. ·V· Quod fomites uiciorum omnium de superbia
·VI· Quod superbię uicium cum sit in ordine colluc pullularent.
tationis extremum tempore tamen et origine primum sit.
·VII· Quod tantum sit malum superbię. ut ipsum dominum aduersarium habere
·VIII· Quemadmodum deus superbiam diaboli uirtute humi mereatur.
litatis extinxerit. et diuersa super hoc testimonia. ·IX· ·IIII· Quemadmo
dum nos quoque superare possimus. ·X· Quod nemo possit perfectionem
uirtutum uel promissam beatitudinem. suis tantum uiribus obtinere.
·XI· Exemplum latronis. siue dauid uel uocationis nostrę ad dei gratiam...
·XII· Quod nullus sit labor qui possit repromissę beati demonstrandam.
·XIII· tudini conparari. Tradicio seniorum de consequenda puritate.
·XIIII· Quod adiutorium dei laborantibus tribuatur. ·XV· A quibus perfectionis uiam
·XVI· discere debeamus. Non posse nos sine misericordia et inspiratione
·XVII· dei ad ipsum laborem obtinendę perfectionis accedere. Testimonia
diuersa quibus euidenter ostenditur nichil posse nos quod ad sa
lutem nostram pertinet sine adiutorio dei perficere. ·XVIII· Quod
non solum in naturali condicione sed etiam in cotidiana dispen
satione dei gratia muniamur. ·XVIIII· Quod hęc fides ab antiquis
patribus sit tradita de gratia dei. ·XX· De eo qui propter blasphe
miam traditur est inmundissimo spiritui. ·XXI· Exemplum ioas re
gis iudę quo ostenditur quod propter superbiam meruerunt. etc.
·XXII· Omnem animam superbam sub dei spiritalibus nequitiis illuden
·XXIII· Quod perfectio adtingi nisi humilitatis uirtute non possit.
·XXIIII· Quod spiritalis superbia pulset quosque carnales. pariturat.
·XXV· Descriptio carnalis superbię uel quę mala in monachi mente

xxvi Quod male fundatus quis ad deteriorem statum cotidie prolabatur. xxvii
Expositio uitiorum que per morbum superbie generantur. xxviii De fratris
cuiusdam superbia. xxviiii Indicia quibus superbia carnalis anime
xxx Quod stupefactus quis per superbiam aliis quoque preesse recognoscatur.
xxxi desideret. Quomodo superbiam uincere. vel ad perfectionem peruenire
xxxii Quomodo depopulatrix omnium uirtutum superbia. per possimus.
ueram humilitatem possit extingui. xxxiii Remedia aduersus morbum superbie.

Incipit liber xii de spiritu superbie. c. i.

Octauum quod extremum aduersus spiritum superbie nobis certamen est.
Qui morbus licet ultimum sit in conflictu uitiorum. atque in ordine
ponatur extremus. origine tamen et tempore primus est. Seuissima et su
perioribus cunctis immanior bestia. perfectos maxime temptans.
et prope modum iam positos in consummatione uirtutum. morsu diriore depascens.
Huius duo sunt genera. unum hoc quod diximus. ii.
spiritales summosque pulsari. aliud quod etiam incipientes carnales
que complectitur. Et licet utrumque superbie genus tam in deum quam
in homines noxia inflet elatio. tamen illud primum specialiter refer
tur ad deum. secundum ad homines proprie pertinet. Cuius originem ac reme
dia in posterioribus libelli huius donante deo in quantum possumus
exequemur. Nunc de illo priore quo prefati sumus perfectos precipue
temptari. propositum nobis est pauca disserere. iii.

Nullum est igitur aliud uitium quod ita omnes uirtutes exauriat. cunc
taque iustitia et sanctitate hominem spoliet ac denudet. ut superbie
malum. Tamquam generale quoddam ac pestiferum morbus non unum
membrum partemue eius debilitare contentus. sed solidum corpus
letali corrumpit exitio. et in uirtutum iam fastigio collocatos
grauissima ruina deicere ac trucidare conatur. Omne namque
uitium suis est terminis ac fine contentum. Et licet contristet
alias quoque uirtutes. contra unam tamen principaliter tendit.
eamque specialiter opprimit et impugnat. Et ut hoc ipsum quod

diximus clarius possit intelligi. castrimargia id est appetitus
uentris seu concupiscentie gule. temperantie rigorem corrumpit. castitatem libido contaminat. ira patientiam uastat. ut non
numquam uni quis deditus uicio. aliis uirtutibus non penitus destituatur.
Sed illa tantum uirtute truncata. que e diuerso emulo sibi uicio
repugnante succumbit. reliquas possit uel ex parte retinere.
Hec uero cum infelicem possederit mentem. ut quidam seuissimus
tyrannus sublimissima capta arce uirtutum. uniuersam funditus
ciuitatem diruit atque subuertit. excelsa quondam sanctitatis menia.
uiciorum solo coequans atque permiscens. nullam deinceps imaginem
sanctitatis anime sibi subdite superesse concedit. quantoque ceperit
ditiorem. tanto grauiore seruitutis iugo subditam uniuersis
uirtutum facultatibus crudelissima depredatione nudabit. III
Et ut grauissime tyrannidis eius potentiam cognoscamus.
angelum illum qui pro nimietate splendoris sui lucifer nun
cupatus est. nullo alio quam hoc uicio deiectum celitus inuenimus.
et ex illa beata sublimique angelorum statione. telo superbie uulne
ratum. ad inferna fuisse conlapsum. Si igitur tantam uirtutum.
tanteque potentie prerogatiua decoratum. una elatio cordis potu
it de celestibus ad terrena deuoluere. qua nos obseruantia
carnis fragilitate circumdatos. cauere oporteat. ipsius ruine
magnitudo demonstrat. Quemadmodum uero huius morbi uirus
perniciosissimum deuitemus. instrui poterimus. si ruine ipsius
causas atque origines prosequamur. Numquam enim curari languor:
nec remedia poterunt malis ualetudinibus exhiberi. nisi prius
inquisitione sagaci. origines earum inuestigentur et cause.
Hic namque indutus claritate diuina. et inter ceteras supernas
uirtutes conditoris largitate prefulgens. splendore sapientie.
et uirtutum pulchritudine qua ornabatur gratia creatoris. na
ture sue potentia non munificentie illius beneficio se credidit

obtinere. Et ob hoc elatus. tamquam qui ad perseuerantiam puritatis huius diuino non egeret auxilio. deo se similem iudicauit. ut pote qui nullius indigeret quemadmodum deus. liberi scilicet arbitrii facultateque confisus. per illa credens affluenter sibimet omnia suppeditare. que ad consummationem uirtutum uel perennitatem summe beatitudinis pertinent; hec ei sola cogitatio facta est ruina. Ob quam desertus a deo. quo se credidit non egere. instabilis repente ac nutabundus effectus. et infirmitatem proprie nature persensit. et beatitudinem qua dei munere fruebatur amisit. et quia dilexit verba precipitationis. quibus dixerat. In celum conscendam. et linguam dolosam. quia uel de se dixit: ero similis altissimo. vel de adam et eua. eritis sicut dii. propterea deus destruet illum in finem. et euellet eum. et emigrabit de tabernaculo. et radicem eius de terra uiuentium. Tunc ruinam eius uidentes iusti timebunt. et super eum ridebunt dicentes. quod etiam ad hos qui se sine protectione auxilioque dei summum bonum perficere posse confidunt. iustissime dirigetur. Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum. et preualuit in uanitate sua.

Hec est prima ruine causa. et origo principalis morbi. Qui rursum pulsum qui fuerat a se deiectus. in protoplastum serpens. infirmitates omnium uitiorum et materias germinauit. Dum enim gloriam deitatis arbitrii libertate et industria sua credit se posse conquirere. etiam illam perdidit quam adeptus fuerat gratia conditoris.

Itaque exemplis ac testimoniis scripturarum manifestissime comprobatur. superbie labem cum sit posterior in ordine conflictuum. origine tamen anteriorem esse. omniumque peccatorum et criminum esse principium. nec sicut cetera uicia solummodo contrariam sibi uirtutem. id est humilitatem tantum extinguere. uerumetiam cunctarum simul interemptricem esse uirtutum. nec mediocres tantum paruosque temptare. sed maxime in fortitudinis

culmine consistentes. Ita enim de hoc spiritu propheta commemorat. Et esce eius electe. Ideoque beatus dauid licet tanta circumspectione cordis sui custodiret archana. ut ad eum que secreta sue conscientie non laterent. audenter proclamaret. domine non est exaltatum cor meum. neque elati sunt oculi mei. neque ambulaui in magnis. neque in mirabilibus super me. nisi humiliter sentiebam. et iterum. non habitabat in medio domus mee faciens superbiam. sciens tamen quia sit difficilis etiam perfectis ista custodia. non de sua tantum presumit industria. sed orans. domini implorat auxilium. ut huius inimici telum possit insauciatus euadere dicens. non ueniat mihi pes superbie. pauens ac metuens. ne in illud incidat. quod dicitur de superbis. deus superbis aduersatur. Et iterum. inmundus est apud dominum omnis qui exaltat cor suum. VII.

Quantum est malum superbie. ut non angelum. non alias uirtutes sibi contrarias. sed ipsum dominum aduersarium habere mereatur. Notandum siquidem est. quod nequaquam dixerit superbis qui ceteris sunt uiciis inuoluti. quod habeant sibi dominum resistentem. id est castrimargis. fornicariis. iracundis. seu philargiriis aduersatur. sed solis superbis. Illa namque uicia uel in unumquemque delinquentium tantummodo retorquentur. uel in suos participes id est in alios homines uidentur admitti. hec uero proprie pertingit ad deum. et ideirco eum specialiter digna habere contrarium. VIII.

Ideoque uniuersitatis creator et medicus deus. causam principiumque morborum superbiam esse cognoscens. contrariis sanare contraria procurauit. ut ea scilicet que per superbiam corruerant. per humilitatem resurgerent. Ille namque dicit. In celum conscendam. Hic autem dicit. humiliata est in terra anima mea. Ille dicit. ero similis altissimo. Hic cum esset in forma dei exinaniuit semet ipsum formam serui accipiens. et humiliauit se factus obediens usque ad mortem. Ille dicit. super astra dei exaltabo solium meum. Iste dicit. discite a me quia mitis sum et humilis corde. Ille dicit.

nescio dnm. et istr non dimitto. Iste dicit. si dixero quia n noui eu. ero similis uob mendax. S; noui eum. et mandata ei seruo; Ille dic. mea sunt flumina et ego feci ea. Iste dicit. non possu ego a me ipso facere quicqm. s; pater meus in me manens. ipse facit opera; Ille dicit. mea sunt omia regna mundi. & gl'a eo. et cui uoluero do ea. Iste cum diues esset paup effectus est. ut ei inopia nos diuites redderemur; Ille dicit. sicut colliguntur oua que derelicta sunt. sic uniuersam terra ego congregaui. & non fuit q amoueret pennam et apiret os et ganniret. Iste dicit. similis fact pellicano solitario. uigilaui et fact su sic passer solitarius i tecto; Ille dicit. exsicco uestigio pedu meoru oms riuos aggeru. hic dic. nu qd non possum rogare patrem meu. et exhibebit m m plus qua duodeci milia legiones angelo; Si pncipalis ruine causam. et salutis nre fundamnta pspexim. a quo et qlit. uel ista acta sint. uel illa emerserint. quemadmodu deuitare tam atrocem mortem supbie debeam. uel illius ruina. ut huius doceamur exemplo; VIIII

Itaq; hunc nequissimi sps laqueu talit poterim euadere. si in singulis quibus senserimus nos uirtutib; pfecisse. illud apostolicu dixerim. non ego. s; gratia di mecu. Et gra di su. qd sum. Et dns ee qopatur in nob. et uelle & pficere p bona uoluntate. dicente etiam ipso auctore salutis nostre. Qui manet in me et ego in illo. hic fert fructum multu. quia sine me nichil potestis facere. Et n dns edificauerit domu. in uanum laborauert qui edificant eam. Nisi dns custodierit ciuitate. frustra uigilauit qui custodit eam. Et in uanu uobis est ante luce surgere. quia n e uolentis. neq; currenti. s; miserentis est dei. Nullius namq; quamuis feruentis & cupientis. tam idonea potest uoluntas ee uel cursus. ut carne spu repugnante circudat. ualeat tantu pfectionis pmiu & palma integritatis ac puritatis adtingere. nisi fuerit diuina miseratione ptect. ut ad illud quod magnopere uult. & ad qd currit puenire mereatur;

Omne enim datum bonum. et omne donum perfectum de sursum est. descen
dens a patre luminum; Quid enim habes quod non accepisti? Quod
si accepisti. quid gloriaris quasi non acceperis? .xi.

Si enim vel illum latronem ob unam confessionem. introductum in parady
sum recordemur. intellegimus eum non cursus sui merito tan
tam beatitudinem consecutum. sed dono miserentis dei indeptum.
Vel si reminiscamur david regis duo tam grauia. tamque inma
nia crimina vno penitudinis sermone deleta. nec hic uidebi
mus ad indulgentiam tanti criminis obtinendam. laboris equip
perasse merita. sed dei gratiam superhabundasse. qui vere penitudinis
occasione percepta. tantam peccatorum materiam sub vnius uerbi
plena confessione consumpsit. Principium quoque discutientes uoca
tionis ac salutis humanę. qua non ex nobis nec ex operibus nostris.
secundum apostolum. sed dei sumus dono gratiaque saluati. liquido poterimus
aduertere. quemadmodum perfectionis summa. non uolentis neque curren
tis. sed miserentis sit dei; Qui nequaquam laborum. uel cursus nostri merito
conpensante. viciorum nos facit esse victores. Nec equipperante
nostrę uoluntatis industria. tam arduum integritatis culmen.
subiugata qua vtimur carne conscendere. Nulla siquidem cor
poris huius afflictio. nullaque cordis contricio. ad capessendam
veram illam interioris hominis castitatem. potest esse condigna.
vt tantam puritatis virtutem. angelis solis ingenitam. celique
vernaculam. nudo humanoque labore. id est. sine adiutorio dei
valeat obtinere. quia totius boni effectus. ab illius perfluit gratia.
qui tantam perpetuitatem beatitudinis. et inmensitatem glorię
exiguę voluntatis. brevique ac paruo cursui nostro. multiplica
ta largitate donavit. .xii.

Omnis enim longevitas vitę presentis. cum ad illam
futurę glorię perpetuitatem respexeris. evanescit. Et dolores cuncti con
templatione illius inmensę beatitudinis effugantur. atque vt fumus ad ni
chil extenuati liquescunt. Et nusquam vt fauilla conparebunt.

.xiii. Qua propter iam tempus est, ut ipsis quibus tradunt verbis patrum
sententiam proferamus, eorum scilicet qui viam perfectionis et qualitatem
eius non verborum iactancia depinxerunt, sed potius re et opere
ac virtute spiritus possidentes, experimentis eam propriis et exemplis
eam certissimis tradiderunt. Aiunt itaque non posse ad purum
quempiam carnalibus viciis emundari, nisi universum
laborem suum atque conatum ad tanti perfectionis finem intellex-
erit non posse sufficere. Nec eam nisi dei misericordia et adiuto-
rio comprehendi, non tam tradentis institutione, quam affectu
atque virtute, et experimentis propriis eruditus agnoscat. Ad
capessenda namque tam magnifica, tamque excelsa puritatis
et integritatis praemia, quantuslibet ieiuniorum, vigiliarum,
lectionis, sollicitudinis, ac remotionis labor fuerit impen-
sus, condignus esse non poterit, quae haec industriae suae merito
vel sudoris obtineat. Numquam enim divinum munus labor proprius
humanave conpensabit industria, nisi desideranti divina
fuerit miseratione concessum. .xiiii.

Nec hoc dico ut humanos conatus evacuans, ab industria
et laboris intentione quemquam revocare contendam. Sed
plane constantissime, non mea sed seniorum sententia definio, perfectionem
quidem sine his omnino capi non posse, his autem solis sine gratia
dei posse eam a nemine consummari. Ut enim dicimus conatus
humanos adprehendere eam per se ipsos non posse sine adiu-
torio dei, ita pronuntiamus, laborantibus tantum ac desudantibus
misericordiam dei gratiamque conferri, et ut verbis apostoli loquar,
volentibus et currentibus impertiri, secundum illud quod etiam in
psalmo octogesimo octavo, ex persona dei cantatur: Posui
adiutorium in potentem, et exaltavi electum de plebe mea.
Dicimus enim secundum salvatoris sententiam dari quidem petentibus,
aperiri pulsantibus, et a quaerentibus inveniri, sed petitionem

et inquisitionem. et pulsationem nostram non esse condignam. nisi misericordia dei id quod petimus dederit. vel aperuerit quod pulsamus. vel illud quod querimus fecerit inveniri. Presto est namque occasione sibi tantummodo a nobis bone uoluntatis oblata. ad hec omnia conferenda. amplius enim ille quam nos perfectionem salutemque nostram desiderat. et expectat. Et in tantum beatus david proventum sui operis ac laboris, per propria tantum industria non posse noverat obtineri. ut a domino promereri directionem suorum operum iterata prece deposceret dicens. Et opera manuum nostrarum dirige super nos. et opus manuum nostrarum dirige. et rursum, confirma deus hoc quod operatus es in nobis.

Ideoque si ad ueram consummationem uirtutum uolumus effectu et opere peruenire. illis debemus adquiescere magistris ac ducibus. qui hanc non uaniloqua disputatione somniantes. sed re atque experimentis adprehendentes. nos quoque docere atque ad eam dirigere similiter possunt. et viam quemadmodum perveniamus ad eam certissimo tramite demonstrare. quique ad hanc fide se potius peruenisse. quam laborum merito testabantur. Quibus etiam hoc precipuum sui cordis adquisita puritas offerebat. ut magis magisque se deprimi peccatis agnoscerent. Tanta namque in eis delictorum conpunctio per dies singulos augebatur. quanta puritas animi profecisset. traherentque iugiter intimo corde suspiria. eo quod semet ipsos sentirent nequaquam posse delictorum neuos ac maculas deuitare. que eis per multiplices cogitationum minucias inurebantur. Et idcirco future vite dispendia non operum se sperare merito. sed misericordia domini proclamabant. nichil sibi de tanta circumspectione cordis. aliorum conparatione donantes. quippe hanc ipsam non sue industrie sed divine gratie ascribebant. nec blandientes sibi de inferiorum ac tepidorum negligentia. sed contemplatione

potius illorum quos uere peccato carere. atque in regno celorum etiam
iam beatitudine perfrui nouerant. humilitatem perpetuam conquirebant.
atque ita consideratione hac. et elationis ruinam pariter declinabant.
et quo contenderent. uel quid dolerent semper inueniebant. intel
ligentes semetipsos ad illam puritatem cordis quam cupiunt. obsis
Igitur secundum tradiciones et xvi tente carnis sarcina peruenire non posse.
institutiones eorum. sic ad eam festinare debemus. ieiuniis. uigiliis.
orationibus. contricioni cordis et corporis operam dantes. ne
hec omnia morbo hoc inflante euacuemus. Non solum namque
ipsam perfectionem oportet credere industria nos uel labore nostro
possidere non posse. sed ne hec ipsa quidem que illius exercemus ob
tentu. id est labores conatusque nostros ac studia. sine diuine
protectionis auxilio. inspirationisque eius et castigationis. atque exor
tationis gratia posse perficere. quam scilicet cordibus nostris uel
per alium solet uel per semetipsum nos uisitans clementer infundere.
Postremo instruat auctor salutis nostre quid nos oporteat xvii.
in singulis quibusque que gerimus non modo sentire. sed etiam confiteri. Non
possum ego inquit a me ipso facere quicquam. Pater autem in me manens.
ipse facit opera. Ille ex persona hominis assumpti dicit. nichil
a semet ipso posse facere. et nos cinis ac terra in his que ad
nostram salutem pertinent. arbitramur nos adiutorio domini non egere.
Discamus itaque et nos per singula nostram simul infirmitatem et illius
adiutoria sentientes. cotidie proclamare cum sanctis. Inpulsus
uersatus sum ut caderem. et dominus suscepit me. fortitudo me
a et laudatio mea dominus. et factus est michi in salutem.
Et nisi quia dominus adiuuit me. paulominus habitauerat
in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus. misericordia
tua domine adiuuabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum
in corde meo. consolationes tue letificauerunt animam meam.
Videntes etiam cor nostrum in timore domini et patientia ro

vocari. dicamus. Et factus est dominus firmamentum
meum. et eduxit me in latitudine; Scientiam quoque
profectu operum intelligentes nobis augeri. dicamus:
Quoniam tu illuminas lucernam meam domine. deus meus illu-
mina tenebras meas. quoniam in te eripiar a temptatione;
et in deo meo transgrediar murum. Deinde sentientes nos
met ipsos fortitudinem tolerantiae conquisisse. et in semita
uirtutum facilius ac sine labore dirigi. dicamus. Deus
qui praecingis me uirtute. et ponis immaculatam uiam meam.
qui perficis pedes meos tamquam ceruorum. et super excelsa mea
statuis me. qui doces manus meas ad proelium. Consecuti
etiam discretionem qua roborati possimus aduersarios
nostros elidere. proclamemus ad deum: Disciplina tua erexit me
in finem. et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus
meos subtus me. et non sunt infirmata uestigia mea; Et quia
taliter sum roboratus scientia tua atque uirtute. inferam
confidenter ea quae secuntur. et dicam. Persequar inimi-
cos et comprehendam illos. et non conuertar donec deficiant.
Conteram illos nec poterunt stare. cadent subtus pedes meos.
Rursus infirmitatis nostrae memores. nos tam acerbos non
posse uitiorum hostes. fragili carne circumdatos. sine illius
adiutorio superare. dicamus. In te inimicos nostros uen-
tilabimus. et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.
Non enim in arcu meo sperabo. et gladius meus non saluabit
me. Tu enim saluasti nos ex affligentibus nos. et odientes
nos confudisti. Sed etiam praecinxisti me uirtute ad bellum.
subplantasti insurgentes in me subtus me. et inimicos meos
dedisti michi dorsum. et odientes me confudisti. Sed nec armis
nostris posse nos uincere cogitantes dicamus: Apprehende
arma et scutum. et exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam

et conclude aduersus eos qui persecuntur me. dic animæ
meæ salus tua ego sum. et posuisti arcum æreum
brachia mea. et dedisti michi protectionem salutis tuæ. Quia
nec patres nostri in gladio suo possederunt terram. et brachi
um eorum non saluabit eos. sed dextera tua et brachium
tuum et illuminatio uultus tui. quoniam conplacuit tibi
in eis. Postremo uniuersa beneficia eius cum gratiarum
actione mente sollicita perlustrantes. super his omnibus quod
uel pugnauimus. uel illuminationem scientiæ. ut disci
plinam discretionis ab eo consecuti sumus. uel quod sic
nos armis instruxit. et uirtutis cingulo communiuit.
uel quod inimicorum nostrorum nobis præbuit dorsum. et tribuit
uirtutem comminuendi eos. ut puluerem ante faciem
uenti. intimo cordis affectu clamemus ad eum. Diligam
te domine fortitudo mea. dominus firmamentum meum et refugium
meum et liberator meus. deus meus adiutor meus et
sperabo in eum. protector meus et cornu salutis meæ.
et susceptor meus. Laudans inuocabo dominum. et ab inimi
Non solum pro his ei gratias refe XVIII. cis meis saluus ero.
rentes quod uel rationabiles nos custodiuit. uel liberi ar
bitrii potestatem donauit. uel baptismi largitus est gratiam. uel scien
tiam legis adiutoriumque concessit. sed etiam pro his quæ erga
nos cotidiana eius prouidentia conferuntur. quod scilicet aduer
sariorum nos insidiis liberat. quod cooperatur in nobis.
ut carnis uicia superare possimus. quod a periculis nos
etiam ignorantes protegit. quod a lapsu peccati communit.
quod adiuuat nos et illuminat. ut ipsum adiutorium
nostrum. quod non aliud quidam interpretari uolunt quam legem
intelligere et agnoscere ualeamus. quod pro negligentiis
delictisque nostris eius inspiratione latenter conpungimur. quod

dignatione eius uisitari. saluberrime castigamur. quod ab eo non
numquam etiam inuiti trahimur ad salutem. postremo quia ipsum
liberum arbitrium nostrum quod pronius fertur ad uicia. ad meliorem
dirigit frugem. et ad uirtutum uiam instigationis suae uisitatio
Haec est praecipue humilitas erga deum. XVIIII. ne contorquet.
Haec est antiquissimorum patrum sincera fides. quae penes suc
cessores eorum maiore nunc usque perdurat. Cui fidei uirtu
tes apostolicae quae saepe numero per eos manifestatae sunt. non solum
apud nos. sed etiam apud infideles et incredulos indubitatum
testimonium reddunt. Qui simplicem piscatorum fidem corde
simplici retinentes. non eam syllogismis dialecticis. et tul
liana facundia spiritu concepere mundano. sed experimento uitae
sincerissimae actuque purissimo. correctione quoque uitiorum. et
ut uerius dixerim in ipsa perfectionis inesse natura. oculatis
indiciis deprehenderunt. sine qua nec pietas in deum. nec uici
orum purgatio. nec emendatio morum. nec uirtutum consummatio
Noui quendam de fratrum numero quem XX. potuerit adprehendi.
utinam minime scissem. qui probatissimo cuidam seniorum uicio car
nis semet ipsum grauissimo confessus est inpugnari. quia contra
usum naturae desiderio patiendi magis quam inferendi igno
miniam. intolerabili aestu libidinis urebatur. Tum illum ut
spiritalem uerumque medicum. interiorem causam morbi huius.
et originem protinus peruidisse. Qui grauiter suspirans. nequaquam ait
tam nequam spiritui tradi te dominus permisisset. nisi aliquid blasphe
masses in eum. Quo ille comperto. confestim procidit ad pedes eius
in terram. summaque admiratione percussus. tamquam deo cernens ar
chana sui pectoris patefacta. confessus est in dei se filium cogita
tione impia blasphemasse. Unde perspicuum est eum qui superbiae
spiritu possidetur. uel qui in deum blasphemus existit. tamquam qui
inroget illi iniuriam. a quo puritatis speranda sunt dona.

perfectionis integritate priuari et sanctificatione castimonie non mereri.
Legimus tale aliquid in paralipomenon libro; Ioas enim rex iuda XXI.
septem annorum a ioiade pontifice assumptus in regnum atque in omnibus;
quoadusque uixerit memoratus pontifex testimonio scripture laudatus est;
De quo post obitum ioiade audi quid scriptura commemoret. et
quemadmodum elatus superbia ignominiose traditus fuerit passioni; Post
obitum autem ioiade ingressi sunt principes iuda et adorauerunt
regem. Qui delinitus obsequiis eorum adquieuit eis. Et dereliquerunt
templum domini dei patrum suorum. seruieruntque lucis et sculptilibus et
facta est ira contra iudam et hierusalem propter hoc peccatum; Et post pauca;
Cumque euolutus esset annus. ascendit contra eum exercitus syrie. Venitque
in iudam et hierusalem et interfecit cunctos principes populi. atque u
niuersam predam miserunt regi damascum; Et certe cum permodicus
uenisset numerus syrorum. tradidit dominus in manibus eorum infinitam
multitudinem. eo quod dereliquerint dominum deum patrum suorum;
In ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia. et abeuntes dimi
serunt eum in languoribus magnis; Vides quam flagitiosis ac sordidis;
passionibus tradi mereatur superbia? Qui enim elatus arrogantia.
ut deum se passus est adorari. traditur secundum apostolum in passionem
ignominie et in reprobum sensum. ut patiatur ea que non conueniunt.
Et quia dicente scriptura inmundus est ante deum omnis qui
exaltat cor suum. iste qui tumida elatione cordis inflatus est.
turpissime confusioni traditur deludendus. ut humiliatus taliter
sentiret semetipsum esse. uel inmundicia carnis. et conscientia
inpure passionis inmundum. quod animi sui elatione sentire noluerat.
et ut carnis ignominiosa contagio. patefaceret inmundiciam
cordis ei occultam. quam superbie malo contraxerat. ac manifesta
pollutione corporis sui probaretur inpurus. qui per elationem spiritus
factum se non sentiebat inmundum. XXII.
QUIBUS manifeste probatur omnem animam que superbie fuerit

tumore possessa. intellectualibus, id est nequitiis spiritalibus tradi. eaque passionibus carnis involvi: ut saltem vitiis humiliata terrenis. inmundam se carnaliter pollutam cognoscat, quae corpore integritatis erecta. inmundam se in conspectu dei per elationem cordis effectam. intellegere ante non potuit. Quo vel sic humiliatus quis a pristino tepore discedat, et ignominia carnalium passionum deiectus atque confusus, ad spiritalem fervorem deinceps semetipsum ardentius, et conferre festinet. xxiii.

Evidenter itaque demonstratur non posse perfectionis finem ac puritatis quemquam attingere, nisi per humilitatem veram, quam primitus fratribus reddens, deo quoque in penetrabilibus cordis exhibeat, credens sine protectione eius atque auxilio per singula sibi momenta delato, perfectionem quam cupit, et ad quam magnopere currit, se penitus obtinere non posse.

xxiiii. Huc usque de spiritali superbia, qua diximus perfectos quosque pulsari, quantum tenuitas ingenii nostri praevaluit, donante deo dixisse sufficiat. Quod superbiae genus non multis cognitum nec expertum est. Quia nec plures student perfectam cordis adprehendere puritatem, ut ad hos superiorum gradus valeant pervenire: nec praecedentium vitiorum quorum in singulis libellis naturam pariter remediaque promisimus procurat illa purgatio, sed illos solummodo pulsare solet, qui devictis superioribus vitiis, iam propemodum sunt in virtutum culmine collocati. Quos quia lapsu carnali subtilissimus hostis supplantare non quit, spiritali ruina deicere ac supplantare conatur. Per hanc illos universis veterum stipendiorum meritis multo labore quaesitis spoliare contendens. Ceterum nos qui adhuc terrenis sumus passionibus involuti, nequaquam hoc modo temptare dignatur. sed crassiore et ut ita dixerim carnali elatione supplantat. Et idcirco quia de hac quam maxime nos seu mediocres instrui homines, ac praecipue iuniorum vel incipientium mentes periclitari solent, necessarium reor secundum promissionem nostram pauca depromere. xxv.

Haec quam diximus carnalis superbia cum tepido ac male arrepto

renuntiationis principio in monachi resederit mente. de pristino ac seculari eum tumore. ad ueram xpi humilitatem descendere non permittens. primum inobedientem eum reddit et asperum. deinde mitem atque affabilem esse non patitur. equalem quoque fratribus fieri. communemque non sinit. nec secundum dei ac saluatoris nostri mandatum spoliari terrenis opibus nudarique concedit. et cum renuntiatio nihil aliud sit nisi mortificationis et crucis indicium. nec ualeat aliis inchoari uel consurgere fundamentis. quam ut se non solum actibus huius mundi spiritaliter nouerit interemptum. uerum etiam corporaliter cotidie credat esse moriturum. econtrario facit eum sperare uitam longeuam. infirmitates proponit et prolixas et multas. confusionem quoque incutit ac pudorem si nudus effectus. alienis et non propriis facultatibus ceperit sustentari. persuadet etiam multo esse melius. uictum indumentumque sibi. sua potius quam aliena substantia ministrari. secundum illud scilicet. quod quemadmodum dictum sit. tali hebetudine ac tepore cordis obtunsi. ne intelligere quidem de aliquando poterit. beatius est magis dare quam accipere. XXVII

Tali ergo diffidentia mentis obsessi. et ascintilla fidei qua usi fuerant inprimordiis sue conuersionis accensi. diabolica infidelitate reuocati. incipiunt pecunias quas ante dispergere ceperant. diligentius custodire. et eas uelut qui semel profligatas ulterius reparare non possint. auaricia uehementiore conseruant. seu quod est deterius. ea que prius abiecerant resumentes. uel certe quod est tercium ac teterrimum nequicie genus. que ne ante quidem possederant congregantes. nihil amplius egressi de seculo. quam nomen acquisisse tantummodo ac uocabulum monachi comprobantur. Super hec ergo initia male uicioseque fundata. necesse est ut uniuersa deinceps structura uiciosius consurgat. nec quicquam superponi pessimis fundamentis. non quod miserabilem animam ruina lugubriore prosternat. Talibus

siquidem mens passionibus obdurata. atque a detestabili tepore inci-
piens. necesse est ut in deterius cotidie proficiat. et reliquam quoque
uitam suam deformiore fine concludat. Dumque cupiditatibus pristinis
oblectatur. ac secundum apostolum sacrilega philargiria uincitur. ita
eodem pronunciante de illa. et philargyria que est simulacrorum
siue idolorum seruitus. et iterum. Radix inquit omnium malorum
est philargyria. numquam possit in corde suo humilitatem christi sim
plicem ueramque suscipere. cum sibi uel de nobilitate natalium
gloriatur. uel inflatur de seculi quam corpore non mente dese
ruit dignitate. uel pecuniis quas ad ruinam suam retentat ex
tollitur. Vel que iam non monasterii iugum sustinere conte
tus est. non seniorum ullius instituti disciplinam. et non solum
nullam subiectionis aut obedientie regulam custodire digna
tur. uerum ne ipsam quidem auribus suis doctrinam perfecti
onis admittit. tantumque concrescit in corde eius spiritalis
uerbi fastidium. ut cum forte talis fuerit oborta collatio.
uno in loco stare nesciat eius obtutus. sed huc illucque stupidus
circumferatur intuitus. aliorsum et in obliquum quam moris
est oculi defigantur. Pro suspiriis enim salutaribus sputa
de sicco gutture contrahuntur. excreationes etiam sine ulla
interpellatione flegmatis prouocantur. digiti ludunt. et in
modum quendam scribentis uolitant atque depingunt. et
ita huc atque illuc uniuersa membra corporis commouentur.
ut dum spiritalis agitatur collatio. totum se uel scaten
tibus uermibus uel acutissimis sudibus credat insidere.
et quicquid simplex collatio ad edificationem protulerit au
dientium. ob suam sugillationem estimet esse prolatum.
totoque tempore quo uite spiritalis examinatio uentila
tur. suis suspicionibus occupatus. non quid exinde ad
profectum suum capere debeat. aucupatur. sed causas

cur unumquodque sit dictum. sollicita mente perquirit. uel quid ei possit obicere. tacita intra se cordis uolutatione coniectat. ut nichil ex his que saluberrime sunt digesta. penitus adprehendere. et in aliquo ualeat emendari. Et ita fit ut non solum in nullo ei proficiat collatio spiritalis. uerum etiam damnosa magis existat. efficiaturque ei causa maioris peccati. Dum enim per conscientiam suam totum se contra se esse prolatum suspicatur. uehementiore cordis obstinatione duratur. ireque stimulis acrius instigatur. Deinde post hec excelsa uox. sermo rigidior. amara turbulentaque responsio. incessus erectus ac mobilis. lingua facilis. procax loquela. nec umquam taciturnitas amica nisi cum contra fratrem rancorem quendam in suo corde conceperit. fitque silentium eius non conpunctionis nec humilitatis ullius. sed superbie et indignationis indicium. ita ut quid ex eo detestabilius sit haut facile discernatur. utrum diffusa illa petulansque leticia. an dira hec uirulentaque seueritas. In illa namque sermo non oportunus. risus leuis ac fatuus. effrenata atque indisciplinata cordis elatio. In ista uero ira plenum uirulentumque silentium. et quod ob hoc tantum concipitur. ut aduersus fratrem rancor taciturnitate seruatus. protelari diutius possit. non ut ex eo uirtus humilitatis ac patientie probetur. et cum ipse tumore possessus facile cunctis tristicias inferat. atque ad satisfactionem lesi fratris semetipsum summittere dedignetur. etiam ab illo sibi munere oblatam respuit atque contempnit. et non solum nulla fratris satisfactione conpungitur neque mollitur. uerum etiam cur ab eo sit in humilitate preuentus. grauius indignatur. fitque ei salutaris humilitas ac satisfactio que finem diabolicis intentionibus solet inferre. causa uehementioris incendii.

instigatur.

XXVIII.

Audiui in hac dumtaxat regione quod horret pudetque reuol

uere. quendam iuniorum cum a suo increparetur abbate. cur
humilitatem quam renuntians pro modico tempore retentarat
cepisset excedere. ac diabolica inflari superbia. summa con-
tumacia respondisse. Numquid ob hoc memet ipsum hu-
miliaui pro tempore. ut semper subditus sim. Ad quod eius
tam effrenatum scelestumque responsum. ita est senior ob-
stupefactus. omnisque eius interceptus est sermo. uelut qui
ab illo ipso antiquo lucifero uerba haec prolata. non ab homi-
ne percepisset. ut nullam uocem aduersus tantam proteruiam
de ore suo prorsus emittere. nisi gemitus de corde tantum
ac suspiria potuerit. illud solum tacitus intra semet ipsum
uoluens. quod de domino dicitur saluatore. qui cum in forma
dei esset. humiliauit semetipsum. non diabolico tumore
possessus pro tempore. sed usque ad mortem. XXVIIII.

Et ut breuius ea quae dicta sunt de hoc superbiae genere
perstringamus. quaedam signa eius in quantum possumus colli-
gentes. ut his qui de perfectione sitiunt erudiri. quosdam
caracteres eius de exterioris hominis motibus exprimamus.
necessarium puto paucis eadem replicari. ut conpendiosius
agnoscamus quibus eam discernere ac deprehendere ualeamus
indiciis. quo nudatae atque in superficiem productae passionis huius
radices et oculatim deprehensae atque perspectae. uel conuelli
facilius ualeant uel uitari. Tunc enim poterit ille pestifer
morbus ad integrum declinari. cum contra ipsius perni-
ciosos aestus et impetus noxios non sera obseruatio cum iam
dominantur assumitur. sed cum praecedentes eius ut ita dixerim
lineas agnoscentes. prouida eum sagacique discretione praecur-
rimus. De exterioris namque sicut praediximus hominis mo-
tu. status interioris agnoscitur. his igitur indiciis carna-
lis ista quam praefati sumus superbia. declaratur. In est primitus

in loquela eius clamor. in taciturnitate amaritudo. excel
sus et effusus in leticia risus. inracionabilis in serenitate
tristicia. in responsione rancor. facilitas in sermone. uer
ba passim sine ulla cordis grauitate erumpentia. expers
est patientię. caritate aliena. audax ad contumelias in
rogandas. ad tolerandas pusillanimis. ad obediendum
difficilis. nisi in quo eam desiderium suum uoluntasque preue
nerit. ad recipiendam exhortationem inplacabilis. ad rese
candas uoluntates suas infirma. ad succumbendum alienis
durissima. semperque suas diffiniciones statuere contendens.
ipsa uero nequaquam cedere alteri adquiescens. et ita fit
ut etiam incapax consilii salubris effecta in omnibus suo po
Quibus decessiuis gradibus. xxx. tius credat. quam seniorum
is qui semel possidet deuolutus iam ipsam iudicio.
disciplinam cenobii perhorrescit. ac uelut qui statum
consortio de perfectione retrahatur. ac de bono patientię
atque humilitatis aliorum uicio et impedimento reuocetur.
habitationem solitarię cellę desiderat. seu certe uelut
plures alios lucraturus. construere monasterium. et quos
docere atque instituere debeat congregare festinat.
ex discipulo nequam detestabilior magister effectus.
Nam cum huiusmodi elatione cordis in perniciosissimum
tempore noxiumque corruerit. et nec uerus monachus
nec secularis effectus sit. quod est deterius. etiam perfectionem
sibi ex hoc ipso miserabili statu et conuersatione promittit.
Quam obrem si edificii nostri fastigia perfecta uolumus ac patentia xxxi.
cia deo consurgere. fundamenta ei non secundum nostre libidinis
uoluntatem. sed secundum districtionis euangelicę disciplinę
iacere festinemus. Quę alia esse non possunt quam timor dei
atque humilitas. quę de mansuetudine cordis ac simpli

plicitate descendit; humilitas uero nullatenus poterit absque nuditate con-
quiri. Qua peregrinante. nec obedientiae bonum. nec patientiae robur. nec
mansuetudinis tranquillitas. nec consummatio caritatis poterit adpre-
hendi. sine quibus cor nostrum habitaculum spiritus sancti penitus esse non poterit.
ita pronuntiante domino per prophetam. super quem requiescet spiritus meus. nisi super
quietum et humilem, et trementem uerba mea. siue secundum exemplaria
quae hebraicam exprimunt ueritatem. Ad quem autem respiciam nisi ad pauper-
culum et contritum spiritu. et trementem uerba mea. xxxii

Quapropter athleta christi qui spiritalem agonem legitime certans a domino de-
siderat coronari. hanc quoque ferocissimam bestiam ut deuoratricem
cunctarum uirtutum omnimodis festinet extinguere. certus quod
hac in suo pectore commorante. non solum omnigenis uitiis carere non
possit. uerumetiam si quid uirtutis habere uideatur. huius ueneno de-
pereat; Nullo enim modo poterit in anima nostra uirtutum structura
consurgere. nisi prius iacta fuerint uerae humilitatis in nostro corde
fundamina. quae firmissime collocata. perfectionis et caritatis culmen
ualeant sustinere. ita scilicet ut quemadmodum diximus. primum
fratribus nostris humilitatem ueram intimo cordis exhibeamus af-
fectu. in nullo scilicet adquiescentes eos contristare uel ledere.
quod nullatenus poterimus implere. nisi abrenuntiatio uera
quae in expoliatione omnium facultatum ac nuditate consistit. in
nobis fuerit christi amore fundata; Deinde obedientiae iugum
et subiectionis simplici corde ac sine ulla fuerit simulatione
suscepta. ita ut praeter abbatis mandatum nulla penitus uoluntas
uiuat in nobis; Quod non aliter poterit obseruari. nisi quis non
solum se mortuum huic mundo. uerum etiam insipientem iudicauerit
ac stultum. uniuersa quae sibi fuerint a senioribus imperata.
sine ulla discussione perficiens. sacro sancta ea credens ac diui-

In qua consistentibus qualitate. procul dubio xxxiii nitus promulgata.,
status ille humilitatis uerae tranquillus atque inmobilis subse-

quetur. ut nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes. uniuersa que no
bis fuerint irrogata tam et si iniuriosa sint uel tristia. uel damno
sa. tamquam a superioribus nostris illata pacientissime toleremus. Que
quidem a nobis non solum facillime tolerabuntur. uerum etiam parua
iudicabuntur ac nulla. si mente iugiter recolamus uel domini nostri.
uel sanctorum omnium passiones. considerantes tanto leuioribus nos
iniuriis adtemptari. quanto longius a meritis eorum et conuersatione
distamus. pariter etiam cogitantes in breui nos de hoc seculo migraturos.
eorumque nos celeri huius uite fine mox futuros esse consortes. Pemp
toria namque est hec contemplatio non solum superbie. uerum etiam generaliter
omnium uiciorum. Deinde post hec hanc eandem humilitatem erga deum
firmissime retentemus. Quod a nobis ita complebitur. ut nichil nos
metipsos absque illius opitulatione uel gratia. quod ad uirtutum con
summationem pertinet posse perficere cognoscamus. sed et hoc ipsum quod
intelligere meruimus. eius esse muneris in ueritate credamus.

Explicit de spiritu superbie lib. xii. beati cassiani siue iohannis. Incipit

Debitum quod beatissimo papae castori. prologus abbatis iohannis.
in eorum uoluminum prefatione promissum est. que de institutis ceno
biorum et de octo principalium uiciorum remediis. duodecim libellis
domino adiuuante digesta sunt. in quo tenuitas nostri sufficit ingenii.
utcumque sancitum est. uideri sane quid super hoc uel illius. uel nostri fuerit
examinis equitate perpensum. utrum in rebus tam profundis tamque sublimi
bus et que in usum stili ut arbitror antea non uenerunt. dignum
aliquid cognitione uestra. omniumque sanctorum fratrum desiderio protulerimus. Nunc
autem quia derelinquens nos pontifex supradictus migrauit ad Christum.
has interim decem collationes summorum patrum. id est anachoritarum
qui in heremo scitii morabantur. quas ille incomparabili flagrans
studio sanctitatis. simili sibi iusserat sermone conscribi. non expen
dens pro multitudine caritatis quantum infirmas ceruices pon
dere pergrauaret. uobis potissimum o beatissime papa leonti.

et sancte fratris helladii credidi consecrandas. Alter siquidem uestrum
memorato uiro et germanitatis affectu. et sacerdotii dignitate. et quod his
maius est sancti studii feruore coniunctus. hereditario fraternum debitum
iure deposcit. Alter anachoritarum instituta sublimia non ut quidam
ipsa aggressus est presumptione sectari. sed legitimum doctrine tramitem sancto
spiritu suggerente pene ante quam disceret apprehendens. non tam suis adin
uentionibus maluit erudiri. in quibus mihi nunc in portu silentii con
stituto inmensum pelagus aperitur. ut scilicet de instituto atque doc
trina tantorum uirorum. quedam tradere audeam memorie litterarum.
Tanto enim profundioris nauigationis periculis fragilis ingenii cim
ba iactanda est. quantum a cenobiis anachoresis. et ab actuali uita
que in congregationibus exercetur contemplatio dei. cui illi inestima
biles uiri semper intenti sunt. maior atque sublimior est. Vestrum
igitur est. conatus nostros piis orationibus adiuuare. ne aut tam sancta mate
ria imperito quidem. sed fideli sermone promenda. periclitetur
in nobis. aut rursus eidem materie ab ipsis obruatur mea rusticitas.
Proinde ab exteriori ac uisibili monachorum cultu quem prioribus di
gessimus libris. ad inuisibilem interioris hominis habitum tran
seamus. et de canonicarum orationum modo ad illius quam apostolus
precipit orationis perpetue iugitatem ascendat eloquium. ut quisquis
iam superioris operis lectione iacob illius intelligibilis nomen
carnalium uiciorum supplantatione promeruit. nunc etiam
non tam mea quam patrum instituta suscipiens. diuine iam
puritatis intuitu ad meritum et ut ita dixerim dignitatem
transiens israhel. quid in hoc quoque perfectiorem culmine debeat
obseruare. similiter instruatur. Obtineant itaque orationes uestre
ab eo qui dignos nos illius usu eorum. uel discipulatu uel consor
tio iudicauit. ut nobis et earundem traditionum memoriam
plenam. et sermonem ad dicendum facilem conferre dignetur.
quo tam sancte eas atque integre. quam ab ipsis accepimus ex

plicantes. ipsos quodammodo suis institutis incorporatos. et quod est maius latino disputantes eloquio. uobis exhibere possimus; Hoc sane uolumus ante omnia tam harum collationum quam superiorum uoluminum premonitum esse lectorem. ut siqua forte in his pro statu sui et propositi qualitate. siue pro usu ac conuersatione communi uel inpossibilia putauerit esse uel dura. non ea secundum suę facultatis modulum. sed secundum dignitatem et perfectionem loquentium metiatur. quorum prius studium atque propositum mente concipiat. qui uere mortui huic conuersationi mundanę nullis affectibus parentum carnalium. nullis actuum secularium nexibus obligantur; Deinde locorum quoque in quibus commorantur consideret qualitatem. quia in solitudine uastissima constituti. atque ab uniuersorum mortalium consortio separati. ac per hoc illuminationem sensuum possidentes contemplantur uel proloquuntur ea quę inexpertis atque ineruditis pro condicione et mediocritate consuetudinis suę inpossibilia forsitan uidebuntur; de quibus tamen si quis uoluerit ueram proferre sententiam. et utrum impleri queant desiderat experiri. festinet prius eorum propositum simili studio et conuersatione suscipere. et tunc demum ea quę supra [facultatem] hominis uidebantur. non solum possibilia uerumetiam suauissima deprehendet; Sed iam nunc ad collationes eorum ac instituta pergamus.. Explicit prologus. Incipiunt capitula collationis primę abbatis Moysi.

I. De habitatione sciti et proposito abbatis Moysi. uel quis sit finis.
II. De interrogatione abbatis Moysi querentis quis monacho scopos.
III. De responsione nostra. IIII. De interrogatione abbatis Moy
V. si super propositione porrecta. De conparatione eius qui destina
VI. ta ferire contendat. De his qui abrenuntiantes mundo.
VII. ad perfectionem sine caritate contendunt. De appetenda
VIII. tranquillitate cordis. De principali conatu erga diui
narum rerum contemplationem. et similitudine Marię.

.ix. et marthe. Interrogatio quomodo efficientia uirtutum non cum
.x. homine perseueret. Responsio quod non sit caritatis merces sed
.xi. actio cessatura. De caritatis perpetuitate. Interrogatio de .xii.
.xiii. perseuerantia spiritalis theorie. Responsio de directio-
ne cordis in deum et de regno dei et de regno diaboli.
.xiiii. De anime perpetuitate. .xv. De contemplando deo. Interroga- .xvi.
.xvii. tio de cogitationum mobilitate. Responsio quid possit
mens super cogitationum statu quid ue non possit. .xviii.
.xix. Comparatio aqualis mole et anime. De tribus cogitati-
.xx. onum nostrarum principiis. De discernendis cogita-
.xxi. tionibus ad similitudinem probabilis trapezite. De illu-
.xxii. sionem abbatis iohannis. De quadripertita discretionis
.xxiii. ratione. De sermone doctoris secundum audientium
meritum. Expliciunt capitula. Incipit collatio prima abbatis moysi
de monachi destinatione et fine.

CUM IN HEREMO SCITHI UBI MONACHORUM PROBATISSIMI .i.
patres et omnium sanctorum omnis commorabatur perfectio.
abbatem moysen qui inter illos egregios flores suauius. non
solum actuali uerum etiam theorica uirtute flagrabat. insti-
tutione eius fundari cupiens expetissem una cum sancto abbate
germano. cum quo michi ab ipso tirocinio ac rudimentis mili-
tie spiritalis. ita indiuiduum deinceps contubernium tam
in cenobiis quam in heremo fuit. ut cuncti ad edificandam
sodalitatis ac propositi nostri parilitatem pronunciarent unam
mentem atque animam duobus inesse corporibus. pariterque
ab eodem abbate edificationis sermonem fusis lacrimis
posceremus. quippe cuius hunc animi rigorem manifes-
tissime noueramus. ut nisi fideliter desiderantibus et cum
omni contritione cordis querentibus nequaquam adquiesce-
ret

ianuam perfectionis aperire. ne scilicet si passim uel nolentibus
eam uel tepide sitientibus exhiberet. res necessarias. et que
solis perfectionem cupientibus debent esse comperte. indig-
ne et fastidiose suscipientibus pandens. aut iactancie uicium
aut perdicionis crimen uideretur incurrere. tandem fatiga-
tus precibus nostris ita exorsus est. .II.

OMNES INQUIT ARTES AC DISCIPLINE. SCOPON HABENT ID EST
destinationem. et telos. hoc est finem proprium habent. ad quem
respiciens uniuscuiusque artis industrius appetitor. cunctos
labores et pericula atque dispendia equanimiter libenterque
sustentat. Nam et agricola nunc torridos solis radios.
nunc pruinas et glaciem non declinans. terram infatigabi-
liter scindit. et indomitas agri glebas frequenter subigit uo-
mere dum scopon seruat. ut eam cunctis sentibus expurgatam.
uniuersisque graminibus absolutam. in modum solubilis harene
exercendo comminuat. finem id est perceptionem copiosarum frugum
et exuberantiam segetum non aliter adepturum se esse confidens. quo
uel ipse deinceps uitam securus exigere. uel suam possit
amplificare substantiam. Referta etiam frugibus horrea. libenter
exhaurit. easque putribus sulcis instanti labore commendat.
presentem diminutionem futurarum messium contemplatione non
sentiens. Hii etiam qui negotiationum solent exercere commercia.
non incertos pelagi timent casus. nulla discrimina perhorrescere.
dum ad finem questus spe precii prouocantur. Nec non etiam hi qui milicie
mundialis ambicione flammantur. dum prospiciunt honorum
ac potentie finem. peregrinationum exicia ac pericula non sentiunt.
nec presentibus erumnis. bellisque franguntur. dum propositum sibi dig-
nitatis finem cupiunt obtinere. .III.

HABET ERGO ET NOSTRA PROFESSIO SCOPON PROPRIUM AC FINEM SUUM.

per quo labores cunctos non solum infatigabiliter. uerum etiam gratanter
impendimus. ob quem nos ieiuniorum inedia non fatigat. uigiliarum
lassitudo delectat. lectio ac meditatio scripturarum continuata non
saciat. labor etiam incessabilis. nuditasque et omnium rerum priuatio. hor
ror quoque huius uastissimę solitudinis non deterret. ob quem uos ipsi
procul dubio parentum spreuistis affectum. et patrium solum ac delicias mun
di. tot pertransitis regionibus despexistis. ut ad nos homines rusti
cos et idiotas. atque in hoc heremi squalore degentes peruenire posse
tis. Propter quod respondete inquit michi quę sit destinatio uestra
uel finis. qui ad hec omnia libentissime sustinenda uos prouocat.
Et cum persisteret meam elicere super hac interrogacione sententiam.
respondimus. regnum celorum causa hec cuncta tolerari. ma.

Ad quod ille. bene inquit. et argute de fine dixistis. Quis uero debeat
esse scopos noster. id est destinatio nostra cui iugiter inherentes finem uale
amus attingere. potissimus nosse debetis. Et cum ignoratione con
fessi simpliciter fuissemus. adiecit. In omni ut dixi arte ac discipli
na precedit quidam scopos. id est animę destinatio. siue incessabi
lis mentis intentio. Quam nisi quis omni studio perseuerantiaque ser
uauerit. nec ad finem desiderati fructus poterit peruenire. Nam
ut dixi agricola finem habens secure copioseque uiuendi. in pro
uentu segetum fecundarum scopon id est destinationem gerit
agrum suum cunctis sentibus expurgare. eumque uniuersis
infructuosis euacuare graminibus. nec aliter se quietem finis
opulentiam adepturum esse confidit. nisi id quod usu obtinere de
siderat. quadam prius operis ac spei suę ratione possideat.
Negociator quoque comparandarum mercium desiderium non depo
nit. per quod possit questuosius diuicias congregare. qui
a frustra concupisceret lucrum. non uiam qua ad id tenderet
elegisset. Et qui certis quibusque dignitatibus mundi huius

Nec indeclinabili et sagacissimorum obtutu peritia inheserunt

cupiunt honorari. cui se officio uel ordini debeant mancipare ante
proponunt. ut per legitimum spei tramitem. finem quoque ualeant deside
ratae dignitatis attingere. Itaque et uitae nostrae finis. est quidem reg
num dei. Quis uero sit scopos. debet diligenter inquiri. Qui si nobis
similiter conpertus non fuerit. frustra nitendo fatigabimur. quia
sine uia tendentibus labor est itineris non profectus. Ad quod ob
stupescentibus nobis. senex intulit. finis quidem nostrae professio
nis ut diximus. regnum dei seu regnum caelorum est. destinatio
uero id est scopos. puritas cordis sine qua ad illum finem impossi
bile est quempiam peruenire. In hac ergo destinatione defigentes
nostrae directionis obtutus. uelut ad certam lineam cursum
rectissimum dirigemus. Ac si paululum quid ab hac cogitatio
nostra deflexerit. ad contemplationem eius ilico recurrentes.
rursus eam uelut quandam normam rectissime corrigemus.
quae semper omnes conatus nostros ad unum hoc reuocans signum.
arguit statim si a proposita directione mens nostra uel
paululum deuiarit.
Quemadmodum hi quibus usus est bellica tela
tractandi. cum ante regem mundi huius artis suae cupiunt
peritiam demonstrare. in paruissima quadam scutula quae
depicta in se continent praemia. iacula uel sagittas intorque
re contendunt. certi quod non aliter nisi destinationis suae linea.
ad finem possint desideratum praemii peruenire. quo tum demum utique
potientur. cum propositum scopon ualuerint obtinere. Qui si forte
ab eorum fuerit subtractus intuitu. quantumlibet a recto tramite
cassa imperitorum deerret intentio. excidisse se tamen a disci
plina et lineae directione. ab illius disciplinatae lineae directi
one non sentiunt. quia nullum habent signum certum. quod
uel peritiam directionis probet. uel arguat prauitatem.
et ideo cum inutiles in aera uacuum fuderint iactus. in quo
peccauerint quo ue decepti sint diiudicare non possunt.

(inpe) quos nullum accusat iudicium, quantum a directione discesserint, nec
quo deinceps corrigere uel reuocare debeant lineam disciplinae, doce-
re poterit passiuus obtutus. Ita igitur et nostri propositi finis quidem
secundum apostolum uita aeterna est, ita eodem pronuntiante: habentes quidem
fructum uestrum in sanctificationem, finem uero uitam aeternam. Scopos uero est puri-
tas cordis, quam sanctificationem non inmerito nuncupauit, sine qua praedic-
tus finis non poterit adprehendi, ac si dixisset aliis uerbis: habentem
quidem scopon uestrum in cordis puritate, finem uero uitam aeternam.
De qua destinatione docens nos idem beatus apostolus ipsum nomen
id est scopon significanter expressit ita dicens: Quae posteriora sunt
obliuiscens, ad ea uero quae in ante sunt extendens me, ad destina-
tum persequor brauium supernae uocationis domini. Quod euidentius
in greco ponitur: Kata scopon dioco, id est secundum destinatio-
nem persequor, tamquam si dixisset: hac destinatione qua illa quae
posteriora sunt obliuiscor, id est anterioris hominis uitia, ad finem
brauii caelestis peruenire contendo. Quicquid igitur nos ad hunc sco-
pon, id est puritatem cordis, potest dirigere, tota uirtute sec-
tandum est, quicquid autem ab hac retrahit, ut perniciosum et noxium
deuitandum est. Pro hac enim uniuersa agimus atque toleramus,
pro hac parentes, patria, dignitates, diuitiae, deliciae huius mundi
et uoluptas uniuersa contemnitur, ut scilicet puritas cordis perpe-
tua retentetur. Hac itaque nobis destinatione proposita semper actus nostri
et cogitationes ad eam obtinendam rectissime dirigentur. Quae si
ante oculos nostros iugiter statuta non fuerit, non solum cunctos labores
nostros uacuos pariter atque instabiles reddent, in cassum eos ac sine ullo
emolumento conpellet effundi, sed etiam cogitationes omnes diuersas si-
bique contrarias suscitabit. Necesse est enim mentem quo recurrat
cuiue principaliter inhereat non habentem per singulas horas atque momen-
ta pro incursuum uarie[...]tate mutari atque ex his quae ex-
trinsecus accedunt in ill[...] ideat non statim transformari quod sibi
primum occurrerit.

Hinc namque est quod nonnullos mundi huius maximas facultates. VI
et non solum multa auri atque argenti talenta. verum etiam prediorum
magnificentiam contempnentes. post hec uidemus pro scalpello. pro
graphio. pro acu. pro calamo commoueri. Qui si contemplatione
cordis mundi fixam tenerent. numquam utique pro paruis rebus
admitterent. quod ne pro magnis ac preciosis incurrerent opibus.
easdem penitus abicere maluerunt. Nam et plerumque in nonnulli
tanto zelo codicem seruant. ut eum ne uel leuiter quidem legi
uel contingi ab aliquo sinant. et inde occasiones inpatientie
ac mortis incurrunt. unde monentur stipendia patientie et
caritatis adquirere. Cumque omnes diuicias suas pro christi amore
dispserint. pristinum tamen cordis affectum in rebus minimis re
tentantes. et pro ipsis nonnumquam mobiliter irascentes. ueluti qui
non habeant apostolicam caritatem. ex omnibus infructuosi steriles que
redduntur. Quod in spiritu beatus apostolus prouidens. et si distribuero
inquit in cibos pauperum omnes facultates meas. et tradide
ro corpus meum ut ardeam. caritatem autem non habuero.
nichil michi prodest. Unde liquido conprobatur. perfectionem non
statim nuditate nec priuatione omnium facultatum seu digni
tatum abiectione contingi. nisi fuerit caritas illa cuius apostolus
membra describit. que in sola cordis puritate consistit. Nam
quid est aliud non emulari. non inflari. non irritare. non agere perperam.
non querere que sua sunt. non super iniquitate gaudere. non cogi
tare malum. et reliqua. nisi cor perfectum. atque mundissimum deo
semper offerre. et intactum a cunctis perturbationibus custodire.

Omnia igitur huius gratia gerenda. appetendaque sunt nobis. Pro hac VII
solitudo sectanda est. pro hac ieiunia. uigilias. labores. corporis
nuditatem. lectionem. ceterasque uirtutes debere nos suscipere
nouerimus. ut scilicet per illas ab [...] uniuersis passioni
bus noxiis illesum parare cor nostrum et conseruare

possimus. et ad perfectionem caritatis istis gradibus innitendo cons
cendere. et non propter has observantias si forte honesta ac neces
saria occupatione praeventi. sollemnitatem districtionis nostrae non potueri
mus implere. incidamus in tristiciam vel iram. sive indignatio
nem. ob quae expugnanda. illud quod praetermissum est fueramus
acturi. Non enim tantum est lucrum ieiunii quantum irae dispendi
um. nec tantus lectione capitur fructus. quantum contemptu fratris
incurritur detrimentum. Ea igitur quae sequentia sunt. id est
ieiunia. vigiliae. anachoresis. meditatio scripturarum. propter
principalem scopon. id est puritatem cordis quod est caritas. nos
convenit exercere. et non propter illa principalem hanc perturbare
virtutem. qua in nobis integra illesaque durante. nichil oberit. si aliquid
eorum quae sequentia sunt pro necessitate fuerit praetermissum. Siquidem
nec proderit universa fecisse. adempta hac quam diximus princi
pali causa. cuius obtentu sunt omnia peragenda. Ob hoc enim quis
ferramenta cuiuslibet artis instituere sibimet ac praeparare festinat.
non ut ea possideat ociosa. nec ut emolumenti illius fructum
qui speratur ex ipsis in nuda instrumentorum possessione con
stituat. sed ut eorum ministerio peritiam finemque illius disciplinae cuius
haec adminicula sunt efficaciter apprehendat. Igitur ieiunia.
vigiliae. meditatio scripturarum. nuditas ac privatio omnium
facultatum. non perfectio sed perfectionis instrumenta sunt. quia non in
ipsis consistit disciplinae illius finis. sed per illa pervenitur ad finem.
In cassum igitur haec exercitia molietur. quisque his velud summo
bono contentus. intentionem sui cordis huc usque defixerit. et non
ad capiendum finem propter quem haec appetenda sunt omne studium
virtutis extenderit. habens quidem disciplinae illius instrumenta.
finem vero in quo omnis fructus consistit ignorans. Quicquid igitur
potest istam mentis nostrae puritatem tranquillitatemque turbare. quamvis
utile ac necessarium videatur. ut noxium devitandum est.

Hac enim norma et errorum prauaginationumque omnium digressiones poterimus
euadere, et desideratum finem linea certae directionis attingere. VIII.

Hic ergo nobis principalis debet esse conatus, haec immobilis destina-
tio cordis iugiter affectanda, ut diuinis rebus ac deo mens semper
inhaereat. Et quicquid ab hac diuersum est, quamuis magnum, secundum tamen
aut etiam infimum, seu certe noxium iudicandum est. Huius mentis
uel actus figura etiam in euangelio per Martham et Mariam pul-
cherrime designatur. Cum enim Martha sancto utique ministerio de-
seruiret, utpote quae ipsi domino eiusque discipulis ministrabat,
et Maria spiritali tantummodo intenta doctrinae Iesu pedibus
inhaereret, quos osculans bonae confessionis liniebat unguen-
to, praefertur tamen a domino quod et meliorem elegerit partem
et eam quae ab ea auferri non possit. Nam cum laboraret Mar-
tha, pia sollicitudine ac dispensatione distenta, solam se ui-
dens ad tantum ministerium non posse sufficere, adiutorium
sororis a domino postulat dicens: Non est tibi curae quod soror mea
reliquit me solam ministrare? Dic ergo ei ut me adiuuet. Utique
non ad uile opus sed ad laudabile eam ministerium prouocabat.
Et tamen quid audit a domino? Martha Martha, sollicita es et tur-
baris erga plurima. Paucis uero opus est, aut etiam uno.
Maria bonam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Uide-
tis ergo principale bonum in theoria sola, id est in contemplatione
diuina dominum posuisse. Unde ceteras uirtutes, licet necessa-
bonasque rias et utiles pronuntiemus, secundo tamen gradu censendas esse
decernimus, quia uniuersae huius unius parantur obtentu.
Dicens enim dominus: sollicita es et turbaris erga multa, pau-
cis uero opus est aut etiam uno, summum bonum non in actuali quam-
uis laudabili opere et multis fructibus abundanti, sed in sua
contemplatione quae uere simplex et una est collocauit,
Paucis esse opus pronuntians ad perfectam beatitudinem, id est

illa theoria que plus in paucorum seruatur consideratione sanctorum. Ad quorum contemplationem conscendens is qui adhuc in profectu positus est ad illud quoque quod unum dixit id est dei solius intuitum ipso adiuuante perueniet: ut scilicet etiam sanctorum actus ac ministeria mirifica supergressus. solius dei iam pulchritudine scientiaque pascatur; Maria quidem bonam partem elegit: que non auferetur ab ea. Et hoc diligentius intuendum est; Nam cum dicit maria bonam partem elegit: licet taceat de martha et nequaquam eam uituperare uideatur: illam tamen laudans. hanc inferiorem esse pronuntiat; Rursum cum dicit que non auferetur ab ea: ostendit quod ab hac sua portio possit auferri; Nec enim ministerium corporale cum homine potest iugiter permanere: illius uero studium nullo prorsus euo docet posse finiri. .IX.

Ad quod nos ualde permoti. quid quod diximus labor ieiuniorum. lectionis instantia. opera misericordie. iustitie. pietatis et humanitatis auferentur a nobis. et non permanebunt cum auctoribus suis: presertim cum ipse dominus regni celorum retributionem his operibus repromittat dicens. Venite benedicti patris mei possidete preparatum uobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim et dedistis mihi manducare. Sitiui. et dedistis mihi bibere; et cetera. Quomodo ergo auferentur hec. que introducunt factores suos in regna celorum; X

Moyses. Nec ego dixi mercedem boni operis auferendam. dicente eodem domino. qui potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli. amen dico uobis non perdet mercedem suam. sed actionem dico. quam uel necessitas corporalis. uel inpugnatio carnis. seu mundi huius inequalitas administrationis exigit auferendam; Nam lectionis instantia. uel ieiuniorum afflictio ad emundationem cordis. et castigationem carnis in presenti tantummodo utiliter exercentur. donec caro concupiscit aduersus spiritum. quod non numquam ab his qui labore nimio seu egritudine corporis. senioue defessi sunt. etiam in presenti uidemus auferri. nec ab homine posse iugiter exerceri: quanto magis quod hec in futuro cessabunt. cum corruptibile hoc induerit incorruptionem. corpusque istud quod nunc animale est

et que si clara fuerit castitatem seu uitiis incuria. confestim luxurie atque libidinis aculeis puritatem cordis infestant

surrexerit spiritale. et cepit caro non esse iam talis. ut adversus spiritum concupis
cat. De quibus etiam beatus apostolus manifeste pronuntiat. corporalis inquiens ex
ercitatio ad modicum utilis est. pietas autem quae sine dubio caritas intelligitur.
ad omnia utilis est. promissionem habens vitae quae nunc est et futurae. Quae ergo dicitur ad
modicum esse utilis. manifeste pronuntiatur nec per omne tempus exerceri. nec
summam perfectionis per se solam laboranti posse conferre. Modicum quippe ad
utrumque referri potest. id est vel ad brevitatem temporis. quia scilicet homini tam in pre
senti quam in futuro exercitatio corporalis coeterna esse non possit. vel certe
ad parvitatem utilitatis quae de carnali exercitatione conquiritur. eo quod
afflictiones corporis initia quedam profectus. non ipsam perfectionem pariat
caritatis. quae promissionem habet vitae presentis et futurae. Et idcirco exerci
tia operum predictorum necessaria esse censemus. quia sine ipsis ad carita
tis fastigia non possit ascendi. Hec enim quae dicitis opera pietatis ac misericordie
necessaria sunt in hoc tempore. dum adhuc inequalitas dominatur.
Quorum nec hic quidem expectaretur operatio. nisi inopum indigentium infir
morumque pars maxima redundaret. que iniquitate hominum facta
est. eorum scilicet qui ea que omnibus a communi creatore concessa sunt in suos tantum oc
cupata usus. nec tamen utenda tenuerint. Donec ergo in hoc mundo ine
qualitas ista grassatur. erit hec actio necessaria et utilis exercenti.
restituens quidem bono affectui et pie voluntati retributionem heredi
tatis eterne. Ipsa vero in futuro seculo paritate regnante cessabit. cum
iam non fuerit inequalitas propter quam hec debeant exerceri. sed cuncti ab
hac multiplici vel actuali operatione ad caritatem dei et divinarum rerum
contemplationem perpetua cordis puritate transibunt. cui se hii quibus cu
ra est vel scientie vel emundationi mentis insistere. iam in hoc seculo constitu
ti. elegerint omni conatu ac viribus mancipare. illi scilicet semet ipsos officio
adhuc in carne corruptionis positi deputantes. in quo erunt corruptione
deposita permansuri. pervenientes ad illam promissionem domini salvatoris qua dicit.
beati mundo corde. quoniam ipsi deum videbunt. . XI.
Et quid miramur si illa officia superius comprehensa transibunt. cum

sanctus apostolus etiam sublimiora spiritus sancti karismata transitura describat. solam uero cari
tatem designet sine fine mansuram. Siue enim prophetie euacuabuntur. si
ue lingue cessabunt. siue scientia destruetur. de hac autem. caritas numquam
excidit. Omnia namque dona pro usu ac necessitate tribuuntur ad tempus consumma
ta dispensatione. mox procul dubio transitura. caritas uero nullo interrumpi
tur tempore. Non solum enim in presenti mundo utiliter operatur in nobis. sed etiam
in futuro sarcina corporee necessitatis abiecta. efficacior multo atque
excellentior permanebit. nullo umquam corrumpenda defectu. sed per in
corruptionem perpetuam flagrantius deo atque intentius adhesura. XII.

Germanus. Quis est qui positus fragili carne circumdatus ita esse huic the
orie semper affixus. ut numquam cogitet de fratris aduentu. de uisitatione
infirmi. de opere manuum. uel certe de humanitate peregrinis uel adue
nientibus exhibenda. Postremo quis non interpellatur corporis ipsius prouisio
ne uel cura. Aut quemadmodum mens uel inquam illi inuisibi
li et incomprehensibili deo ualeat inherere. cupimus edoceri. XIII.

Moyses. Inherere quidem deo iugiter et contemplationi eius quemadmodum dicitis
inseparabiliter copulari. inpossibile est homini ista carnis fragilitate cir
cumdato. Uerum oportet nos scire ubi nostre mentis intentionem debeamus
habere defixam. et ad quam destinationem semper anime nostre reuocemus
intuitum. quam cum potuerit obtinere mens gaudeat. et a qua di
stractam se doleat atque suspiret. totiensque se a summo bono senti
at recidisse. quotiens se ab illo intuitu deprehendit separatam. forni
cationem iudicans uel momentaneum a christi contemplatione discessum. A
quo cum deuiauerit paululum noster obtutus. rursus ad eum cordis oculos
retorquentes. uelut rectissima linea mentis aciem reuocemus. To
tum namque in anime consistit recessu. ubi expulso diabolo. ac nequaquam
in ea cum regnantibus uitiis consequenter regnum dei fundatur in nobis. dicente
euangelista. regnum dei non ueniet cum obseruatione. neque dicent ecce
hic. et ecce illic est. amen enim dico uobis. quia regnum dei intra uos est.
Intra nos uero nichil aliud esse potest quam scientia aut ignorantia

ueritatis. et uel uiciorum amicicia uel uirtutum. per que aut diabolo aut christo
regnum paramus in corde; Cuius etiam regni qualitatem describit apostolus ita di
cens; Non enim regnum dei est esca et potus. sed iusticia et pax et gaudium in
spiritu sancto; Itaque si regnum dei intra nos est. et ipsum regnum dei iusticia et
pax et gaudium est. ergo qui in istis commoratur. sine dubio in regno dei est; Et
econtrario illi qui in iniusticia et discordia et tristicia mortem operantes
uersantur. in regno diaboli et in inferno ac morte sunt constituti; His
enim indiciis. uel dei. uel diaboli discernitur regnum; Et re uera si sublimi
mentis intuitu considerem statum illum. in quo degunt celestes supereque uirtu
tes. que uere in regno dei sunt. quod aliud esse credendum est quam perpetua iugis
que leticia. Quid enim tam proprium uere beatitudini tamque conueniens. quam
tranquillitas iugis et gaudium sempiternum. Et ut hoc ipsum quod dicimus
ita esse non mea coniectura. sed ipsius domini auctoritate certius instruaris.
audi eum qualitatem et statum mundi illius aptissime describentem.
Ecce inquit ego creo celos nouos et terram nouam. et non erunt in memoria
priora neque ascendent super cor. sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiter
num in his que ego creo; Et rursum; Gaudium et leticia inuenietur in
ea. gratiarum actio. et uox laudis. et erit mensis ex mense. et sabbatum
ex sabbato. Et iterum; Gaudium et leticiam obtinebunt. fugiet dolor
et gemitus; Et si adhuc clarius de illa conuersatione et ciuitate sanctorum
uultis cognoscere. adtendite que ad ipsam hierusalem uoce domini di
riguntur; Et ponam inquit uisitationem tuam pacem. et prepositos tuos iu
sticiam; Non audietur ultra iniquitas in terra tua. uastitas et contricio in termi
nis tuis. et occupabit salus muros tuos. et portas tuas laudatio.
Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem. nec splendor lune illumi
nabit te. sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. et deus tuus in gloriam tu
am; Non occidet ultra sol tuus. et luna tua non minuetur. sed erit
dominus in lucem sempiternam. et complebuntur dies luctus tui; Et iccirco
beatus apostolus non generaliter neque simpliciter omne gaudium regnum dei esse
pronuntiat. sed signanter ac specialiter illud solum gaudium quod in

spiritu sancto est. Nouit enim esse aliud quoque inturbabile gaudium de quo dicitur: mundus
iste gaudebit. et uae uobis qui ridetis quia plorabitis. Regnum sane celorum
tripliciter accipiendum est. aut quod regnaturi sint celi .i. sancti in aliis subditis
secundum illud. esto tu super .v. ciuitates. et tu super decem. illudque quod dicitur
ad discipulos. sedebitis super sedes .xii. iudicantes .xii. tribus israhel. aut quod
ipsi celi incipiant a christo regnare. cum sck. omnibus ei subiectis. ceperit
esse omnia in omnibus deus. uel certe quod sancti in celis sint cum domino regnaturi. xiiii.

Quam ob rem in hoc corpore constituti: iam nouerit unusquisque illi se regioni
uel ministerio deputandum. cuius in hac uita semet ipsum participem cul-
toremque prebuerit. illique se etiam in illo perhenni seculo consortem futurum esse
non ambigat. cuius nunc ministrum se sociumque maluerit exhibere. secundum senten-
tiam domini ita dicentis. si quis mihi ministrat me sequatur. et ubi sum ego illic
et minister meus erit. Nam quemadmodum diaboli regnum per consensum suscipitur
uiciorum. ita regnum dei per exercitationem uirtutum puritate cordis ac spiritua-
li scientia possidetur. Ubi autem regnum dei est. ibi procul dubio et uita habetur
eterna. et ubi regnum diaboli est. ibi mortem atque infernum esse non dubium est.
In quo qui fuerit nec laudare dominum potest. secundum prophete sententiam dicentis.
non mortui laudabunt te domine. neque omnes qui descendunt in infernum. sine
dubio peccatores. sed nos inquit qui uiuimus benedicimus domino. ex hoc nunc et
usque in seculum. Non enim est in morte qui memor sit dei. in inferno autem pecca-
tis confitebitur domino. .i. nemo. Nullus enim tam et si milies semet ipsum uel
christianum profiteatur esse uel monachum. cum peccat confitetur deum. nullus admit-
tens ea que dominus execratur. reminiscitur dei. nec seruum se ueraciter il-
lius profitetur. cuius precepta contumaci temeritate contempnit. In qua morte
uiduam illam que est in deliciis beatus apostolus denuntiat esse. uidua inqui-
ens que in deliciis est uiuens mortua est. Sunt ergo multi qui uiuentes in
hoc corpore mortui sunt. et in inferno iacentes dominum laudare non possunt.
et econtrario sunt qui cum mortui sint corpore. dominum spiritu benedicunt atque
conlaudant. secundum illud. benedicite spiritus et anime iustorum dominum. et
omnis spiritus laudet dominum. et in apocalipsi anime ~~iustorum~~ occisorum non solum

non uiuis sed neque mundo huic sed deo.

laudare dñm · s; etiã interpellare dicunt ; In euangłio q; euidenti dñs
ad saduceos · ñ legistis in lege qđ dictũ ẽ a dõ dicente uob : ego sũ ds ha
brahã · & ds ysaac · & ds iacob . Non ẽ ds mortuorum · s; uiuorum · Omnes n.
ei uiuunt · De qb' & aplš · ppt qđ inqt ñ ɔfundit' ds uocari ds eorum ·
parauit enĩ illis ciuitatẽ · Nã q̃ nec ociose sint p' separationẽ hui' corpo
ris neq; nichil sentiant · etiã in euglii parabola que de illo paupe laza
ro & diuite purpurato pfert' ostendit · quorum uni' beatissimã sedẽ · id ẽ
sin' abrahe reqe pmeret' · alt' intolerabili ardore eterni ignis exurit' · Si
aũt & illud qđ dr ad latronẽ · hodie mecũ eris in paradiso uolueri' in
tendere · qđ aliud ẽẽ manifeste significat · quã pdurare in animab'
ñ solũ pstinos intellectus s; etiã uicissitudine eas ɔgrua p meritorum · actuũq; su
orum pstrui qualitate . Hoc n. illi nequaquã dñs pmisisset · si ei' animã
nosset p' separationẽ carnis ul' puandã sensu · ł ĩ nichilũ resoluendã ;
Non n. caro ei' ĩ paradyso · s; anima erat ingressura cũ xp̄o · Cauenda
sane immo toto horrore ẽ detestanda prauissima hereticorum illa di
stinctio · q dũ ñ credunt xp̄m potuisse eodẽ die q' ĩ inferna de
scendit etiã in paradyso repperiri · ita distingunt · amẽ dico t' hodi
e · & interposita distinctione inferunt · mecũ eris ĩ paradyso ·
ut sẽł hec pmissio ñ stati p' transitũ uite hui' impleta · s; p' re
surrectionis aduentũ intelligat' ĩplenda · ñ intelligentes illud
qđ añ resurrectionis sue diẽ ptulit ad iudeos · q eũ ut semet
ipsos credebant humanis angustiis & carnali infirmitate ɔcludi ·
nemo ascendit ĩ celũ · ñ q de celo descendit · fili' hominis q ẽ ĩ celo ·
Qb' manifeste pbat' animas defunctorum ñ solũ suis sensib' ñ puari · s;
ne istis qdẽ affectib' · i · spe atq; tristicia · gaudio · ac metu carere · & ex
eis que sibi in illo gnali examine reseruant' qđdã eas iã incipe pgu
stare · nec scdm opinionẽ quorumdã infideliũ in nichilũ eas resolui ·
p' hui' cõmorationis excessũ · s; uiuacius subsistere · diuq; laudib' intenti'
inherere ; Et re uera ut sequestratis paulisp testimoniis scripturarũ de
ipsi' anime natura scdm mediocritatẽ sensus nri paucis aliqua dispute

Nonne ultra omnis insipientiae non dicam fatuitatem sed insaniam est vel leviter suspicari. illam preciosiorem hominis portionem in qua est imago dei secundum beatum apostolum ac similitudo consistit. depositam hac qua retinetur in presenti sarcina corporali insensibilem fieri? Que omnem rationis cum in sese continens etiam mutam atque insensibilem materiam carnis participatione sui facit esse sensibilem. cum utique consequens sit et hoc rationis ipsius ordo contineat. ut exuta mens ista carnali qua nunc hebetatur pinguedine. intellectuales virtutes suas in melius reparet. et puriores eas ac subtiliores recipiat potius quam amittat; In tantum autem hoc quod dicimus beatus apostolus verum esse cognoscit. ut etiam optet ab hac carne discedere. ut separatione eius enixius valeat domino copulari dicens. desiderium habeo dissolui et cum christo esse. multo enim melius. quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a domino. et idcirco audemus et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et presentes placere illi. commorationem scilicet anime que in hac carne est peregrinationem a domino atque absentiam a christo esse pronuntians. et ex hoc ab hac carne separationem atque discessum presentiam esse ad christum tota credulitate confidens; Et evidentius idem apostolus item super hoc ipso vivacissimo animarum statu. sed accessistis inquit ad syon montem et civitatem dei viventis hierusalem celestem. et ad multorum milium angelorum frequentiam. et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis. et spiritus iustorum perfectorum; De quibus spiritibus in alio loco; deinde patres inquit carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. non multo magis subiciemur patri spirituum et vivemus. XV.

Contemplatio vero dei multifarie concipitur; Nam deus non sola incomprehensibilis illius substantie sue admiratione cognoscitur. quod tamen adhuc in spe promissionis absconditum est. sed et creaturarum suarum magnitudine vel equitatis sue consideratione vel cottidiane dispensationis auxilio providetur. cum quid scilicet que cum sanctis per singulas generationes egerit mente purissima perlustramus. cum potentiam ipsius qua universa gubernat moderatur ac regit. cum immensitatem scientie eius et oculum quem secreta cordium latere non possunt. tremente corde miramur. cum harenam maris undarumque numerum dimensum ei et co

Quod est ad deum proprie quod etiam contendimus sive absentes sive presentes

peregrinari

† alius quoque et dixit in me angelus qui loquebatur in me.

liores actus uoluntatesque conuertit. ut ibi cum rex assuerus castigatus a domino libros annales instigatur inquirere quibus mardochei beneficia recordatur. summumque eum gradu honoris exaltat. ac precepti crudelissimam super nece iudeorum gentis sententiam reuocat. et cum propheta commemorat. audiam quid loquatur in me
dominus deus. Sicut cum dei filii uenturum se una cum patre et mansionem apud nos facturum esse promittit. et non estis uos qui loquimini sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis. et uas electionis. experimentum queritis eius qui in me loquitur christus; Ex diabolo uero cogitationum nascitur series. cum subuertere nos temptat uiciorum oblectatione quam etiam occultis conatur insidiis. subtilissima calliditate mala pro bonis fraudulenter ostentans. et transfigurans se nobis in angelum lucis. et cum euangelista refert. et cena facta cum diabolus uero misisset in cor iude simonis scariothis ut traderet dominum. et iterum post buccellam panis inquit introiuit in illum sathanas. petrus quoque ad ananiam. quare ait temptauit satanas cor tuum mentiri te spiritui sancto. et illud quod in euangelio multo ante per ecclesiasten predictum legimus. si spiritus potestatem habentis ascenderit super te. locum tuum ne dimiseris. illud quoque quod dicitur ad dominum contra achab in tercio regnorum libro ex persona spiritus inmundi. egrediar. et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius; Ex nobis autem oriuntur. cum eorum que gerimus. uel gessimus. et audiuimus naturaliter recordamur; De quibus beatus dauid. cogitaui inquit dies antiquos. et annos eternos in mente habui. et meditatus sum nocte cum corde meo. exercitabar. et scopebam spiritum meum; Et iterum. Dominus scit cogitationes hominum quoniam uane sunt. et cogitationes iustorum iudicia; In euangelio quoque dominus ad iudeos. quid cogitatis mala in cordibus uestris; Hanc igitur tripertitam racionem oportet nos iugiter obseruare. et uniuersas cogitationes que emergunt in corde nostro sagaci discretione discutere. origines earum et causas auctoresque primitus indagantes. ut quales nos eis prebere debeamus. ex illorum merito qui eas suggerunt considerare possimus. ut efficiamur secundum preceptum domini probabiles trapezite. quorum summa pericia ac disciplina est probare quid nam sit aurum pu

ut terrenę carnalesque concrescant; Ideo namque frequens lectio et iugis ad
hibetur meditatio scripturarum ut exinde nobis spiritalis memorię prebeatur occa
sio; Idcirco decantatio crebra psalmorum ut assidua nobis exinde conpunctio
ministretur. Idcirco uigiliarum ac ieiuniorum orationumque sedulitas ad
hibeatur. ut extenuata mens non terrena sapiat. sed cęlestia contempletur; quibus
rursum negligentia inrepente cessantibus. necesse est ut mens uitiorum
squalore concreta in carnalem partem mox inclinetur ut corruat. XVIII.
Quod exercitium cordis non incongrue molarum similitudini conparatur. quas
meatus aquarum preceps impetu rotante prouoluit. que nullatenus quidem ces
sare possunt ab opere suo aquarum inpulsibus circumactę. in eius uero qui preest
situm est potestate utrumnam triticum malit an hordeum. loliumue comminui;
Illud quippe est procul dubio commolendum. quod ingestum ab illo fuerit. cui o
peris cura commissa est; Ita mens per uitę presentis incursus undique irruen
tibus temptationum torrentibus circumacta. uacua quidem cogitationum ęstibus esse
non poterit. quales uero uel admittere uel parare sibi debeat. studii ac dili
gentię suę prouidebit industria; Si enim ut diximus ad sanctarum scripturarum
meditationem iugiter recurramus. ac memoriam nostram ad recordationem spiritua
lium rerum et desiderium perfectionis. spemque futurę beatitudinis erigamus. necesse
est ut ortę cogitationes exinde spiritales in his que meditati sumus mentem
faciant immorari; Sin uero desidia seu negligentia superati uitiis et oci
osis confabulationibus occupemur. seu curis mundanis et superfluis solli
citudinibus implicemur. consequenter exinde uelut quedam zizaniorum species
generata operationem quoque nostro cordi noxiam ministrabit. et secundum sententi
am domini saluatoris ubi fuerit thesaurus operum. seu intentionis nostrę. ibi
et cor nostrum necessario permanebit. XVIIII.
Illud sane pre omnibus nosse debemus. tria cogitationum nostrarum esse principia. id est
ex deo. ex diabolo. ex nobis. Et ex deo quidem est cum spiritus sancti illustratione nos
uisitare dignatur. erigens nos ad sublimiorem profectum. et in quibus uel minus
adquisiuimus. ut desidiose agentes superati sumus. salubrima conpunctione ca
stigat. uel cum reserat nobis cęlestia sacramenta et propositum nostrum ad me

n̄ sit ad integrum spiritualis cogitationis
examinatione decoctius

† alius quoque et dixit michi angelus qui loquebatur in me.

liores actus uoluntatesque conuertit. ut ibi cum rex assuerus castigatus a domino libros annales instigatur inquirere quibus mardochei beneficia recordatus . summo eum gradu honoris exaltat . ac preterea crudelissimam super nece iudee gentis sententiam reuocat. Vel cum propheta commemorat. audiam quid loquatur in me dominus deus. Sicut cum dei filius uenturum se una cum patre et mansionem apud nos facturum esse promittit. et non estis uos qui loquimini sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis. et uas electionis. experimentum queritis eius qui in me loquitur christus; Ex diabolo uero cogitationum nascitur series. cum subuertere nos tam uiciorum oblectatione quam etiam occultis conatur insidiis. subtilissima calliditate mala pro bonis fraudulenter ostentans. et transfigurans se nobis in angelum lucis. Vel cum euangelista refert. et cena facta cum diabolus iam misisset in cor iude simonis scariothis ut traderet dominum. et rursum post buccellam panis inquit introiuit in illum sathanas. petrus quoque ad ananiam. quare ait temptauit satanas cor tuum mentiri te spiritui sancto. et illud quod in euangelio multo ante per ecclesiasten predictum legimus. si spiritus potestatem habentis ascenderit super te . locum tuum ne dimiseris. illud quoque quod dicitur ad dominum contra achab in tercio regnorum libro ex persona spiritus inmundi. egrediar . et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius; Ex nobis autem oriuntur. cum eorum que gerimus. uel gessimus . uel audiuimus naturaliter recordamur; De quibus beatus dauid . cogitaui inquit dies antiquos . et annos eternos in mente habui. et meditatus sum nocte cum corde meo. exercitabar et scopebam spiritum meum; Et iterum. Dominus scit cogitationes hominum quoniam uane sunt. et cogitationes iustorum iudicia; In euangelio quoque dominus ad iudeos. quid cogitatis mala in cordibus uestris; hanc igitur tripertitam racionem oportet nos iugiter obseruare. et uniuersas cogitationes que emergunt in corde nostro sagaci discretione discutere. origines earum et causas auctoresque primitus indagantes. ut quales nos eis prebere debeamus . ex illorum merito qui eas suggerunt considerare possimus. ut efficiamur secundum preceptum domini probabiles trapezite. quorum summa pericia ac disciplina est probare quid nam sit aurum pu

rissimum et ut vulgo dicitur obrizum. quod vel sit minus purgatione ignis excoctum.
aereo quoque vilique denario. si pretiosum nomisma sub colore auri fulgentis imitetur.
prudentissima discretione non fallatur. et non solum nomismata tyrannorum vultu
expressa sapienter agnoscere. sed et illa quae sunt veri regis imagine sed non
legitime figurata peritia sagaciore discernere. deinde ne quid illud a legi
timo pondere deminutum sit censura trutinae diligenter inquirere; Quae
omnia nos quoque spiritaliter observare debere evangelicus sermo sub huius nomi
nis demonstrat exemplo. primum ut quicquid cordibus inrepserit nostris. vel si quod
nobis dogma fuerit intromissum. utrumne sit divino illo et caele
sti spiritus sancti igne purgatum. an ad iudaicam superstitionem pertinens.
seu de saecularis philosophiae tumore descendens. in superficie
tantum praeferat pietatem. diligentissime perscrutemur; Quod ita poterimus
implere. si illud apostolicum fecerimus; Nolite omni spiritui credere. sed probate
spiritus si ex deo sint. Quo genere illi quoque decepti sunt qui post professionem monachi ni
tore sermonis et quibusdam saecularium philosophorum dogmatibus inlecti. quae prima fron
te pius quibusdam sensibus ac religioni consonis audientes. velut auri fulgo
re fallentia. quos semel superficie inlexerant. velut nomismatibus aereis fal
sisque deceptos. perpetuo nudos ac miseros reddiderunt. vel ad saeculi eos
strepitum revocantes. vel ad hereticos errores ac praesumptiones tumidas
pertrahentes; Quod contigisse achor in libro iesu naue legimus fuisse perpessum. qui
de castris allophilorum regulam auream concupiscens atque furatus. anathemate
percuti atque aeterna meruit morte dampnari; Secundo sollicite nos explorare
convenit. ne auro purissimo scripturarum prava interpretatio coaptata me
talli pretiositate nos fallat. in quo etiam domino salvatori callidissimus diabolus
velud homini simplici temptavit imponere. ea quae generaliter sunt super omnium
iustorum intelligenda personis. malivola interpretatione corrumpens. specialiter
huic qui angelorum custodia non egebat conatur aptare dicens. quia angelis
suis mandavit de te. ut custodiant te in omnibus viis tuis. et in manibus
portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. pretiosa scilicet eloquia
scripturarum. callida adsumptione convertens. et ad contrarium sensum noxiumque

non sit ad integrum spiritalis ignis examinatione decoctum

detorquens. ut imagine tyrannici uultus sub colore nobis auri
fallentis obiciat. siue cum paracharaximis nos conatur illudere.
quoddam scilicet pietatis opus admonet affectandum. quod non
de legitima seniorum procedens moneta. sub praetextu uirtutum
ducit ad uicia. uel inmoderatis incompetentibusque ieiuniis.
seu uigiliis nimiis. uel orationibus inordinatis. uel incongrua
lectione decipiens. ad noxium pertrahit finem. uel cum intercessio
nes ac uisitationes pias persuadet impendere. quibus nos
a spiritalibus monasterii claustris. et secreto amicę quietis excutiat. Sollicitudines etiam curasque suscipere
religiosarum ac destitutarum suggerit feminarum.
ut huiusmodi laqueis monachum inextricabiliter
inretitum perniciosarum sollicitudinum occupatione disten
dat. uel certe cum desiderare sanctum clericatus officium sub prae
textu ędificationis multorum. et amore lucri spiritalis insti
gat. per quod nos ab humanitate propositi huius ac distric
tione euellat. Quę omnia cum sint nostrę saluti professioni
que contraria. tamen uelamine quodam misericordię ac religionis
obtecta. facile imperitos incautosque decipiunt. Imitantur
enim nomismata ueri regis quę uidentur ad presens plena
pietatis. sed non sunt a legitimis monetariis. id est probatis ac
catholicis patribus figurata. nec de cardinali ac publica
collationis eorum procedunt officina. sed furtim fraude dęmo
num fabricata. inperitis quibusque et ig
norantibus ingeruntur. Quę quamuis utilia ac necessaria ui
deantur ad presens. tamen si soliditati professionis nostrę incipiant
postea esse contraria. et totum quodammodo corpus nostri labefacta
ri propositi. tamquam necessarium quidem sed scandalizans membrum.
et quod dexterę manus uel pedis agere uideatur officium.
praecidi a nobis atque abscidi salubre est. Satius enim est absque

unius praecepti nimbo vel operatione et fructu in ceteris sanum firmumque durare et
tamquam debilem introire in regnum caelorum: quam cum soliditate mandati incidere
in aliquod scandalum quod perniciosa consuetudine separans nos a districtionis
regula atque arrepti disciplina inducat in tale dispendium quod nequaquam
futura definita conpensans omnes praeteritos fructus totumque operationis
nostrae corpus gehennae faciat ignibus concremare. De his quibus illusio
num etiam in proverbiis eleganter expressit. Sunt viae quae videntur rectae
esse viro: novissima autem earum venient in profundum inferni. Et i
terum: malignus tunc nocet cum se commiscuerit iusto: id est diabolus
decipit cum fuerit colore sanctitatis obtectus. Odit autem sonum tu
telae, id est discretionis vim, quae de seniorum verbis ac monitione procedit.
In quo etiam abbatem Iohannem qui Lyci commoratur novimus nuper XX
illusum. Nam cum exhausto corpore atque defecto perceptionem cibi
biduano ieiunio distulisset: accedenti ei ad refectionem die
postero veniens diabolus in figura aethiopis teterrimi atque ad eius
genua provolutus: dulge inquit mihi quia ego tibi hunc laborem indixi. Itaque
ille vir tantus et in discretionis ratione perfectus sub colore conti
nentiae incongruenter exercitae intellexit se ob hoc calliditate
diaboli circumventum taliterque distentum ieiunio ut lassitudinem
non necessariam immo spiritui noxiam fatigato corpore superpone
ret. paracharaximo scilicet illusus nomismate: dum in illo veri
regis imaginem venerat non discussit an esset legitime figu
ratum. Vlti cere ma vero observatio huius probabitur aperte quam — att obis
de inquisitione ponderis esse praediximus taliter implebitur: si quidquid ge
rendum cogitatio nostra suggesserit omni scrupulo retractantes
atque in nostri pectoris trutina collocantes aequi libratione
iustissima perpendamus an plenum sit honestate communi: an
timore dei sit grave: an integrum sensu: an humana ostentati
one aut aliqua novitatis praesumptione sit leve: an meriti eius
pondus inanis cenodoxiae non minuerit vel adroserit gloria: et

sic ea primitus ad examen publicum trutinantes. id est ad prophetarum et apostolorum actus et testimonia conferentes. ut tamquam integra atque perfecta et illis conpensantia teneamus. vel tamquam inperfecta atque damnosa nec illorum ponderi consonantia. omni cautione ac diligentia refutemus. xxi.

Erit igitur hoc quadripertito quo diximus modo necessaria nobis ista discretio. id est ut primum materia nos auri veri fucatiue non lateat. secundo. ut has easdem cogitationes que mentiuntur opera pietatis. tamquam adulterina nomismata et parachara xima reprobemus. utpote que falsam imaginem regis non legitime signatam contineant. ut illa que in auro pretiosissimo scripturarum vicioso et heretico sensu non veri regis sed tyranni preferunt vultum. similiter discernentes refutare possimus. sive illa quorum pondus ac pretium rubigo vanitatis arrodens exagio seniorum non sinit adequari. ut nomismata levia atque dampnosa minusque pensantia recusemus. ne in illud incidentes quod observare tota virtute precepto domini commonemur. cunctis laborum nostrorum meritis stipendiisque fraudemur. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea demoliuntur. et ubi fures effodiunt et furantur. Quicquid enim contemplatione humane glorie fecerimus. in terra nos thesaurizare secundum domini sententiam noverimus. et consequenter illud tamquam humi reconditum in terraque defossum. vel diversis demoniis populandum. vel cenodoxie rubigine consumendum. vel ita superbie tineis devorandum. ut ad nullam recondentis utilitatem [...] emolumentumque respiciat. Omnes igitur cordis nostri recessus iugiter p[...]ta fra scrutandi sunt. et ascendentium in eos vestigia indagatione sagacissima retractanda. ne qua forte intellectualis ibidem bestia. ut leo vel draco pertransiens. perniciosa vestigia latenter inpresserit. quibus accessus etiam ceteris in abdita pectoris nostri per cogitationum neglegentiam prebeatur. et ita per singulas horas atque momenta terram cordis nostri euuangelico aratro. hoc est iugi dominice crucis recordatione sulcantes. vel novarum ex nobis ferarum cubilia. vel virulentorum serpentium exterminare

illorumque exemplis comparantes. et quasi ad examen statera ea lance pensantes.

latibula poterimus. XXIII

a Ad hec obstupefactos nos intuens senex et ad uerba narrationis sue inexplebili ardore succensos, pre admiratione desiderii nostri paulisper sermone suspenso rursus adiecit; Quoniam nos o filii ad disputationem tam longam uestra sedulitas prouocauit et igniculum quendam collationis uestre feruentiores sensus pro uestro desiderio subministrant ut ex hoc etiam ipso manifeste conperior in ueritate uos perfectionis sitire doctrinam; uolo uobis adhuc super discretionis eximietate uel gratia que inter cunctas uirtutes arcem ac principatum tenet pauca disserere. excellentiamque eius et utilitatem non solum cotidianis exemplis. sed etiam antiquis patrum consultationibus atque sententiis adprobare; Frequenter namque memini nonnullos huiusmodi sermonem cum gemitu lacrimisque poscentibus me cum aliquid eis doctrine conferre cupientem nullatenus potuisse. et ita in me non solum sensus. sed et ipsum eloquium defecisse. ut non inuenire quemadmodum eos uel cum leui consolatione dimitterem; Quibus indiciis euidenter agnoscitur domini gratiam pro merito audientium ac desiderio disputantibus aspirare sermonem; Que quia breuissimum istud quod superest noctis spacium non occurrit explere. indulgentes illud potius quieti corporee. cuius necesse est totum perisse si id quod modicum est fuerit denegatum. plenum narrationis ordinem integro diei futuri seu noctis examini reseruemus; Decet namque discretionis optimos consultores in hoc primum patefacere sue mentis industriam. et utrum sint uel esse possint eius capaces hoc indicio ac patientia conprobare. ut de illa que moderationis generatrix est uirtute tractantes nequaquam uicium quod ipsi contrarium est inmoderationis incurrant. ui rationis ac nature eius quam uerbis excolunt. effectu atque opere uiolantes; In hoc ergo nobis discretionis bonum de quo quantum dominus dederit adhuc indagare disponimus primum poscat. ut nos de ipsius excellentia et moderatione que prima eidem uirtus inesse cognoscitur disserentes. disputationis quoque uel temporis modum non permit

Explicit collatio I abbatis Moysi de monachi destinatione vel fine. Capitula de II collatione eiusdem senis.

tat excedere. XXIIII.

His itaque beatus Moyses collationi nostrae clausit finem. adhuc nos avidos ac de ore suo pendentes degustare somnum paulisper hortatur et in hisdem ipsis quibus insidebamus psiathiis admonens incubare. embrimiis pariter capiti nostro cervicalium vice suppositis. quae crassioribus papyris in longos gracilesque fasciculos coactis sesquipedali intervallo pariter colligata. nunc quidem humillimum sedile ad scabelli vicem fratribus in synaxi consedentibus praestant. nunc vero subiecta cervicibus dormientium praebent capiti non nimie durum sed tractabile aptumque fulcimentum. Ad quos monachorum usus haec idcirco vel maxime oportuna habentur et congrua. quod non solum sint aliquatenus mollia. parvoque opere reparentur et pretio. utpote passim papyro per ripas Nili fluminis emergente. sed etiam quod ad removendum seu cum necesse fuerit admovendum habilis materiae levisque naturae sint. Atque ita praecepto senis tandem sumus ad degustationem somni onerosa quidem et compositi tam digestae collationis inflammati gaudio. quam repromissae disputationis expectatione suspensi.

Explicit collatio I abbatis Moysi de monachi destinatione vel fine. Capitula de II collatione eiusdem senis.

I. Praemium abbatis Moysi discretionis gratia.
II. Quid discretio sola conferat monacho et disputatio super hoc beati Antonii.
III. De errore Saulis et Achab quo per discretionis inopiam sunt decepti.
IIII. Quae de bono discretionis in scripturis sanctis referuntur.
V. De morte Heronis senis.
VI. De ruina duorum fratrum ob discretionis imperitiam.
VII. De alterius illusione quam per imperitiam incurrit discretionis.
VIII. De lapsu et deceptione monachi Mesopotameni.
VIIII. Interrogatio de adquirenda vera discretione.
X. Responsio quemadmodum possideatur vera discretio.
XI. Verba abbatis Serapionis et de marcore patefacta rum cogitationum et de periculo propriae confidentiae.
XII. Confessio verecundiae ob quam confunderemur cogitationes nostras senioribus revelare.
XIII. Responsio de confusione calcanda et periculo non adolentis.
XIIII. De vocatione Samuelis.
XV. De vocatione Pauli apostoli.
XVI. De appetenda discretione.
XVII. De inmodicis ieiuniis et vigiliis.

XVIII Interrogatio de continentia uel refectionis mensura.
XVIIII De optimo cibi cottidiani modo.
XX Obiectio de facilitate continentiae quae duobus paximaciis sustineatur.
XXI Responsio de uirtute et mensura expertae continentiae.
XXII Quis namque generalis continentiae ac refectionis modus sit.
XXIII Quemadmodum abundantia humorum genitalium castigetur.
XXIIII De labore conqualis refectionis et de fratris ueniam in gelacitate.
XXV Interrogatio quomodo possit una semper eademque mensura seruari.
XXVI Responsio de non excedendo refectionis modo.

Expliciunt capitula. Incipit collatio II eiusdem senis de discretione.

Degustato itaque matutino sopore, cum ortum lucis tandem nobis clarescere gaudentes repromissam narrationem reposcere coepissemus, beatus Moyses ita exorsus est: Cum uideam uos tanto desiderii ardore flammatos, ut ne ipsius quidem paruissimum quietis momentum, quod spiritali collationi subtrahentes refectioni corporis maluerim deputare, ad requiem credam uestri corporis profecisse, mihi quoque haec uestri consideranti feruorem sollicitudo maior incumbit. Necesse est enim etiam me in persoluendo debito tanto maiorem deuotionis curam gerere, quanto uos id attentius uideo postulare, secundum illam sententiam: Si sederis cenare ad mensam potentis, sapienter intellige quae adponuntur tibi, et inmitte manum tuam, sciens quia talia oportet te praeparare. Quam ob rem de bono discretionis eiusque uirtute dicturi, in quam sermo nocturnae collationis ingressus finem nostrae disputationis dedit, congruum credimus excellentiam eius patrum primo consignare sententiis, ut cum patuerit quid de illa senserint uel pronuntiauerint maiores nostri, tum plurimis tam antiquis quam recentibus ruinis et casibus diuersorum, qui pro eo quod minus eam fuisant adsecuti pernicioso deiecti sunt lapsu, in quantum possumus utilitates eius et commoda retractemus; quibus discussis quemadmodum expetere eam atque excolere debeamus efficacius instruamur, considerantes meriti eius et gratiae dignitatem. Est enim non mediocris quaedam uirtus, nec quae humana passim ualeat

industria conprehendi nisi diuina fuerit largitate collata; Siquidem
inter nobilissima spiritus sancti dona hanc quoque ita legimus ab apostolo numerari;
alii datur per spiritum sermo sapientiae alii sermo scientiae secundum eundem
spiritum alteri fides in eodem spiritu alii gratia sanitatum in uno spiritu et
post pauca alii discretio spirituum; Deinde completo omni catalogo spiritalium
carismatum subdidit omnia autem haec operatur unus atque idem spiritus diuidens
unicuique prout uult; Videtis ergo non terrenum nec paruum esse discreti-
onis munus sed diuinae gratiae maximum premium quam nisi monachus omni
intentione fuerit assecutus et ascendentium in sese spirituum discreti-
onem certa ratione possederit necesse est eum uelut in nocte ceca te-
trisque tenebris oberrantem non solum in perniciosas foueas ac prerupta de-
cidere sed etiam in planis ac directis frequenter offendere; ii·

Memini quod quondam in annis adhuc pueritiae constitutus in partibus
thebaidos ubi beatus antonius morabatur seniores ad eum perfectionis in-
quirendae gratia conuenisse Cumque a uespertinis horis usque ad lucem fuisset
protracta collatio questionem hanc maximum noctis spatium consumpsis-
se; Nam diutissime querebatur que nam uirtus uel obseruantia mo-
nachum possit diaboli laqueis ac deceptionibus custodire semper ille-
sum uel certe recto tramite firmoque gressu ad perfectionis culmen
euehere; Cumque pro captu mentis suae proferret unusquisque sententiam et
alii quidem hoc in ieiuniorum uigiliarumque studio collocarent quod his ui-
delicet extenuata mens ad puritatem cordis et corporis assecuta deo
facilius uniretur alii in contemptu uniuersarum rerum quibus mens si penitus nu-
daretur tamquam nullis deinceps retinentibus laqueis ad deum expeditior
perueniret alii anachoresin necessariam id est remotionem et heremi se-
creta censerent in qua commanens quis familiarius interpellare deum eique
posset peculiarius inherere nonnulli sectanda caritatis id est humani-
tatis officia definirent quod his regna celorum datum se dominus in eu-
uelut uangelio speciali repromittat dicens uenite benedicti patris mei
possidete paratum uobis regnum a constitutione mundi esuriui enim

et dedistis mihi manducare. sitivi et dedistis mihi bibere. et cetera; Cumque in hunc modum diversis virtutibus aditum certiorem ad deum parari posse decernerent. esset et noctis maximum tempus hac inquisitione consumptum. intulit demum beatus antonius; Omnia quidem hec que dixistis. necessaria et utilia sitientibus deum. atque ad eum cupientibus pervenire. sed his principalem tribuere gratiam nequaquam nos innumeri multorum casus et experimenta permittunt; Nam sepe quosceta numero acerrime ieiuniis et vigiliis incubantes ac mirifice in solitudine secedentes. privationem quoque omnium facultatum ita sectantes. ut ne unius quidem diei victum sibimet. unum vel denarium superesse paterentur. humanitatis etiam studia tota devotione complentes. ita vidimus repente deceptos. ut arreptum opus non potuerint congruo exitu terminare. summumque fervorem et conversationem laudabilem detestabili fine concluserint; Quamobrem quid principaliter ducat ad deum. manifeste poterimus agnoscere. si ruine ac deceptionis illorum causa diligentius a nobis fuerit indagata; In illis namque cum exuberarent predictarum opera virtutum. discretio sola deficiens usque ad finem ea durare non siuit; Nec enim alia lapsus eorum causa deprehenditur. nisi quod minus a senioribus instituti. nequaquam potuerunt rationem discretionis adipisci. que pretermittens utramque nimietatem. via regia monachum docet semper incedere. et nec dextera virtutum permittit extolli. id est fervoris excessu. iuste continentie modum inepta presumptione transcendere. nec oblectatum remissione deflectere ad vicia sinistra concedit. hoc est sub pretextu gubernandi corporis contrario spiritus lentescere tepore; Hec namque est discretio que oculus et lucerna corporis in evangelio nuncupatur. secundum illam sententiam salvatoris; Lucerna corporis tui est oculus tuus; Quod si oculus tuus simplex fuerit. totum corpus tuum lucidum erit; Si autem oculus tuus nequam fuerit. totum corpus tuum tenebrosum erit. eo quod ipsas cogitationes hominis universas. actusque discernens. cuncta que gerenda sint

perluceat atque perlustret; Quę si in homine nequam fuerit. id est non uero iudicio et scientia communita. seu quolibet errore ac presumptione decepta. totum corpus nostrum faciat tenebrosum. hoc est omnem aciem mentis actus et nostros reddat obscuros. cecitate scilicet uitiorum et perturbationum tenebris inuolutos; Si enim inquit lumen quod in te est tenebrę sunt. tenebrę ipsę quante erunt? Nulli namque dubium est errante iudicio cordis nostri et ignorationis nocte possesso. cogitationes quoque et opera nostra que ex discretionis deliberatione descendunt. maioribus peccatorum tenebris implicari; Denique ille qui primum iudicio dei regnum populi israhelis emeruit. quia hunc discretionis oculum nequaquam habuit. uelut toto corpore tenebrosus. etiam ipso deiectus est regno. dum lucernę huius tenebris atque errore deceptus.
erga acceptabiliora deo sacrificia sua quam preceptum samuelis obedientiam iudicauit. atque ex illa magis parte causam offensionis incurrit. ex qua repropiciandam sibi diuinam sperauerat maiestatem. III.

Huius inquam discretionis ignoratio. achab regem israhel post illum sublimissimum uictorię triumphum qui ei fuerat dei fauore concessus. compulit credere meliorem esse misericordiam suam. quam diuini seuerissimam executionem precepti. et quemadmodum ipsi uidebatur crudelis imperii; Qua consideratione mollitus. dum mauult cruentam uictoriam clementia temperare. ob indiscretam misericordiam. uelut toto corpore redditus tenebrosus. inreuocabili morte dampnatur; IIII.

Hec est discretio quę non solum corporis lucerna. sed etiam sol ab apostolo nuncupatur. secundum illud. sol non occidat super iracundiam uestram; Hęc etiam uitę nostrę dicitur gubernatio. secundum illud. Quibus non est gubernatio. cadunt ut folia; Hęc consilium rectissime nominatur. sine quo nichil agere omnino scripturę auctoritate permittimur. ita ut ne ipsum quidem spiritale uinum quod letificat cor hominis. sine ipsius summam moderatione percipere. secundum illud. cum consilio omnia fac. cum consilio uinum bibe; Et iterum; Sicut ciuitas

muris diruta et non circumdata, sic est vir qui cum consilio non aliquid agit. Qua comparatione quam perniciosa sit monacho, testimonium huius exempli et figuram declarat, dirutae eam ac sine muris comparans civitati. In hac sapientia, in hac intellectus sensusque consistit, sine quibus nec interior nostra aedificari domus nec spiritales poterunt divitiae congregari, secundum illud: cum sapientia aedificatur domus et cum intellectu iterum erigitur; cum sensu implentur cellaria omnibus divitiis pretiosis et bonis. Haec inquam est solidus cibus, qui nisi a perfectis tantum ac robustis non potest sumi, secundum illud: perfectorum autem est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. Quae intantum utilis nobis ac necessaria comprobatur, ut etiam verbo dei eiusque virtutibus coaptetur, secundum illud: vivus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae et corporis, compagum quoque ac medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis. Quibus manifestissime declaratur nullam sine discretionis gratia perfecte posse vel perfici vel stare virtutem. Et ita tam beati Antonii quam universorum sententia diffinitum est discretionem esse quae firmo gradu intrepidum monachum perducat ad deum, quaeque praedictas virtutes iugiter custodiat illesas, cum qua ad consummationis excelsa fastigia minore possit fatigatione conscendi, et sine qua multi etiam propensius laborantes perfectionis nequiverunt culmen attingere. Omnium namque virtutum genetrix, custos, moderatrixque discretio est. V

Et ut hanc eandem diffinitionem antiquitus a sancto Antonio et ceteris patribus promulgatam recens quoque sicut promisimus confirmemus exemplis, recolite id quod nuper gestum oculorum vestrorum vidistis obtutibus: senem videlicet Heronem ante paucos admodum dies illusione diaboli a summis ad ima deiectum, quem quinquaginta annis in hac heremo commoratum singulari districtione rigorem continentiae tenuisse meminimus, et solitudinis secreta ultra omnes hic commorantes miro fervore secutum. Hic igitur quo pacto quave ratione post

tantos labores ab insidiatore delusus. grauissimo corruens lapsu cunc-
tos in hac heremo constitutos. luctuoso dolore perculit. Nonne quia
minus discretionis uirtute possessa. suis definitionibus regi quam consiliis
uel collationibus fratrum atque institutis maiorum maluit obedire? Siqui-
dem tanto rigore inmutabilem ieiunii continentiam semper exercuit.
et solitudinis cellę que ita iugiter secreta sectatus est. ut ab eo participati-
one ineundi cum fraternitate conuentus ne ueneratio quidem paschalis di-
ei aliquando potuerit obtinere. in qua fratribus cunctis pro anniuersaria
sollempnitate in ecclesia retentatis. solus non poterat aggregari. ne quantulum-
cumque perceptione leguminis parui a suo uideretur proposito relaxasse.
Qua presumptione deceptus. angelum satanę uelut angelum lucis cum summa uene-
ratione suscipiens. eiusque preceptis prono obediens famulatu. semetip-
sum in puteum. cuius profunditatem oculorum non attingit intuitus precipitem dedit.
de angeli uidelicet sui sponsione non dubitans. qui eum pro merito uirtutum
ac laborum suorum nequaquam posse firmauerat ulli iam discrimini subiacere.
Cuius rei fidem ut experimento suę sospitatis euidentissime comprobaret su-
pradicto se puteo nocte intempesta illusus iniecit. magnum scilicet uir-
tutis suę meritum probaturus. cum inde exisset illesus. De quo cum pene iam
exsanguis ingenti fratrum labore fuisset extractus. tertia die uita
finiturus. quod his deterius est. ita in deceptionis suę obstinatione per-
mansit. ut ei ne experimento quidem mortis suę potuerit persuaderi.
quod fuisset demonum calliditate delusus. Quamobrem pro meritis
laborum tantorum et annorum numerositate quibus in heremo perdura-
uit. hoc miseratione et humilitate summa ab his qui ei compatiebantur ex eis
uix a presbitero et abbate pafnutio potuit obtineri. ut non inter biotha-
natos reputatus. etiam memoria et oblatione pausantium iudicaretur indignus.
Quid dicam de illis duobus fratribus. qui cum ultra illam he- ·vi·
remum thebaidos. ubi quondam fuerat beatus antonius habitarent.
minus cauta discretione permoti. euntes per extentam solitudinis
uastitatem. nullam escam penitus sumere decreuerunt. nisi quam per

semetipsum illis dominus prestitisse. Cumque errantes eos per deserta et defi-
cientes iam fame a longe mazices conspexissent, que gens cunctis
pene nationibus feris inmanior atque crudelior est. non enim eos ad ef-
fusionem sanguinis ut nonnullas gentes desiderium prede, sed sola feroci-
tas mentis instigat, eisque contra naturam feritatis sue cum panibus occur-
rissent. unus ex eis subueniente discretione uelut a domino sibi por-
rectos cum gaudio et gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diui-
nitus ministrari, nec sine deo factum, ut hii qui semper hominum cruore
gauderent, deficientibus iam ac tabescentibus uite substantiam largiren-
tur. alius uero recusans cibum uelut ab homine sibi oblatum inedie
defectione consumptus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasi-
one descenderint, unus tamen subueniente discretione id quod te-
mere incauteque conceperat emendauit, alius autem in stulta presumpti-
one perdurans, ac penitus discretionis ignarus, mortem quam dominus a-
uertere uoluit, sibi ipse consciuit, nequaquam credens instinctu fac-
tum diuino quod inmites barbari propemodum feritatis obliti panes eis pro gladiis

Quid etiam de illo commemorem cuius nomi- ·vii· obtulissent.
nis quia adhuc superest nolumus facere mentionem? Qui dum longo tempore
demonem in angeli suscepit claritate, reuelationibus eius innume-
ris sepe deceptus credidit nuncium esse iusticie; Ita exceptis his etiam
per omnes noctes in cella eius lumen absque ullius lucerne prebebat
officio. Ad extremum iubetur a demone, ut deo filium suum qui cum eo
pariter in monasterio commanebat offerret, ut scilicet hoc sac-
rificio habrahe ~~patriarche~~ meritis equaretur. Cuius intantum est persuasi-
one seductus, ut parricidium opere perfecisset, nisi eum uidens puer
cultrum extra consuetudinem acuendo preparare, et uincula quibus eum
uelut oblaturus ad immolandum constringere disponebat inquire-
re, presagio sceleris futuri perterritus aufugisset; ·viii·

Longum est deceptionem quoque illius monachi mesopotamii narran-
do percurrere, qui in illa prouincia a perpaucis imitabilem continentiam tenens.

quia per multos annos singulariter in cella retrusus exegerat, ita est ad extremum diabolicis revelationibus somniisque delusus, ut post tantos labores atque virtutes quibus excesserat omnes monachos ibidem residentes, ad iudaismum et circumcisionem carnis lapsu miserabili volveretur. Nam cum volens eum consuetudine visionum ad credulitatem futurae deceptionis illicere, verissima quaeque multo tempore diabolus velut veritatis nuncius revelasset, ad extremum ostendit christianum populum una cum principibus religionis ac fidei nostrae, apostolis scilicet atque martyribus, tenebrosum ac tetrum omnique macie tabidum atque deformem, et econtra iudeorum plebem una cum moyse, patriarchis, prophetis summa tripudiantem leticia et splendidissimo lumine coruscantem, suadens ut si mallet meriti ac beatitudinis illorum particeps fieri, circumcisionem quoque suscipere festinaret. Horum itaque profecto nullus tam lugubriter fuisset illusus, si rationem discretionis huius assequi laborasset. Quamobrem in quantis periculosum sit discretionis gratiam non habere, multorum casus et experimenta declarant. VIIII.

Ad hec germanus: et novellis exemplis et definitionibus antiquorum satis habundeque perpatuit discretionem quodammodo fontem radicemque cunctarum esse virtutum. Quomodo ergo adquiri debeat cupimus edoceri, aut quemadmodum utrum vera et ex deo an falsa et diabolica sit possit agnosci, ut secundum illam evangelicam quam superiore tractatu disseruisti parabolam qua iubemur fieri probabiles trapezite, numismati inpressam veri regis imaginem pervidentes deprehendere valeamus quid non sit in moneta legitime figuratum, atque illud sicut vulgari usus verbo hesterna collatione dixisti tamquam paracharaximum reprobemus, illa instructi peritia quam satis copiose et integre prosecutus, spirituali atque evangelico trapezite inesse debere designasti. Quid enim proderit virtutis eius et gratie merita cognovisse, si quemadmodum expetenda vel adquirenda sit nesciamus?

Tum moyses: vera inquit discretio. X. non nisi vera humilitate conquiritur. Cuius humilitatis hec erit prima probatio

batio, si universa non solum que agenda sunt, sed etiam que cogitantur, seniorum reservet examini, ut nichil suo quis iudicio credens, illorum per omnia definitionibus adquiescat, et quid bonum vel malum debeat iudicari eorum traditione cognoscat. Que institutio non solum per veram discretionis viam iuvenem recto tramite docebit incedere, verum etiam cunctis fraudibus et insidiis inimici servabit illesum. Nullatenus enim decipi poterit quisque, si non suo iudicio, sed maiorum vivit exemplo, nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere, qui universas cogitationes in corde nascentes perniciosa verecundia nescit obtegere, sed eas maturo examine seniorum vel reprobat vel admittit. Ilico namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna marcessit, et antequam discretionis iudicium proferatur, serpens teterrimus velut e tenebroso ac subterraneo specu virtute confessionis protractus ad lucem, traductus quodammodo ac dehonestatus abscedit. Tamdiu enim suggestiones eius noxie dominantur in nobis, quamdiu celantur in corde. Et ut virtutem sententie huius efficatius colligatis, referam vobis abbatis Serapionis factum, quod ille iunioribus frequentissime instructionis gratia proponebat. xi.

Cum adhuc inquit essem puerulus et cum abbate Theone commanere, hec mihi inimici inpugnatione ingesta fuerat consuetudo, ut postquam refecissem hora nona cum sene, unum paximacium cotidie in sinu meo latenter absconderem, quod sero ignorante illo occulte edebam. (ł voluptatis) Quod furtum licet conuenientia voluntatis et inoliti semel desiderii incontinentia sine cessatione committerem, expleta tamen concupiscentia fraudulenta ad memetipsum revertens gravius super admisso furti crimine cruciabar, quam super esu eius fueram iocundatus. Cumque istud molestissimum opus velut ab exactoribus mihi pharaonis indictum vice laterum singulis diebus explere non sine cordis mei dolore compellerer, nec tamen eruere me posse ab hac eorum sevissima tyrannide, et clandestinum furtum seni manifestare confunderer, contigit dei nutu de hoc me captivitatis iugo volentis eripere, ut quidam fratres

cellam senis obtentu ędificationis expeterent. Cumque refectione trans
acta collatio spiritualis cępisset agitari, respondensque senex propo
sitis interrogationibus eorum de castrimargię uicio et occultarum co
gitationum dominatione dissereret, earumque naturam et atrocissi
mam uim quam haberent donec celarentur exponeret, ego collationis
huius uirtute conpunctus et conscientia redarguente perterritus, ue
lut quod credere ob hoc eam fuisse prolatam quod seni dominus secreta mei pec
toris reuelasset, in occultos primum gemitus excitatus, dein cordis mei
conpunctione crescente in apertos singultus lacrimasque prorumpens,
paximatium quod consuetudine uiciosa subtraxeram clanculo comeden
dum, de sinu furti mei conscio ac susceptore produxi, eumque in medi
um proferens quemadmodum cottidie latenter ederem prostratus in terram cum
ueniae postulatione confessus sum, et ubertim profusis lacrimis ut
absolutionem durissimae captiuitatis a domino poscerent imploraui;
Tum senex: confide ait o puer; absoluit te hac captiuitate etiam me
tacente confessio tua, uictorem namque aduersarium tuum hodie tri
umphasti; ualidius eum tua confessione prosternens, quam ipse fueras ab
eo tua taciturnitate deiectus; quem utique nequaquam uel tua uel
alterius responsione confutans in te nunc usque permiseras dominari;
secundum illam Salemonis sententiam: quia non fit contradictio ab his qui faci
unt malum cito, ideo repletum est cor filiorum hominum in ipsis ut fa
ciant malum; Et idcirco iam te post hanc publicationem tuam iste ne
quissimus spiritus inquietare non poterit, nec in te latibulum sibi teterrimus ser
pens deinceps usurpabit, de tenebris cordis tui salutari confessione
protractus ad lucem; Necdum senex haec uerba conpleuerat, et ecce lampas accensa
de meo sinu procedens ita cellam repleuit odore sulphureo, ut uehementia
fetoris ipsius uix in ea nos residere permitteret; Resumensque admo
nitionem senex: ecce inquit dominus et ueritate sermonum meorum uisibiliter
adprobauit, ut passionis illius incentorem de corde tuo salubri confessione
depulsum oculis peruideres, patefactum hostem nequaquam locum in te ul-

-terius habiturum apta ei expulsione cognosceres. Itaque secundum sententiam
senis. ita est inquit in me confessionis huius uirtute dominatio diabolicae
illius tyrannidis extincta atque in perpetuum consopita. ut numquam mihi ne me-
moriam quidem concupiscentiae huius ulterius temptauerit inimicus inge-
rere. nec me post haec aliquando pulsatum ne furtiui illius desiderii
instigatione persenserim. Quem sensum in ecclesiaste quoque pulcherrime
legimus figuratum. Si momorderit inquit serpens non in sibilo. non est abun-
dantia incantatori. commodum taciti serpentis morsum perniciosum esse de-
signans. id est si per confessionem suggestio seu cogitatio diabolica incantato-
ri cuiquam spiritali scilicet uiro qui carminibus scripturarum me-
deri protinus uulneri et extrahere de corde consueuit. noxia uenena
serpentis patefacta non fuerit. succurrere periclitanti perituro-
que non poterit. Hoc igitur modo ad scientiam discretionis uerae peruenire fa-
cillime poterimus. ut seniorum uestigia subsequentes. neque agere quicquam
nouum neque discernere nostro iudicio praesumamus. sed quemadmodum nos uel
illorum traditio uel uitae probitas informarit. in omnibus gradiamur. Qua
institutione firmatus. non modo ad perfectam discretionis rationem quisque per-
ueniet. uerum etiam a cunctis insidiis inimici tutissimus permanebit.
Nullo namque alio uitio tam praecipitem diabolus monachum pertrahit ac per-
ducit ad mortem. quam cum eum neglectis consiliis seniorum. suo iudicio
persuaserit definitionique confidere. Etenim cum omnes artes ac discipli-
nae humano ingenio repertae. et quae nihil amplius quam uitae huius tem-
porariae commodis proficiunt. licet manu palpari queant et oculis per-
uideri. recte tamen a quoquam sine instituentis doctrina nequeant
comprehendi. quam ineptum est credere hanc solam non egere doctore. quae
et inuisibilis et occulta est. et quae non nisi corde purissimo peruidetur.
Cuius error non temporale damnum nec quod facile reparetur. sed animae
perditionem parit. mortemque perpetuam. Habet enim non aduersus uisi-
biles. sed inuisibiles atque immites hostes diurnum nocturnumque
conflictum. nec contra unum uel duos. sed contra innumerabiles cateruas

spiritale certamen. Cuius casus tanto perniciosior cunctis est quanto et in-
festior inimicus et congressus occultior. Et ideo semper seniorum summa
cautione sunt sectanda vestigia atque ad eos cuncta quae in nostris cor-
dibus oriuntur sublato confusionis velamine deferenda. XII
Germanus. Occasionem nobis perniciosae verecundiae qua cogitationes
malas studeamus obtegere, illa praecipue creat causa, qua novimus quen-
dam in Syriae partibus, ut credebatur praecipuum seniorum, cuidam fratri cogitati-
ones suas simplici confessione prodenti postmodum quadam indignatione
commotum easdem graviter exprobrasse. Unde fit ut dum eas in nobis pre-
mimus ac senioribus erubescimus publicare, curationum remedia conse-
Moyses. Sicut non sunt omnes iuvenes pari XIII qui nequeamus.
modo vel ferventes spiritu vel disciplinis ac moribus optimis institu-
ti, ita ne senes quidem cuncti uno modo vel perfecti possunt vel
probatissimi repperiri. Divitiae enim senum non sunt caniciae capitis, sed in-
dustria iuventutis ac praeteritorum laborum stipendiis metiendae. Quae
enim non congregasti inquit in iuventute, quomodo invenies in senectu-
te tua? Senectus namque honorabilis non diuturna nec numero
annorum conputata. Cani enim sunt sensus hominis et aetas senectutis
vita inmaculata. Et idcirco non omnium seniorum quorum capita canicies
tegit, quosque vitae longevitas sola commendat, nobis sunt sectanda
vestigia, seu traditiones ac monita suscipienda, sed eorum quos in
pica · si. laudabiliter vitam suam ac probatissime conperimus in iuventute signas-
se, nec praesumptionibus propriis sed maiorum traditionibus institutos. Sunt
enim nonnulli, quorum etiam quod est lugubrius maior est multitudo, qui in tem-
pore suo quae ab adolescentia conceperunt atque ignavia senescen-
tes auctoritatem sibi non maturitate morum sed annorum numerositate
conquirunt. De quibus exprobatio illa domini proprie satis dirigitur per prophetam: Et
comederunt alieni robur eius et ipse nescivit, sed et cani effusi sunt
in eo et ipse ignoravit. Hos inquam in exemplum iunioribus non vitae
probitas nec ulla propositi huius laudabilis atque imitanda

discretio, sed sola annositas prouexit. Quorum caniciem callidissimus ini
micus ad deceptionem iuniorum praeiudicata auctoritate praeponens etiam il
los qui ad uiam perfectionis uel suis uel aliorum potuerunt monitis incitari
subuertere ac decipere exemplis eorum fraudulenta subtilitate festinat,
uel in teporem eos scilicet noxium uel in letalem desperationem doctrinis
eorum institutisque perducens. Cuius rei uolens uobis exempla proferre auc
toris nomine praetermisso, ne nos quoque illi quod patefacta sibi fratris uicia pu
blicauit simile aliquid admittamus, rem tantum gestam quae instructionem ne
cessariam uobis conferre possit exponam. Cum enim ad senem quendam nobis
optime cognitum quidam non ignauissimorum iuuenum profectus sui et cu
rationis gratia peruenisset et carnalibus incentiuis ac fornicationis spiritu
semetipsum inquietari simpliciter prodidisset, consolationem credens laboribus
suis orationem senis et remedia inflictis uulneribus recepturum, ille ama
rissimis eum increpans uerbis miserabilemque et indignum nec monachi
nomine censendum esse pronuncians, qui potuerit huiusmodi uicio et concupis
centia titillari, ita suis econtrario correptionibus uulnerauit, ut eum
summa desperatione deiectum ac letali tristicia consternatum e sua di
mitteret cella. Cumque ei tali merore depresso nec iam de remedio
passionis, sed de expletione conceptae concupiscentiae profunda cogitatione
tractanti abbas Apollo seniorum probatissimus occurrisset, laboremque
et obpugnationis uehementiam quae in corde eius tacite uoluebat de
contemplatione uultus et deiectione coniectans, causam tantae perturba
tionis inquireret, atque ille molliter se contemplanti seni ne responsum quidem
ullum posset referre, magis ac magis eum sentiens senex non ina
niter causam tantae tristiciae silentio uelle contegere, quam ne uultu
quidem dissimulare praeualeret, intentius ab eo causas occulti dolo
ris cepit inquirere. Quibus ille constrictus pergere se ad uicum confitetur,
ut quia secundum sententiam illius senis monachus esse non possit, nec re
frenare stimulos carnis et inpugnationis remedia consequi iam non ualeret,
uxorem duceret ac relicto monasterio reuerteretur ad seculum.

Quem senex blanda consolatione demulcens, sese quoque asserens hisdem cot-
tidie incentivorum stimulis atque estibus agitari et idcirco non debere eum
prorsus desperatione concidere nec mirari super impugnationis ardore.
quem non tam laboris studio quam misericordia domini et gratia vinceret. unius tantum
diei ab eodem poposcit inducias et ut reverteretur ad suam cellulam deprecatus
ad monasterium predicti senis tota festinatione perrexit. Cumque eidem cel-
lule proximasset expansis manibus orationem cum lacrimis fundens. con-
verte ait domine qui occultarum virium et infirmitatis humane solus ar-
biter pius ac secretus es medicus. impugnationem iuvenis illius in senem is-
tum ut condescendere infirmitatibus laborantium et conpati fragilitati iu-
niorum vel in senectute doceatur. Cumque ille hanc precem cum gemitu conclu-
sisset. cernit ethiopem tetrum contra illius cellulam stantem atque ignita
adversus eum iacula dirigentem. Quibus cum fuisset ille protinus sauciatus et
progressus e cella huc illuc quoque velut amens et ebrius cursitaret at-
que egrediens et ingrediens iam se in ea continere non posset. eadem via perge-
re contra coepit. qua iuvenis ille discesserat. Quem abbas apollo velut amen-
tem factum et quibusdam furiis conspiciens agitari. intellexit ignitum diaboli
quod viderat telum in corde eius fuisse defixum. illamque in eo mentis confusio-
nem ac perturbationem sensuum intolerandis estibus operari. Accedensque ad
eum. quo inquit properas. aut que nam te cause senilis illius gravitatis
oblitum. ita pueriliter inquietant. ac mobiliter cursitare conpellunt.
Cumque ille pro conscientie sue reatu ac turpi exagitatione confusus. cre-
deret ardorem sui pectoris deprehensum. ac retectis seni sui cordis
archanis nullam responsionem percunctanti reddere prorsus auderet.
tum senex. revertere inquit ad cellam. tandemque te intellige vel igno-
ratum hactenus a diabolo vel despectum. nec in eorum numero reputatum. quibus
ille cottidie confligere et colluctari profectibus eorum ac studiis insti-
gatur. qui ei unum inter directum iaculum post tantam annorum seriem quam
in hac professione transisti non dicam respuere. sed nec uno quidem die dif-
ferre potuisti. quo te idcirco dominus passus est sauciari. ut saltim in

imu

seueritate disceres compati infirmitatibus alienis et fragilitati condescendere iu-
uenum tuis exemplis atque experientia doceretis. Quod suscipiens iuuenem
infestatione diabolica laborantem, non modo nulla consolatione fouisti, sed etiam
perniciosa desperatione deiectum inimici manibus tradidisti quantum in te
est ab eodem lugubriter deuorandum. Quem sine dubio nequaquam tam uehe-
menti conflictu fuisset aggressus, quo te nunc usque est appetere dedignatus,
nisi futuro profectui eius inuidens inimicus, illam uirtutem quam animo
eius inesse cernebat, anticipare ac peruertere suis ignitis iaculis festi-
nasset, procul dubio intelligens fortiorem, cum tanta uehementia confli-
gere opere pretium iudicauit. Disce itaque tuis exemplis laborantibus
compati, et periclitantes nequaquam perniciosa desperatione terrere, nec
durissimis sermonibus exasperare, sed potius leni blandaque consolatione
reficere, et secundum preceptum sapientissimi Salomonis eruere eos qui du-
cuntur ad mortem, et redimere eos qui interficiuntur ne parcas. Nostri quoque sal-
uatoris exemplo harundinem quassatam non conterere, et linum fumigans
non extinguere, atque illam a domino gratiam poscere, qua ipse quoque fiducialiter
ualeas opere ac ueritate cantare: Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut
sciam sustentare eum qui lapsus est uerbo. Nullus etenim sufferre inimi-
ci posse insidias, seu carnales estus naturali quodammodo igne flagran-
tes uel extinguere uel reprimere, nisi dei gratia uel iuuaret fragi-
litatem nostram, uel protegeret ac muniret. Et idcirco salutaris huius
dispensationis ratione finita, quod uel illum iuuenem perniciosis estibus dominus
liberare, uel de impugnationis uehementia et compatiendi affectu te
uoluit erudire. Communibus ergo precibus imploremus, quatenus flagellum istud quod
utilitatis gratia tibi dominus inferre dignatus est, iubeat amoueri. Ipse enim
dolere facit et rursum medetur; percutit et manus eius sanauerunt. Ipse hu-
miliat et exaltat, ipse occidit et uiuificat, deducit ad infernum et re-
ducit; et ignita diaboli iacula que me ut arbitror tibi permisit in-
fligere, redundantie spiritus sui rore restinguat. Quia temptationem licet
eadem celeritate qua inferri dominus passus est, ad unam senis orationem rursus

abstulerit. euidenti tamen experimento docuit non modo non exprobrari patefac-
ta cuique uicia. sed ne leuiter quidem condempnari laborantis dolorem debere. Et
idcirco nequaquam uos unius senis siue paucorum uel imperitia uel le-
uitas ab illa salutari qua perduximus uia et traditione maiorum deterre-
at et excludat. quorum canicie ad deceptionem iuniorum callidissimus
abutitur inimicus. sed absque ullo confusionis operimento omnia debent
senioribus reuelari. atque ab eis uel remedia uulnerum uel exem-
pla conuersationis ac uite fiducialiter sumi. In quibus parem opem et similem
experiemur effectum si nichil penitus affectare nostro iudicio ac presump-

Denique intantum placita deo hec XIIII. tione temptemus.
sententia comprobatur. ut etiam scripturis sacris hanc eandem insti-
tutionem non ociose reperiamus insertam. ita ut puerum samuelem iudi-
cio preelectum suo nollet per semetipsum diuini colloquii disciplina
dominus erudire. sed recurrere semel et iterum pateretur ad senem. eumque ad
suum quem uocabat alloquium. etiam illum qui offenderat deum. dum in senioris
doctrina uellet institui. et quem sua uocatione dignissimum iudica-
rat. senioris mallet institutione formari. ut scilicet et illi quem ad
diuinum ministerium uocabat. probaretur humilitas. et iunioribus for-
ma subiectionis huius proponeretur exemplo. Paulum quoque per semetipsum
uocans et alloquens christus. cum posset ei perfectionis uiam reserare. con-
festim dirigere ad ananiam mauult. et ab eo iubet uiam ueritatis
agnoscere dicens. surge et ingredere ciuitatem. et ibi tibi di-
cetur quid te oporteat facere. Mittit itaque et hunc ad seniorem. eumque
illius potius doctrina quam sua censet institui. ne scilicet quod
recte gestum fuisset in paulo. posteris malum presumptionis preberet
exemplum. dum unusquisque sibimet persuaderet. simili modo se quoque de-
bere dei solius magisterio atque doctrina potius quam seniorum insti-
tutione formari. Quam presumptionem etiam ipse apostolus non solum litteris
sed etiam opere atque exemplo docet omnimodis detestandam. ob hoc
solummodo se asserens hierosolimam conscendisse. ut euangelium quod co-

-mitante gratia spiritus sancti cum potestate signorum et prodigiorum gentibus praedi-
cabat cum suis coapostolis et antecessoribus putauit quadam ac domestica
examinatione conferret et contulit inquiens cum illis euangelium quod praedico
inter gentes, ne forte in uacuum currerem aut cucurrisse. Quis igitur
tam praesumptor et cecus sit qui se audeat suo iudicio discretioni
committere cum uas electionis indiguisse se coapostolorum suorum collati-
one testetur. Unde manifestissime comprobatur nulli a domino uiam perfec-
tionis ostendi qui habens unde ualeat erudiri doctrinam seniorum uel
instituta contempserit paruipendens illud eloquium quod oportet diligen-
tissime custodiri interroga patrem tuum et annuntiabit tibi seniores

Omni igitur conatu debet discretionis bonum xv tuos et dicent tibi.
uirtute humilitatis adquiri quae nos illesos ab utraque nimietate po-
terit seruare. Vetus namque sententia est ΑΚΡΟΤΗΤΑΙC ΙCΟΤΗΤΑΙC (acrotetas isotetas) id est
nimietates inaequalitates sunt. Ad unum enim finem nimietas ieiunii
ac uoracitas peruenit eodemque dispendio uigiliarum inmoderata conti-
nuatio monachum quo somni grauissimi torpor inuoluit. Nam per ex-
cessum continentiae debilitatum quemque ad illum statum reuocari necesse est
in quo negligens quisque per incuriam detinetur ita ut frequenter eos qui per castri- (iderem)
margiam decipi non potuisse conspeximus per inmoderationem ieiuniorum fu-
isse deiectos atque ad eandem quam uicerant passionem infirmitatis occa-
sione collapsos. Vigiliae quoque et pernoctationes irrationabiles deiecerunt
quos somnus non potuit superare. Quapropter secundum apostolum per arma iustitiae
quae a dextris sunt et a sinistris recto moderamine transeun-
dum est et ita inter utrasque nimietates discretione moderante gra-
diendum ut nec a tradito continentiae tramite nos adquiescamus abduci
nec rursum remissione noxia in gulae uentrisque desideria concidamus.

Etenim memini me frequenter ita appetitum cibi penitus respuisse xvi
ita ut duobus diebus aut tribus refectione dilata ne memoria quidem
ullius edulii mentem meam interpellauerit interim. Et rursum ab oculis meis ita
somnum diaboli inpugnatione subtractum ut per plures noctes ac dies

paululum quod somnum meis oculis a domino precarer infundi grauius me
periclitatum somni cibique fastidio quam soporis et castrimargie colluc
tatione persensi; Itaque sicut festinandum nobis est ne appetitu corporee
uoluptatis in dissolutionem noxiam delabamur, ut ante prestitutum tempus uel
cibo indulgere uel modum eius excedere presumamus ita est esce somnique
refectio hora legitima etiam si horreat ingerenda; Utrumque enim
bellum aduersarii factione consurgit et perniciosius continentia immo
derata quam saturitas remissa supplantat; Ab hac quoque ad mensuram
districtionis intercedente salutari conpunctione conscendi potest.

Germanus; Quis igitur est continentie modus quem xvii ab illa non potest
equo moderamine retinentes inter utramque nimietatem inlesi transire

Moyses; Super hac re inter maiores nostros frequenter nouimus expositionem
habitum fuisse tractatum; Nam discutientes continentias diuersorum qui
uel solis leguminibus uel holeribus tantum uel pomis uitam iugiter exi
gebant, preposuere cunctis illis refectionem solius panis, cuius equissimum
modum in duobus paximaciis statuerunt. Quos paruulos panes uix
libre unius pondus habere certissimum est. xviii presumere

Quod nos gratanter amplexi respondimus hunc modum nos mini
me pro continentia reputare, quippe qui integrum eum nequaquam possemus implere.

Moyses; Si uultis experiri uim statuti huius modum istum xviiii
iugiter retinete, nullum extrinsecus coctionis pulmentum die dominico uel
sabbati neque sub aliquorum aduentu fratrum occasione sumentes. Nam his re
fecta caro non solum minore quantitate diebus residuis poterit sustentari
uerum etiam totam refectionem sine labore referre illorum scilicet ciborum
quos extrinsecus superaddit adiectione suffulta; Nec quid nullomodo facere
nec refectionem panis differre in diem postremum preualebit quisquis fuerit
semper predicte mensure quantitate contentus; Teneo enim memini seniores nostros
quod nos quoque retineo frequenter fuisse professos, cum tanto labore ac diffi
cultate hanc parsimoniam sustentasse, tanta quoque ui atque inedia predictam cus
todisse mensuram ut inuiti quodammodo nec sine gemitu atque tristitia hunc

finem sibi refectionis imponerent. XX. Fnalis concupiscentiae subministrat.

Generalis tamen hic continentiae modus est, ut secundum capacitatem virium vel corporis vel aetatis tantum sibimet cibi unusquisque concedat, quantum sustentatio carnis non quantum desiderium saturitatis exposcit. In utraque enim parte sustinebit maximum detrimentum quisquis inaequalitate tenens nunc ventrem ieiuniorum ariditate constringit, nunc escarum nimietate distendit. Ut enim mens cibi inanitate lassata perdit orationum vigorem, dum carnis nimia lassitudine praegravata condormitare conpellitur, ita rursum nimietate voracitatis oppressa emittere ad dominum preces puras levesque non poterit. Sed nec castimoniae quidem ipsius puritatem incorruptam valebit iugiter servare, dum ei etiam diebus illis quibus carnem acriore videtur continentia castigare, praeterita cibi materia ignem carnis

Nam quod semel per escarum abundantiam concretum fuerit in XXI. medullis, necesse est egeri atque ab ipsa naturae lege propelli, quae exuberantiam cuiuslibet humoris superflui velut noxia sibi atque contraria in semetipsa residere non patitur. Ideoque rationabili semper et aequali est corpus nostrum parsimonia castigandum, ut si naturali hac necessitate commorantes in carne omnimodis carere non possimus, saltem rarius nos et non amplius quam trina vice ista colluvione respersos totius anni cursus inveniat. Quod tamen sine pruritu quietus egerat sopor, non fallax imago index occultae voluptatis eliciat. Quapropter haec est temperata quam diximus continentiae aequalitas atque mensura quae patrum quoque iudicio conprobatur, ut cottidianam panis refectionem cottidiana comitetur esuries, in uno eodemque statu animam pariter corpusque conservans, nec ieiunii fatigatione concidere nec gravari mentem saturitate permittens. Tanta enim frugalitate finitur, ut interdum se post vesperam nec sentiat nec meminerit.

Et intantum hoc non sine labore perficitur, ut ma XXII. Praefecisse tum hi qui perfectionem discretionis ignorant etiam praeclare ieiunia, id quoque quod hodie sumpturi fuerant in crastinum reservare, dum in ad refectionem pervenientes desiderata sacietate potiantur. Quod nuper beniamin

cuiusdam in pertinacia tenuisse cognoscitis. qui ne paximatia cotidie
duo percipiens. et qualicumque castigatione continua parcitate iugiter retemptaret
maluit biduana semper continuare ieiunia. dum modo ad refectionem veni-
ens duplicata mensura repleret ventris ingluviem; Nam id quod bi-
duo fuerat percepturus. differens uno die absolutionem ieiunii post
biduum pariter insumebat. ut quatuor paximacia comedens. desi-
derata saturitate gauderet. et expletionem ventris sui biduano
ieiunio quodammodo compararet; Qui obstinatione et pertinacia initiis sue de-
finitionibus potius propriis quam seniorum traditionibus adquiescens. quem fi-
nem sui propositi terminaret; procul dubio meministis; Siquidem re-
licta heremo rursus ad inanem philosophiam mundi huius ac vani-
tatem seculi devolutus. predicta sententia seniorum sui casus signavit ex-
emplo ruinaque sua cunctos docuit. neminem definitionibus suis
vel proprio iudicio confidentem. perfectionis culmen aliquando posse conscende-
re. sed ne diaboli quidem perniciosa illusione non decipi; xxiii.

Germanus; Quomodo igitur a nobis hic modus indirupte poterit
custodiri? Nam nonnumquam hora nona soluta iam statione ieiunii super-
venientibus fratribus. necesse est eorum obtentu aut adici aliquid ad
statutam solitamque mensuram. aut certe humanitatem quam iubemur omni-

Moyses; Utraque uno modo ac xxiiii. bus exhibere penitus
simili sollicitudine pari convenit observari; Nam et mensuram cibi causa servari
continentie ac puritatis cum omni scrupulo custodire debemus. et hu-
manitatem atque adhortationem advenientibus fratribus caritatis obten-
tu similiter exhibere. quia satis absurdum est. ut fratri immo Christo mensam
offerens non cum eo cibum pariter sumas. aut ab eius refectione te fa-
cias alienum; Itaque in neutra parte reprehensibiles inveniemur. si
hec a nobis consuetudo teneatur. ut hora nona de duobus paximaciis
que nobis canonica censura iure debentur. uno paximatio prelibato.
alium huius expectationis gratia in vesperam reservemus; Ut si super-
venerit quispiam fratrum cum ipso pariter insumamus. nichil consue-

tudini

soliti amplius adiungentes. & hac dispensatione nequaquam nos fratris tristabit adventus: qui nobis debet esse gratissimus. Si quidem ita ei exhibemus humanitatis obsequia. ut nichil a rigore continentie relaxemus. Si vero nullus advenerit. hunc quoque velut de canonico modo debitum nobis libere presumemus. Qua parcitate nec stomachus vespere poterit aggravari. quippe hora nona uno paximatio iam premisso. quod plerumque his qui districtiorem abstinentiam se tenere credentes. totam refectionem ad vesperam differunt. evenire consuevit. Nam recens esce perceptio tam in vespertinis quam in nocturnis orationibus tenuem levemque sensum non sinit inveniri. Ideo quoque commodum satis & utile hora nona refectionis tempus indultum est. in quo reficiens monachus non solum in nocturnis vigiliis levis & vacuus. verum etiam in ipsis vespertinis sollemnitatibus digesto iam cibo invenietur aptissimus. Talibus nos sanctus moyses gemine institutionis epulis saginavit. non solum discretionis gratiam atque virtutem presenti eruditione verborum. sed etiam abrenuntiandi rationem & destinationem finemque propositi ante acta disputatione demonstrans. ut quod ante fervore tantum spiritus ac zelo dei clausis quodammodo oculis sectabamur. luce clarius aperiret. faceret que sentire. quantum a puritate cordis & directionis linea fuissemus id temporis evagati. Quippe cum etiam omnium visibilium in hoc seculo artium disciplina absque destinationis ratione subsistere. ac sine contemplatione certi finis attingi omnino non possit. Explicit collatio abbatis moysi secunda. Incipiunt capitula abbatis pafnutii de tribus abrenuntiationibus.

I. De conversatione ac vita abbatis pafnutii.
II. De sermone eiusdem senis ac responsione nostra.
III. Propositio abbatis pafnutii de tribus
IIII. vocationum generibus & de tribus renuntiationibus.
V. Expositio trium vocationum generationibus.
VI. Quod & desidioso prima vocatio nichil prosit. & strenuo postrema non obsit.
VII. Expositio trium abrenuntiationum.
VIII. Quemadmodum singularum renuntiationum sit apprehendenda perfectio.
VIIII. De propriis viciis in quibus consistit anime pulchritudo vel feditas.
X. De tercio genere divitiarum.
XI. Non posse quemquam primo tantum renuntiationis gradu esse perfectum. Neque gratia dei.
XII. Interrogatio de libero arbitrio hominis.
XIII. Responsio de dispensatione divine gratie manente arbitrii libertate.
XIIII. Quod directio vie nostre ex deo sit.

xv. Quod scientia legis magisterio et illuminatione domini conferatur. Item

xvi. Quod intellectus quo mandata dei possumus agnoscere et bone voluntatis effectus a domino condonetur. Quod ipsa fides a domino concedatur. Quod moderatio et tolerantia temptationum nobis a domino tribuatur.

xvii. [marginal numeral beside "Quod ipsa fides"]

xviii. Quod perpetuitas timoris dei nobis a domino conferatur.

xviiii. Quod initium voluntatis bone et consummatio eius a domino sit. Et quod gratia domini semper indigeat.

xx. Quod nichil in hoc mundo sine deo geratur.

xxi. Obiectio super liberi arbitrii potestate.

xxii. Responsio quod liberum arbitrium nostrum in adiu-

Expliciunt capitula.

Incipit collacio.

In illo sanctorum choro qui velut astra purissima in nocte mundi istius refulgebant, vidimus sanctum Pafnutium vice luminaris magni claritatis scientia coruscantem. Hic namque presbiter congregationis nostre, id est illius que in heremo Sciti morabatur, fuit: in qua ita usque ad extremam duravit etatem, ut numquam e cella quam iunior ceperat habitare, que quinque ab ecclesia milibus distabat, saltim ad viciniora commigraverit; nec fesso annis corpore die sabbati vel dominico venturus ad ecclesiam tanti itineris spatio vexaretur, sed ne vacuus quidem reverti exinde contentus, vas aque quam per totam ebdomadam sumpturus suis cervicibus supponens reportabat ad cellam; Cumque nonagenariam excessisset etatem, numquam passus est eam iuniorum sibi labore deferri; Hic itaque ab adolescentia sua scolis cenobiorum tanto ardore se tradidit, ut in eis parvo tempore commoratus tanta subiectionis bono, quanta universarum virtutum scientia pariter ditaretur; Humilitatis namque et obedientie disciplina omnes suas mortificans voluntates, et per hanc extinctis universis viciis, cunctisque virtutibus consummatis, quas monasteriorum instituta vel antiquissimorum patrum doctrina fundavit, sublimioris perfectionis ardore succensus, heremi festinavit penetrare secreta, ut domino cui inter fratrum turbas positus sitiebat inseparabiliter inherere, nullo deinceps humano consortio retrahente, facilius uniretur; Ubi rursum tanto fervore etiam ipsorum anachoritarum virtute superans, desiderio et intentione iugis ac divine illius theorie cunctorum devitabat aspectus, vastiora et inaccessibiliora solitudinis penetrans loca.

multo quoque in eis tempore delitescens, ut ab ipsis quoque anachoretis difficulter ac
rarissime deprehensus, angelorum cotidiano consortio delectari ac perfrui
crederetur. atque ei merito uirtutis huius ab ipsis inditum fuerit bubali.
Huius ergo magisterio institui cupientes. cogitationum etiam .II. cognitorum
stimulis agitati. ad cellam eius iam die aduesperante peruenimus; Cui habi-
to aliquantisper silentio. cum propositum nostrum predicare cepisset. quod scilicet pa-
triam relinquentes tot prouincias pro amore domini perlustratis egestatem
ac uastitatem heremi tolerare et imitari rigorem conuersationis eorum tan-
topere nitereminī. quae uix ipsi qui in eadem necessitate atque inopia nati
educatique sunt sustinerent. respondimus. nos ob id ad eius doctrinam ac
magisterium tetendisse. ut imbui aliquatenus tanti uiri institutionibus
ac perfectione possimus. quia innumeris documentis in eodem senseramus.
non ut ullis quae tamen in nobis non erant laudibus grauaremur. aut elatione ani-
mi. quam in nostris quoque cellulis nonnumquam suggestione titillabamur inimici.
ipsius quoque sermonibus inflaremur; Quam ob rem illa nobis potius precabamur
infundi. quibus conpungi uel humiliari. non quibus nosmetipsis blandiri.
Tum beatus pafnutius. tres inquit uocationum .III. extollique possessorum
sunt ordines. tres quoque renuntiationes monacho. in quocumque uocationis or-
dine constituto necessarias nouerimus; Et primum quidem causam qua
tres esse uocationum ordines diximus. oportet nos diligenter inquirere.
ut cum agnouerimus nos ad dei cultum primo gradu uocationis adsertos.
secundum eius sublimitatem conuersationis quoque nostrae congruentiam temperemus; Ni-
chil enim proderit sublimiter inchoasse. si similem principiis non exhibueri-
mus et finem; Sed si etiam ultimo ordine nos a conuersatione seculi extrac-
tos fuisse cognoscimus. quanto minus probabili ad religionem principio uide-
mur initi. tanto acrius nosmetipsos ad meliorem finem spiritali feruore
incitare curemus. Secundam quoque causam trinae abrenuntiationis omnimo-
dis nosse nos conuenit. quia nullo modo perfectionem poterimus attingere. si eam
uel ignorauerimus. uel scientes non contenderimus opere consummare;
Ut ergo tres hi uocationum modi speciali distinctione pandantur. .IIII.

primus ex deo est. secundus per hominem. tertius ex necessitate. Et ex deo quidem est quotiens inspiratio quedam inmissa in cor nostrum non numquam etiam dormientes nos ad desiderium eterne uite ac salutis excitat. deum que sequi et eius inherere preceptis conpunctione saluberrima cohortatur. ut in scripturis sanctis abraham uoce dominica de genitali solo et totius cognationis affectibus patris que domo legimus euocatum dicente domino. exi de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui. Quo etiam modo beatum antonium accitum esse cognouimus. qui occasionem sue conuersationis a sola diuinitate percepit. Ingressus namque ecclesiam ibique audiens in euangelio dominum predicantem. qui non odit patrem et matrem et filios et uxorem et agros. insuper et animam suam non potest meus esse discipulus. Et si uis perfectus esse. uade uende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo. et ueni sequere me. Preceptum hoc domini uelut specialiter ad se directum cum summa cordis conpunctione suscepit. confestimque renuncians cunctis. secutus est christum. nulla exhortatione neque doctrina hominum prouocatus. Secundus uocationis modus est. quem fieri per hominem diximus. cum uel exemplis quorundam sanctorum uel monitis instigati ad desiderium salutis accendimur. quo nos quoque per gratiam domini retinemus asscitos. qui predicti uiri monitis ac uirtutibus incitati. huic nos studio professionique tradidimus. Quo ordine etiam in scripturis sanctis per moysen filios israhel de afflictione egypti legimus liberatos. Tertius uero uocationis modus est. qui ex necessitate descendit. cum diuitiis mundi huius uel uoluptatibus obligati ingruentibus repente temptationibus que uel mortis pericula comminantur. uel amissione bonorum ac proscriptione percutiunt. uel carorum morte conpungunt. ad deum quem sequi in rerum prosperitate contempsimus. saltim inuiti properare conpellimur. Cuius uocationis necessitatem in scripturis quoque sepissime repperimus. cum filios israhel ob merita peccatorum legimus a domino traditos hostibus suis. Ob quorum dominationem crudelitatemque seuissimam rursum conuersos ad dominum proclamasse. et misit eis inquit dominus saluatorem.

aoth filium gera filium gemini qui utraque manu utebatur pro dextera. Et
rursum clamaverunt inquit ad dominum qui suscitavit eis salvatorem et
liberavit eos, othoniel filium cenez fratrem caleb minorem. Et de ta-
libus in psalmo dicitur: Cum occideret eos tunc querebant eum et reverte-
bantur et diluculo veniebant ad deum et recordati sunt quia deus adiutor est eorum
et deus excelsus redemptor eorum est. Rursum que: Et clamaverunt ad dominum
cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos.

Ex his itaque tribus modis licet duo superiores melioribus initiis princi-
piis videantur, nonnumquam tamen invenimus etiam de tertio gradu qui infi-
mus videtur ac tepidus perfectos viros ac spiritu ferventissimos extitis-
se illisque consimiles qui optimo principio aggressi dominicum famulatum reliquam
quoque vitam laudabili fervore spiritus exegerunt, et iterum de illo superi-
ori gradu plurimos tepefactos ad vituperabilem finem sepissime
recidisse. Ac proinde sicut illis nichil obfuit quod non suo videntur arbitrio sed
necessitatis compulsione conversi, quippe quibus hanc ipsam occasionem qua
compungerentur dominica benignitas procuravit, ita etiam omnino istis
nil profuit sublimiora conversionis habuisse principia, quia non studue-
runt reliquam vitam fine congruo terminare. Nec enim abbati moysi qui
habitavit in loco isti heremi qui calamus nuncupatur quicquam defuit ad
perfecte beatitudinis meritum, quod metu mortis que ei propter ho-
micidii crimen intentabatur impulsus ad monasterium decurrit, qui
ita necessitatem conversionis arripuit ut eam in voluntatem promptam
animi virtute convertens ad perfectionis fastigia summa pervene-
rit. Sicut etiam econtrario plurimis quos nominatim memorare non
debeo nichil profuit domini servitutem meliore arripuisse principio,
quos deinceps cordis ignavia ac duricia subsequente in teporem
noxium ac profundum mortis baratrum cecidérunt. Quare in apostolorum
quoque vocatione videmus evidenter expressa. Quid enim profuit iude a-
postolatus sublimissimum gradum eodem ordine quo petrus ceterique
apostoli asciti sunt voluntarie suscepisse, quoniam vocationis sue preclara

principia cupiditatis ac phylargirie pestifero fine consumens usque
ad traditionem domini crudelissimus parricida prorupit. An quid obfuit
paulo quod repente cecatus ad viam salutis uelut inuitus uidetur adtractus? qui
postea dominum toto animi feruore sectatus, initium necessitatis uolunta
ria deuotione consummans, gloriosam tantis uirtutibus uitam incomparabi
li fine conclusit. Totum igitur in fine consistit. in quo potest quis et optime conuersa
tionis initiis dedicatus inferior per negligentiam repperiri, et necessitate
adtractus ad nomen monachi proficiendum effici per timorem dei diligentiamque.
Nunc de abrenuntiationibus disserendum est quas tres esse v i. perfect.
et patrum traditio et scripturarum sanctarum demonstrat auctoritas. quasque
unumquemque nostrum omni studio oportet implere. Prima est qua corpora
liter uniuersas diuitias mundi facultatesque contemnimus. Secunda qua
mores ac uicia affectusque pristinos animi carnisque respuimus. Tertia
qua mentem nostram de presentibus uniuersis ac uisibilibus euocantes futura
tantummodo contemplamur, et ea que sunt inuisibilia concupiscimus. Que tria ut si
mul perficiantur etiam habrahe legimus dominum precepisse cum dicit ei: exi de ter
ra tua et de cognatione tua et de domo patris tui. Primum dixit
de terra tua, id est de facultatibus huius mundi opibusque terrenis. secundo de
cognatione tua, id est de conuersatione et moribus uiciisque prioribus,
que nobis a nostra natiuitate coherentia uelut affinitate quadam et consan
guinitate cognata sunt. tercio de domo patris tui, id est omni memoria
mundi huius que oculorum occurrit obtutibus. De duobus enim patribus,
id est siue de illo qui deserendus siue de eo qui expetendus est, ita per da
uid ex persona dei canitur: audi filia et uide et inclina aurem tuam
et obliuiscere populum tuum et domum patris tui. Nam qui dicit audi
filia, pater utique est, et illum cuius domum uel populum obliuioni tradi de
bere persuadet, patrem nichilominus sue filie fuisse testatur. Quod ita
fit cum mortificati cum christo ab elementis mundi huius contemplamur secundum
apostolum iam non ea que uidentur, sed que non uidentur. Que enim uidentur te
poralia sunt, que autem non uidentur eterna. Et exeuntes corde de hac

temporali ac uisibili domo in illam in qua sumus iugiter permansuri nostros oculos
mentemque dirigimus. Quod tunc implebimus cum in carne ambulantes non secundum
carnem militare deo ceperimus. illam beati apostoli sententiam opere ac uir-
tute clamantes. Nostra autem municipatus in celis est. His tribus abrenun-
tiationibus proprie tres libri salemonis aptantur. Nam prouerbia prime abre-
nuntiationi conueniunt. quibus concupiscentia rerum carnalium ac terrena
uicia resecantur. Secunde abrenuntiationi. ecclesiastes. ubi uniuersa que
aguntur sub sole. uanitas pronuntiantur. Tercie. canticum canticorum. in quo
mens uisibilia cuncta transcendens. uerbo dei iam celestium rerum con-

Quapropter non multum proderit primam VII templatione coniungitur;
nos abrenuntiationem cum summa deuotione fidei suscepisse. si secundam
non eodem studio atque eodem impleuerimus ardore. Et ita cum etiam hanc
fuerimus adepti. ad illam quoque terciam peruenire poterimus. qua de domo
prioris nostri parentis egressi. qui ab exordio natiuitatis nostre secundum
ueterem hominem quando eramus natura filii ire sicut et ceteri patrem
nobis fuisse meminimus. omnem mentis intuitum ad celestia deflectemus.
De quo etiam patre ad hierusalem que uerum patrem deum contempserat. dicitur. Pater
tuus amorreus et mater tua cethea. Et in euangelio. Vos ex patre
diabolo estis. et desideria patris uestri uultis facere. Quem cum dimise-
rimus. de uisibilibus ad inuisibilia transmigrantes. cum apostolo dicere
poterimus. Scimus autem quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dis-
soluatur. quod habitationem habeamus ex deo domum non manufactam eter-
nam que in celo. Et illud quod paulo ante commemorauimus. Nostra autem
municipatus in celis est. Vnde et saluatorem expectamus dominum Ihesum qui re-
formabit corpus humilitatis nostre. conforme corpori claritatis sue.
Et illud beati dauid. Quia incola ego sum in terra et peregrinus sicut omnes
patres mei. ut secundum dominum uocem tales efficiamur. quales illi de quibus
hec dominus ad patrem in euangelio loquebatur. De mundo hoc non sunt.
sicut ego non sum de hoc mundo. Et rursum ad ipsos apostolos. Si de hoc
mundo essetis. mundus quod suum est utique diligeret. Sed quia de hoc

mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo; propterea odit vos mundus. Huius quoque renuntiationis tertiae veram perfectionem tunc merebimur obtinere, quando mens nostra nullo carneae pinguedinis hebetata contagio, sed peritissimis elimationibus expolita, ab omni affectu et qualitate terrena per indesinentem divinarum rerum meditationem spiritualesque theorias ad illa quae invisibilia sunt eo usque transierit, ut circumdatam se fragilitate carnis ac situ corporis supernis et incorporeis intenta non sentiat, atque in huiusmodi rapiatur excessus, ut non solum nullas voces auditu recipiat corporali nec intuendis praetereuntium imaginibus occupetur, sed ne adiacentes quidem moles et ingentes materias obiectas oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidem atque virtutem nemo nisi is capiet, qui haec quae dicuntur experientia magistrante percepit, cuius videlicet ita dominus oculos cordis de universis praesentibus avocavit, ut ea non quasi transitura sed quasi transacta iam reputet et velut inane fumum in nichilum resoluta conspiciat, ambulansque ut enoch cum deo ac de humana conversatione moribusque translatus non inveniatur in praesenti seculi vanitate. Quod in illo etiam corporaliter factum lectio geneseos ita commemorat: Ambulavitque enoch cum deo et non inveniebatur, quia transtulit illum deus. Apostolus quoque: Fide enoch translatus est, ut non videret mortem. De qua morte dominus in evangelio: Qui vivit inquit et credit in me, non morietur in aeternum. Quapropter festinare debemus si perfectionem veram desideramus attingere, ut quemadmodum corpore parentes patriam divitias mundi voluptatesque despeximus, ita etiam corde haec omnia relinquentes nulla rursus ad haec quae dimisimus concupiscentia revertamur, sicut illi qui educti per moysen cum utique corpore non redissent, corde tamen reversi dicuntur in egyptum relicto scilicet deo qui eos eduxerat cum tanta virtute signorum, idola egypti quae contempserant venerantes, sicut scriptura commemorat: et reversi sunt cordibus suis in egyptum dicentes ad aaron: fac nobis deos qui praecedant nos; cum illis etiam pariter condempnemur, qui in heremo commorantes post escam mannae celestis desideraverunt vitiorum feticlos ac sordidae vili-

-tatis cibos· nosq; cū eis simul͞t murmurare uideam̄; Bene nob erat
in egypto ubi sedeba-m̄ sup ollas carniū· & comedebam̄ cepas· & al-
liū· & cucumeres· & pep- pones; Quę figura licet in illo p̄cess-
serit pp̄lo· tam̄ nunc qq; eā cotidie in n̄ro ordine ac ꝓ-
fessione uidem̄ ip̄leri; Omīs eni q̄cūq; post renuntiatione mun-
di hui ad antiq reuert͞ut studia· & ad p̄stina desideria reuocat̄r
hęc eadē cū illis opere ac m̄te ꝓclamat dicens· bene m̄ erat in
egypto; Quoꝝ uereor ne tanta inuenienda sit multitudo· q̄n-
tas t̄c sub moyse p̄uaricantiū t̄bas legim̄ extitisse; Na cū sescen-
ta tria milia armatoꝝ de egypto dinumerent̄ egressa· ex his n̄
s͞t amplius q̄ua duo tantū t̄rā repmissionis ingressi; Vnde festi-
nandū nob ē ut a paucis ac rarissimis sumam̄ exēpla uirtutū
q̄a secdm illā q̄ua dixim̄ figurā in euangelio qq; multi uocati
pauci aūt dicunt̄ electi; Nichil eni nob ꝓderit abrenuntiatio
corporalis· & localis q̄dam̄ ex egypto transmigratio· si renunti-
atione cordis quę sublimior & utilior ē· n̄ ualuerim̄ simul͞t ob-
tinere; De illa eni q̄ dixim̄ abrenuntiatione corporali· ita ꝓnun-
tiauit ap̄ls; Si distribuero om̄s facultates meas in cibos pau-
perū· & si tradidero corp᷒ meū ut ardeā· caritate aūt n̄ habu-
ero nichil m̄ ꝓderit; Qd beat᷒ ap̄ls nūquā dixisset· nisi q̄a fu-
turū sp̄u p̄uidebat· ut aliq̄ facultatib; uniuersis in pauperū ali-
m̄ta dispsis ad pfectione euangelicā & caritatis arduū culm̄ p-
uenire n̄ possent· q̄a scilicet p̄stina uicia morū q; incontinentiā
uel supbia· uel inpatientia dominante· in suis cordib; retinentes·
neq̄quā se ab illis curarent expurgare & ob id ad caritatē dī
quę nūquā cadit minime puenirent· q̄ utiq; inferiores effec-
ti hoc scd̄o renuntiationis gradu· multo min᷒ illū t̄ciū q̄ pcul du-
bio ē sublimior apphenderunt; Diligent᷒ tam̄ etiā hoc m̄te ppen-
dite· q̄d n̄ simplicit̄ dixerit· si distribuero om̄s facultates meas;
Videret̄ eni de illo forte dixisse· q̄ necdū euangelicū implens

mandatum adhuc sibi ex eis sic non nulli tepidorum faciunt aliquid reser-
uasse. Sed si distribuero inquit omnes facultates meas in cibos pauperum
id est etiam si perfecte abrenuntiauero [illegible] diuitiis istis terrenis; huic
quoque renuntiationi aliud maius ad[illegible] iunxero; Et si tradidero
corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habuero nichil sum; Ac si aliis
uerbis dixisset; Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates
meas secundum euangelicum illud mandatum quo dicitur: si uis perfectus esse ua-
de uende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo. ita scilicet abrenuntians ut ex his penitus nichil michi reser-
uem, et huic erogationi martyrium exustione mee carnis ad-
iunxero. ita ut corpus meum tradam pro Christo et tamen uel impatiens
uel iracundus uel superbus uel inmundus sim uel aliorum inflam-
mer iniuriis uel queram que mea sunt uel ea que mala sunt
cogitem uel uniuersa que michi possunt inferri non patienter
libenterque sustineam nichil michi proderit exterioris hominis ab-
renuntiatio uel combustio interiore adhuc uitiis inuoluto.
eo quod simplicem substantiam mundi huius prime conuersationis
feruore contempnens que nec bona esse nec mala sed media
definitur. uitiosi cordis noxias facultates similiter abicere non cu-
raui. nec attigi diuinam caritatem que patiens, que benigna
est, que non emulatur, non inflatur, non irritatur, non agit perperam, non querit
que sua sunt, non cogitat malum, que omnia suffert, omnia sustinet.
postremo que sectatorem suum numquam cadere sinit supplantatione peccati.
Festinare ergo omni debemus instantia ut interior quoque noster homo uitiorum suorum diuitias quas in anteriore conuer-
sationem contraxit uniuersas abiciat atque dispergat, que corpori
atque anime iugiter coherentes proprie nostre sunt, ac nisi adhuc in hoc
corpore constitutis nobis abiecte fuerint et abscise, etiam post ex-
cessum nos non desinent comitari; Ut enim uirtutes uel ipsa cari-
tas que earum fons est in hoc seculo conquisita post finem quoque huius uite

pulchrum ac splendidum amatorem suum reddit. ita uicia ad illam perinde co-
morationem obfuscatam interius quodam coloribus teterrimis infectamque transmit-
tunt; Pulchritudo enim uel deformitas animę. uirtutum. seu uiciorum gig-
nitur qualitate. ex quibus quidam adtractus color. aut ita etiam splendidam reddit ut
a propheta mereatur audire. et concupiscet rex decorem tuum. aut certe a-
tram fetidamque atque deformem. ita ut fetorem propriae turpitudinis ipsa con-
fiteatur et dicat. computruerunt et corruptę sunt cicatrices meę a facie
insipientię meę; Et ipse dominus ad eam. quare non est obducta cicatrix
filię populi mei; Et idcirco hę sunt propriae nostrę diuitię quę cum anima iugiter
commorantur. quas nobis nullus regum nullus hostium nec conferre poterit
nec auferre; Hę sunt propriae diuitie nostrę quas ne ipsa quidem mors ualebit
ab anima seperare. quibus uel renuntiantes ad perfectionem possimus perue-
nire. uel illigati ęterna morte multari; .VIIII.

Tripertito enim modo in scripturis sanctis intelliguntur diuitię. id est malę.
bonę. medię; Et malę quidem sunt de quibus dicitur; diuites eguerunt et esu-
rierunt. et ue uobis diuitibus. quia recepistis consolationem uestram; Quas
etiam diuitias abiecisse. summa perfectio est; Ad quarum distinctionem
pauperes illi sunt qui in euangelio domini uoce laudantur. beati pauperes spiritu.
quoniam ipsorum est regnum celorum; Et in psalmo; iste pauper clamauit et dominus
exaudiuit eum. Et iterum. Pauper et inops laudabit nomen tuum; Sunt etiam
bonę. quas adquisisse magnę uirtutis ac meriti est. quas uir iustus possidens.
collaudatur dicente dauid; Generatio rectorum benedicetur. gloria et diuitię
in domo eius. et iusticia eius manet in seculum seculi; Et iterum. Redemptio ani-
mę uiri. propriae diuitię; De quibus diuitiis in apocalypsi dicitur ad illum qui eas
non habens uituperabiliter pauper et nudus est. incipiam te euomere ex
ore meo. quia dicis quod diues sum et locuples et nullius egeo. et nescis quia tu es
miser. et miserabilis. et pauper. et cecus. et nudus; Suadeo tibi emere a
me aurum ignitum probatum ut locuples fias et uestimentis albis induaris.
et non appareat confusio nuditatis tuę; Sunt quoque medię. id est quę pos-
sunt uel bonę esse uel malę; Ad utramque enim partem pro arbitrio uel qualitate

intentiū transtulerunt. de qb; beat apls ait; diuitib; mundi hui pcipe.
n sublime sapere. nec sperare in incerto diuitiarū. s; in dno q pstat
nob abunde omnia ad fruendū. bene facere. facile tribuere. comu
nicare. thesaurizare sibi fundamentū bonū in futurū. ut apphendat
uera uita; Quas iterū diues ille in euangelio retinens. ac neqqm
indigentib; subministrans. de cui micis saturari paup lazarus
ante fores ei expositus cupiebat. intolerandis gehenne ignib; & eterno
Has g uisibiles mundi diuitias relinquentes. x deputatur ardori;
n nras s; alienas abicim facultates. quauis eas glorieur uel nro labo
re quesitas. uel parentū ad nos hereditate transmissas; Nichil enī
ut dixi nrm ē. n hoc tantū qd corde possessū atq; anime nre cohe
rens. a nemine potest prsus auferri; De illis aūt uisibilib; diuitiis
ad eos q illas tanquā ppas retentantes. comunicare indigentib;
nolunt. increpans loquitur xpc; si in alienis fideles n fuistis. qd urm
ē qs dabit uob; Euidenter g has diuitias alienas ēē n solū cotidiana
experientia docet. uerū etiā sententia dni ipsa appellatione
signauit; De inuisibilib; u pessimis q; diuitiis. loquitur petrus ad
dnm; Ecce nos reliqm omnia & secuti sum te. qd g erit nob; Quos
utiq; nichil ampli quā uilissima. scissa q; retia. certū ē dimisisse;
Que omnia n in hac abrenuntiatione interiorꝝ. que uere magna & p̄tio
sissima ē. fuerint intellecta. nec pciosū aliqd inuenient aplos reli
qsse. nec dnm habuisse ppt qd illis tantā beatitudinis glam largi
ret. ut ab eodē mererent audire; In regeneratione cū sederit fili
hominis in sede maiestatis sue. sedebitis & uos sup sedes duodecī
iudicantes duodecī trib; isrl; Si g hi q pfecte trenas istas uisibiles
ad illa q; abdicant facultates. certis ex causis aplica caritatē puenire n
possunt. nec illū sublimiorē paucorū q; admodū renuntiationis teriū
gradū expedito queunt uigore scendere. qd illi de semetipsis
iudicare debebunt. q ne pma qdse que pfacilis ē pfecte arripien
tes. atq antiqs pecuniarū suarū sordes cū infidelitate pstina

retentantes. nudo tantum sibimet autumant monachorum uocabulo
gloriandum; Ergo prima quam diximus abrenuntiatio rerum alienarum
est. ideo quia [erasure] per se solam perfectionem renuntianti conferre non sufficit,
nisi peruenerit ad secundam que uere abrenuntiatio rerum nostrarum est; Qua
adepti expulsione omnium uitiorum tertie quoque abrenuntiationis fastigia
conscendemus. per quam non solum omnia que in hoc mundo geruntur. uel parti
culariter ab hominibus possidentur. uerum etiam ipsam cunctorum elementorum pleni
tudinem que putatur esse magnifica. tamquam uanitati subiectam. et mox trans
ituram transcendentes animo ac mente despiciemus. intuentes dumtaxat se
cundum apostolum. non ea que uidentur. sed que non uidentur. Que enim uidentur tem
poralia sunt. que autem non uidentur eterna. ut ita demum illud supremum mereamur
audire quod dicitur ad abraham. et ueni in terram quam tibi monstrauero; Per quod eui
denter ostenditur. quod nisi quis tres illas superiores abrenuntiationes omni im
pleuerit mentis ardore. ad quartum tum hoc peruenire non possit. quod remunera
tionis ac premii uice perfecte renuntianti tribuetur. ut terram repromissi
onis mereatur intrare. nequaquam sibi iam uitiorum spinas ac tribulos germi
nantem. que post expulsionem passionum cunctarum puritate cordis in
hoc corpore possidebitur. quam non uirtus uel industria laborantis. sed ipse
dominus ostensurum se esse promittit. et ueni inquiens in terram quam tibi monstra
uero; Per quod manifeste probatur et initium nostre salutis domini uocatione fieri di
centis. exi de terra tua. et consummationem perfectionis ac puritatis ab eo
dem similiter tribui cum dicit. et ueni in terram quam monstrauero tibi. id est
non quam tu ex temetipso nosse. uel industria tua ualeas reperire.
sed quam ego tibi non solum ignoranti. sed etiam non inquirenti monstrauero; Ex quo
manifeste colligitur. quod quemadmodum inspiratione domini prouocati ad
uiam salutis accurrimus. ita etiam magisterio ipsius et illuminatione de
ducti ad perfectionem summe beatitudinis peruenimus. XI

Germanus; In quo ergo liberum consistit arbitrium nostrum quia quod laudabiles sumus
reputatur industrie. si deus in nobis omnia que ad nostram perfectionem per
tinent et incipit et consummat. XII.

Pafnutius. Hoc nos recte monuisset, si in omni opere vel disciplina principium
tantum esset ac finis, et non etiam quaedam medietas interesset. Itaque sicut occasiones
salutis diversis modis deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasionibus a
divinitate concessis vel enixius vel remissius famulari. Nam sicut dei fuit vo-
cantis oblatio: exi de terra tua, ita abrahae fuit exeuntis obedientia. Et
quemadmodum illud quod dictum est: et veni in terram, ut fiat opus operantis est opus, ita
illud quod additur: quam tibi monstravero, iubentis dei vel promittentis est gratia.
Certos tamen esse nos convenit, quod omnem virtutem indefessis conatibus ex-
ercentes, nequaquam diligentia vel studio nostro perfectionem possimus attin-
gere, nec sufficiat humana sedulitas laborum merito ad tam subli-
mia beatitudinis praemia pervenire, nisi ea domino nobis cooperante et cor
nostrum ad id quod expedit dirigente fuerimus indepti. Ideoque debemus
cum david orantes momentis singulis dicere: perfice gressus meos in semi-
tis tuis, ut non moveantur vestigia mea, et: statuit super petram pedes meos
et direxit gressus meos, ut nostrum arbitrium quod pelluitur vel ignoratione
boni vel oblectatione passionum fertur ad vitia, ille invisibilis rector
mentis humanae ad virtutum potius studia retorquere dignetur. Quod u-
no versiculo a propheta manifestissime legimus decantari: Inpulsus
versatus sum ut caderem, in quo liberi arbitrii infirmitas designatur.
Et dominus suscepit me: rursum adiutorium domini iunctum ei idem semper osten-
ditur, quo iam ne penitus libero conlabamur arbitrio, cum titubasse nos vi-
derit, porrectione quodammodo manuum suarum sustentat atque confirmat.
Et iterum: si dicebam motus est pes meus, lubrica scilicet arbitrii faculta-
te, misericordia tua domine adiuvabit me. Et iterum mobilitati suae dei coniun-
git auxilium, quia ne moveretur pes fidei suae, non industriae propriae fuisse,
sed misericordiae dei confitetur. Et iterum: Secundum multitudinem dolorum meorum in cor-
de meo, qui libero utique nascebantur arbitrio, consolationes tuae laetifi-
caverunt animam meam, per tuam scilicet inspirationem venientes in cor
meum et reserantes contemplationem futurorum bonorum, quae pro tuo nomi-
ne laborantibus praeparasti, non solum abstulerunt omnem anxietatem cor-

ais mei uerum etiam summam leticiam contulerunt, Et rursum; Nisi quia dominus
adiuuit me, paulominus habitauerat in inferno anima mea; Libe-
ri utique arbitrii prauitate infernum se habitaturum fuisse testatur, nisi
domini fuisset adiutorio ac protectione saluatus; A domino enim non a libero arbitrio
gressus hominis diriguntur. Et cum ceciderit iustus libero dumtaxat ar-
bitrio non collidetur. Quare, propterea. Quia dominus subponit manum suam. hoc est apertis-
sime dicere. nullus iustorum sibi sufficit ad obtinendam iusticiam. nisi per
momenta singula titubanti ei et corruenti fulcimenta manus suę subposuerit diuina
clementia. ne prostratus intereat penitus. cum fuerit liberi arbitrii infir-
Nec sane umquam uiri sancti directionem uię quam XIII mitate conlapsus;
gradiebantur ad profectum uirtutum consummationemque tendentes industria
se propria obtinuisse testati sunt. sed etiam potius a domino precabantur dicentes; dirige
me in ueritate tua et doce me. et dirige in conspectu tuo uiam meam;
Alius autem non solum fide sed etiam experimento et quodammodo in ipsa rerum natu-
ra hoc ipsum se deprehendisse proclamat; Cognovi domine quia non est in homine via
eius. nec uiri est ut ambulet et dirigat gressus suos; Et ipse dominus ad is-
rahelem. et dirigam eum ego inquit ut abietem uirentem. ex me tuus fruc-
Legis quoque ipsius scientiam non lectionis industria sed ma XIIII tus inuentus est;
gisterio et illuminatione dei cotidie desiderant adipisci dicentes
ad eum. uias tuas domine demonstra mihi et semitas tuas edoce me; Et
reuela oculos meos. et considerabo mirabilia de lege tua. et doce me
facere uoluntatem tuam. quia tu es deus meus; Et iterum; Qui docet homi-
Ipsum etiam intellectum beatus dauid quo mandata XV nem scientiam;
dei possit agnoscere. quę utique in libro legis nouerat esse perscrip-
ta. a domino postulat promereri dicens. seruus tuus sum ego. da mihi intellectum
ut discam mandata tua; Utique et intellectum semel per naturam
sibi prestitum possidebat. noticiam quoque mandatorum dei quę descripta tene-
bantur in lege utique habebat in promptu. et tamen ut hanc plenius
apprehenderet dominum precabatur. sciens nequaquam sufficere sibimet pos-
se id quod per naturam conditionis insertum est. nisi cotidiana domini

illuminatione ad intelligendã spiritalit legẽ ac mandata ei aptius agnoscenda. sensus ipsius ab eodẽ fuerit illustrat. ipso etiã electionis uase. hoc quod dicim clarius pdicante; Ds ẽ eni qui operat in uobis et uelle et pficere p bona uoluntate; Qd potuit aptius dici. quã ut bonã uoluntatẽ nrãm et operis consũmationẽ a dño in nobis pnunciaret impleri; Et iterũ; Qa uob donatũ ẽ p xpo n solũ ut in eũ credatis. s; ut etiã p illo patiamini; Hic qq; et initiũ cuersionis ac fidei nrẽ et passionũ tolerantiã donari nobis a dño declarauit; Qd intelligens dauid qq; similit orat. sibi hoc ipsũ dñi miseratione ccedi dicens. cfirma ds hoc qd operat es in nobis. ostendens n sufficere sibi salutis pncipia dono dei gra q; collata n fuerint eadẽ miseratione ipsius et cotidiana opitulatione pfecta; Non eni liberũ arbitriũ. s; dñs soluit cõpeditos. n nra uirt. s; dñs erigit elisos. n lectionis industria. s; dñs illuminat cęcos; Qd grece dicit. KE·COΦOI·TYΦΛOYC· kirrios sofotty floys
id ẽ dns sapientes facit cęcos; Non nra cautio. s; dns custodit aduenas. n nra fortitudo. s; dñs alleuat. siue suffulcit. oms q corruunt; Hęc aut dicim. n ut studiũ nrm uel laborẽ. atq; industriã quasi inanit et supfluo ipendenda euacuem. s; ut nouerim nos sine auxilio dei nec adniti posse. nec efficaces nros ẽẽ conat ad capessendũ tã inmane pmiũ puritatis. nisi nobis adiutorio dni ac misericordia fuerit ctributũ; Equus eni parat in die belli. a dño aut ẽ adiutoriũ. qa n in fortitudine sua potens ẽ uir; Oportet g nos semp [illegible] cũ beato dauid canere. fortitudo mea et laudatio mea n liberũ arbitriũ. s; dñs fact ẽ m in salutẽ; Qd doctor qq; gentiũ n ignorans idoneũ se fac[illegible]tũ ministerio noui testamti. n suo merito nec sudore. s; [illegible] dĩ miseratione pclamat. n qd sim inqt idonei cogitare aliquid a nob quasi ex nob. s; sufficientia nra ex deo ẽ. Idem seqt. Qui et idoneos nos fecit ministros noui

In tantũ aut uniuersa quę ad salutẽ ptinent XVI testamti apli sibimet a dño largita senserunt. ut ipsã qq; fidẽ pstari

† Quod minus latine. s; expssi dici potest. idoneitas nrã ex dõ ẽ;

sibi a domino postularent dicentes. adde nobis fidem. plenitudinem eius non li
bero arbitrio presumentes. sed dei sibi credentes munere conferendam. Ve
rumque docet nos idem auctor salutis humane quam ipsa fides nostra
lubrica sit et infirma. et nequaquam sibi sufficiens. nisi fuerit auxi
lio domini roborata dicens ad petrum. Symon simon. ecce satanas expe
tiuit uos ut cribaret uos tamquam triticum. sed ego rogaui patrem
meum ne deficeret fides tua. Ad alius in semetipso sentiens fieri et
quodammodo fidem suam infidelitatis fluctibus ad perniciosi naufragii scopu [uidens]
los perurgueri. ab eodem domino auxilium fidei sue postulans dicit. Domine
adiuua infidelitatem meam. Intantum itaque senserunt euangelici et
apostolici uiri. uniuersa que bona sunt auxilio domini consummari. ut ne
ipsam fidem suam confisi sint illesam se posse suis uiribus uel arbitrii li
bertate seruare. ut hanc uel adiuuari in se. uel donari sibi a domino pos
tularent. Que si in petro ne deficeret domini egebat auxilio. quis erit
tam presumptor et cecus. qui se erga huius custodiam cotidiano domini credat
adiutorio non egere. presertim cum ipse dominus in euangelio hoc ipsum eui
denter expresserit dicens. Sicut palmes non potest fructum facere a se
metipso. nisi manserit in uite. ita et uos nisi in me manseritis. Et
iterum quia sine me nil potestis facere. Quam sit igitur ineptum ac sacri
legum quemquam de bonis actibus nostre industrie et non dei gratie uel adiu
torio deputare. manifeste probatur dominica protestante sententia. si
ne sua inspiratione uel cooperatione spirituales fructus exhibere
neminem posse. Omne enim datum bonum et omne donum perfectum de
sursum est. descendens a patre luminum. Zacharias quoque. quia si quid
boni ipsius est. et si quid optimum ab ipso. Et ideo constanter beatus apostolus.
quid inquit habes quod non accepisti. Quod si accepisti. quid gloriaris quasi non ac
Summam quoque tolerantie qua temptationes illatas sus XVII ceperis.
tinere possimus. non tam in nostra uirtute quam in dei misericordia et mo
deratione consistere. beatus apostolus ita pronuntiat. temptatio uos non appre
hendat. nisi humana. fidelis autem deus. qui non permittat uos temptari

sup id quod potestis. sed faciet cum temptatione etiam prouentum ut sustinere possitis; Deum in quoque aptare siue conformare animos nostros ad omne opus bonum et operari ea in nobis que sibi placita sunt. idem apostolus docet; Deus autem pacis qui eduxit de tenebris pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni ihesum christum. aptet uos in omni bono. faciens in uobis quod placeat coram se; Legit etiam thessalonicensibus ut eueniat ita precatur dicens. Ipse autem dominus ihesus christus et deus pater noster. qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia. exhortetur corda uestra. et confirmet in omni opere et sermone bono; XVIII.

Ipsum denique timorem dei quo firmiter eum tenere possimus a domino nobis hieremias propheta ex persona dei manifeste testatur infundi ita dicens; Et dabo eis cor unum et uiam unam. ut timeant me uniuersis diebus; et bene sit eis. et filiis eorum post eos. et feriam eis pactum sempiternum. et non desinam eis benefacere; Et timorem meum dabo in corda eorum. ut non recedant a me; Ezechiel quoque; et dabo eis cor unum. et spiritum nouum tribuam in uisceribus eorum. et auferam cor lapideum de carne eorum. et dabo eis cor carneum. ut in preceptis meis ambulent. et iudicia mea custodiant. faciantque ea. et sint michi in populum. et ego sim eis in deum;

Quibus manifestissime perdocemur. et initium uoluntatis bone XVIIII. nobis domino inspirante concedi. cum aut per se aut per exhortationem cuiuslibet hominis. aut per necessitatem nos ad salutis attrahit uiam. et perfectionem uirtutum ab eodem similiter condonari. nostrum uero hoc esse ut ad hortationem auxiliumque dei uel enixius uel remissius exequamur. et per hoc nos uel remunerationem uel supplicia dignissima promereri. quod ei dispensationi ac prouidentie erga nos benigna dignatione collate. uel neglegimus uel studuimus nostre obedientie deuotione congruere; Quod euidenter in deuteronomio aperte quoque describitur; Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingrederis. et deleuerit gentes multas coram te. etheum et gergeseum et amorreum. chananeum et ferezeum.

eueū & iebuseū· septē gentes multo maioris numeri & robusti-
ores te· tradiderit q; eas dns tibi· pcuties eas usq; ad internici
onē· n inibis fedus cū eis· neq; sociabis cū eis cōiugia. Qd g in
troducunt in trā repmissionis· qd delent gentes multę corā
eis· qd traduntur in man eoz nationes maioris numeri & rob-
tiores quā pps isrl· dei ēē grā scriptura pnuntiat· utrū autē
pcutiet eas isrl usq; ad internicionē· an reseruet eas & parcat eis·
utrū ineat necne cū eis fedus· & utrū societ cū eis cōiugia
an n· ipsoz ēē testat; Qo testimonio manifeste discernit· quid
libero arbitrio· qd ue dispensationi· uel cotidiano adiutorio dni
debeamus asscribere· & qd diuinę sit grę· pstare nob occasio-
nes salutis & puentus secdos· atq; uictoriā· nrm ū ut con
cessa di beneficia· uel intentius· uel segnius exequi. Qua ratione
etiā in illoz cecoz curatione satis euidenter uidemus exp̄ssā. Qd eni
transit ante eos ihc· diuinę puidentię & dignationis ē grā. Qd
uociferantur & dicunt miserere nri dne fili dauid· fidei ipsoz
& credulitatis ē opus· qd uisū recipiunt oculoz· diuinę miserati
onis ē munus; qd autē etiā post pceptionē cuiuslibet muneris tā
grā di qm ratio liberi pseueret arbitrii· lepsoz quoq; decē q pariter
curati sunt declarat exemplum· e quibus dn unu p arbitrii sui bonū grarū
restituit actionē· dns nouē requirens unū & laudans· uicissitudi
nē adiutorii sui etiā circa immemores beneficioz suoz iugem
se retinere demonstrat; hoc ipsū enī uisitationis suę donū ē· qd
uel suscipit & appbat gratū· uel requirit ac repehendit ingratū;

Credere tamen incussa fide nos conuenit· nichil sine do ex-
psus in hoc mundo geri. Aut enī uoluntate ei aut pmissu
uniuersa agi, fatendū ē· ut scilicet hec quę bona sunt uoluntate di pfici au
xilio q; credantur· quę autē cōtraria sunt pmissu cū p nequitiis ac du
ricia cordis nri deserens nos diuina ptectio· diabolū nob uel
ignominiosas corporis passiones patitur dominari. Qd etiā apli

uocibus euidentissime prolocemur dicentis: Propter quod tradidit illos deus in passiones ignominiae. Et iterum: Quia non crediderunt deum habere in noticia, tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant ea quae non conueniunt. Et ipse dominus per prophetam: Et non audiuit populus meus uocem meam, et israhel non intendit mihi. Propter quod dimisi eos inquit secundum adinuentiones cordium eorum; ambulabunt in adinuentionibus suis. XXI.

Germanus. Hoc testimonium aptissime liberum arbitrium demonstrat quod dicitur: Si populus meus audisset me. Et alibi: Et non audiuit populus meus uocem meam. Cum enim dicit si audisset, ostendit in potestate illius fuisse uel adquiescendi uel non adquiescendi iudicium. Quomodo ergo non in nobis nostra salus est collocanda, cum uel audiendi uel non audiendi ipse nobis concesserit facultatem? XXII.

Pafnutius. Acute quidem considerasti hoc quod dicitur si audisset me, sed nequaquam quid sit quod ad audientem uel non audientem loquitur attendisti, nec illud quod sequitur: Pro nihilo utique inimicos eius humiliassem, et super tribulantes eum misissem manum tuam. Nemo utique haec quae protulimus ut nihil geri sine domino comprobaremus, praua interpretatione detorquens ad defensionem liberi arbitrii ita conetur adsumere, ut ab homine gratiam dei et prouisionem quae cotidiana temptet auferre per hoc quod dicitur: Et non audiuit populus meus uocem meam, et iterum: Si populus meus audisset me, israhel si in uiis meis ambulasset, et cetera, sed respiciat quia sicut liberi arbitrii facultas populi inobedientia demonstratur, ita cotidiana circa eum prouisio dei clamantis quodammodo et monentis ostenditur. Cum enim dicit si populus meus audisset me, tempore utique se locutum eis euidenter ostendit. Quod fieri a domino non solum per legem scriptam litteris, uerum etiam cotidianis monitis solet, secundum illud quod per Isaiam dicitur: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem sed contradicentem mihi. Utrumque ergo potest hoc testimonio comprobari quod dicitur si populus meus audisset me, israhel si in uiis meis ambulasset; pro nihilo utique inimicos eius humi-

liasse. et super tribulantes eum misisse manum meam. Ita sic liberum arbitrium per inoboedientiam populi demonstratur. ita dispensatio dei et auxilium eius versiculi ipsius initio declaratur ac fine. cum se et prius locutum fuisse commemorat. et postea inimicos eius humiliaturum si ab eo de fuisset auditus. Nos enim per haec quae protulimus non liberum arbitrium hominis volumus submovere. sed hunc adiutorium et gratiam dei per singulos dies ac momenta necessaria conprobare. His nos sermonibus eruditos abbas Pafnutius e sua cella non tam alacres quam conpunctos corde ante medium noctis emisit. hoc nobis praecipuum suae conlationis conferens munere. ut cum abrenuntiationis primae consummationem quam tota virtute studebamus implere. attingenda nobis perfectionis culmina crederemus. inciperemus agnoscere nec adhuc nos coepisse monachorum fastigia somniare. quippe qui de secunda abrenuntiatione parum quid in coenobiis eruditi. tertiam in qua omnis perfectio continetur. quaeque illas inferiores duas multis praecellit modis. nec auditu quidem nos antea percepisse nossemus. Explicit collacio abbatis Pafnutii. Incipiunt capitula de collatione abbatis Danihelis. de concupiscencia carnis et spiritus.

I De vita abbatis Danihel. Xtorio prevaleat
II Inquisitio unde oriatur repentina commu-
tatio mentium ab ineffabili leticia in maes-
tissimam animi deiectionem. Sibi adiu'
III Responsio super proposita quaestione causa sit.
IIII Quod dispensationis ac probationis dei duplex
V Quod studium et industria nostra nihil sine
VI Quod utile nobis sit interdum a domino derelinqui.
VII De utilitate eius pugnae quam apostolus ponit in
colluctatione carnis et spiritus.
VIII Interrogatio quid sit quod in capitulo apostoli ponitur
x adversantes sibi concupiscentias carnis et
VIIII spiritus tertia adiciatur voluntas. Responsio
de intellectu recte interrogantis.
X Quod vocabulum carnis non una signi-
XI ficatione ponatur. Quid in hoc loco caro
apostolo nominetur. et quid sit concupiscentia spiritus.
XII Quae sit voluntas nostra quae inter concu-
piscentiam carnis et spiritus ponitur.
XIII De utilitate cunctationis quae ex col-
luctatione oritur carnis et spiritus.
XIIII De inemendabili malicia spiritalium
XV nequitiarum. Quod nobis prosit carnis
XVI adversus spiritum concupiscentia. De
incentivis carnis quibus nisi humi-
liaremur gravius rueremus.

·xvii· De eunuchorum tempore· ·xviii· Interrogatio quid intersit inter carnale et animale·
·xviiii· Responsio de triplici animarum statu· ·xx· De male abrenuntiantibus; ·xxi· de his
qui contemptis magnis occupantur in paruis· Expliciunt capitula· Incipit coll.
·I· INTER ceteros xpiane philosophie uiros· Abbatis danihel· de concupiscentia carnis et spiritus·
abbatem quoque uidimus danihelem· equalem quidem in omni uirtutum genere
his qui in heremo scythi commanebant· sed peculiarius gratia humilitatis
ornatum; Qui merito puritatis ac mansuetudinis sue a beato pafnu-
tio solitudinis eius presbytero quidem cum multis iunior esset etate· ad diaco-
natus est prelectus officium; In tantum enim idem beatus pafnutius uirtutibus ipsius
adgaudebat· ut quem uite meritis et gratia parem nouerat· coequare sibi
etiam sacerdotii ordine festinaret; Siquidem nequaquam ferens in inferi-
ore eum ministerio diutius inmorari· optansque sibimet successorem et
dignissimum prouidere superstitem· eum presbyterii honore prouexit; Qui
tamen prioris humilitatis ac mansuetudinis sue consuetudinem non omittens·
nichil umquam sibi illo presente de sublimioris ordinis adiectione dona-
uit· sed semper abbate pafnutio spiritales hostias offerente· hic uelut
diaconus in prioris ministerium permansit officio; In quo tamen beatum pafnu-
tium cum talis uir esset ac tantus· ut in multis etiam presciencie gratiam possi-
deret· hec spes substitutionis electioque frustrata est· nam non multo post
hunc quem sibi parauerat successorem premisit ad dominum; ·II·

Hic igitur beatus danihel inquirentibus nobis cur interdum residentes in cellula
tanta alacritate cordis cum ineffabili quadam gaudiorum et exuberantia sanc-
tissimorum sensuum repleremur· ut ea non dicam sermo subsequi· sed ne ipse quidem
sensus occurreret· oratio quoque pura emitteretur ac prompta· et mens ple-
na spiritalibus fructibus preces suas efficaces ac leues etiam per soporem sup-
plicans ad deum peruenire sentiret· ac rursus nullis existentibus cau-
sis tanto subito repleremur angore et irrationabili quadam mesticia pre-
meremur· ut non solum nosmetipsos huiusmodi sensibus arescere sentire-
mus· uerum etiam horreret cella· sorderet lectio· ipsa quoque instabilis ac nu-
tabunda et quodammodo ebria emitteretur oratio· ita ut ingemiscentibus;

et conantibus nobis ad directionem pristinam revocari mens nostra non pos
sit. quanto quoque intentius ad dei reduceretur intuitum. tanto vehementius
ad discursus suos instabiles. lubrico raperetur excessu. et ita omni spiritali
fructu redderetur effeta. ut nec desiderio regni celorum. nec metu
gehennę proposito ab hoc letali quodam somno valeret excitari. Ita res
Triplex nobis a senioribus ratio super hac qua dicitis sterili- III -spondit;
tate mentis est tradita; aut enim de negligentia nostra. aut de inpugna
tione diaboli. aut de dispensatione domini ac probatione descendit; Et
de negligentia quidem. cum in initio nostro tepore precedente incircumspecte
nosmetipsos et remissi exhibentes. et per ignaviam desidia noxiis co
gitationibus pasti terram cordis nostri spinas et tribulos facimus germina
re. quibus in ea pullulantibus consequenter efficimur steriles. atque ab omni
spiritali fructu et contemplatione ieiuni. De inpugnatione vero dia
boli. cum etiam bonis interdum studiis dediti. callida subtilitate men
tem nostram adversario penetrante. vel ignorantes ab optimis inten
Dispensatio nis autem ac p IIII tionibus; abstrahimur vel inviti.
bationis duplex causa est. Prima ut paulisper a domino derelicti.
et nostrę infirmitatem humiliter intuentes. super precedente
puritate cordis. quę nobis est illius visitatione donata. nullatenus ex
tollamur. probantesque nos ab eodem derelictos. gemitibus nostris et indus
tria illum lętitię ac puritatis statum recuperare non posse. intelliga
mus et preteritam cordis alacritatem non nostro studio. sed illius nobis dignati
one collatam. et presentem de ipsius rursum gratia et illuminatione esse
poscendam. Secunda vero probationis causa est. ut perseverantia nostra. vel
mentis constantia et desiderium comprobetur. et qua intentione cordis.
vel orationum instantia deserentem nos visitationem sancti spiritus req
ramus manifestetur in nobis. ac pariter agnoscentes quanto labore
amissum istud spiritale gaudium et puritatis lętitia conquiratur. solli
citius inventa custodire ac tenere attentius studeamus. Quodam
modo enim negligentius custodiri solet. quodcumque creditur facile posse reparari.

Per que euidenter probatur gratiam dei et misericordiam semper operari in nobis ea que bona sunt. qua deserente nichil ualere studium laborantis et quantalibet animi intentionis industriam sine ipsius iterum adiutorio statum pristinum recuperare non posse. illud quoque in nobis iugiter adimpleri non uolentis neque currentis. sed miserentis est dei. que gratia non numquam e contrario negligentes ac resolutos inspiratione hac qua dicitis sancta et habundantia spiritualium cogitationum uisitare non renuit. sed inspirat indignos. excuscitat dormientes et illuminat ignorantie cecitate possessos. clementerque nos arguit atque castigat. infundens se cordibus nostris. ut uel sic de merite sono compunctione ipsius instigati e somno surgere prouocemur. denique frequenter etiam odoribus ultra omnem suauitatem compositionis humane in his ipsis subito uisitationibus adimplemur. ita ut mens hac oblectatione resoluta in quendam spiritu rapiatur excessum. seque commorantem in corpore obliuiscatur.

Intantum uero illum quem diximus abscessum et desertionem dei beatus dauid utilem esse cognouit. ut nequaquam orare maluerit ne a deo in nullo penitus relinqueretur. hoc enim sciebat incongruum esse uel sibi uel humane nature ad quamlibet peruenienti perfectionem. sed temperari eam potius deprecatus sit dicens. non me derelinquas usquequaque. Ac si diceret aliis uerbis. Scio quod derelinquere soleas utiliter tuos sanctos. ut eos probes; Aliter enim ab aduersario temptari non possunt. nisi a te paulisper fuerint derelicti. et ideo non rogo ut numquam me derelinquas. quia non expedit mihi. ut non uel meam infirmitatem sentiens dicam. bonum mihi quod humiliasti me. uel exercicium non habeam preliandi. quod sine dubio habere non potero. si mihi semper et indisrupte cohéserit diuina protectio; Suffultum namque me tua defensione temptare diabolus non audebit. illud obiciens et exprobrans uel mihi uel tibi. quod aduersus athletas tuos solet calumniosa uoce proferre; Numquid iob gratis colit deum. Nonne tu uallasti eum ac domum eius. uniuersamque substantiam eius per cir-

cuttum? Sed magis peto ne me usquequaque deseras, quod graece dicitur eos sfodra,
id est usque ad nimietatem. Scit enim utile esse mihi si me paulu-
lum subrelinquas, ut desiderii mei constantia comprobetur. Tantum noxi-
um esse si pro meritis ac delictis meis nimium me deseri patia-
ris, quia nulla virtus humana si dum in temptatione tuo dese-
ratur auxilio sua poterit constantia perdurare, et non protinus adversarii
vel potentia vel factione succumbat, nisi tu ipse qui es humanarum
virium conscius ac luctaminum moderator non permiseris temptari nos
super id quod possumus, sed feceris cum temptatione et exitum ut sustine-
re possimus. Tale quid et in iudicum libro super exterminatione gentium
spiritualium quae adversantur Israheli mystice legimus designatum: haec sunt gen-
tes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israhelem et haberent consuetudinem
cum hostibus proeliandi. Et iterum post pauca: dimisitque eos dominus ut in
ipsis experiretur Israhelem utrum audiret mandata domini quae praecepe-
rat patribus eorum per manum Moysi an non. Quam utique pugnam non invidens
deus quieti Israhelis nec male eidem consulens, sed sciens esse utilissimam re-
servavit, ut dum gentium semper istarum inpugnatione deprimeretur, numquam
se sentiret auxilio domini non egere, et ob id semper in eius meditatio-
ne et invocatione persistens nec inerti otio solveretur nec bel-
landi usum et exercitia virtutum amitteret. Frequenter enim quos non
potuerunt adversa superare, securitas et prosperitas deiecerunt. VII.

Hanc pugnam utiliter nostris quoque membris insertam etiam in apostolo ita legi-
mus: caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Haec autem
invicem adversantur sibi, ut non quaecumque vultis illa faciatis. Habes et
hic pugnam inviscerata quodammodo corpori nostro dispensatione domini
procurante. Quod enim generaliter et sine aliqua exceptione omnibus inest,
quid aliud iudicari potest nisi ipsi humanae substantiae post ruinam pri-
mi hominis velut naturaliter attributum? Et quod universis congeni-
tum certum esse deprehenditur, quomodo non credendum sit arbitrio domini non no-
centis sed consulentis insertum? Causa vero huius belli, id est carnis et spiritus

hanc esse pronuntiat ut non inquit quaecumque vultis illa faciatis; Ergo id
quod procuravit deus ut a nobis non possit impleri, id est ut non quaecumque volu
mus illa faciamus, si impleatur quo ad aliud erigi potest esse quam noxium?
Liquet ergo quodammodo utilis haec pugna nobis dispensatione creatoris inser
ta et ad meliorem nos statum provocans atque conpellens, qua sublata pro
cul dubio pax e contrario perniciosa succederet; .viii.

Germanus; Licet nobis quaedam intellectus linea iam placere videatur, tamen
quia necdum possumus apostoli sententiam ad liquidum pervidere, volumus haec
nobis apertius explanari; Tres enim res hic indicari videntur: prima car
nis adversus spiritum pugna, secunda spiritus adversus carnem concupiscentia,
tertia voluntas nostra quae velut media collocatur, de qua dicitur: ut non
quaecumque vultis illa faciatis; Super qua re licet ut diximus suspiciones quas
dam ex his quae exposita sunt intellegentiae colligamus, volumus tamen quia
se huius obtulit collationis occasio aliquid nobis lucidius disputari. .viiii.

Danihel; Discernere divisiones et lineas quaestionum portio in
tellectus est et maxima pars intellegentiae scire quod nescias; Propter quod
dicitur: insipienti interroganti sapientia reputabitur, quia licet is qui
interrogat vim propositae quaestionis ignoret, tamen quia prudenter in
quirit et intellegit quod non intellegat, hoc ipsum illi reputatur ad sapi
entiam, eo quod quid nesciret prudenter agnoverit; Secundum divisionem itaque
vestram tres hoc loco res ab apostolo nominari videntur: concupiscentia
carnis adversus spiritum et spiritus adversus carnem, quarum adversus
se invicem pugna hanc videntur habere causam atque rationem, ut ea
quae nolumus inquit facere nequeamus; Quarta quae superest causa quam mi
nime vos indidistis, ut illud scilicet quod nolumus faciamus; Nunc ergo opus
est nobis ut prius duarum concupiscentiarum vim, id est carnis et spiritus ag
noscamus, et ita demum quae voluntas sit nostra quae in utraque posita
est discernere valeamus, deinde quid possit voluntatis nostrae non esse si

Vocabulum carnis in scripturis scil. .x. et multum discernamus
multifarie legimus nominari; Nam nunc significat hominem

integrū id ē q ex corpore cōstat & anima. ut ibi. & uerbū caro factū
ē. & uidebit omnis caro salutare dī nr̄i. n̄ numq̄. homines peccatores at-
q; carnales ut ibi. n̄ pmanebit sp̄c meus in hominib; istis eo qd̄ sint
caro. interdū p ipsis peccatis ponit̄ ut ibi. nos aūt n̄ estis in car-
ne s; in sp̄u. & iterū. caro & sanguis regnū dei n̄ possidebunt. deinq;
seqt̄a. neq; corruptio incorruptela possidebit. interdū p agnati-
one & ppinquitate ut ibi. ecce nos os tuū & caro tua sumus. Et apl̄s.
Si quomodo in emulationē inducā carnē meā. & saluos faciā aliqs ex illis;
Querendū ḡ nob ē. secdm quā significationē ex his quattuor carnē
hic debeamus accipere; Manifestū naq; ē secdm illud qd positū ē.
& uerbū caro factū ē. uł illud. & uidebit omnis caro salutare
dī nr̄i penitus stare n̄ posse. s; neq; secdm illud qd dicit̄. n̄ pma-
nebit sp̄c meus in hominib; istis eo qd caro sint. qa n̄ sic ibi abrup-
te de homine peccare. ita & hic ponit̄ caro. cū dicit̄. caro concupis-
cit aduersus sp̄m. & sp̄c aduersus carnē; Neq; enī de reb; sub
stantialib; loqt̄a s; de actualib; que in uno eodēq; homine uel
pariter uel singulatim cū quadā temporis uicissitudine & mutatione hic
Qua ob rē hoc loco carnē n̄ hominē id ē hominis sub x i stantiam:
stantia s; uoluntate carnis & desideria pessima debemus accipere.
sic nec sp̄m qd̄e aliquam rē substantialē. s; anime desideria bona &
sp̄ualia designari; Que sensu id ē beatus apl̄s superius euidentius exposuit
ita incipiens. dico aūt. sp̄u ambulate & desideria carnis n̄ pficietis.
caro enī concupiscit aduersus sp̄m. sp̄c aūt aduersus carnē; Hec
enī sibi inuicem aduersant̄. ut n̄ quecūq; uultis illa faciatis;
Que cū utraq; id ē desideria carnis & sp̄c in uno eodēq; sint
homine. intestinū cotidie intra nos gerunt̄ bellū. dū concupiscen-
tia carnis que pcipitanter fert̄ ad uicia. his que ad p̄sentē requi-
em ptinent delectis gaudet. de qb; e contra concupiscentia sp̄c ad-
uersata. ita desiderat tota sp̄ualib; inherere studiis. ut etiā
necessarios carnis usus optet excludere. sic illis iugit̄ occupari

cupiens· ut nullam optaret flagitiati eius curam penitus ingerit; Ca
ro luxuriis ac libidine delectatur· spiritus ne ipsis quidem naturali
bus desideriis adquiescit; Illa cupit saturari somno· repleri cibo·
hic ita uigiliis et ieiuniis saginatur· ut ne ad ipsum quidem necessa
rium uitę usum· somnum cibumque uelit admittere; Illa uniuersis exu
berare copiis concupiscit· hic ne ipsius quidem exigui panis co
tidiani substantiam habere contentus est; Lauacris illa nitescere
et cotidianis adulantium cuneis appetit constipari· hic squa
lore sordium et inaccessibilis heremi uastitate congaudet· cunc
torumque mortalium presentiam perhorrescit; Honoribus illa et laudibus
hominum confouetur· hic inrogatis sibi iniuriis ac persecutio
INter has igitur utrasque concupiscentias animę uo x ii · nibus gloriatur·
luntas in medietullio quodam uituperabiliore consistens· nec uitiorum
flagitiis oblectatur· nec uirtutum doloribus adquiescit· sic querens
a passionibus temperare carnalibus· ut nequaquam uelit dolores ne
cessarios sustinere· sine quibus deside ria spiritus nequeunt possi
deri· absque castigatione carnis castimoniam corporis desiderans
obtinere· sine uigiliarum labore cordis adquirere puritatem·
cum requie carnis spiritualibus exuberare uirtutibus· absque ullius ex
asperatione temptationum pacientię gratiam possidere· humilitatem christi
sine honoris mundani exercere iactura· religionis simplici
tatem cum secularis ambitione sectari· christo cum hominum laude ac fa
uore seruire· districtionem ueritatis sine cuiuspiam uel tenui of
fensione proferre· postremo sic mauult futura consequi bona·
ut presentia non amittat; Que uoluntas numquam nos ad perfec tionem
ueram faceret peruenire· sed in tepore quodam teterrimo collocaret
talesque faceret· quales illi sunt qui in apocalypsi increpatione
domini castigantur· Scio opera tua quia neque frigidus es neque calidus·
utinam frigidus esses aut calidus· nunc autem tepidus es et inci
piam te uomere ex ore meo· nisi hunc tepidissimum statum

altrinsecus hec in surgentia bella disrūperent, Illā cū famulantes
huic uoluntati nr̄e ad hanc remissionē uoluerimus nosmetipsos
paululū relaxare: confestim aculei carnis insurgunt. siusq; nos
uiciis & passionib; saucientes. neq̄q̄m in illa qua delectam̄ purita
tis qualitate stare ꝑmittunt. atq; ad illā quā horremus
frigidā uoluptatū plenāq; sentib; ꝑtrahunt uiam. Rursū si
sp̄s feruore succensi. opera carnis uolentes extinguere: sine
ullo respectu fragilitatis humanę: totos nosmetipsos tēpta
uerim⁹. ad inmoderata uirtutū studia cordis elatione ēferre.
intēpellans inbecillitas carnis ab illa rep̄hensibili nimietate
sp̄s reuocat. ac retardat. Ita fit ut utraq; ēcupiscentia tali
colluctatione altna sibimet repugnante: animę uoluntas.
quę nec totā se carnalib; desideriis dare: nec uirtutū uult
laborib; desudare: iusto moderamine tēperet. Dū hęc inter
utraq; ē tentio. illā ꝑnitiosiorē excludens animę uolunta
tē. ut quędā ęquitatis libra in statera nr̄i corporis collocat.
quę sp̄s carnisq; confinia iusto discernit examine. nec adex
tris im̄tē sp̄s ardore succensā. nec aleua carnē uiciorum
aculeis ꝑponderarę ꝑmittens. dūq; hec pugna cotidianis
dieb; utilit̄ exagitat̄ in nobis. ad illū quartū qđ nolum⁹ sa
lubrit̄ uenire cōpellim̄. ut puritatē cordis nō ocio nec secu
ritate: s; iugi sudore & ētricione adquiram⁹ sp̄s. castitatēq;
carnis districtis ieiuniis. fame: siti. ac uigilantia retenem⁹.
directionē etiā cordis. lectione: uigiliis. oratione ētinua &
solitudinis squalore capiam⁹. patienciā t̄bulationū exer
ciciis retenem⁹. cū blasphemiis & obp̄briorū saturitate nr̄o
seruiam⁹ auctori. ueritatē cū inuidia mundi hui⁹ & inimici
ciis si necesse fuerit exeq̄m̄. ut tali ēluctatione in nr̄o cor
pore militante: ꝑtractis nob' abhac ignaua securitate: atq;
ad ipsū quę nolum⁹ laborē ac uirtutū studia ꝓuocatis. ęqui

tas optime media retentet͠. & tepidũ nr̃ę uoluntatis arbitriũ.
hinc sp̄s feruor. illinc carnis gelidissim⁹ rigor. moderatissimo
calore ↄ̃teperent. ac neq; ad effrenata uicia int̃ ↄ̃trahi
ↄ̃cupiscentia sp̄s sinat. nec rursus ad uirtutũ irrationabi
les appetit⁹ fragilitas carnis sp̄m patiat͠ extolli. ne uel inde
omnigenũ pullulent fomites uiciorũ. uel hinc elatio mor
bi p̄ncipalis emergens. telo nos sup̄bię grauiore ↄ̃fodiat͠.
s; horũ pugnę ęqui ponderis libratio iusta succedens. sanã
& moderatã int̃ utraq; uirtutũ reseruet uiã. tinere regio
docens militẽ xp̄i semp̄ incedere. atq; ita fiet ut cũ pro
tepore hui⁹ quã diximꝰ ignauissimę uoluntatis. p̄pensius
mens ad desideria carnis fuerit deuoluta. sp̄s ↄ̃cupiscentia
refrenet͠ nequaquã eo uiciis adquiescente ↄ̃renis. rursũq;
si immoderato feruore p̄ excessum cordis ad inpossibilia
fuerit sp̄s nr̄ & inc̄siderata p̄rept⁹. infirmitate carnis ad
iustũ retrahat͠ examẽ. & transcendens uoluntatis nr̃ę tepi
dissimũ statũ. cõmodissima tẽperie planoq; tramite cum
sudoris industria. uiã p̄fectionis incedat. Simile q̄d etiã
in illi⁹ turris extructione legimꝰ a dño dispensatũ in libro
geneseos. ubi linguarũ oborta repente ↄ̃fusio. sacrilegos
ausus hominũ nefandosq; cõpescuit. Permansisset enĩ etiã
ibi aduersus dm̄. immo aduersus eos q̄ diuinã ei adtẽp
tare ceperant maiestatẽ ↄ̃sensus noxius. ñ eos dispensatio
ne dĩ repugnans int̃ se diuersitas linguę. p̄ dissonantiã
uocis in meliorẽ statũ p̄ficere cõpulisset. & quos ad exci
diũ sui animauerat p̄niciosa ↄ̃sensio. ad salutẽ reuocasset
bona utilisq; discordia. incipientes scilicet humanã fra
gilitatẽ int̃cedente diuisione sentire. q̄m p̄ noxiã con
spiratione elati antea nesciebant. xiii.
Intantũ ũ utilis nob̄ ex hui⁹ pugnę diuersitate cunctatio

nascitur· et salutaris ex hac concertatione dilatio. ut resis
tente soliditate corporea dū abeorū effectu quę nequit
inte ceepimꝰ retardamꝰ· non nūquā in meliorē statū seu peni
tudine subsequente: seu emendatione quadā que solet pro
crastinatione operis & recogitatione interueniente· descende
re cogamꝰ; Deinde hos quos intelligimꝰ ad uoluntatū suarū
desideria pficienda nullo carnis obstaculo retardari. demo
nes scilicet· ac spūales nequicias. Et quidē cū sint de eminen
tiore anglorū ordine uoluti. detestabiliores eē hominibus
con tēplamꝰ eo qđ eorū desideriis adiacente. id qđ nequit se
mel eceperint. in reuocabili malo pficere ĩ morentur. quia sicē
est animꝰ eorū uelox ad excogitandū. sic ad pficiendū pnix
et absoluta substantia. dūq; suppeditat eis psana facultas
ea que uoluerint pagendi· eceptū malū nulla intercedens
deliberatio salutaris emendat, . xiiii.

SPIRITUALIS namq; substantia nec ulla carnis solidita
te deuincta. ut excusacionē ex orte ĩ sese pue non recipit
uoluntatis· ita ueniā malignitatis ecludit. qa nulla quēad
modū nos ad peccandū impugnatione carnis extrinsec
lacessita ē· s; uicio solius male uoluntatis accensa. & ob
hoc sine uenia peccatū & languor sine remedio est., Sicut
enī nulla trena sollicitante materia corruit. ita nec in
dulgentiā quidē aut locū potest penitudinis obtinere.,
Quib; ex reb; euidentē colligitē. qđ ñ solū noxia non sit hec que
contra se inuicē suscitatur in nobis carnis spsq; contentio. ue
rū etiā multā nobis eferat utilitatē; . xv.

Primo qđ desidias ac neglegentias nrās statī arguit. ut & qđā
diligentissimꝰ pedagogus adistrictionis & discipline linea
nūquā nos deuiare ecedens. si paululū qđ securitas nrā
insurā congrue serenitatis excesserit. flagellis incentiuor

possibilitas

stimulat c̄sesti & increpat. atq; ad cõpetentē̃ reuocat parci
tatē̃. sedo qd̄ p castimoniæ ac puritatis integritatē. cū di
grā c̄cedente: ita nos longo tēpore genitali pollutione
uiderim⁹ inmunes. ut ne ipsa q̄dē simplici cõmotione car
nis utē ł nos inq̄etandos ēē credam⁹. & p hoc uelut qui n̄
gestem⁹ corruptelā carnis in secretis c̄scientię nr̄ę fueri
mus elati. suo nos rursū quāuis q̄eto ac simplici uisitans
fluxu. humiliat ac retundit. nosq; homines ēē stimulis
suis admonet. Quodam̄m̄ enī cū in ceteris generib; uiciorum.
etquidē grauiorib; magisq; noxiis indifferentib; soleam⁹ incur
rere. nec tam̄ facile ineorū cōpungamur admisso. inhoc
peculiarius humiliat̄ c̄scientia nr̄ā. p q; hanc illusionē neg
lectarū q̄q; passionū recordatione mordet̄. euidentiq; ītelli
gens immundā se factā naturalib; incentiuis. que cū ēēt
inmundior spiritualib; uiciis ignorabat. & recurrens p tin⁹
ad emdationē anterioris ignauię: cõmonet̄ parit̄ nec suc
cessib; p̄teritę puritatis debere c̄fidere: quā se pspicit pu
sillū q̄d declinantē adn̄o p didisse. nec posse hui⁹ purificatio
nis donū n̄ p solius di grām possideri. docentib; nos quodām
ipsius rei experim̄tis. ut si integritatē cordis ppetuo con
seq̄ delectam̄. humilitatis studeam⁹ uirtutē iugit̄ obtinere;

Hinus igit̄ puritatis elationē̄ pniciosiorem XVI
futurā cunctis scelerib; atq; flagiciis. ob hanc nihil nos e-
molum̄ti c̄secuturos p q̄libet castitatis integritatē: testes
st̄ ille uirtutes quarum superi⁹ fecim⁹ m̄tionē. que cum
nullas huiusmodi titillationes carnis habuisse credantur.
ob solā cordis elationē̄ ppetua ruina de illa sublimi cę
lestiq; statione deiecte st̄; Essemus itaq; penit⁹ absq; reme
dio tepidi. ut pote n̄ habentes indicē̄ neglegentię nr̄ę
uel in corpore nr̄o uel in c̄scientiis ppis insidentē̄. nec

studeremus ad perfectionis umquam peruenire feruorem. sine frugalitatis quidem districtionem uel continentiae teneremus. Nunc nos haec titillatio carnis increscens humiliaret atque retunderet. et ad uersus spiritalium uitiorum purgationem sollicitos redderet et intentos.

XVII.

Deinque in his qui spadones sunt corpore. ideirco hunc animi teporem plerumque in esse deprehendimus. quia uelut absoluti ab hac necessitate carnali nec labore continentiae corporalis nec contritione cordis se existimant indigere. et hac securitate resoluti. numquam perfectionem cordis. sine spiritalium quidem uitiorum purgationem. uel querere inueritate. uel possidere festinant. Qui status a carnali qualitate discedens. efficitur animalis. qui est procul dubio deterior gradus. Ipse est enim qui de frigido ad tepidum transiens. detestabilior domini uoce signatur. Germanus. Hanc utilitatem collucdationis que inter carnem et spiritum suscitatur. quantum uidetur nobis euidenter expressum est. ita ut eam ipsis quodammodo manibus nostris palpabilem factam esse credamus. Et ideirco hanc quoque racionem nobis similiter cupimus aperiri. quid inter sit inter carnalem et animalem uirum. uel quemadmodum animalis carnali possit esse deterior.

XVIII.

Danihel. Secundum definitionem scripturae. tres sunt animarum status. Primus carnalis. secundus animalis. tertius spiritalis. quos in apostolo ita legimus designari. Nam de carnali dicitur. lac uobis potum dedi non escam. nec dum enim poteratis. sed ne adhuc quidem potestis. adhuc enim estis carnales. Et iterum. Ubi enim est inter uos zelus et contentio. nonne carnales estis. De animali quoque taliter commemorat. Animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus dei. stulticia est enim illi. De spiritali uero. spiritalis autem examinat omnia. ipse autem a nemine diiudicatur. Et iterum. Uos qui spiritales estis. instruite eos qui eiusmodi sunt in spiritu lenitatis. Itaque festinandum

nobis est. ut cum renuntiantes desierimus esse carnales. id est ascetarum coeperimus conuersatione seiungi. et ab illa manifesta carnis pollutione cessare. spiritalem statum protinus apprehendere tota uirtute nitamur. ne forte blandientes nobis quod ui[…]one eadem secundum exteriorem hominem huic renuntiasse ut qui in mundo. uel carnalium fornicationum deseruisse est contagia. tamquam consummationem perfectionis per hoc apprehenderimus. remissiores deinceps erga emundationem ceterarum passionum lentioresque reddamus. ut in utraque detenti gradu spiritalis profectus assequi nequeamus. existimantes ad perfectionem nobis abunde sufficere quod exteriore homine uideamur de conuersatione mundi huius ac uoluptatibus segregati. uel quod inmunes simus a corruptela et commixtione carnali. et ita inuenti in illo tepido statu qui deterrimus iudicatur. euomendos ex ore domini secundum eius sententiam nouerimus ita dicentis. utinam calidus esses aut frigidus. nunc autem tepidus es et incipiam te euomere ex ore meo. Nec inmerito eos dominus quos iam in uisceribus receperat caritatis noxie tepefactos. cum quadam conuulsione pectoris sui euomitos esse pronuntiat. qui cum salutarem quodammodo ei potuissent praebere substantiam auelli ab eius uisceribus maluerunt. tanto deterius deteriores effecti illis qui numquam ori domini eo lati sunt cibis. quanto id quod nausia compellente proicimus odibilius detestamur. Quicquid enim frigidum est etiam ore nostro susceptum uertitur in calorem et salutifera suauitate percipitur. quod autem semel uicio perniciosi teporis abiectum est non dicam labiis admouere. sed etiam eminus intueri sine ingenti horrore non possumus. Rectissime ergo pronuntiatur esse deterior. quia facilius ad salutarem conuersionem ac perfectionis fastigium carnalis quis id est saecularis uel gentilis accedet. quam is qui professus monachum. nec tamen uiam perfectionis arripiens secundum regulam disciplinae ab-

illo semel spiritualis feruoris igne discessit, hic namque corporalibus saltem uitiis humiliatus atque inmundum se sentiens contagione carnali. ad fontem uere purificationis ac perfectionis culmen quandoque conpunctus accurret. et horrescens illum in quo est infidelitatis gelidissimum statum. spiritus ardore succensus. ad perfectionem facilius euolabit. Nam qui semel ut diximus tepido exorsus initio monachi cepit abuti uocabulo. nec tamen humilitate ac feruore quo debuit iter huius professionis arripuit. infectus semel hac miserabili lue et mea quodammodo resolutus. nec ex se se ulterius perfecta sapere. nec alterius poterit monitis erudiri. Dicit enim in corde suo. secundum illam domini sententiam. quia diues sum et locuples. et nullius egeo. Cui illud quoque quod subsequitur consequenter aptabitur. tu autem es miser et miserabilis. et pauper et cecus et nudus. In eo factus etiam seculari deterior. quod nec miserum se. nec cecum ac nudum. aut emendatione dignum. uel egere monitis alicuius aut institutione cognoscit. et ob hoc ne exortationem quidem ullam uerbi salutaris admittit. non intelligens ipso monachi se nomine praegrauari. ac deprimi opinione cunctorum. quia dum creditur ab omnibus sanctus et uelut dei famulus colitur. necesse est ut in futuro uehementiori iudicio penisque subdatur. Postremo quid diutius immoramur in his que nobis experimento satis conperta sunt ac probata. Frequenter uidimus de frigidis atque carnalibus id est de secularibus ac paganis ad spiritualem peruenisse feruorem. de tepidis atque animalibus omnino non uidimus. Quos etiam per prophetam ita legimus dominum detestari. ut spiritualibus uiris atque doctoribus praecipiatur. ut ab eis monendis docendisque discedant. et nequaquam uelut in sterili atque infructuosa terra noxiisque sentibus occupata. semen uerbi salutaris expendant. sed ut contempnentes eam. nouam potius excolant terram. id est erga

paganos ac seculares omnē doctrinę culturā ac uerbi transferant salutaris instantiā. Quod ita legit᷑: hęc dicit dn̄s uiro iuda et habitatori hierl̄m. Nouate uob̄ nouale: et nolite sedere serere sup̄ spinas. .xviii.

Denique qđ pudet dicere. ita plerosq; abrenuntiasse conspicimus. ut nihil amplius immutasse de anteriorib; uiciis ac morib; cōpbentur. n̄ ordinē tantūm atq; habitū secularē. Nā et acquirere pecunias gestiunt. quas nec antea possederunt. uel certe quas habuerant retinere n̄ desinunt. aut qđ ē lugubrius etiā amplificare desiderant. sub hoc p̄textu qđ uel famulos suos eximde semp̄ uel frēs alere se debere iustū ēē ētendant. uel certe sub obtentu ēgregandi coetus reseruant. quē uelut abbates instituere se posse p̄sumunt. Qui si in ueritate uiā pfectionis inquirerēt. hoc potius tota uirtute pficere niterentur. ut scilicet exuti n̄ solū pecuniis. uerū etiā affectionib; p̄stinis et distentionib; uniuersis. semetipsos singulares ac nudos ita subseniorū imperio collocarent. ut curā n̄ m̄ aliorū nulla. sed ne sui quidē gererent. Econtrario autē euenit. ut dū frīb; p̄ēē festinant. nūqm̄ seniorib; ipsi subitiant᷑. et a supbia inchoantes dū alios instituere cupiunt. nec discere ipsi nec agere ea quę sunt docenda mereantur. qui necesse ē ut scđm saluatoris sententiā. cęci duces cecorum effecti. pariter in foueā cadant. Cuius supbię licet unū sit genus. duplex tam̄ ei ē species. una quę serenitatē grauitatēq; iugiter imitat᷑. alia quę effrenata libertate in cachinnos fatuos. risusq; dissoluit᷑. Et illa quidē taciturnitate ēgaudet. hęc u̇ dedignatur silentio coartari. nec confunditur passim. ploqui etiā res incongruas et ineptas. dū erubescit uel inferior eceteris. uel indoctior iudicari. Alia ob elationē

clericatus ambit officium. altera despicit ut potentiam iudicans illud aut dignitati professionis aut uitae ac natalium suorum meritis incongruum uel indignum. Quarum itaque quae deterior pronuntianda sit. unusquisque discutiat ac perpendat examine. Unum sane atque idem inobedientiae genus est. uel propter operationis instantiam. uel otii desiderium. senioris uiolare mandatum. tamque dispendiosum est pro somno. quam pro uigilantia. monasterii statuta conuellere. Tantum denique est abbatis transire praeceptum ut legas. quantum si contempnas ut dormias. nec alius superbiae fomes est. ieiunio fratrem quam pro refectione contempnere. Non quod perniciosiora et a remediis longinquiora sunt uitia quae sub specie uirtutum et imagine spiritualium rerum uidentur emergere. quam illa quae ex aperto pro carnali uoluptate gignuntur. Haec enim uelut palam expositi ac manifesti languores et arguuntur comminus et sanantur. illa uero dum sub praetextu uirtutum teguntur incurata perdurant. et deceptos quosque periculosius faciunt ac desperatius aegrotare.

Iam illud ridiculum quis non expromat. quod nonnullos post illius. xx. primae renuntiationis ardorem. quo uel res familiares uel opes plurimas ac militiam saecularem relinquentes. semetipsos ad monasteria contulerunt. tanto cernimus studio in his quae penitus abscidi non possunt. et quae nequeunt in hoc ordine non haberi quamuis parua uiliaque sint. esse deuinctos. ut horum cura pristinarum omnium facultatum superet passionem. Quibus profecto non magnopere proficit maiores opes ac substantias contempsisse. quia affectus earum ob quas illae contempnendae sunt in res paruas atque exiguas transtulerunt. Nam uitium cupiditatis et auaritiae. quod erga species pretiosas exercere non possunt. circa uiliores materias retinentes non abscidisse sed commutasse se probant pristinam passionem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psiathii. sportellae. sagelli. mattae. codicis. aliarumque similium

rerũ quãuis uilissimarũ. eadẽ tam̃ q̃ antea libidine detinen
tur. Quę etiã tanta emulatione custodiunt atq; defendũt
ut pro ipsis aduersus fratrẽ cõmoueri eos & qđ est turpius
etiã litigare ñ pudeat. In quib; adhuc egritudine cupidi
tatis p̄stinę laborãtes. hęc eadẽ quę usus corporis posside
re monachũ uel necessitas cogit. sedm̃ numerũ m̃suramq;
cõmunẽ. ñ s̄t habere contenti. In hoc quoq; sui cordis aua
riciã designantes. cũ uel ea quib; uti necesse ẽ ꝑpensius
studeant habere quã ceteri. uel excedentes diligentię
modũ. peculiarius ea attentiusq; custodiunt. & ab illorum
contrectatione defendunt quę uniuersis fr̃ib; debent esse
cõmunia; Quasi ũ differentia metallorũ tantũmodo. & ñ
ipsa passio cupiditatis habeatur innoxia. & cũ pro reb; q̃dẽ
magnis irasci ñ liceat. pro uilioribus ũ hoc ipsũ fecisse sine
culpa sit. & ñ idcirco p̄ciosiores abiecerimus materias. ut
facilius disceremus uiliora cõtẽpnere. Sed enĩ differt utrũ
quis ꝑturbationẽ cupiditatis erga opes amplas atq; mag
nificas. an erga uiliores exerceat species. ñ qđ in eo rep̄hen
sibilior iudicandus ẽ. qđ q̃ maxima spreuerit minimis
obligetur. Ideoq; ꝑfectionẽ cordis abrenuntiatio ista ñ
obtinet. quia cũ censũ habeat pauperis. ñ abiecit diui
tis uoluntatem. Expł coll̃a abb̃ danihelis de concupiscen
tia carnis ac sp̃c. Incipiunt capitula. coll̃ abb̃
Serapionis. De octo uitiis principalibus.

.I. Aduentus nr̃ ad abbatis serapionis cellã. & inquisitio de generibus & impugnatione uiciorum.
II Narratio abbatis serapionis de octo p̄ncipalib; uiciis.
III De duob; uicior̃ generib; & efficientia eor̃ quadripartita.
IIII Recapitulatio de castrimargię & fornicationis passione & curatione earum.

v Quomodo dominus solus sanctus absque peccato temptatus sit.
vi De ratione temptationis qua a diabolo appetitus est dominus.
vii De aestimatione cenodoxiae et superbiae sine ministerio corporali.
viii De philargiria quod extra naturam sit. et quid inter-
sit inter ipsam et naturalia uicia.
viiii De ira atque tristicia quod inter accidentia plerumque inueniantur.
x De sex uiciorum concordia et duorum ab eis dissidentium cognatione.
xi De origine et qualitate unius cuiusque uicii.
xii In quo sit utilis cenodoxia. ł in festinatione.
xiii De obpugnatione uaria omnium uiciorum.
xiiii De instituendo aduersum uicia certamine secundum ipsorum.
xv Nihil nos posse aduersum uicia sine auxilio dei.
nec debere nos in eorum extolli uictoria. ł dicuntur.
xvi De significatione septem gentium quarum israhel acce-
pit terras. et quare alibi septem. alibi multae gentes esse
xvii Interrogatio de comparatione septem gentium et octo uiciorum.
xviii Responsio quomodo secundum octo uicia octo gentium numerus impleatur.
xix Cur una quidem gens deseri. septem uero iubeantur extingui.
xx De natura castrimargiae ad similitudinem aquilae comparata.
xxi De perseuerantia castrimargiae aduersus philosophos disputata.
xxii Cur abrahae praedixerit deus decem gentes expugnandas a populo israhel.
xxiii Quomodo nobis utile sit uiciorum terras possidere. ł deputatae.
xxiiii Quod terrae de quibus expulsi sunt populi chananeorum. sem semini fuerint
xxv Testimonia diuersa super significatione octo uiciorum.
xxvi Quod deuicta passione gulae. impendendus sit labor
ad uirtutes ceteras optinendas.
xxvii Quod non idem praeliorum ordo sit. qui ponitur in cathalogo uiciorum.

Expliciunt capitula. Incipit collatio abbatis Sera-
pionis. De octo uitiis principalibus.

In illo coetu antiquissimorum senum fuit uir nomine.

sarapion ad prime grā discre[...]tionis ornatus! cui
collationē opere p̄ciū reor litteris tradere. Ambientibus
enī nobis ut de impugnatione uiciorū aliq̄ disputaret.
quib; origines eorū & cause manifestius panderentur! ita

Octo sῑ p̄ncipalia uicia que humanū . II. exorsus est.
infestant genus. id est primū castrimargia. qđ sonat uen
tris ingluuies. secdm fornicatio. t̄tiū philargiria id ē aua
ricia siue amor pecunie. quartū ira. quintū tristicia.
sextū accidia id ē anxietas seu tediū cordis. septimū ce
nodoxia. id ē iactantia seu uana glā. octauū sup̄bia. III

Horū igit̄ uicior̄ genera sunt duo. Aut enī naturalia sῑ ut
castrimargia. aut extra naturā sῑ ut philargiria. Effici
entia u̇ quadripartita ē. Quedā enī sine actione carnali
consūmari n̄ possunt ut ē castrimargia & fornicatio. quedā
uero etiā sine ulla corporis actione cōplent̄. ut ē sup̄bia
& cenodoxia. nnulla cōmotionis sue causas extrinsecus
capiunt. ut ē philargiria & ira. alia u̇ intestinis motib;
excitant̄. ut ē accidia atq; tristicia. IIII.

Et ut hec eadē n̄ solū disputacione quantū possum breui
s; etiā scripturarū testimoniis manifestiora reddamus.
castrimargia & fornicatio cū naturalit̄ nob̄ insint. nā n̄
nūquā etiā sine ullo animi incitamento solius instigatione
ac pruritu carnis oriuntur. materia tam̄ ut cōsūment̄
egent extrinsec̄. & ita in effectū corporali actione p̄ueni
unt. Unusquisq; enī tēptatur a p̄pria cōcupiscentia. dei
de cōcupiscentia cū fuerit cōcepta parit peccatū. pec
catū u̇ cū fuerit cōsūmatū. generat mortē. Nā nec p̄mus
adam p̄ castrimargiā decipi potuit. n̄ ēē materiā habens
in p̄mptu ab usus ea fuisset illectē. nec scđs sine cuidam
materie illectatione tēptat̄. cū dicit̄ ei. si fili' dī es. dic

ut lapides isti panes fiant. Fornicatio quoque quod non nisi per corpus perfi
ciatur omnibus patet. ita de hoc spiritu dicente domino ad beatum
iob; Et uirtus eius in lumbis. et potestas eius in umbilico uentris.
Ideoque hec specialiter duo que ministerio carnis explentur.
extra illam spiritalem anime curam. egent peculiarius etiam conti
nentia corporali. Siquidem ad retundendos horum stimulos
non sufficit sola mentis intentio. ut non numquam solet aduersus iram
seu tristiciam. ceterasque fieri passiones. quas etiam sine ulla
carnis afflictione sola nouit expugnare mentis industria.
nisi etiam castigatio corporalis accesserit. que ieiuniis uigi
liis. et operis contritione perficitur. hisque fuerit remotio
localis adiuncta. quia sicut amborum uitio. idest anime et
corporis generantur. ita superari nisi utriusque labore non poterunt.
Et licet beatus apostolus omnia uicia generaliter pronuntiauerit esse
carnalia. siquidem inimicicias et iram atque hereses inter cete
ra carnis opera numerauerit. nos tamen ad illorum curatio
nes atque naturas diligentius colligendas. duplici ea di
uisione distinguimus. Nam ex his quedam dicimus esse carna
lia. quedam uero spiritalia. Et illa quidem carnalia que spe
cialiter ad fomitem sensumque pertinent carnis. quibus illa de
lectatur ac pascitur. ut etiam quietas incitet mentes. inuitasque
eas non numquam pertrahat ad sue uoluntatis assensum. de quibus
beatus apostolus ait. et nos omnes aliquando conuersati sumus in desi
deriis carnis nostre. facientes uoluntatem carnis et cogita
tionum. et eramus natura filii ire. sicut ceteri. Spiritalia ue
ro dicimus que instinctu anime solius orta. non solum nihil
uoluptatis conferunt carni. sed etiam grauissimis eam lan
guoribus afficientia. miserrime iocunditatis pastu ani
mam tantum nutriunt egrotantem. et idcirco hec quidem
simplici cordis indigent medicina. que autem carnalia

sunt si ñ duplici quẽadmodũ dixim⁹ ad sanitatẽ curatione
ꝑueniunt. Unde puritati studentib; plurimũ confert. ut
huiũ carnaliũ passionũ ipsas materias sibi ꝑimitus subtra
hant. quib; potest uel occasio uel recordatio earundẽ pas
sionũ ęgrotanti adhuc animę generari. Necesse ẽ enĩ ut
morbo duplici. duplex adhibeat̃ curacio. Nam corpori ne
concupiscentia in effectũ tẽptet ꝓrũpere. necessario effi
gies & materia illiciens subtrahenda est. & animę nihilo
minus ne eã uel cogitatione ↄcipiat attentior meditatio
scripturarũ. & sollicitudo ꝑuigil. ac remotio solitudinis.
utilit̃ apponenda. In ceteris aũt uiciis humana con sor
tia nihil obsunt. quin immo etiã plurimũ ↄferunt his
qui carere eis in ueritate desiderant. quia frequentia
hominũ magis arguunt̃. & dũ lacessita crebrius manifestan
tur. celeri medicina ꝑueniunt ad salutẽ. V.

Ideoq; dñs nr̃ ihc xp̃c cũ apli ꝓnuntiet̃ sententia tẽptat⁹
fuisse ꝑ omĩa sedm similitudinẽ nr̃am. dicit̃ tamẽ absq;
peccato. idẽ absq; hui⁹ passionis ↄtagio. ne q̃dem scilicet a
culeos ↄcupiscentię carnalis exꝑt⁹ quib; nos necesse est
etiã ignorantes inuitosq; ↄpungi. quippe cui nulla ince
rat similitudo seminationis uel ↄceptionis humanę. ita
rationẽ ↄcept⁹ ei archangelo nuntiante. sps scs sup
ueniet in te. & uirt⁹ altissimi obumbrabit tibi. ideo &
qd' in te nascet̃ scm. uocabit̃ filius dei. VI.

In illis enĩ passionib; etiã ipse tẽptari debuit. in cor
ruptã imaginẽ di ac similitudinẽ possidens. in quibus
& adã tẽptat⁹ ẽ cũ adhuc inuiolata di imaginę
ꝑduraret. hoc ẽ castrimargia. coenodoxia. supbia. n
in quib; p⁹ ꝑuaricationẽ mandati imagine di ac simi

litudine uiolata. suo iã uicio deuolutus inuoluitur. Cast-
rimargia nãq; ē qua interdicti ligni p̄sumit ediliũ; Ceno-
doxia. qua dicit. aperient oculi ũri. Sup̄bia. qua dicitur:
eritis sicut dii scientes bonũ & malũ. In his g̃ trib; uiciis.
etiã dñm saluatorẽ legimus fuisse tẽptatũ. castrimar
gia cũ dicit ei a diabolo. dic ut lapides isti panes fiant.
cenodoxia. si filius di es mitte te deorsũ. sup̄bia. cũ osten
dens illi om̄ia regna mundi & eorũ glãm dicit. hec tibi
om̄ia dabo. si cadens adoraueris me. ut hisdẽ quib; ille tẽp
tationũ laqueis appetit. nos q̃q; quẽadmodũ tẽptatorẽ uin
cere debere mus. suo doceret exemplo. Ideoq; & ille adam
dicit & iste adã. ille primus ad ruinã & mortẽ. hic p̄mus ad re
surrectionẽ & uitã. Per illũ omne genus hominũ cõdenat.
p̄ istũ om̄e genus hominũ liberat. Ille de rudi atq; intacta
fingit t̃ra. hic de maria uirgine p̄creat. Huius g̃ ut sus
cipere eũ tẽptationes oportuit. ita excedere necessariũ
non fuit. Nec enĩ qui castrimargiã uicerat. poterat for
nicatione tẽptari. que ex illius habundantia ac radice
procedit. q̃ne ille quidẽ p̄mus adã fuisset elisus. n̄ ante ge
nitricẽ eius passionẽ deceptus illecebris diaboli recepisset. & ob hoc
filius di n̄ absolute in carne peccati uenisse dicit. s; in simili
tudine carnis peccati. quia cũ eẽt in eo uerã caro. man
ducans scilicet & bibens & dormiens. clauor quoq; cõfixionẽ
in ueritate suscipiens. peccatũ eius qd p̄uaricatione cõtrax
it uerũ n̄ habuit. sed imaginariũ. Non enĩ ignitos acule
os cõcupiscentie carnalis expertus est. q̃ etiã nolentib; nob
natura iam administrante consurgunt. s; huius quandã
similitudinẽ naturã participando suscepit. Nã cũ om̄ia
que officii nr̄i sunt in ueritate cõpleret. & uniuersas

in firmitates gestaret humanas. consequenter hunc quoque pas
sioni putatus est subiacere; ut per has infirmitates etiam con
dicionem huius quoque uitii peccati atque uideretur in sua carne
portare; Denique his eum tantummodo uitiis diabolus temptat. in
quibus et illum primum deceperat. coniciens hunc quoque uelut
hominem similiter in ceteris inludendum. si eum in illis quibus priorem
deiecerat sensisset elisum. uerum ei secundum iam morbum qui de radi
ce principalis uitii pullularat. primo certamine confutatus
inferre non potuit. Videbat enim nullatenus eum initialem causam
sam huius egritudinis suscepisse. eratque superfluum sperari a-
-beo fructum peccati. cuius eum semina uel radices nullomodo
recepisse cernebat. Licet secundum lucam quod postremam temptationem
illam ponit in qua dicitur. si filius dei es mitte te deorsum. hec
superbie passio possit intellegi. ita ut illa superior quam
matheus tertiam ponit. in qua iuxta predictum lucam euangelistam
tam omnia ei regna mundi in puncto temporis ostendens diabo
lus repromittit. accipiatur passio philargirie. quod scilicet post
castrimargie uictoriam iam hac passione eum temptare non preualens.
ad philargiriam transierit. quam radicem omnium malorum nouerat;
In qua iterum superatus nullum ei uitium ex his que sequebantur
eam ausus ingerere: quippe que nouerat de eius radice ac
fomite pullulare. ad extremam superbie transilierit passi
onem. qua nouerat etiam perfectos quosque deuictis omnibus uitiis
posse pulsari. qua etiam uel se ipsum cum esset lucifer uel com
plures alios. absque ullo incitamento precedentium passionum
de celestibus meminerat corruisse. Iuxta hunc ergo quem predi
ximus ordinem: qui ab euangelista luca describitur. etiam
ipsa inlectatio et figura temptationum quibus uel illum primum
uel istum secundum adam callidissimus aggreditur inimicus. elegan
tissime congruit. Illi namque dicit aperientur oculi uestri.

huic ostendit omĩa regna mundi & gl'am eorũ. Ibi dicit
eritis sicͭ dii. hic si filius di es. .VII.

Et ut de efficientiis ceterarũ quoq; passionũ quarũ nar
rationẽ intendere nos expositio castrimargię uel dincę
tẽptationis necessario cõpulit. eodẽ q̊ proposueram⁹ or
dine differam⁹. cenodoxia atq; supbia etiã sine ullo cͤ
sũmari solent ministerio corporali. In q̊ enĩ egent actio
ne carnali quę pro cõcupiscentia & uoluntate sola cͤquiren
dę laudis & humanę glę cͤsequendę abunde ruinã ge
nerãt animę captiuatę. Aut quẽ effectũ habuit cor
poralẽ pdicti luciferi illa antiq̃ supbia. nisi qd eã tantũ
in animo & cogitacione cͤcepit. ita ppheta cõmemoran
te: qui dicebas in corde tuo. in cęlũ cͤscendã. sup astra
di ponã soliũ meũ. ascendã sup altitudinẽ nubiũ. ero
similis altissimo. Cui⁹ sic hui⁹ supbię neminẽ habuit incen
torẽ. ita ei cͤsũmationẽ criminis ruinęq; ppetuę cogita
tio sola pfecit. etquidẽ cũ affectatę tyrannidis nulla fue
rint opera subsecuta. .VIII.

Philargiria & ira licet n̄ sint uni⁹ naturę. nã prior extra
naturã ẽ. sequens ů originulas originale uidet̃ in nobis
seminariũ possidere. simili tam̃ oriunt̃ m̃. extrinsecus
siquidẽ causas cõmocionis plerũq; cͤcipiunt. Etenĩ frequen
ter hi q̊ adhuc infirmiores st̃ uel irritatione uel instinc
tu quorundã in hec se corruisse uicia cͤqueruntur. ac p
cipitatos se uel ad iracundiã uel ad philargyriã alior
puocatione causant̃. Qđ aũt extra naturam sit ad
philargyria. hinc liquido puidet̃. quia nec originale
pbat̃ in nob habere pncipiũ. nec de materia cͤcipitur
quę ptingit ad animę uel carnis participationẽ ui
tęq; substantiã. Nihil enĩ ad usũ ac necessitatẽ naturę

cōmunis pt̄ escā cotidianā ac potū certū ē ꝑuenire. re
liquę ū uniuersę materię qͥntolibꝫ studio atq; amore
sumant. alienę tam̄ ab humana indigentia etiā usu ui
tę ipsius approbant. Ideoq; hoc uelut extra naturā ex
istens. n̄ n̄ tepidos ac male fundatos monachos pulsat.
quę aut̄ naturalia st̄ etiā ꝓbatissimos monachos. &
quidē in solitudine cōmorantes. atēptare n̄ desinunt.
& in tantū hoc uerissimū cōꝓbat. ut etiā gentes n̄
nullas ab hac passione: idē philargyrię liberas om̄i
modis agnoscam. quia nequaqͥ̄ uicii huius egritudinē
usu & consuetudine receperint. Illū qq;
ꝑorē mundū qui ante diluuiū fuit. diu
tissime ēcupiscentię huius & egritudinis ta
bię credim ignorasse. quę etiā in unoquoq; nr̄m rec
te abrenuntiante sine ullo labore ꝓbat extingui.
cū scilicet uniuersis suis facultatib; abiectis ita expe
cierit coenobii disciplinā. ut exeis ne unū quidē de
nariū sibimet sup eē patiat. Cuius rei testes multa
hominū milia possum inuenire. q sub momento breuis
simo dispsis om̄ib; substantiis suis ita hanc eradicaue
rint passionē ut ne leuiter tenuiter quidē ab ea pul
sent ulteri. nihilominus om̄i tēpore contra castrimar
giam pugnantes n̄ ingenti circūspectione cordis &
abstinentia corporis dimicari nt. securi eē n̄ possit.

...i. Tristicia & accidia nulla quēadmodū superiora dix
imus accedente extrinsecus ꝓuocatione generari
eremo solent. Nā solitarios quoq; constitutos nulliq; hu
mano cōmixtos ēsorcio. frequent atq; amarissime
uexare noscunt. Quod eē uerissimū. quisq; fuerit i
solitudine cōmorat. & pugnas hominis iteriores ex

ptus. ipsis experimentis facile comprobabit. .x.
Haec igitur octo uitia licet diuersos ortus ac dissimiles
effitientias habeant. sex tamen priora. id est castrimargia.
fornicatio. philargiria. ira. tristicia. accidia. quadam inter
se cognatione et ut ita dixerim concatenatione co
nexa sunt. ita ut prioris exuberantia sequenti efficiatur ex
ordium; Nam de abundantia castrimargie fornicationem.
de fornicatione philargiriam. de philargiria iram. de
ira. tristiciam. de stristicia accidiam. necesse est pullula
re; Ideoque simili contra hec modo atque eadem ratione pugnan
dum est. et a precedentibus semper aduersus sequentes oportet
nos inire certamina; facilius enim cuiuslibet arboris noxia
latitudo ac proceritas exarescet. si ante radices eius quibus in
nititur uel nudate fuerint uel succise. et infestantes
humores aquarum continuo siccabuntur. cum generator earum fons
ac profluentes uene sollerti industria fuerint obdurate;
Quam ob rem ut accidia uincatur. ante superanda tristicia est.
ut tristicia propellatur. ira prius est extrudenda. ut extingu
atur ira. filargiria calcanda est. ut euellatur filargiria.
fornicatio conpescenda est. ut fornicatio subruatur. castri
margie uitium est castigandum; Residua uero duo id est coeno
doxia et superbia. sibi quidem similiter illa que de superi
oribus uitiis diximus iunguntur. ita ut incrementum prioris.
ortus efficiatur alterius; Coenodoxie enim exuberantia.
superbie fomitem parit; Sed ab illis sex prioribus uitiis penitus
dissident. nec simili cum eis societate foederantur; Si
quidem non solum nullam ex illis occasionem sue generatio
nis accipiant. sed etiam contrario modo atque ordine suscitan
tur; Nam illis euulsis. hec uehementius fructificant. et
illorum morte uiuatius pullulant atque succrescunt;

Unde etiã diuerso m̃ ab his duob; uiciis impugnam̃; In unũ qdq; enĩ illoꝝ sex uicioꝝ tẽ incidim̃. cũ ap̃cedentib; eoꝝ fuerim̃ elisi; In hec ũ duo. uictores & uel maxime p̃triumphos. periclita mur incurrere; Omnia igitur uicia queadmodũ incremẽ to p̃cedentiũ generant̃. ita illoꝝ diminutione purgant̃; Et ac ratione ut sup̃bia possit explodi. cenodoxia ẽ p̃focanda. & ita semp̃ p̃orib; superatis. sequentia ẽquiescent. & extinctione p̃cedentiũ. residuę passiones absq; labore marcescent; Et licet hec quę p̃diximus octo uicia illa q̃ cõmemo rauim̃ ratione inuicẽ sibi conexa atq; p̃mixta sint. speciali9 tam̃ in quatuor ẽiugationes & copulas diuidunt̃; Castrimargia nãq; fornicatio pecul̃ari ẽsortio federatur. philargyrię ira. tristicię accidia. cenodoxia sup̃bia familiarit̃ coniugatur; .xi.

Et ut singulatim nc̃ de uniuscuiq; uicii generib; disputem9. castrimargię genera st̃ tria; Primũ qd̃ ad refectionẽ perurguet monachũ ante horã statutã ac legitimã festinare. scd̃m qd̃ expletione uentris et quarũlibet escarum uoratitate letat̃. tertiũ qd̃ accuratiores ac delicatissimos desiderat cibos; Que tria n̄leui dispendio monachum feriunt. n̄ ab omib; istis pari studio atq; obseruantia semet ipsũ expedire ẽtenderit; Nã queadmodũ absolucio ieiu nii ante horã canonicã nullaten9 p̃sumẽda ẽ. ita & uent̃s ingluuies. & escarũ sũptuosa atq; exquisita p̃paratio. simult̃ amputanda; Ex his enĩ trib; causis. diuersę ac pessimę ualetudinis animę pereant̃; Nã de p̃ma monasterii odiũ gignit̃. atq; exinde horror & intollerantia eiudẽ ẽcrescunt habitaculi. q̃n sine dubio mox discessio ac fuga uelocissima subsequet̃; De scd̃a. igniti luxurię ac libidinis aculei suscitant̃; Tertia aũt inextricabiles

filargirię laqueos nectit ceruicib; captiuę. nec aliq̄n
do monachū sinæ pfecta a xp̄i nuditate fundari; Cuius
nob passionis in ēē uestigia. isto q̄q; dephendim̄ indicio,
cū forte adrefectionē detenti n̄ sum̄ eo sapore cibos su
mere quo abexhibente ēditi s̄t. si q̄dda suȝfundi eis uel
adici. importuna atq; effrenata poscim̄ libertate; Qđ fi
eri penit̄ n̄ oportet trib; de causis; Primo quia mens mo
nachi semp debet in om̄i tolerantię ac parcitatis ex
ercitatione uersari. & sedm̄ aplm̄ discere inq̄b; ē suffi
ciens ēē. nullaten̄ enī poterit uel occulta uel maiora cor
poris desideria refrenare. q̄sq; degustatione modicę
in suauitatis offensus. ne admonitū quidē delicias gutu
ris sui ualuerit castigare. scđo. qđ n̄ nunquā euenit ut
ad horā desit illa species quę postulat̄ a nob. & uerecun
diā necessitati uel frugalitati suscipientis in cittim̄. pub
licantes felicē paupertatē ei. q̄m soli dō cognitā ēē malu
erat. tertio qđ nōdū solet sapor ille quē nos adici
poscim̄ aliis displicere. & in uenim̄ iniuriā multis dū
n̄rę gulę ac desiderio satis facere cupim̄. irrogare;
Propt̄ qđ omnimodis hec in nob ē castiganda libertas;
Fornicationis genera s̄t tria; Primū. qđ cōmixtione
sexus utriq; pficit̄. scđm. absq; femineo tactu. pquo her
iudæ patriarchę filius adn̄o pcussus legit̄. qđ in scr
ipturis scīs immundicia nuncupat̄. supquo apl̄s; Dico aūt
in nuptis & uiduis. bonū ē illis si sic manserint sic̄ &
ego; Qđ si se n̄ ctinent nubant; Melius est nubere quā
uri; Tertiū. qđ animo ccipit̄. De quo dn̄s in euangelio;
qui uiderit mulierē adccupiscendū eā. iā mechatus
ē eā in corde suo; Que tria genera beat̄ apl̄s pari
ni extinguenda pnuntians. mortificate in q̄t mēbra

urã que sunt sup trã. fornicationẽ. inmundiciã. libidi
nẽ. & cetera. Et iterũ de duob; ad ephesios. fornicatio
& inmunditia. nec nominetur in uobis. Et iterũ. Illud
autẽ scitote. qđ omnis fornicator. aut inmundus. aut aua
rus. qđ est idolorũ seruitus. nõ habet hereditatẽ in regno
xp̃i & di. Que tria ut a nobis pari obseruatione caue
antur. similis nos eũ a regno xp̃i. atq; una deterret exclu
sio. Filargyrię genera sunt tria. Primũ. qđ renuntiantes
diuitiis ac facultatib; suis. spoliari nõ sinit. Secđm. qđ ea
quę a nob dispsa sunt uel indigentib; distributa. resume
re nos maiore cupiditate psuadet. Tertiũ qđ ea quę ne
antea quidē possedimus. desiderari acquirique cõpellit. Irę ge
nera sunt tria. Unũ qđ exardescit intrinsecus. qđ grece
thimós dicitur. aliud qđ in uerbũ & opus. effectũq; prorũpit.
qđ orgi nuncupatur. de qb; apls. Nunc autẽ in qt deponite
& uos omnia. ira. indignationẽq;. Tertiũ. qđ nõ ut illa ef
feruens. ad horã digeritur. s; p dies & tẽpora reseruatur.
qđ minis dicitur. Que omnia. equali sunt nob horrore dãnan
da. Tristicię genera sunt duo. Unũ. qđ uel iracundia de
sinente. uel de illato dãno ac desiderio ꝑpedito cassa
toq; generatur. aliud qđ de irrationabili mentis anxie
tate. seu desperatione descendit. Accidię genera sunt
duo. unũ. qđ ad somnũ ꝑcipitat estuantes. aliud qđ
cellã deserere ac fugere cohortatur. Cenodoxia. licet
multiformis ac multiplex sit. & in diuersas species di
uidatur. genera tamen ei sunt duo. Primũ. quo p carnalib;
ac manifestis extollimur reb;. Secđm. quo p spũalib; & oc
cultis desiderio uanę laudis inflamm̃. XII.

Una re tamen cenodoxia utiliter ab incipientib; assume
tur. ab his dumtaxat q adhuc uiciis carnalib; instigantur.

ut uerbi grā· si illo tēpore quo fornicationis spū purgenť mte conceperint· uel sacerdotalis officii dignitatē· uel opi nionē cunctor· qua sci & immaculati ēē credantr·/ & ita se in mundos & concupiscentie stimulos quasi ṫpes & indignos uel existimationi sue· uel illi ordini iudicantes. hac saltim contempla tione declinent·/ minore malo· id quod maius ē retundentes; Sa tius enī ē cenodoxie uicio quēcūq; pulsari. quā incidere in fornica tionis ardorē·/ unde reparari aut ñ ualeat. aut uix ualeat p̄ ruinā; Quē sensum expsona dī· uni ppheťarū eleganť expssit· dicens, Ppť me longe faciam furorē meū. & laude mea infrenabo te ne inteas.· id ē· ut dū cenodoxie laudib; cōpediris ne quaquā ad in ferni pfunda pcurras./ & insuocabiliť mortaliū peccatorū consū matione mergaris; Nec mirū tantā passioni huic inēē uirtutē ut irruentē quēpiā in fornicationis labem· ualeat refrenare·/ cū sit multorū expimťis sepissime cōpbatū. qđ ita eū quē semel uenem sui peste corruperit· infatigabilē ǭreddat·/ ut faciat abeo nebiduana quidem ieiunia· uel triduana sentiri; Qđ etiā ñ nullos in hac heremo frequenť nouim⁹ fuisse confessos. se inceno bus syrie constitutos. quinis dieb; refectionē cibi sine labore to lerasse·/ nūc aut̄ tanta se fame etiā ab hora tercia purgeri·/ ut usq; nonā uix queāt differre cotidiana ieiunia; Sup qrē pulchre abba macharius cuidam pcunctanti. cur fame ab hora tercia in heremo pulsaret. q̄ in coenobio ebdomadib; integris refec tionē sepe contēnens ñ sensisset esuriē·/ respondit; Quia hic nullus ē ieiunii tui testis. q̄ te suis laudib; nutriat atq; sustentet·/ ibi aut̄ te digil hominū· & cenodoxie refectio saginabat; Huius aut̄ rei figura qua diximus supueniente conodoxia. uiciū fortitudinis ex cludi· pulcħe satis in libro regnorū ac signanť expmiť· ubi pplm israhelē a nechao rege egypti. captiuatū. ascendens na buchodonosor rex assyriorū de finib; egypti. ad suā tran

ftulit regionē. scilicet. ñ ut eos libertati pristine & genitali resti
tueret regioni. sed ut ad suas t̃ras abduceret longius asportandos
quã fuerant in terra egypti captiuati; que figura in hoc quoq; cõ
petent̃ aptabit̃. Licet enĩ tolerabilius sit cenodoxię quam fornica
tionis uicio deseruire. difficilius tam̃ a cenodoxię dominatio
ne discedtur; Quodãmodo enĩ longiore itineris spacio captiuus abduc
tus. laboriosius ad genitale solũ & libertatẽ patriãq; reuertet̃. ine
ritoq; ad eũ increpatio illa prophetica diriget̃; Quare inueteratus
es in terra aliena. Recte siquidẽ inueteratus dicit̃ in terra aliena.
quisq; a tersinis uiciis ñ nouatur; Superbie genera sunt duo. primũ carna
le. secdm̃ spũale. quod etiã perniciosius est; Illos nãq; specialius impugnat.
quos in quibusdam uirtutibus profecisse repperit. xiii.

Haec igitur octo uicia. cũ omne hominũ genus pulsent. ñ tam̃
uno modo impetunt cunctos. In alio nãq; sp̃s fornicationis locũ
obtinet principalẽ. in alio superequitat furor. in alio cenodoxia uendi
cat tyrannidem. in alio arcem superbia tenet. & cũ constet omnes
ab omnib; impugnari. diuerso tam̃ modo & ordine. singuli laboramus.

xiiii. Quamobrem. ita nobis aduersus hec arripienda sunt prelia. ut unus
quisq; uicium quo maxime infestat̃ explorans. aduersus illud arri
piat principale certam̃. Omnẽ curã mentis ac sollicitudinẽ erga
illius impugnationẽ obseruationẽq; defigens. aduersus illud coti
diana ieiuniorum dirigens spicula. contra illud cunctis momentis cor
dis suspiria. crebraq; gemituũ tela contorquens. aduersus illud
uigiliarũ labores. ac meditationes sui cordis impendens. inde
sinentes quoq; orationũ fletus ad dñm fundens. & impugnationis
suę extinctionẽ ab illo specialit̃ ac iugit̃ poscens; Inpossibile nãq;
est de qualibet passione triumphũ quempiam promereri priusquã
intellexerit industria uel labore proprio uictoriã certaminis.
semet obtinere ñ posse. cũ tam̃ ut ualeat emundari. necesse
sit eum. die noctuq;. in omĩ cura & sollicitudine permanere.

Cu(m)q(ue) se ab ea senserit absolutu(m). rursus latebras sui cordis
simili intentione perlustret. & excipiat sibi qua(m) inter reliq(ua)s p(er)spex
erit diriore(m). atq(ue) adversus eam specialius om(n)ia sp(iritu)s arma com
moueat. & ita semp(er) ualidiorib(us) superatis. celerem de residuis ha
bebit facilemq(ue) uictoria(m). quia & mens triumphor(um) p(ro)cessu redde
tur fortior. & in firmioru(m) pugna succendens. p(ro)mptiorem ei p(ro)uen
tu(m) faciet p(re)lioru(m). ut fieri sol(et) & ab his qui coram regib(us) mundi
hui(us) omnigenis (con)gredi bestiis p(rae)mioru(m) conte(m)platione (con)sueru(n)t. Q(uo)d
spectaculi gen(us) uulgo pancarpu(m) nuncupatur. Hii feras quascu(m)q(ue) inq(ua)m
fortiores robore. uel feritatis rabie (con)spexerint diriores. aduer
sus eas p(ri)me (con)gressionis certamen arripiunt. Quib(us) extinctis.
reliq(ua)s que minus terribiles minusq(ue) uehementes s(un)t. exitu faciliore
p(ro)sternunt. ita & uiciis semp(er) robustiorib(us) sup(er)atis. de infirmiorib(us)
succedentib(us). parabit(ur) nobis absq(ue) ullo discrimine. p(er)fecta uictoria.
Nec tam(en) putandum q(uo)d p(r)incipalit(er) quis contra unu(m) dimicans
uiciu(m). & uelut incautius alioru(m) tela p(ro)spiciens. inopinato ictu
facilius ualeat sauciari. Q(uo)d nequaqua(m) fi(et). Inpossibile na(m)q(ue) est
eum q(ui) p(ro) cordis sui emundatione sollicit(us). erga inpugnatione(m) ui
cii cuiuslib(et) intencione(m) sue m(en)tis armauerit. aduersus cetera
quoq(ue) uicia generalem quendam horrorem. & custodiam simi
lem n(on) habere. quo enim modo uel de illa qua absolui desiderat
passione. merebitur obtinere uictoriam. qui se indignu(m) pur
gationis p(rae)mio co(m)me[illegible]. alioru(m) facit (con)tagio uicioru(m). Sed cu(m) p(r)inci
palis n(ost)ri cord[illegible]is in tentio uelut specialem sibi pugna(m) ad
uersus una(m) exceperit passione(m). p(ro) ipsa orabit attentius. peculi
ari sollicitudine ac studio supplicans. ut eam diligentius obser
uare. & p(er) hec celerem mereatur obtinere uictoria(m). Hunc na(m)q(ue)
ordine(m) nos p(re)lioru(m) exercere debere. nec tam(en) de n(ost)ra uirtute
confidere. etiam legis lator his docet uerbis. Non timebis eos.
quia d(omi)n(u)s d(eu)s tuus in medio tui e(st). d(eu)s magn(us) & terribilis. ipse

consumet nationes has in conspectu tuo. paulatim. atq; per partes; Non poteris delere eas pariter. ne forte multiplicentur contra te bestie terre. Dabitq; eos dn̄s ds̄ tuus in conspectu tuo. et interficiet illos. donec penitus deleantur; .xv.

Sed neq; debere nos in eorum extolli uictoria. similiter monet cauere; Ne postquam comederis in quid. et satiatus fueris. domus pulchras edificaueris. et habitaueris in eis. habuerisq; armenta. et ouium greges. argenti et auri. cunctarumq; rerum copiam. eleuetur cor tuum. et non reminiscaris dn̄i dī tui. qui eduxit te de terra egypti. de domo seruitutis. et ductor tuus fuit in solitudine magna. atq; terribili; Salemon quoq; in prouerbiis; Si ceciderit inquit inimicus tuus. noli gratulari. In supplantatione autem eius noli exultare. ne uideat dn̄s et non placeat ei et auertat iram suam ab eo. id est ne perspiciens elationem cordis tui. ab eius inpugnatione discedat. et incipias derelictus ab eo. rursus illa quam per dī gratiam ante superaueras passione uexari; Non enim orasset propheta dicens. ne tradas dn̄e bestiis animam confitentem tibi. nisi scisset propter inflationem cordis quosdam ut humilientur eisdem rursus uitiis que uicerant tradi; Quamobrem certos esse nos conuenit tam ipsis rerum experimentis. quam innumeris scripturę testimoniis eruditos. nostris nos uiribus nisi dī solius auxilio fulciamur tantos hostes superare non posse. et ad ipsum cotidie summam uictorię nostrę referre debere. ita super hoc quoq; per moysen dn̄o commonente; Ne dicas in corde tuo cum deleuerit eas dn̄s ds̄ tuus. [...] in conspectu tuo. propter iusticiam meam introduxit me dn̄s ut [...] terram hanc possiderem. cum propter iniquitates suas iste delete sint nationes; Neq; enim propter iusticias tuas. et equitatem cordis tui. tu ingrederis. ut possideas terras earum. sed quia ille egerunt impie. te introeunte delete sunt; Rogo te. quid apertius potuit dici contra perniciosam opinionem presumptionemq; nostram. qua totum quod agimus uel libero arbitrio. uel nostrę uoluntati industrie deputare; ne dicas inquid in corde tuo. cum deleuerit eas dn̄s ds̄ tuus.

in conspectu tuo ppt iusticiam meã introduxit me dñs. in terrã hanc
possidere; Nonne his qui oculos anime reseratos. & aures habent ad audien-
dum tuidẽt ex psstit: cũ t pspere uiciorũ carnaliũ bella successerũt.
& uideris te de ipsorum ceno & conuersatione mundi istius liberatũ. ñ tue
id uirtuti. nec sapientię. puentui pugnę. atq; uictorie in flat' asscribas.
credens te ppt labores. & studiũ tuũ. & arbitrij libertatem. de spũalib;
nequiciis. uel carnalib; uiciis obtinuisse uictoriã. quib; pculdubio in nullo
penit' pualere potuisses. ñ te dñi cõmunisset ac ptexisset auxiliũ. XVI.

Hae sunt septem gentes. quarũ terras egressis ex egipto filiis isrl. datu-
rũ se dñs repmittit. Que omĩa scdm aplm cũ in figura contigerunt
illis. ad nrãm cõmunitionẽ scripta debemus accipere; Ita enĩ dicit; Cum
introduxerit te dñs ds tuus in terrã quã possessurus ingrederis. &
deleuerit gentes multas corã te. hetheum. & gergeseũ. & amorreũ. cha-
naneũ. & pherezeũ. & eueũ. & iebuseũ. & septem gentes multo maioris
numeri quã tu es & robustiores te. tradideritq; eas dñs tibi. pcuties
eas usq; ad internicionẽ; Quod uero multo maioris numeri esse dicunt.
hec ratio ẽ. quia plura sunt uicia quã uirtutes; Et ideo in catalogo qui-
dem dinumerant septem nationes. in expugnatione uero earũ sine nu-
meri asscriptione ponuntur; Ita enĩ dicit; Et deleuerit gentes
multas corã te; Numerosior ẽ enĩ quã isrl. carnalium passionũ
ppls. qui de hoc septenario fomite uiciorũ. ac radice pcedit; Ex inde
enĩ pullulant homicidia. contentiones. hereses. furta. falsa testimo-
nia. blasfemie. cõmessationes. ebrietates. detractiones. ludicra. turpiloquia.
mẽdacia. piuria. stultiloquia. scurrilitas. inquietudo. rapacitas. amaritudo.
clamor. indignatio. cõtẽpt'. murmuratio. tẽptatio. desperatio. multaq;
alia. que cõmemorare plongũ est; Que cũ a nobis leuia iudicent.
quid de illis apls senserit. uel quã sup his sententiã tulerit. audiamus;
Neq; murmurauẽritis in quid. sicut quidã illorum murmurauerunt.
& perierunt ab exterminatore; Et de tẽptacione; Neq; tẽptem' xpm
sicut quidã illorum tẽptauerunt. & a serpentib; perierunt; De detractione.

No·li diligere. detrahere. ne eradiceris; ~~De desperatione~~; Qui desperan
tes semetipsos. tradiderunt inpudicicie. inoperatione omis erroris· in
immundicia; Qd u clamor sic ira· & indignatio & blasphemia c̄demnet·
eisdem apli uocib; manifestissime pdocem̄ ita pcipientis; Omis amaritudo.
& ira & indignatio & clamor & blasphemia. tollat auobis cu omi malicia.
aliaq; coplura his similia; Que cu sint multo maioris numeri qm uirtu
tes. de uictis tam̄ illis octo pncipalib; uiciis. exquoru natura eas certu ē
manere omis pturi c̄quiescunt. ac ppetua parit cu his intentione delent;
De castrimargia namq; nascunt comessationes. ebrietates. de fornicatione.
turpiloquia. scurilitas. ludicra. ac stultiloquia. de filargyria. mendatiu.
fraudatio. furta. piuria. turpis lucri appetitus. falsa testimonia. uiolentia.
inhumanitas. ac ra[illegible]pacitas. de ira· homicidia. clamor. & indignatio.
de tristicia· rancor. pusillanimitas. amaritudo. desperatio. de accidia.
occiositas. somnolentia. importunitas. inqetudo. puagatio. de accidia. mentis
& corporis. uerbositas. curiositas. de cenodoxia· contentiones. hereses. iactan
tia. ac psumptio nouitatu. de supbia. contempt. inuidia. inobedientia. blasphe
mia. murmuratio· detractio; Qd aut he pestes etia robustiores sint.
manifeste nature ipsius impugnatione sentiri; fortior eni militat.
in mbris nris· oblectatio carnaliu passionu. qua studia uirtutu. que
nn nisi suma contricione cordis· acqrunt; Si aut & illas innumerabiles hostiu
cateruas spualib; oculis contempleris. quas beatus apls enumerat. dicens.
n ē nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem· s; aduersus pncipa
tus & potestates. aduersus mundi rectores tenebraru haru· contra spualia
nequitie incelestib; & illud qd de uiro iusto in nonagesimo dicit psalmo·
cadunt alatere tuo mille· & decē milia adextris tuis. liqdo puidebis·
quod multo maioris sint numeri & ualidiores qua nos· carnales scilicet
atq; terreni. qppe cu illis spualis atq; aeria concessa substantia sit; XVII.
GERMANUS. Quom igit octo st uicia· que nos inpugnant.
cu pmoysen septem dinumerate sint gentes. que aduersant
pplo israheli. Vel que admodu t̄ras uiciorum· comodu nob ē possidere.

SERAPION. Octo esse principalia uicia quę [illegible] XVIII.
impugnant monachum. cunctorum absoluta sententia est.
quę figuraliter sub gentium uocabulo nominata. idcirco nunc om
nia non ponuntur. eo quod egressis iam de egipto. & liberatis ab una gente ua
lidissima. id est egyptiorum. moyses. uel per ipsum dominus in deuteronomio lo
quebatur; Que figura in nobis quoque rectissime stare deprehenditur. qui de seculi
laqueis expediti castrimargię. id est uentris. uel gulę uicio caruisse cog
noscimur. & bellum iam contra has residuas septem gentes simili ratione con
flictum. prima scilicet que iam deuicta est. minime computata; Cuius etiam terra
in possessionem israheli non datur. sed ut deserat eam perpetuo. & egrediatur ab ea. domini
preceptione sancitur; Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia. ut non necesse sit
per immoderationem continentię. quę defectione carnis. uel infirmitate contrac
ta est. reuerti rursum ad egyptiam terram. id est pristinam gulę & carnis concu
piscentiam. quam cum mundo huic abrenuntiaremus abiecimus; Quod figuraliter
illi perpessi sunt. qui egressi in solitudinem uirtutum. rursus desiderauerunt ollas
carnium. super quas sedebant in egypto; XVIIII.
QUOD autem illa gens in qua nati sunt filii israhel. non penitus extingui
sed tantummodo deseri eius terra precipitur. hec uero septem usque ad internitionem
iubentur extingui. hec ratio est. quod quantolibet ardore spiritus succensi. here
mum uirtutum fuerimus ingressi. uicinitate ac ministerio castrimar
gię. & quodammodo cotidiano eius commertio. nequaquam carere poterimus; Semper
enim in nobis edulii & escarum ut ingenitus ac naturalis uiuit affectus.
licet amputare superfluos eius appetitus ac desideria festinemus; Que
sicut penitus deleri non possunt. ita debent quadam declinatione uitari.
De hac enim dicitur; & carnis curam ne feceritis in desideriis; Dum huius
ergo curę quam percipimur non tam penitus abscidere. sed absque desideriis exhibe
re retinemus affectum. euidenter egypti dampnationem non extinguimus
sed ab ipsa quadam discretione separamur. nihil de superfluis seu lautioribus
epulis cogitantes. sed secundum apostolum uictu cotidiano indu[illegible] proprio pa
ratoque contenti; Quod figuraliter etiam in lege manda[illegible]cessu. extinmat.

non abho[...]minaberis egyptium. quia fuisti incola in terra eius.
Necessarius enim uictus corpori non sine uel ipsius periculo. uel anime
scilicet denegatur. Illarum uero septem perturbationum uelut omnimodis noxiarum
de recessibus anime nostre penitus exterminandi sunt motus. De his enim dicitur.
Omnis amaritudo. ira et indignatio. et clamor. et blasphemia tollatur
a uobis. cum omni malitia. Et iterum. Fornicatio autem et omnis inmunditia.
et auaritia. nec nominetur in uobis. aut turpitudo. aut stultiloquium.
aut scurrilitas. Possumus ergo horum que nature superinducta sunt. radi
ces abscidere uiciorum. usum uero castrimargie. nequaquam ualebimus am
putare. Non enim possumus quantumlibet profecerimus. id non esse. quod nascimur.
Quod ita esse. tam nostra qui sumus exigui. quam omnium perfectorum uita et conuer
satione monstratur. Qui cum reliquarum passionum reciderint stimu
los. atque heremi toto mentis feruore. et corporis expectant nuditatem.
nihil ominus cotidiani uictus prouidentia. et annui panis preparatione ne
queunt liberari. XX.

Huius passionis figura. qua necesse est quamuis spiritualem. summumque
monachum coartari. pulchre satis aquile similitudine designatur.
que cum excelsissimo uolatu ultra nubium fuerit altitudinem
sublimata. seseque ab oculis cunctorum mortalium. ac facie terre
tocius absconderit. rursus ad ualidum ima submittitur. et ad terrena
descendere. ac morticinis cadaueribus implicari. uentris neces
sitate compellitur. Quibus manifestissime comprobatur. castrimargie spiritum
nequaquam posse ut cetera uicia resecari. uel pro omnia similiter ex
tingui. sed aculeos eius ac superfluos appetitus. uirtute animi retun
di tantum. atque cohiberi. XXI.

Nam huius uicii naturam quidam senum cum philosophis disputans.
qui eum pro simplicitate christiana uelut rusticum crederent fa
tigandum. sub hoc problematis figuras colore eleganter expres
[...]sit. Multis inquit creditoribus pater meus me dereliquit
pplo israheliti. Ue[...] obnoxium. ceteris ad integrum soluens ab omni.

conventionis eorum molestia liberatus sum, una satisfacere cotidie
solvendo non possum. Cumque illi ignorantes vim propositae quaestionis absoluti
onem eius cum precibus precario postularent, multis ait vitiis fui naturali
conditione constrictus, sed inspirante domino desiderium libertatis cunctis
illis tamquam molestissimis creditoribus renuntians huic mundo et om
nem substantiam quae mihi successioni patris obvenerat a me pariter proiciens
satisfeci, atque ab eis sum omnimodis absolutus. castrimargiae vero stimulis nullo
modo praevalere potui. Nec enim quamvis eam in parvum modum vilissimam redege
rim quantitatem, vim cotidianae conpulsionis evado, sed necesse est me perpetuis
eius conventionibus perurgeri et interminabilem quandam solutionem iugi func
tione pendere, atque inexplebilem indictionibus inferre vectigal. Tum
illi hunc quem velut idiotam ac rusticum ante despexerant pronunti
averunt primas philosophiae partes id est ethicam disciplinam ad plene
conprehendisse, mirati admodum potuisse eum naturaliter adsequi quod nul
la ei saecularis eruditio contulisset, cum ipsi sudore multo longaque
doctrina ita haec attingere nequivissent. Haec specialiter de castri
margia dixisse sufficiat. nunc revertamur ad disputationem quam de
generali vitiorum cognatione coeperamus exponere. XXII.

Quod ad abraham de futuris dominus loqueretur quod vos minime
requisistis, non septem gentes legitur dinumerasse sed decem, quarum
terra semini eius danda promittitur. Qui numerus adiecta idolatria
atque blasphemia evidenter impletur. quibus ante notitiam dei et gratiam
baptismi vel impia gentilium vel blasphemia iudaeorum multitudo
subiecta est donec in intellectuali egypto commoratur. Si autem abre
nuntians quis et egressus exinde per dei gratiam devicta pariter castrimar
gia ad heremum pervenerit spiritalem, et de inpugnatione trium gentium
liberatus contra septem tantum quae per moysen dinumerantur bella suscipiat. XXIII.

Quod vero istarum perniciosarum gentium regiones salubriter possidere
praecipimur, ita intellegitur. Habet unumquodque vitium in corde nostro propriam
stationem, quam sibi vendicans in animae nostrae recessu exterminat.

israhelē. id ē ↄtēpplationē rerū sūmarū. atq; scārū. eisq; sēp ad
uersari ñ desinit; Non enī possunt uirtutes cū uiciis. pariť cōmora
ri; Quę enī participatio iusticię cū iniq̄tate? Aut quę societas luci
cū tenebris? Sʒ cū ab israhelis pplō. id ē uirtutib; ↄtra se dimicanti
b; fuerit uicia supata. locū quē sibi in corde nr̄o. ↄcupiscentię.
uel fornicationis sp̄s retentabat. deinde castitas obtinebit;
Quē furor coeperat. patientia uindicabit; Quē tristicia mortē
operans. ocupauerat. salutaris & plena gaudio leticia. possidebit.
Quē accidia uastabat. incipit excolere fortitudo? quē supbia
ↄculcabat. humilitas honestabit. & ita singulis uiciis expulsis
eorū loca. id ē animę uidentis dm̄ ñ inmerito nuncupant. q̄cū
uniuersas cordis expulerint passiones. ñ tā alienas possessi
ones puasisse. q̄m p̄pas recuperasse credendi sunt; xxiiii.

Et enī q̄ntū docet uetꝰ tradicio. has easdē ṫras chananeoꝝ
in quas introducunť filii israhel. filii sem fuerant quondā
in orbis diuisione sortiti. q̄s deinceps p uim atq; potentiā poste
ritas cham. puasionis iniq̄tatē possedit; In q° & dī iudiciū rectis
simū cōpbat. q̄ & illos de locis alienis quę male occupauerant
expulit. & istis antiquā patrū possessionē. quę psapię eorū in di
uisione orbis fuerat deputata. restituit; Quę figura. in nobis
stare certissima ratione cognoscit; Nam uoluntas dn̄i possessio
nē cordis nr̄i. ñ uiciis s; uirtutib; naturaliť deputauit. quę
p̄ puaricationē adę insolescentib; uiciis. idē populis chananeis a p̄pa
regione depulsę. cū eis rursū p dī grām. diligentia nr̄a ac labore
fuerint restitutę. ñ tā alienas ocupasse ṫras. q̄m p̄pas credende
sunt recepisse. ·xxv·

De his octo uiciis. in euangelio ita significat; Cū aūt inmū
dus sp̄s exierit ab homine ambulat p loca arida quę
rens requiem & ñ inuenit. Tc̄ dicit. Reuertar in domū meā
unde exiui. Et ueniens inuenit uacantē scopis mundatā &

id est affectus uirtutes contrarię possidebunt; Quę filii isr̄lis

ornatam; Tunc uadit & asumit alios spiritus septem nequiores se. &
ingressi habitant ibi; Et fiunt nouissima hominis illius peiora
prioribus; Ecce ut ibi septem gentes leguntur excepta egyptiorum de qua
egressi fuerant filii israel. ita & hic reuerti septem spiritus dicuntur immun-
di. excepto eo quem ab homine prius narratur egressus; De hoc septenario
fomite uiciorum salemon quoque in prouerbiis ita describit; Si te rogauerit
inimicus uoce magna ne consenseris ei. Septem enim nequitie sunt in ani-
ma eius. id est si superatus castrimargie spiritus ceperit uel sua humiliatione blan-
diri. rogans quodammodo ut aliquid relaxans a cepto feruore. impertias ei quod
continentie modum & mensuram iuste districtionis excedat. ne resoluaris
eius subiectione. nec arridente impugnationes securitate qua ui-
deris paulisper a carnalibus incentiuis factus quietior. ad pristinam re-
missionem. uel preteritas gule concupiscentias reuertaris; Per hoc enim
dicit spiritus ille quem uiceras. Reuertar in domum meam unde exiui; Et pro-
cedent ex eo confestim septem spiritus uiciorum. & erunt uel acriores quam illa
passio que in primordiis fuerat superata. que te mox ad deteriora pertra-
hent genera peccatorum. XXVI.

Qua propter ieiuniis & continentie incubantibus nobis. festinandum
est ut gule passione superata. protinus animam nostram uacuam
esse a necessariis uirtutibus non sinamus. sed eis uniuersos recessus cordis
nostri studiosius occupemus. ne reuersus spiritus concupiscentie inanes nos
ab ipsis. uacantesque reperiat. & non sibi iam soli aditum parare contentus in-
troducat secum in animam nostram. septenarium hunc fomitem uiciorum.
& faciat nouissima nostra peiora prioribus. Turpior enim erit post hec &
inmundior anima. ac supplicio grauiore plectetur. que se renuntiasse
huic mundo gloriatur. dominantibus sibi octo uiciis. quam fuerat quondam
in seculo constituta. cum nec disciplinam monachi fuisset professa. nec nomen;
Nam & nequiores hii septem spiritus illo priore quem egressus fuerat idcirco di-
cuntur. quia desiderium gule. id est castrimargia. per sese non esset noxia. nisi
intromitteret grauiores alias passiones. id est fornicationis. filar-

girie. ire. tristicie. siue superbie. que presenti noxia anime ac peremptoria esse non dubium est; Et idcirco perfectionis puritatem numquam poterit obtinere. quisquis eam de hac sola continentia id est ieiunio corporali sperauerit obtinendam. non nouerit ob id se hanc exercere debere. ut humiliata carne ieiuniis. facilius possit aduersus alia uicia inire certamen. non insolescente carne saturitatis ingluuie. xxvii.

Sciendum tamen non eundem esse in omnibus nobis ordinem preliorum. quia sicut diximus non uno modo impugnamur omnes. et oportet unumquemque nostrum secundum qualitatem belli quo principaliter infestatur certationum luctam arripere. ita ut alium necesse sit aduersus uicium quod tertium ponitur primum exercere conflictum. alium contra quartum siue quintum. et ita prout ipsa uicia in nobis obtinent principatum. utque impugnationis exigit modus. nosque oportet ordinem instituere preliorum. secundum quem prouectus quoque uictorie triumphique succendens. faciet nos ad puritatem cordis et perfectionis plenitudinem peruenire.

Huc usque abbas serapion. de natura octo principalium uiciorum nobis disserens. latentium in corde nostro passionum genera. quarum causas atque affinitates cum ab ipsis cotidie uastaremur. nec cognoscere penitus antea nec discernere poteramus. ita lucide reserauit. ut eas quodammodo ante oculos exposita sint. uidere nobis uelut in speculo uideremur; Explicit collatio abbatis sarapionis. De octo uiciis principalibus.

Incipiunt capitula collationis abbatis theodori. De nece sanctorum.

I Descriptio heremi. et officio de . nece sanctorum et iam questionem.
II Responsio abbatis theodori ad proposi tam questionem.
III De tribus que in hoc mundo sunt id est boni et malis et medius. ferri.
IIII Quod malum nulli iusto ab alio possit in ferri.
V Obiectio quemadmodum ipse deus dicatur creare mala. proposita.
VI Responsio super interrogatione

VII Interrogatio an reus sit qui iusto malum intulit mortem. cum iustus habeat de morte mercedem. salutem.
VIII Responsio ad precedentem interrogationem.
VIIII Exemplum iob a diabolo temptati. et domini a iuda traditi. et quod iusto tam prospera quam aduersa proficiant ad salutem.
X De uirtute uiri perfecti qui ambidexter figuraliter nuncupatur.

xi De duplici genere temptationum que triplici modo inferuntur.
xii Quomodo uir iustus non cere sed adamantino signatorio debeat esse consimilis.
xiii Interrogatio si possit mens iugiter una atque eadem qualitate durare. uirtutum.
xiiii Responsio ad interrogantis propositionem.
xv Quod et de triumtum sit descendere de cella.
xvi De mutabile etiam supernarum celestiumque;
xvii Quod nemo ruina subitanea conlabatur.

Expliciunt capitula.

Incipit collatio abbatis Theodori de nece sanctorum.

IN PALESTINE PARTIBUS IUXTA THECUE VICUM QUI AMOS prophetam meruit procreare. solitudo uastissima est usque arabiam ac mare mortuum. quam ingressa deficiunt fluenta iordanis. et cineres sodomorum. amplissima extensione porrecta. In hac summe uite ac sanctitatis monachi diutissime commorantes. repente sunt a discurrentibus sarracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet scirem tam a pontificibus regionis illius quam ab uniuersis plebibus arabum tanta ueneratione prerepta et inter reliquias martyrum condita. ut innumeri populi e duobus opidis concurrentes grauissimum sibi certamen indixerint. et usque ad gladiorum conflictum pro sancta rapina sit eorum progressa contentio. dum pia inter se deuotione decertant quinam iustius eorum sepulturam ac reliquias possiderent. aliis scilicet de uicinitate commorationis ipsorum. aliis de originis ipsorum propinquitate gloriantibus; et nos tamen uel nostra uel quorundam non mediocrium ex hac parte scandalizatorum fratrum offensione permoti. inquirentesque cur tanti meriti ac tantarum uirtutum uiri. ita sint a latrunculis interfecti. tantumque dominus passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari. ut uiros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum. mesti ad sanctum theodorum singularem in conuersatione actuali preeximium uirum; Hic namque morabatur in cellis. qui locus inter nitriam ac scitium situs. et a monasteriis quidem nitrie quinque milibus distans. octoginta milium solitudine ab heremo sciti in qua commorabamur interueniente discernitur. Cui cum de predictorum uirorum nece querimoniam fudissemus. et admirantes tantam dei patientiam. quod uiros scilicet illius meriti taliter interimi permisisset. ut qui alios quoque sue sanctitatis pondere de huiusmodi

In temptatione liberare debuerint. ne se ipsos quidem praeripuerint de manibus
impiorum? aut cur deus admitti in servos suos tantum facinus consenserit. ii.
Beatus theodorus respondit. Haec questio illorum solet animos permovere.
qui parum fidei vel scientiae possidentes. merita sanctorum vel praemia quae non
in praesenti redduntur. sed reposita sunt in futuro. arbitrantur in huius temporalis
vitae brevitate restitui. Ceterum nos qui non sumus in hac vita tantum sperantes in christo.
ne secundum apostolum miserabiliores simus omnibus hominibus. quia scilicet in hoc mundo
nihil promissionum recipientes. etiam in futuro eas pro hac incredulitate perdemus.
opinionibus eorum non debemus errare? ne ignorata verae definitionis sententia
titubantes ac trepidi temptationibus moveamur. cum eisdem nos quoque traditos videri
mus. vel iniustitiam scilicet vel incuriam humanarum rerum deo quod dictu quoque nefas
est adscribentes. quia sanctos viros. recteque viventes in temptatione non protegit. nec
bonis ea quae bona sunt. nec malis mala retribuat in praesenti. et cum illis damnari
mereamur quos sophonias propheta castigans. qui dicunt inquit in cordibus suis non
faciet dominus bene neque male? vel certe cum illis inveniamur. qui huiusmodi queri
moniis dominum blasphemare dicuntur. omnis qui facit malum bonus est in conspectu
domini. et tales ei placent. aut certe. ubi est deus iustitiae. illam quoque blasphemiam quae
in subsequentibus describitur simul adiungentes. vanus est qui servit deo. aut
quod emolumentum. quia custodivimus praecepta eius. et quia ambulavimus tristes coram domino.
Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. siquidem ditati sunt facientes impietatem. et tempta
verunt deum. et salvi facti sunt. Quam ob rem ut hanc ignorationem quae pra
vissimi huius erroris radix et causa est possimus evadere. primum nosse debemus. quid
vere sit bonum. quid malum. et ita demum super his non falsam vulgi. sed veram scrip
turae definitionem tenentes. minime infidelium hominum decipiemur errore. iii.

Tria sunt omnia quae in hoc mundo sunt. id est bonum. malum. medium. Debemus
itaque nosse quid proprie bonum. quid malum. quidve sit medium. ut nostra fides vera
scientia communita. in cunctis temptationibus inconcussa perduret. Nihil igitur
in rebus dumtaxat humanis. principale bonum esse credendum est. nisi virtus animi
sola. quae fide sincera nos ad divina perducens. illi immutabili bono
facit iugiter inherere. et e contrario nihil malum esse dicendum est nisi

peccatum solum quod a bono deo nos separans. malo facit diabolo copulari; Media sunt que in utramque partem per afflatum et arbitrio utentis derivari possunt. ut puta. divicie. potestas. honor. robur corporis. sanitas. pulchritudo. vita ipsa vel mors. paupertas. infirmitas carnis. iniurie. et cetera his similia. que pro qualitate et affectu utentis vel ad bonam possunt partem proficere. vel ad malam; Nam et divicie proficiunt frequenter ad bonum. secundum apostolum qui divitibus mundi huius precipit ut facile tribuant. communicent indigentibus; et thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum. ut per has apprehendant vitam veram. et secundum evangelium bone sunt illis qui faciunt sibi amicos de iniquitatis mammona; Que rursum retorquentur ad malum. cum ad recondendum tantummodo. vel ad luxuriam congeruntur. et non ad usus indigentium dispensantur; Potestas quoque. et honor. corporisque robur. ac sanitas. quam sint media et utrobique convenientia. etiam ex hoc facile comprobatur. quod multi sanctorum in veteri quidem testamento potiti his omnibus. et in summis divitiis et culmine dignitatum ac fortitudine corporis constituti. deo quoque acceptissimi fuisse noscuntur. et e diverso qui his male abusi sunt. et ea ad ministerium sue nequitie detorserunt. non inmerito vel puniti sunt vel extincti. quod frequenter regnorum liber indicat factum; De ipsa etiam vita ac morte. quia medie sint. vel sancti iohannis. vel iude nativitas protestatur; Unius namque in tantum sibimet vita profuit. ut aliis quoque gaudium ortus eius contulisse dicatur. secundum illud. et multi in nativitate eius gaudebunt. et de alterius vero dicitur vita. bonum erat ei si natus non fuisset homo ille; De morte etiam iohannis. omniumque sanctorum dicitur; Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. de iude autem. ac similium. mors peccatorum pessima; Infirmitas etiam carnis interdum quam sit comoda. lazari illius pauperis ulcerosi beatitudo demonstrat; Cuius cum nulla alia virtutum merita scriptura commemoret. pro hoc solo quod egestatem et infirmitatem corporis pacientissime toleravit. sinum abrahe possidere beatissima sorte promeruit; Egestas quoque ac persecutiones et iniurie. que mala esse toti vulgi opinione censentur. quam sint utiles ac necessarie. etiam ex hoc liquido comprobatur. quod sancti viri non solum eas numquam vitare voluerunt. verum etiam virtute summa. vel adpetentes. vel fortiter tolerantes. amici dei effecti.

ætne uitę stipendia sunt executi· beato aplo contestante. ppt qd placeo
m in infirmitatib; in contumeliis. in necessitatib;. in psecutionib;. in angus
tiis. p xpo; Cu eni infirmor tc potens su. quia uirt in infirmitate pfici
tur; Et idcirco illi q summis sctli hui diuiciis. & honorib; ac potentatib;
extollunt. n ex his pncipale bonu obtinuisse credendi st. qd in solis ee
uirtutib; definit. s; mediu qddam. qa sic iustis recte ac necessarie uten
tib; utilia hec ee reperiunt & comoda. ocasione naq; opis boni fructusq;
in illius uite eternitate parturiunt. ita illis q male opib; abutunt. inuti
les atq; incomode st. & occasione peccati mortisq; conminant. · IIII ·

Has itaq; diuisiones fixas atq; imobiles retinentes. scientesq; nihil
bonu ee n uirtute sola que ex timore di & dilectione descendit.
nec malu qcqm ee n peccatu solu & separatione a do. diligent nc dis
cuciamus utru ds unqm sciis suis aut p se aut p aliu que pia inferri pmi
serit malu. qd sine dubio nusqua omnino repperies; Nec eni potuit ali
quando cuiqm nolenti ac resistenti malu peccati alt inferre. n illi
soli q illud in sese cordis ignauia & corrupta uoluntate suscepit; Deniq;
cu beato iob diabolus adhibitis uniuersis nequitie suę machinis malu
hoc peccati uoluisset inferre. ac n solu cunctis eu facultatib; spoliasset.
uerum etia p illu de morte septe filioru tam atroce tamq; insperatu
orbitatis dolorem. uulnere eu pessimo a capitis uertice usq; ad plan
tam pedu & intolerandis cruciatib; onerasset. ne qqm ei peccati
macula q iuit infligere. qa in cunctis inmobilis pseuerans nullu
blasphemię ac comodauit assensum. · V ·

GERMANUS; Frequenter legim in scripturis sciis dm creasse
mala uel hominib; intulisse. ut e illud. Quo absq; me n e ds &
ego dns & n e alt. formans luce & creans malu; Et iteru; Si est
malicia in ciuitate qua dns n fecit. · VI ·

THEODORUS; Non nuqua solet scriptura diuina abusiue
mala pro afflictionib; ponere. n qa p natura ppe mala
sint. s; scdm hoc qd ab his sentiant mala qb; utilit inferuntur

hominib; Et enī disputans diuina censura. necesse ē ut humanis
uerbis & affectib; eloquatur; Et enī sectio uel ustio salutaris que illis quib; ulcerū
contagione putrefacti sunt pie infert᷑ a medico. mala a tolerantib; credit᷑;
Nec equo calcar. nec emendatio suauis ē delinquenti; Omīs etiā discipline
his q̄ erudiunt᷑ amare sentiunt᷑ ad p̄sens. sic apls dicit. Omīs aut̄ discipli
na in p̄senti ñ uidet᷑ ēē gaudij s; meroris. postea aut̄ fructū pacatissimū
his q̄ p se exercitati st̄ reddit iusticie. & quē diligit dn̄s corripit. flagellat
aut̄ omnē filiū quē recipit; Quis enī ē filius quē ñ corripit pat᷑; Itaq; mala
ñ nūquā poni p afflictionib; solent. sedm̄ illud. & penituit ds̄ sup maliti
am quā locut᷑ ē ut faceret eis & ñ fecit. Et iterū, Quia tu dn̄e misericors
& miserator. patiens & multū misericors. & penitens in maliciis. id ē. sup
tribulationib; & erumnis. que nobis p peccatorū nostroꝝ meritis inferre
cōpelleris; Quas sciens utiles ēē ñ nullis. ita alius p pheta. utiq; ñ inuidens
saluti eoꝝ s; cōsulens. inp̄cat; Adde illis mala dn̄e. adde mala gloriosis t̄re.
Et ipse dn̄s. ecce inq̄t inducā sup eos mala. id ē dolores ac uastitates. q̄b; in p̄
senti salubrit᷑ castigati. ad me quē in reb; p̄sp̄is cōtēpserīt. reuerti tandem
ac festinare cogant᷑; Ideoq; hec p̄ncipalia ēē mala ñ possum̄ definire; Multis
enī ad bonū p̄ficiunt. & causas eternorū pariunt gaudiorū; Et idcirco ut
questionē p positā recurram. uniuersa que putant᷑ mala nobis ab inimicis
uel a q̄b; cūq; aliis irrogari. ñ st̄ credenda mala ēē. s; media; Non enī talia
inuenient᷑. q̄lia putat ēē ille q̄ intulit animo furibundo. s; qualia senserit
ille q̄ sustinet; Ideo cū illata fuerit mors uiro scō. ñ ei malū illatū ēē creden
dum ē. s; mediū q̄ddā. qđ cū peccatori malū sit. iusto requies & absolutio fit;
arm Mors enī uiro requies. cui uia abscondita ē; Et ideo nec uir iust᷑
ex hac aliq̄d p perit᷑ detrimentū. q̄ nihil p tulit noui. s; id qđ ei accessurū
fuerat necessitate nature. inimici nequicia ñ sine p̄mio uite p henniis exce
pit. ac debitū mortis humane qđ inexcusabili lege reddendū ē. cū fructu
uberrimo passionis. ac magne remunerationis mercede p soluit. VII.

GERMANUS. Ergo sine tēpt᷑ iust᷑ ñ solū nihil mali p pessus ē s;
etiā mercedem passionis asseq̄t. q̄m in reatū uocabit᷑ qui ñ

nocuit mortem inferendo. .VIII.

THEODORUS. Nos de proprietate boni malique uel eius quod diximus esse medium disputamus non de affectu eorum qui ista committunt. Nec enim quasi impius uel iniquus idcirco inpunitus erit. quia malicia sua iusto nocere non potuit. Tollerantia enim et uirtus iusti. non illi qui mortem uel supplicia intulit. sed illi proficit ad mercedem qui illata sibi patienter excepit. ideoque et hic merito punietur pro crudelitatis sententia qua malum uoluit inferre. et ille nihilominus nihil mali perpessus est. quia uirtute animi sui patienter temptationes doloresque sustentans. ea que malo proposito illata sunt. ad profectum melioris status et eterne uite fecit beatitudinem pertinere. .VIIII.

NEQUE enim patientia iob mercedem diabolo quia eum illustriorem suis temptationibus reddidit. sed illi ipsi qui eas uiriliter pertulit. ac sustinuit. Nec iudas eterni supplicii inmunitate donabitur. quia proditio eius ad salutem generis profecit humani. Non enim prouectus considerandus est operis. sed operantis affectus. Quapropter hec debet in nobis definitio. inmobiliter custodiri. quod nulli malum ab alio possit inferri. nisi qui illud ignauia sui cordis ac pusillanimitate contraxerit. hanc eandem sententiam beato apostolo uno uersiculo confirmante. scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Dicens enim omnia cooperantur ad bonum. uniuersa non solum que prospera uerum etiam que putantur aduersa pariter conprehendit. Per que et in alio loco idem apostolus se transisse describit cum dicit. Per arma iusticie que a dextris sunt et a sinistris. id est per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. ut seductores et ueraces. ut tristes. semper autem gaudentes. ut egentes. multos autem locupletantes. et cetera. Omnia ergo que prospera reputantur et dextre dicuntur partis. que sanctus apostolus sub glorie et bone fame. uocabulo designauit. illa etiam que existimantur aduersa que per ignobilitatem et infamiam euidenter expressit. queque a sinistris esse describit. efficiuntur uiro perfecto arma iusticie. si illata sibi magnanimiter sustinuerit. quod uidelicet per hec dimicans. et istis ipsis quibus inpugnari putatur aduersis tamquam armis utendo. eisque uelut arcu et gladio. scutoque ualidissimo. contra illos qui hec ingerunt communitus. perfectum

sive sibi patientiae ac virtutis accrescat, gloriosissimum constantiae triumphum excipiens quae letaliter inferuntur capiens hostium telis. nec prosperis dumtaxat elatus nec deiectus adversis, sed itinere plano ac via regia semper incedens. ab illo tranquillitatis statu nequaquam leticia superveniente quasi in dexteram movetur nec ingruentibus adversis tristiciaque dominante velut ad levam rursus inpulsus; Pax enim multa diligentibus nomen tuum. et non est illis scandalum; De illis vero qui per singulos incurrentes casus pro eorum qualitate ac varietate mutantur ita dicitur; Stultus autem sicut luna mutabitur; Sicut enim de perfectis ac sapientibus dicitur. diligentibus deum omnia cooperantur ad bonum. ita de infirmis pronuntiatur ac stultis. omnia adversa viro insipienti; Nec prosperis enim rebus proficit. nec emendatur adversis; Eiusdem namque virtutis est tristicia fortiter tolerare. cuius etiam secunda moderari. et eum qui in uno eorum superatur. neutrum sufferre certissimum est. facilius tamen quis elidi potest prosperis. quam adversis; Haec enim interdum etiam invitos retinent. atque humiliant. et conpunctione saluberrima vel minus peccare faciunt vel emendant. illa vero mollibus nimis ac perniciosis extollentia blandimentis securos felicitatis suae proventu ruina maiori prosternunt;

X.

Hi sunt ergo qui figuraliter in scripturis sanctis ΑΜΦΟΤΕΡΟΔΕΞΙΟΙ (amfoterodexioi) id est ambidextri nuncupantur. ut ille Aoth in libro iudicum fuisse describitur. qui utraque manu utebatur pro dextera; Quam virtutem ita poterimus nos quoque intellectualiter possidere. si ea quae prospera sunt. dextraque censentur. et ea quae adversa sunt ac sinistra dicuntur bono rectoque usu ad partem fecerimus dexteram pertinere. ut quaecumque fuerint illata. fiant nobis secundum apostolum arma iusticiae; Duabus namque partibus et ut ita dixerim manibus. interiorem hominem nostrum subsistere providemus; Nec quisquam sanctorum carere hac sinistra quam dicimus potest. sed in hoc virtus perfecta discernitur. si utramque in dexteram bene utendo convertat; Et ut manifestius hoc quod dicimus possit intellegi. habet sanctus dexteram. successus videlicet spiritales; In qua tunc consistit quando fervens spiritu. desideriis et concupiscentiis omnibus dominatur. quando ab omni diabolica inpugnatione

securus. absque ullo labore ac diffibultate uicia carnis uel respuit uel abscidit. cum sublimatus a terra uniuersa presentia atque terrena uelut inanem fumum umbramque uacuam contemplatur. et ut mox transitura contemnit. cum futura per excessum mentis non solum ardentissime concupiscet. uerum etiam clarius intuetur. cum efficacius spiritalibus pascitur theoriis. cum lucidius reserata sibi conspicit celestia sacramenta. cum orationes purius atque alacrius emittit ad dominum. cum ita spiritus ardore succensus ad ea que inuisibilia sunt et eterna tota animi alacritate transmigrat. ut nequaquam se iam credat in carne consistere;

Habet similiter et sinistram. cum temptationum turbinibus implicatur. cum ad desideria carnis incentiuorum estibus inflammatur. cum ad iracundie furorem perturbationum igne succenditur. cum superbie seu cenodoxie elatione pulsatur. cum tristicia mortem operante deprimitur. cum machinis accidie et impugnatione concutitur. totoque omni spiritali feruore subtracto quodam tepore atque irrationabili merore torpescit. ut non solum cogitationibus rectis ac feruentibus deseratur. sed etiam psalmus. oratio. lectio. remotio celle simul horreant. et intolerabili quodam tetroque fastidio. uniuersa sordeant instrumenta uirtutum; Quibus cum pulsatur monachus. sinistris partibus se cognoscat urgeri;

Quisquis igitur in illis que dextere partis esse prediximus minime fuerit subintrante gloria uanitatis elatus. et in istis que sinistre partis sunt uiriliter dimicans nulla desperatione conciderit. ac potius de contrariis arma quedam patientie ad exercicium uirtutis assumpserit. utraque manu utetur pro dextera. et in utroque actu triumphator effectus. tam de sinistro statu quam de dextro. palmam uictorie consequetur. qualem beatum Iob legimus meruisse. qui utique per dexteram coronabatur. quando septem filiorum pater opulentus ac diues incedens. cotidiana pro eorum purificatione sacrificia domino deferebat. non tam sibi eos quam deo susceptos ac familiares cupiens exhibere. quando ianua eius omni aduenienti patebat. quando erat pes claudorum. et oculus cecorum. quando de uelleribus ouium eius ueneria calefiebat infirmorum. quando erat orphanorum pater. et uir uiduarum. quando ne in corde quidem suo super inimici sui ruina gauisus est; Idemque rursum per sinistram partem

sublimiori uirtute de aduersitatib; triu͂phabat. cu͂ septe͂ filiis uno
orbat⁹ momento. n͂ tu͂ pat͂ acerbo luctu e͂ficiebat͂. sed ut uer⁹ dı͂ famulus
sup creatoris sui uoluntate gaudebat. cu͂ ex locuplete pauperrim⁹. nudus
ex diuite. ex ualido tabidus. ex inclito & glorioso ignobilis atq; despect⁹
incorruptā animi fortitudinē retentabat. cu͂ deniq; omi substantia
atq; opib; destitut⁹. sterq̄linij erat fact⁹ habitator. & uelut q̄dā cor
poris sui seuerissim⁹ carnifex testa radebat saniem defluentē. atq;
ex omi parte mbroru͂ glebas uermiu͂ mersis in p̄funda uulneru͂
digitis detrahebat; In q̄b; cunctis nullā desperando plapsus ē blasphe
miā. nec aduersus creatorē suu͂ ī aliq̄ murmurauerit. Qn immo ne q̄q̄m
tanta te͂ptationu͂ mole atq; acerbitate e͂territ⁹. ipsu͂ q̄q; qd͂ ex omi
p̄stina facultate suo corpori sup fuerat indumtu͂. q̇d q; solu͂ q̄a ipso
uestiebat͂. a diaboli potuerat uastatione saluari. rescindens atq; abiciens.
adiecit sup illā q̄m dirissim⁹ p̄do intulerat spontaneā nuditatē; Comā
q̄q; capitis que sola de poris glē reliq̄s intacta remanserat. uexatori
suo piecit abscisam. & amputans etiā id q̇d seuiens reliquerat inimic⁹.
illa celesti aduersus eu͂ uoce tripudiat & insultat; Si bona suscepim⁹
de manu dn͂i. mala n͂ sustinebim⁹; Nudus egressus su͂ de utero matris
meę. nudus reuertar illuc; Dn͂s dedit. dn͂s abstulit. sic͂ dn͂o placuit
ita factu͂ ē. sit nom͂ dn͂i benedictu͂; Ambidextru͂ merito dixeri & Io
seph. q̇ in p̄spis gratior patri. religiosior fr̄ib;. acceptior dō in aduersis.
cast⁹ dn͂o. fidelis carceri. mitissim⁹ uinctis. iniuriar͂ frm͂ inmemor. be
neficius inimicis. inuidis & q̄mu͂ in ipsis fuit interfectorib; fr̄ib;. n͂
solu͂ pius. s; etiā munific⁹ inuenit͂; Hii ḡ eoꝝq; consimiles recte. ΑΜ
ΦΟΤΕΡΟΔΕΞΙΟΙ. id ē. ambidextri nuncupant͂. Vtraq; en͂i manu
utunt͂ p dextera. Et inter hęc quę apl̄s dinumerat transeuntes parit͂
dicunt. Parma iusticię que a dextris ē & a sinistris. p gl̄am & ignobi
litatē. p infamiā & bonā famā & cetera; De q̄ dextera uel sinistra
ita salemon ex psona sponsę loq̄t͂ in canticō canticoꝝ. Leua ei⁹ sub
capite meo. & dextera illi⁹ amplexabit͂ me; Quas licet utrasq; uti

les ee significat. tam illa leuam subcapite suo ponit; qua subiacere debet ad uerse partes principali cordis. ad hoc siquidem tantum utiles sunt. ut pro tempore nos exerceant. et erudiant ad salutem. ac profectos ad pacientiam reducant. dant; dexteram uero ad confouendam se ac perpetuo conseruandam salutari amplexu sponsi sibimet coherere. atque insolubiliter optat innecti; Erimus igitur ambidextri. quando nos quoque rerum presentium copia uel inopia non mutarit. et nec illa nos ad uoluptates noxie remissionis impulerit. nec ista ad desperationem attraxerit et querelam. sed similiter deo grates in utroque referentes. parem fructum de secundis aduersisque capiamus. qualem se ille uerus ambidexter doctor gentium fuisse testatur dicens; Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari. scio et abundare. ubique et in omnibus institutus sum. et saturari et esurire. et abundare et penuriam pati. omnia possum in eo qui me confortat. · XI ·

ERGO licet dixerimus bipertitam esse temptationem. id est rebus uel prosperis uel aduersis. sciendum est tamen omnes homines triplici ratione temptari. Plerumque ob probationem. non numquam ob emundationem. interdum ob merita delictorum; Et ob probationem quidem ut beatum abraham. ut iob. multosque sanctorum tribulationes innumeras pertulisse legimus. uel illud quod in deuteronomio dicitur ad populum per moysen; Et recordaberis cuncti itineris illius per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum. ut affligeret te atque temptaret. et nota fierent que in tuo animo uersabantur. utrum custodires mandata illius an non. et illud quod in psalmo dicitur; Probaui te apud aquam contradictionis; Ad iob quoque; Anputas me aliter locutum. quam ut appareres iustus? Ob emundationem uero. cum iustos suos pro paruis quibusdam leuibusque peccatis seu pro elatione sue puritatis humilians. diuersis temptationibus tradit. ut omnem sordem cogitationum et ut uerbis prophete dicam. scoriam quam in occultis eorum peruidet esse concretam. excoquens in presenti. uelut aurum purum futuro

transmittat examini. nihil in eis residere permittens. quod scrutans post hec iudicii ignis penali cruciatu & purgatur inueniat. secundum illud. multe tribulationes iustorum. & fili noli neglegere disciplinam domini. neque fatigeris cum ab eo increparis. quem enim diligit deus dominus corripit. flagellat autem omnem filium quem recipit. Quis enim filius est. quem non corripit pater. Quod si extra disciplinam estis. cuius participes facti sunt omnes. Ergo adulterini & non filii estis. Et in apocalypsi. ego quos amo arguo & castigo. Ad quos etiam sub figura hierusalem. ex persona dei ita per hieremiam sermo dirigitur. Faciam enim consummationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te. te autem non faciam in consummationem sed castigabo te in iudicio. ut non tibi uidearis innoxius. Pro qua salutari emundatione orat dicens dauid. Proba me domine & tempta me. ure renes meos & cor meum. Esaias quoque utilitatem huius temptacionis intelligens. corripe in quod nos domine. ueruntamen in iudicio & non in furore tuo. Et iterum. Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi. conuersus est furor tuus & consolatus es me. Pro merito autem peccatorum plaga temptacionis infertur. ut ubi plagas populo israheli immissurum se dominus comminatur dicens. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram. & frustra percussi filios uestros. disciplinam non recepistis. In psalmis quoque. multa flagella peccatorum. Et in euangelio. Ecce sanus factus es. iam noli peccare. ne deterius tibi aliquid contingat. Inuenimus sane & quartam rationem. quod ob manifestandam solummodo gloriam & opera dei inferri quibusdam aliquas passiones scripturarum auctoritate cognoscimus. secundum illud euangelii. neque hic peccauit neque parentes eius. sed ut manifestentur opera dei in ipso. Et iterum. Infirmitas hec non est ad mortem. sed pro gloria dei. ut glorificetur filius

di p ipsā. Sunt autē & alia ultionū genera. quib; n̄ nulli q̄ ma-
licię sup gressi sī cumulū. pcutiunt ad p̄sens. ut dathan
& abiron. siue core. legim⁹ fuisse dānatos. & uel maxime
illos de quib; apls̄ dicit. ppt̄ qđ tradidit illos ds̄ in passio
nes ignominię. & in rep̄bū sensū. qđ etiā ceteris poenis gra
ui⁹ ē iudicandū. De ipsis nāq; psalmista. in laborib; inqđ
hominū n̄ sī. & cū hominib; n̄ flagellabunt. Non enī me-
rent saluari uisitatione dn̄i. nec tēporalib; plagis c̄seq̄
medicinā. Qui desperantes. semet ipsos tradider̄t impudi
cicię. in opatione omīs erroris. in inmundiciā. Quiq; ob
duratione cordis. & usu ac frequentia deliquendi. purga
tionē breuissimi hui⁹ æui. & ultionē uitę p̄sentis excedunt;
modiuinus ex rat dicens; Quib; etiā p ppheta dicit. Subuerti uos. sic̄ ds̄ subūtit so
domā & gomorrā. & facti estis sic̄ torris rapt⁹ de incendio.
& nec sic redistis ad me dic̄ dn̄s. Et hieremias. Interfeci &
pdidi pplm meū. & tam a uiis suis n̄ sī reūsi. Et iterū. Pcussis
ti eos & n̄ doluer̄t. attriuisti eos & rennuer̄t accipere
disciplinā. indurauer̄t facies suas sup petrā. noluer̄t
reūti. Circa quorū curationē omnē tēporis isti⁹ medici
nā uidens ppheta incassū fuisse c̄sūptā. desperans q̄dā
m̄ iā de eorū salute pclamat. Defecit sufflatoriū in igne.
frustra c̄flauit c̄flator. malicię enī uīr n̄ sī c̄sūptę. Argen
tū rep̄bū uocate eos. q̄a dn̄s pieci illos. Hanc salutarē ig
nis purgationē circa eos q̄ p̄durati sī scelerib; suis. manū
se dn̄s adhibuisse. sub psona hierusalē c̄cretę pfunda rubi
gine peccatorū ita c̄querit. pone inquiēs eā sup prunas ua
cuā ut incalescat. & liquefiat ęs ei⁹. & c̄flet in medio ei⁹ inqui
namtū ei⁹. Multo labore sudatū ē. & n̄ exiuit de ea nimia
rubigo ei⁹. neq; p ignē. In mundicia tua execrabilis. quia
mundare te uolui. & n̄ es mundata a sordib; tuis. Quā obrē ut

pertissimus medic9 expensis om̄ib; salutarib; curis. nec ullū
iā remediū gen9 qd̄ infirmitati eo2 possit aptari dn̄s sup ēē c̄
spiciens. quodām iniq̄tatū magnitudine supat9 ac desistere
ab illa clem̄tissima sua castigatione c̄pellit̄; Itaq; ei denun
ciat dicens; iā n̄ irascar t̄. & zelus m̄s recessit a te; De aliis ū
quo2. n̄ pduravit cor frequentia peccato2. nec illa severissima ut
ita dixerim caustica ignis in digent medicina. s; eruditio salu
taris ubi sufficit ad salutē. di(ci)t. em̄dabo eos in auditu tribula
tionis sue; Non ignoram9 alias q̄q; anim̄adu̇sionū. siue ultionū
causas. que inferunt̄ hiis qui grauissime deliquer̄t. n̄ ad expi
anda eo2 crimina. nec ad abolenda merita peccato2. s; ad em̄
dationē. metūq; uiuentiū. que euident̄ in hieroboā filio na
bath. baasā q̄q; filio achia. & achab. atq; hiezabel illata cog
noscim9. ita pnuntiante diuina censura, Ecce ego inducā sup
te malū & demetā posteriora tua. & int̄ficiā de achab min
gentē ad parietē & clausū & nouissimū in isrl̄. & dabo domū
tuā sic̄ domū hieroboā filii nabath. & sic̄ domū baasa filii
achia. quia egisti ut me ad iracundiā puocares. & peccare
fecisti isrl̄; Canes etiā comedent ihzabel. in agro iezrahel; Si
mortuus achab fuerit in ciuitate comedent eū canes. si aūt
mortuus fuerit in agro comedent eū uolucres celi. & illud
qd̄ pingenti com̄inacione pnunctiat̄. n̄ inferet̄ cadauer
tuū in sepulcrū patrū tuo2. n̄ q uel illi tā pfana com̄ita qui
uitulos aureos ad ppetuā puaricationē legis. impiāq; a dn̄o
separationē p̄m9 instruit. uel illo2 tā innumera tāq; nefa
ria sacrilegio2 crimina. hec ex coquere breuis ac momenta
nea pena sufficeret. s; ut ceteris q̄q; qui futura negligent̄
uel penit9 n̄ credentes. c̄sideratione tantūm p̄sentiū fran
gebant̄. t̄ror istarū quas metuebant ultionū incuteret̄
ex ēplo. nec aput illā sūmi nominis maiestatē ēē humanarū

rerũ & cottidianę dispensationis incuriã· documẽto hui9 seue-
ritatis agnoscerem. & retributorẽ dm̃ cunctor actuũ· p hęc
quę grauissima formidabant· manifesti9 puiderẽt; Inuenim9
sane etiã p leuiorib; culpis ñ nullos eandẽ mortis ad psens ex
cepisse sententiã. q̃d fr̃ & illi puniti q̃s p̃dixim9 extitisse
sacrilegę puaricationis auctores. ut factũ ẽ in illo q̃ sabato
ligna collegerat· uel anania & saphira q̃ parũ qd dã de
substantia sua infidelitatis tȓore seruauerũt. ñ q̃ ęqualia
fuerĩt potiora peccator. s; q̃a reppti noue tsgressionis psũp
tores. debuert p̃bere ceteris quẽadmodũ peccati. ita etiã
pęnę ac tȓoris exemplũ. ut q̃sq̃s eadẽ deinceps affectare
tẽptassẽ. nossẽt sibi scdm̃ eandẽ formã q̃ illi dãnati st̃. etiã
si in psenti suppliciũ differat'. in futuri iudicii examinaci
one reddendũ; Et q̃a uidem9 excessũ quędã dũ genera tẽp
tationũ uel ultionũ pcurrere uolum9. apposita narratio
ne fecisse. q̃d dicebam9 uirũ pfectũ in utraq; tẽptatione ma
nere sẽp inmobilẽ. ad eandẽ nc̃ iterũ reũtam; .xii.

Itaq; mens uiri iusti ñ debet ẽẽ similis cerę uel alteri9 cuiquam
materię mollioris que sẽp caracteri signantiũ cedens. pei9
forma atq; imagine figurat'. quã q; in se tamdiu retinet do
nec alio rursũ sup inpsso signaculo reformet'. atq; ita fiet
ut nũq̃m in sua qualitate psistens. ad formã eor. quę inp
munt' semp cũtat' actũsseat. q̃n poci9 debet uelut q̃dã ẽẽ ad aman
tinũ signatoriũ. ut inuiolabile mens nr̃a figurã sui semp
custodiens caracteris. uniũsa quę incurrerit. sibi ad quali
tatẽ sui stat9 signet atq; transformet. ipsa ũ insigniri nullis
incursibus possit; .xiii. GERMANUS. Potestne mẽs
nr̃a unũ statũ iugiter retinere. & in eadẽ sẽp q̃litate psis
tere; .xiiii. THEODORUS. Necesse est ut scdm̃ ã
plin aut renouat9 quis spũ mentis suę psingulos dies pficiat.

ad ea que in antea sunt se semper extendens: aut si neglexerit. consequens est ut retro redeat. atque in inferius relabatur; Et idcirco nullo modo poterit mens in una atque eadem qualitate durare: uelut si quis est aquis fluminis uiolenti nauem subigere remorum impulsione conetur. necesse est enim eum aut uirtute brachiorum torrentis aluei impetum desecantem ad superiora conscendere: aut remissis manibus ad preceps pro amne reuocari, Quapropter istud erit euidens nostri indicium detrimenti. si intellexerimus nos nihil amplius acquisisse: nec dubitemus retrorsum nos omnimodis fuisse reuocatos. quando die non senserimus ad superiora progressos. Ita ut dixi nec in eodem statu mens hominis potest iugiter permanere: nec in hac carne consistens. ita uirtutum apicem possidebit quisque ille sanctorum ut inmobilis perseueret. Necesse est enim aut aliquid adici illis semper aut minui: nullaque in omni creatura talis poterit esse perfectio. que mutabilitatis non subiaceat passioni: secundum illud quod in libro beati iob legitur; Quid est homo ut inmaculatus et iustus sit. et iustus appareat. natus de muliere:. Ecce inter sanctos eius nemo inmutabilis: et celi non sunt mundi in conspectu eius. Solum namque deum inmutabilem confitemur: Quem tantummodo sic illius prophete ita conpellat oratio. tu autem idem ipse es; Et ipse de se; Ego sum inquid deus et non mutor: quod scilicet ipse sit solus naturaliter semper bonus. semper plenus. semper perfectus: cui nihil nec adici possit aliquando nec minui, Ideoque debemus ad uirtutum studia inremissa cura ac sollicitudine nosmetipsos semper extendere: ipsisque nos iugiter exerciciis occupare: ne cessante profectu. confestim diminutio subsequatur; Ut enim diximus in uno mens eodemque statu manere non preualet: idem ut nec augmenta uirtutum capiat. nec detrimenta sustineat., Non adquisisse enim ei minuisse est: quia desinens proficiendi appetitus non aberit a periculo recedendi. . xv .

Ideoq; iugis cellę cōmoratio retentanda ē; Totiens enī re- xv
ūsus q̄s uelut nouus in ea & incipiens habitator turbabit
atq; turbabit; quociens ab eādē fuerit euagatꝰ; Illā nāq;
q̄m in cella residens acq̄sierat animi intentionē; si fuerit
ralaxata recuperare rursus n̄ sine labore poterit
ac dolore. & ꝑ hoc reductꝰ retro n̄ de amisso cogitab&
affectu quīē sup̄ adicere potuit si e cella n̄ fuiss& excus-
sus; s; gaudebit potiꝰ si illū statū de quo cecidit semet
ipsū senserit recepisse; Nā sic̄ amissū ac p̄teritū tēpꝰ
ulteriꝰ reuocari n̄ potest; ita ne illa q̄dē que perierī
possunt emolumēta restitui; Quantūlib& enī pꝰ hec ani-
mi intentio fuerit operata. instantis diei ꝑfectꝰ & p̄sen-
tis tēporis questꝰ ē. n̄ lucri semel ꝑditi reparatio; xvi.
Mutabilitati aūt etiā sup̄nas ut diximꝰ potestates sub
iacere; declarant illi q̄ de eo numero corrupte uolunta-
tis uicio corruerī; Unde neq; illi inmutabilis naturę
eē putandi st̄. q̄ in illa q̄ creati st̄ beatitudine ꝑseue-
rant. eo q̄d in cōtrariā partē n̄ fuerīt similit̄ deprauati; Ali-
ud nāq; ē inmutabilis nature eē. aliud uirtutis in-
dustria bonīq; custodia ꝑ inmutabilis di grām n̄ mutari;
Quid q̄d enī ꝑ diligentiā uel acq̄rit̄ uel tenet̄. potest
etiā ꝑ neglegentiā deperire; Ideoq; dicitur. ne beatifices
hominē ante exitū suū. q̄d uidelic& adhuc in colluc-
tatione q̄s & ut ita dixerī scammate cōstitut̄. quam-
uis uincere soleat ac frequent̄ palmas uictorię con-
seq̄t̄. n̄ potest tam̄ a metu ac suspicione incerti ꝑuen-
tus eē securꝰ; Et idcirco ds̄ solus inmutabilis uel bonꝰ
dr̄. q̄ bonitatē n̄ industrię studio s; naturalit̄ possidet.
n̄ potest aliud q̄d eē q̄m bonus; Nulla igit̄ uirtꝰ potest
inmobilit̄ ab homine possideri. s; ut facta iugiter

teneat. necesse est eam super ea que adquisita est sollicitudine atque indus-
tria custodiri. XVII. Lapsus uero quispiam nequaquam subitanea
ruina corruisse credendus est. sed aut praue institutionis de-
ceptus exordio. aut per longam mentis incuriam. paulatim uirtute
animi decedente. et per hoc sensim uitiis increscentibus. casu
mirabili concidisse; Ante contritionem enim precedit iniuria. et an-
te ruinam mala cogitatio. quemadmodum domus subitaneo ad
ruinam numquam procumbit impulsu. sed aut antiquo uitio fundamenti. aut
longa inhabitantium desidia. stillicidiis primum paruissimis pe-
netrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectorum. quibus
per uetustam negligentiam in maiorem modum patefactis atque col-
lapsis. riuatim post hec influit pluuiarum imbriumque tem-
pestas; In pigritiis enim humiliabitur contignatio. et in segnitia
manuum stillabit domus. Quod anime spiritaliter euenire. idem sale-
mon aliis uerbis ita designat. Stillicidia urgens eiciunt homi-
nem in die hiemali de domo sua. Eleganter ergo mentis incuriam doma-
ti conparauit tectoque neglecto. per quam primo quidem uelud minu-
tissima quedam penetrant ad animum stillicidia passionum. que
si uelut parua ac leuia neglegantur. corrumpunt tigna uirtutum.
et post hec influunt imbre largissimo uitiorum
per quem in die hiemali idem in tempore tempta-
tionis ingruente. impugnatione diaboli
expelletur mens de habitatione uirtutum.
in qua scilicet aliquando circumspectam diligen-
tiam retinens. uelut in domo
proprie possessionis requieuerat;
His itaque conpertis. infinitam
spiritalis cibi percepimus uolup-
tatem. ita ut ex hac colla-
tione maiore animi gaudio

repleremur: quoniam ante tristicia super nece sanctorum fueramus affecti. Non solum enim de quibus hesitabamus edocti sumus. uerum etiam illa que pro tenuitate sensus nostri minus inquirere noueramus. sub illius questionis interrogatione cognouimus. Explicit collatio abbatis theodori. de nece sanctorum. Incipiunt capitula de collatione abbatis sereni.

I De castitate abbatis sereni.

II Interrogatio predicti senis super statu cogitationum nostrarum.

III Responsio nostra super anime mobilitate.

IIII Disputatio senis de statu anime ac uirtute eius.

V De perfectione anime et similitudine euangelici centurionis assumpta.

VI De perseuerantia erga cogitationum custodiam.

VII Interrogatio de mobilitate anime et pugnationum nequiciarum celestium potestate.

VIII Responsio super adiutorio dei et liberi arbitrii potestate.

VIIII Interrogatio super anime ac demonum coniunctione.

X Responsio in quem modum spiritus inmundi humanis mentibus copulentur.

XI Obiectio utrum possint spiritus inmundi eorum quos suppleuerunt animabus inseri uel uniri.

XII Responsio quemadmodum energuminis inmundi spiritus dominentur.

XIII Quod spiritus spiritui penetrabilis esse non possit. et de incorporeo solo deo.

XIIII Obiectio quod demones credi debeant cogitationes hominum peruidere.

XV Responsio quid possint demones in cogitationibus hominum quid ue non possint.

XVI Similitudo qua spiritus inmundi cogitationes hominum doceantur agnoscere.

XVII De eo quod singuli quique demones uniuersas hominibus non ingenerant passiones.

XVIII Interrogatio an inter demones inpugnationis ordo ac uicissitudinis disciplina seruetur.

XVIIII Responsio in quem modum

cõsensio demonũ sup̃ uicis
situdinis inpugnatione
sub sistat.

xx De eo q͂d n̄ sint uni⁹ fortitu
dinis c̄trarię potestates.
nec tēptandi facultas in
eorũ sit arbitrio collocata.

xxi De eo q͂d demones cũ homi
nib; n̄ sine suo labore c̄
fligant.

xxii De eo q͂d n̄ sit potestas no
cendi in arbitrio demonũ
collocata.

xxiii De inminuta demonum
potestate: ꝑ ꝓmeruit.

xxiiii Qua ratione demones sibi
in eo͡x corpora q͂s arreptu
ri ad͛tum parent.

xxv De eo q͂d miserabiliores sint
hii qui uicĩs q͂m q͂ abipsis
demonibus possidentur:

xxvi De nece ꝓphete seducti. &
infirmitate abbatis pau
li q͂m ꝑsua emundatione

xxvii De tēptacione abbatis mo
ysi ꝑ inmundis ꝑ tione:

xxviii De eo q͂d sup̃ni n̄ debeant
hii qui spiritibus tradunt̃

xxviiii Obiectio cur hii qui spiri
tib; uexant̃ inmundis a
cõmunione d̄nica separent̃.

xxx Responsio sup̃ ꝓposita quę̃.

xxxi De eo q͂d miseriores sint hii
q͂ sub di tēporalib; istis tēpta
tionib; n̄ merentur:

xxxii De diũsitate studio͡x ac uo
luntatũ quę in aeriis po
testatib; exercentur:

xxxiii Interrogatio unde differen
tia nequiciarũ celestiũm
tanta ꝓcesserit.

xxxiiii Dilatio sup̃ absolucionem
propositę questionis.

Explicit capitula.

Incipit collatio abbis sereni. de animę mobilitate. et spiritu alib; nequitiis.

Suo͡r or̄ scitatis et con
tinencie uirũ. nominisq; sui speculũ. abbatē serenum. quē
singulari sum⁹ ueneratione p̄ceteris admirati. studioso͡x
mentib; insinuare cupientes. aliq̄s arbitram⁹ desiderũ
n͞rm nos explere n̄ posse. q͂m si collationes ei⁹ n͞ris libel
lis tēptauerim⁹ inserere. Cui sup̃ om̄s uirtutes quę non
solũ in ei⁹ actu uel morib; s; etiā in ipso uultu ꝑ dī grām

refulgebant. ita est peculiari beneficio donū castitatis infu
sum. ut iā se ne ipsis quidē naturalib; incentiuis inquietari uel
in sopore sentiret. Ad quā tam carnis pcipuā puritatē: quē
admodū grā di adminiculante: puenerit. quo sup ēditio
nē naturę uidet humanę. necessariū reor: pmitus explicare:
.II. Hic igit puritatē cordis adq; animę castitate: nocturnis di
urnisq; pcib; ieiuniis quoq; ac uigiliis infatigabilit insistes.
cū uidisset orationū suarū obtinuisse se uota. cunctosq;
estus in corde suo ēcupiscentię carnalis extinctos. uelut
suauissimo gustu puritatis accensus. in maiorē sitim zelo
castitatis exarsit. & intencioribus coepit ieiuniis atq; obse
crationibus incubare: ut mortificatio passionis hui9 quę
interiori homini suo dono di fuerat attributa. ad ex
terioris etiā puritatē eaten9 pueniret. ut ne ipso quidem
uel illo simplici ac naturali motu. q etiā in paruulis atq;
lactentib9 excitat ulteri9 pulsaret. in depti scilicet mu
neris experimento qd se nouerat n laborū merito s; di
grā ēsecutū ardenti9 animat9 ad hoc quoq; similit obtinē
dū. credens multo facili9 hos stimulos carnis radicit9 dīn
posse ēuellere: quos etiā humanę artis industria nūquā
solet quibusdā poculis uel medicamentis. seu ferri sectione de
trahere: quando quidē illā sps puritatē que sublimior est.
quāq; impossibile ē humano labore uel studio ēphendi.
suo munere ētulisset; Cūq; peticioni ceptę supplicatione
iugi ac lacrimis indefessus insisteret. adueniens ad eū
angls in uisione noctrna. eiq; uelut aperiens uterum.
quandā ignitā carnis strumā de ei9 uisceribus auellens
atq; piciens. suisq; omia ut fuerant locis intestina resti
tuens. ecce inquid incentiua tuę carnis abscisa st. &
obtinuisse te noueris hodierno die: ppetuā corporis pu

ritatem. quoniam fideliter poposcisti; Hec de gratia dei que commemo
rato uiro peculiariter attributa est. breuiter dixisse suffici
at., Ceterum de illis uirtutibus quas cum reliquis summis uiris com
muniter possidebat. aliquid commemorare superfluum puto. ne
specialis super nomine huius ista narratio aliis demere uide
atur. id quod de isto singulariter fuerit praedicatum., Hunc igitur
summo desiderio collationis eius atque instructionis in censis di
ebus quadragesime uidere curauimus; Qui cum a nobis de qualitate
cogitationum nostrarum et interioris hominis statu tranquillissima
compellatione quesisset. uel quid nobis ad eius puritatem tanti tem
poris heremi contulisset habitatio. huiusmodi eum querimoniis ad
orsi sumus.. III. Supputatio temporis ac solitudinis
habitacio. cuius contemplatione conicis interioris hominis
perfectionem nos esse consequi debuisse. hoc solummodo contulit nobis ut
disceremus quid esse nequeamus. non tamen fecit esse quod esse contendi
mus; Nec enim aut desiderate puritatis fixam stabilitatem
aut robur aliquid firmitatis nos ac scientie nouimus assecu
tos. sed tantummodo confusionis ac pudoris augmenta, Etenim cum omnium
disciplinarum meditatio ad hoc cottidianis studiis exer
ceatur atque proficiat. ut a trepidis rudimentis ad perfecta certa
stabilemque perueniens. incipiat nosse que primitus uel ambigue
nouerat. uel penitus ignorabat. et firmo ut ita dixerim gra
du in illius discipline qualitate procedens. perfecte in ea ac sine
ulla difficultate uersetur. e contrario me in huius puritatis
studio laborantem. id solummodo profecisse reperio. ut sciam quid
esse non possim. Ex quo nihil mihi aliud sentio. quam laborem
tanta contricione cordis efferri. ut numquam desit materia
lacrimarum. nec tamen esse desinam quod esse non debeo; Et ideo
quid profuit didicisse quod summum est. si cognitum nequeat ap
prehendi. Nam cum directionem cordis ad destinatam pretendere
contemplationem

et non tamen apprehendere ualeam quod me esse debere cognoui.

senserimus insensibiliter inde mens reuoluta ad priores euaga
tiones impetu uehementiore prolabitur. et ita cottidianis di
stensionibus occupata. innumeris captiuitatibus incessanter
abducitur. ut propemodum iam desperetur a nobis desiderata cor
rectio & superflua haec obseruantia uideatur; Si quidem permonita
singula lubricis discursibus animus peruagatus. cum ad timorem
dei uel contemplationem reducitur spiritualem: priusquam firmetur in ea.
rursum fugatius euanescit. Cumque eum uelut experrefacti depre
henderimus ab intentione proposita deuiasse: atque ad illam
theoriam unde discesserat reducentes. uoluerimus eum tena
cissima cordis intentione uelut quibusdam uinculis obliga
re: in ipso conatu nostro ocius quam anguilla de recessibus mentis
elabitur; Ob quam rem cottidianis huiusmodi obseruationibus
aestuantes. nec tamen ex ipsis aliquid nostro cordi stabilitatis
robur accessisse cernentes. ad hanc opinionem fracti de
speratione transducimur. ut non nostro iam sed naturae uitio has
animae peruagationes humano generi inesse credamus;

SERENUS; Periculosae praesumptionis est. nec diu rebus. IIII.
recte discussis. nec certa ratione collata de natura cui
usque rei properare definire: ac de consideratione fragi
litatis suae capere coniecturam. non de statu & qualitate ip
sius disciplinae uel de aliorum experientia proferre senten
tiam; Nec enim si quis natandi ignarus sciens pondus corpo
ris sui ferri aquarum liquore non posse. experimento suae uolue
rit imperitiae definire: neminem penitus posse liquidis e
lementis solida carne circumdatum sustineri. id circo uera
eius opinio iudicanda est. quam secundum experientiam suam uisus
est protulisse: cum hoc non solum non esse impossibile. sed etiam perfaci
le ab aliis fieri ratione certissima & oculorum fide in
dubia comprobetur; Noys itaque id est mens. diacinitos. cepo

& ita ut in hac intentione inanis laborem solum non profectum nos arbitremur accedit.

ueinitos definitur. id est semper mobilis et multum mobilis.
Quot etiam in sapientia que dicitur salemonis. aliis uerbis
ita describitur. Cetis. gisdes. scenos. broteno. in poli. fron
tida. id est et terrenum terrenum habitaculum aggrauat mentem
multa cogitantem. Hec enim pro condicione nature numquam
potest ociosa consistere. sed necesse est eam nisi prouisum habuerit
ubi suos exerceat motus et in quibus iugiter occupetur. propria mobi
litate discurrere et per omnia uolitare. donec longo ex
ercicio usuque assuefacta diutino diuturno. quo uos in cassum dici
tis laborare. experiatur et discat. quas memorie sue mate
rias debeat preparare. erga quas circuagat indefessos uo
latus. et immorandi robur acquirat. et ita preualeat aduersas
inimici suggestiones. quibus distrahebatur extrudere. atque
in illo quem desiderat statu et qualitate durare. Non ergo hanc
euagationem cordis nostri uel nature humane. uel deo cre
atori eius debemus asscribere. Vera est enim scripture sententia.
quia deus hominem fecit rectum. et ipsi quesierunt cogitationes ma
las. A nobis uero earum qualitas pendet. quia cogitatio in
quit bona scientibus eam appropinquat. uir autem prudens in
ueniet eam. Quicquid enim ut inueniri possit nostre pruden
cie industrieque subiectum est. si non fuerit inuentum. sine du
bio nostre desidie uel inprudentie. non nature uicio repu
tandum est. Cui sensui psalmista quoque congruit dicens. Beatus
uir cui est auxilium eius abs te domine. ascensus in corde suo dis
posuit. Videtis ergo in nostra dicione consistere. ut siue ascensus
id est pertingentes ad deum cogitaciones. siue descensus
ad terrena scilicet et carnalia corruentes. in nostris cor
dibus disponantur. Que si non in nostra potestate consisterent.
nec phariseos dominus increpasset. quid cogitatis mala in cor
dibus uestris. nec per prophetam precepisset dicens. auferte malum

cogitationum iniquarum ab oculis meis. et usque quo morabuntur in te cogitaciones noxie. nec in die iudicii earum qualitas quemadmodum operum exigeretur a nobis. ita per esaiam domino comminante: ecce in quid ego uenio. ut congregem opera et cogitaciones eorum cum omnibus gentibus et linguis. ne sic condempnari quidem earum testimonio uel defendi in illo terribili atque metuendo examine secundum apostoli sentenciam mereremur ita dicentis. et inter se inuicem cogitacionibus accusantibus aut etiam defendentibus in die quo iudicabit deus occulta hominum secundum euangelium meum. .V.

Huius quoque perfecte uirtutis figura per illum euangelicum centurionem pulcherrime designatur. cuius uirtus atque constancia qua non quibuslibet ingruentibus cogitationibus abducebatur. sed suo pro suo iudicio uel admittebat bonas. uel contrarias absque ulla difficultate pellebat. hac tropica significacione descripta est. Nam et ego homo sum sub potestate: habens sub me milites. et dico huic uade et uadit. et alii ueni. et uenit. et seruo meo fac hoc. et facit. Si igitur nos quoque uiriliter aduersus perturbationes et uicia dimicantes. potuerimus ea dicioni nostre discrecionique subicere: ac militantes in carne nostra. extinguere passiones. uel instabilem cogitationum nostrarum cohortem. rationis imperio subiugare: ac dominice crucis salutari uexillo dirissimas aduersariarum potestatum turmas a finibus nostri pectoris propulsare: pro tantorum meritis triumphorum ad spiritualis huius centurionis ordinem prouehemur. quem in exodo quoque per moysen mistice legimus designatum. Constitue tibi chiliarchas et centuriones. et quinquagenarios et decanos. Et ita nos quoque dignitatis huius apice sublimati. habebimus hanc imperandi potestatem atque uirtutem. qua non quibus

nolum⁹ cogitationibus abducam̄. s; his q̄b; spūalr̄ delectam̄
immorari uel herere possim⁹. malis quidē suggestionibus
imperantes. abite & abibunt. bonis ū dicem⁹ uenite & uenient.
sexuo q̄q; nr̄o id ē corpori ea que castitatis uel ɔ̄tinentie
sunt similr̄ iniungim⁹. & sine ulla ɔ̄tradictione deseruia.
n̄ iā suscitās nob adūsos ɔ̄cupiscentie stimulos. s; omnē
exhibens spūi famulatū; Huius centurionis q̄lia arma sint
uel ad que p̄lior exercicia p̄pararent. audi aplm̄ p̄dican
te: arma inq̄t milicie nr̄e n̄ sr̄ carnalia. s; potentia dn̄o;
Dixit q̄lia sint arma id ē n̄ carnalia nec infirma. s; spūalia
& potentia dō; Deinde ad q̄s sint exerenda ɔ̄flict⁹. ɔ̄sequent̄
insinuat. ad destructionē munitionū. cogitaciones pur
gantes. & omnē altitudinē extollentē se ad ūsus scien
tiā di. & captiuantes omnē intellectū in obedientia
xp̄i. & p̄parati ulcisci omnē inobedientiā. cū impleta
fuerit p̄mū ur̄a obediencia; Que q̄ūo singillatī p̄cur
rere sit necessariū. ita etiā alteri t̄poris ē; Armor tan
tūm uolo genera p̄petatesq; uob patefacere. q̄b; nos q̄q;
si uolum⁹ bella dn̄i p̄liari. & ut centuriones euuangelicos
militari accincti iugit̄ debem⁹ incedere; Sumite inq̄t
scutū fidei. in q̄ possitis omīa tela neq̄ssimi ignita restin
guere; Ergo fides ē que excipiens ardentissima libidi
nū tela. metu futuri iudicii & celestis regni credulitate
mortificat; Et loricā inq̄t caritatis; Ipsa nēpe ē que ui
talia pectoris nr̄i circūdans atq; cōmuniens. letalibus
p̄turbationū obiecta uulnerib;. ɔ̄trios retinaū ict⁹. nec
ad interiorē hominē nr̄m iacula diaboli penetrē p̄
mittit; Omīa enī suffert. omīa patit̄. omīa sustinet.
Et galeā spem salutis; Galea capitis ē munim̄; Quia g̊
caput nr̄m xp̄c ē: debem⁹ istud sēp̄ spe futuror bonor uel

omīa

ut inexpugnabili galea in cunctis temptationibus ac persecuti
onibus communire. et principaliter fidem eius illesam atque integram
custodire. Aliis enim membris truncatum quempiam licet debilem
possibile tamen est utcumque superesse. sine capite uero nemini uel
breuis uite spatium prorogatur. Et gladium spiritus quod est uerbum dei.
Penetrabilis namque est omni gladio ancipiti. et pertingens usque
ad diuisiones anime et corporis. conpagum quoque et medulla
rum. et discretor cogitacionum et intentionum cordis. diuidens
scilicet et abscidens quicquid in nobis carnale ac terrenum rep
pererit. Quibus armis quisque fuerit communitus. ab hostium semper
telis ac populatione defensus. non ut captiuus ac subditus
ad hostilem cogitationum terram constrictus depredantium uinculis
abducetur. nec audiet per prophetam. quare inueteratus es
in terra aliena. sed tamquam triumphator ac uictor in illa qua
uoluerit cogitationum regione consistit. Uis etiam ipsum
robur ac fortitudinem centurionis huius quibus hec arma que
prediximus non carnalia sed potentia deo gestet agnoscere. Audi
ipsum regem uiros fortes ad spiritalem miliciam congregantem. quo
eos dilectos signet ac probet. Infirmus inquit dicat quia fortis
sum ego. et qui patiens est sit pugnator. Uidetis quod bella domini
preliari non pacientes infirmosque non posse. illa procul dubio in
firmitate qua fundatus ille euangelicus centurio cum fidu
tia loquebatur. cum enim infirmor. tunc potens sum. Et ite
rum. uirtus enim in infirmitate perficitur. De qua infirmitate
unus prophetarum. et erit inquit qui infirmatur inter eos sicut domus
dauid. Patiens etiam hec bella nempe preliabitur. illa pati
encia de qua dicitur. patientia nobis necessaria est ut uolun
tatem dei facientes reportetis remunerationem. VI.

Debere tamen ac posse nos domino coherere experientia propria
deprehendemus. si mortificatas uoluntates ac desideria

mundi huius habeamus abscisa. & illorum auctoritate docebimur
qui domino colloquentes. fiducialiter dicunt. adhesit anima
mea post te: & adhesi testimoniis tuis domine: & mihi autem
adherere deo bonum est: & qui adheret domino unus spiritus est; Non
ergo debemus his euagationibus anime fatigati. ab hoc stu-
dio relaxari; Qui enim colit terram suam. saturabitur panibus;
qui autem sectatur ocium. replebitur paupertate; Nec ab intenti
one huius obseruantie. perniciosa desperatione franga
mur. que in omni sollicitudine anime & spiritualibus ne-
quitiis in est amplius; Nam qui suauis & sine dolore est. in ege-
state erit; & iterum, uir in doloribus laborat sibi. & uim
facit perditioni sue; Nec non etiam regnum celorum uim patitur &
uiolenti diripiunt illud; Nulla namque uirtus sine labore
perficitur. nec ulli possibile est ad istam quam cupitis stabili
tatem mentis. sine ingenti cordis contricione conscendere;
Homo enim labori nascitur; Qui ut in uirum perfectum possit
occurrere in mensuram etatis plenitudinis christi. maio-
re eum necesse est intentione semper esse peruigile. iugique sol
licitudine desudare; Ad cuius tamen mensure plenitu
dinem nemo perueniat alias in futurum. nisi qui premeditatus
& imbutus ea fuerit in presenti. eamque adhuc in hoc seculo
positus prelibari christi quoque membris preciosissimum designatus
arram compaginis illius per quam corpori eius ualeat copulari
in hac carne possederit. unum duntaxat desiderans.
unum sitiens. ad unum omnes non solum actus suos uerum etiam
cogitationes semper intendens. ut illud quod in futurum
dicitur debeata conuersacione sanctorum iam subarratum teneat
in presenti. id est ut sit ei deus omnia in omnibus; .VII.
GERMANUS; Posset forsitan hec uolubilitas mentis aliquatenus
tenus coerceri. si eam non tantus aduersariorum numerus

circũuallans ad ea quę ñ uult immo q̃ illã q̃q; suę naturę
mobilitas rapit. indesinent̃ impelleret. Quã cũ tam in
numerabiles. tã potentes. tãq; terribiles circũeant inimi
ci. resisti illis ab hac pserti fragili carne impossibile cre
derem⁹. nĩ ad hanc opinionẽ uris sententiis uelut cęlesti
bus animaremur oraculis. · VIII ·

SERENUS. Aduersarios quidẽ nobis iugit̃ insidiari quicũq;
interioris hominis expti sunt pugnas. dubitare ñ possunt.
s; ita dicim⁹ hos nris pfectib; aduersari. ut eos tantũ
modo incentores maloꝝ. ñ etiã inpulsores eẽ credamus.
Ceterũ nullus hominũ. possit omnino uitare pecca
tũ quodcũq; illi cordib; nris inurere uoluissent. si eis
quẽadmodũ ad suggerendũ. ita et ad cõpellendũ facultas
uiolenta suppeteret. Quã obrẽ. sic in illis ẽ instigationis
copia. ita in nobis uirt⁹ respuendi. siue adquiescendi
libertas ẽ attributa. Quorũ tam potenciã et impug
nationẽ si ptimescimus. etiã ptectionis atq; adiuto
ria dĩ. ẽ contrario ẽferam⁹. De quo dicit̃. maior enĩ qui in
nobis ẽ quam qui in hoc mundo. Cui⁹ auxilia multo uehe
mẽtiore militant uirtute. pro nobis quam aduersus nos
illoꝝ multitudo ẽfligit. Nã bonarũ rerũ ñ tantũ
suggestor s; etiã fautor atq; inpulsor ẽ ds. ut non
nũquã nos etiã inuitos et ignorantes attrahat ad sa
lutem. Constat ergo neminẽ posse a diabolo decipi.
ñ illũ qui pbere ei maluerit suę uoluntatis assensum.
Quod ecclesiastes his uerbis euident̃ expssit. Quia
ñ fit ẽtradictio ab his qui faciunt malũ cito. ideo re
pletũ ẽ cor filiorũ hominũ in ipsis ut faci
ant mala. Ergo manifestũ ẽ unum quẽq;
delinquere. quod ingruentib; cogitationibus

p̄uis. n̄ eis ĉ festi repulsam ĉtradictionis obiciat; Nā resistite ei in qd & effugiet a uob. .VIIII.

GERMANUS; Qd' istud queso ē animę cū istis spiritib; nequā. tā indiscretū p̄mixtūq; ĉsorciū. qd' sic eidē n̄ dicā iungi s; uniri possīt. ut & alloqui eā insensibiliter. & inserere atq; inspirare illi quecūq; uoluerīt. & ad ea que placuerint eis ualeant instigare. eiq; cogitationes ac mot⁹ uideant atq; p̄lustrent. tantaq; inter ipsos ac mentē unitas fiat. ut sine dī grā qd' ex illoꝝ incitamīto. qd ex nr̄a uoluntate p̄cedat. discerni poene n̄ possit. .X.

SERENUS; Non mirū ē posse spūm spūi insensibiliter coniugari. & occultā suadendi uim ad ea que libita fuerint exercēre; Est enī int' eos sic̄ int' homines quedā substancię similitudo atq; affinitas. Siquidē diffinicio que de natura animę assumit'. etiam illoꝝ substancię simlit' coaptatur; Atrinsecus u̇ eos sibi inseri uel uniri. ita ut capax alt' alteri⁹ ēē possit. omīmodis impossibele ē; Hoc nāq; solimodo deitati que sola incorporea simplexq; natura est. rectissime tribuet'. .XI.

GERMANUS. Huic ratio ni satis arbitram' ēē ĉtriū. illud qd' uidem⁹ in arrepticiis fieri. cū afflati spīb; inmundis. loquunt' & agūt ea quę nesciunt; Quom̄ g̊ animas eoꝝ spīb; illis n̄ credamus uniri. quoꝝ illas uidem⁹ uelut organū factas. & derelicto naturali statu ad illoꝝ mot⁹ affect⁹q; transire. ita ut iā n̄ suas. s; illoꝝ uoces & gest⁹ uoluntatesq; dep̄mant.

SERENUS. Predictę diffinicioni nr̄ę n̄ est ĉtriū id qd' dicitis in energuminis fieri. cū spiritib; inmundis arrepti loquunt' uel agunt ea quę nolunt. uel qd' ea .XII.

quae ignorant proferre coguntur. Non enim uno modo istam eos infusionem spirituum sustinere certissimum est. Quidam enim sic afflantur ut nequaquam ea quae gerunt uel loquuntur intelligant; quidam uero norunt et postea recordantur. Quod fieri per infusionem spiritus inmundi non ita putandum est, ut animae ipsius penetrans substantiam et uelut unitus ei et quodammodo indutus ea sermones ac uerba per os patientis emittat. Nullo namque modo istud ab eis fieri posse credendum est. Nec enim per aliquam animae diminutionem, sed per corporis debilitatem hoc euenire manifesta ratione deprehenditur, cum scilicet in illis membris in quibus uigor animae continetur inmundus spiritus insidens eisque importabile atque inmensum pondus imponens obscuritate teterrima intellectuales eius obruit et intercipit sensus. Quod non numquam etiam uini febrisque uicio seu nimii frigoris aliisque ualetudinibus extrinsecus superuenientibus uidemus accidere. Quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat potestatem moliretur inferre, praecepto domini prohibetur dicentis: ecce trado eum in manus tuas, tantum animam eius custodi, id est tantum modo amentem eum ne facias debilitato animae domicilio et obruas intellectum ac sapientiam resistentis principali scilicet cordis eius tuo pondere praefocato. XIII.

Nec enim si crassae huic solidaeque materiae id est carni spiritus admiscetur, quod fieri facillime potest, idcirco et animae quae itidem spiritus est ita uniri posse credetur, ut eam quoque similiter suae naturae reddat capacem. Quod soli est possibile trinitati, quae sic uniuersae intellectualis naturae efficitur penetratrix, ut non solum circumplecti eam atque ambire, sed etiam illabi ei et uelut incorporea corpori possit infundi. Licet enim pronuntiemus non nullas esse

spūales naturas ut sunt angli archangeli. ceteręq; uirtutes
ipsa quoq; anima nr̄a uel certe aer iste subtilis: tam
incorporeę nullaten⁹ estimandę sunt. Habent enim secdm
se corpus quo subsistunt. licet multo tenuius quam nr̄a
sunt corpora secdm apli sententiā ita dicentis. et corpo
ra cęlestia et corpora terrestria. et iterū. seminatur cor
pus animale: surget corp⁹ spūale; Quib; manifeste
colligitur nihil esse incorporeū nisi dm̄ soliū. et idcirco ipsi
tantūm penetrabiles om̄s spūales atq; intellectuales
esse substantias. eo quod solus et tot⁹ et ubiq; et in omib;
est. ita ut et cogitationes hominū et internos mot⁹ atq;
abdita mentis uniuersa inspiciat atq; perlustret. De ipso
siquidem solo pnuntiauit beat⁹ apls dicens. Viuus est
enim sermo dī et efficax. et acutior sup omnē gladiū
ancipitē. et ptingens usq; ad diuisionē animę et sps.
cōpagū quoq; ac medullarū. et discretor cogitationum
et intentionū cordis. et non est creatura inuisibilis in
cōspectu ei⁹. omīa autem nuda et apta sunt oculis eius.
Et beat⁹ dauid. qui fingit inquit singillatim corda
eorum. Et iterū. ipse enim nouit occulta cordis. Iob quoq;
qui solus nosti corda hominū. · xiiii ·

GERMANUS. Hac ratione qua dicis ne cogitationes
quidem nr̄as intueri isti sp̄s possunt. quod existimari ual
de putam⁹ absurdū: dicente scriptura. si sp̄s potes
tatē habentis ascenderit sup te. et iterū. cū dia
bolus misisset in corde simonis scariotę ut trade
ret dnm. Qui ergo credi potest non patere eis cogita
tiones nr̄as: quarū partē maximā ipsis immit
tentib; atq; instigantib; sentim⁹ oboriri. · xv ·

SERENUS. Nulli dubiū est quod possint sp̄s inmundi

cogitationum nostrarum attingere qualitates. sed indiciis
eas sensibilibus forinsecus colligentes. id est aut ex nostris
dispositionibus. aut ex verbis et studiis. atque propensius nos per-
spexerint inclinari. Ceterum illas que nec dum de in-
timis anime processerunt. adire omnino non possunt. Ipsas
quoque cogitationes quas ingerunt. utrum suscepte uel quem-
admodum suscepte sint. non per ipsius anime naturam. id est
per illum interiorem hominem. in medullis ut ita dixerim
ipsius latitantem. sed ex motibus atque indiciis exterioris
hominis dephendunt. ut puta cum suggesserint castri-
margiam si uiderint monachum oculos ad fenestram aut
solem curiosius erexisse. uel de hora sollicite inquisisse.
cognoscunt desiderium gule fuisse susceptum. Si for-
nicationem ingerentes senserint eum patienter telum
libidinis suscepisse. uel uiderint carnem commotum.
aut certe non ut oportuit aduersus suggestiones im-
munde suspirasse lasciuiam. intelligunt impenetra-
bilibus anime libidinis iaculum fuisse defixum. Si inci-
tamenta tristicie. si ire. si furoris admouerint. utrum-
nam cordi insiderint. gestu corporis et sensibili com-
motione dinoscunt. Cum scilicet eum uel infremuisse
tacitum uel cum quadam indignatione suspirasse eum. seu uul-
tum consideraverint quodam pallore aut rubore mutasse.
et ita subtiliter quisnam cui sit deditus uicio dephendent.
Suo namque unumquemque nostrum delectari certa ratione cog-
noscent. ad cuius instigationem mox quendam nutu uel mo-
tu corporis consensum conuenientiamque ab eo prestitam fuisse
peruiderint. Que ab illis aeriis uirtutibus ita dephendi
non mirum est. cum hoc a prudentibus quoque uiris sepissime
uideamus fieri. ut scilicet interioris hominis statum

de figura & uultu. seu qualitate exterioris agnoscant.
Quanto ergo certius poterunt hec ab his dephendi: qui
utique ut spiritualis nature multo subtiliores ac saga
ciores hominibus esse non dubium est. XVI
Quemadmodum enim nonnulli latronum in his domibus quas fur
tim ingredi cupiunt. occultas hominum solent explo
rare substantias. quique per tetras noctis tenebras cauta spar
gentes manu minutias harenarum. reconditas opes
quas uisu peruidere non possunt. tinnitu quodam adearum lap
sum respondente dephendunt. & sic ad certissimam
rei uel metalli cuiusque noticiam. quodam elicite uocis proditione
perueniunt. ita hi quoque ut thesaurum nostri cordis
explorent. uel ut harenas quasdam suggestiones nox
ias spargentes. cum secundum illarum qualitatem affectum cor
poreum uiderint emisisse. uel ut quodam de intimis
conclauibus prodeunte tinnitu. quod sit reconditum in abdi
tis interioris hominis recognoscunt. XVII.
Hoc tamen nosse debemus. non omnes demones uniuersas homi
nibus inurere passiones. sed unicuique uicio certos spiritus
incubare. & alios quidem immundiciis ac libidinum sor
dibus oblectari. alios blasphemiis. alios ire furorique
peculiarius imminere. alios pasci tristicia. alios ceno
doxia superbiaque mulceri. & unumquemque illud uicium
humanis cordibus quod ipse gaudet inserere. sed nec
cunctos pariter suas ingerere prauitates. sed uicissim
prout temporis. uel loci. uel suscipientis oportunitas
GERMANUS. Ergo credendum XVIII. prouocauerit.
est inter eos ordinatam. & ut ita dixerim disciplinatam
esse nequiciam. ut quedam uicissitudinis ab eis ordo ser
uetur. ac racionabilis geratur impugnationis incursio.

cū ēēt nec modū nec ratione ñ int bonos ac modes-
tos posse subsistere: scdm illā scripturę sententiā.
quęre sapienciā apud malos & ñ inuenies. & inimici
nri insensati. illud etiā. ñ ē sapientia. ñ ē fortitu-
do. nec ē ɔsiliū apud impios. · xviiii ·
SERENUS. Non eē int malos ppetuā in omib; ɔsensionē;
nec posse pfectā stare ɔcordiā. etiā in illis ipsis uiciis
qb; cōmunit oblectant. certa difinicio ē; Nūqm eni
poterit quēadmodū dixistis in reb; indisciplinatis.
disciplina modusq; seruari, In ñnullis tam ubi scilicet
uel operationis cōmunio. uel necessitas exigit. seu
cuiusdā lucri inuitat ɔsortiū. necesse ē eos tēporalē
cōmodare ɔsensū. Quod eē in hac milicia neqtię spi-
ritualis manifestissime puidem. ut ñ solū tēpora int
se uicissitudinesq; custodiant. s; etiā locis quib;dā
spēliat specialit inherere. eaq; iugit obsidere nos-
cant. Nā cū necesse sit eos inmutatis tēptationib;
certisq; uiciis atq; tēporib; exercere impugnationes
suas. liquido hinc cōpbam. quia nullus potest simul
cenodoxię uanitate deludi. & ɔcupiscentia forni-
cationis exuri. nec potest tumida inflari elatione
supbię spualis. & carnalis castrimargię parit humi-
litate submitti. nec potest qs cachinnis fatuis risuq;
dissolui. & iracundię sub eodē tēpore stimulis in-
citari. seu certe edacis tristicię merore suppleri.
s; necesse ē unūquēq; spm. ita singillati impugnati-
onē inmis arripere. ut cū aut uict abscesserit aliī
eā spui cedat acri impugnandā. aut certe si uictor
extiterit. alteri nihilominus tradat similit illudendā.
xx. Illud etiā nequaqm ignorare debem. ñ eē omis eicte fe-

rocitatis ac desiderii. sed ne unius quidem fortitudinis atque
nequitię. et incipientibus quidem nequitiis spiritalibus super-
atis atque infirmis. non enim infirmiores spiritus in certamine con-
parari. et his nequitiis spiritalibus superatis. gradatim semper
aduersum athletam christi robustior pugna succedet; Pro
conparatione siquidem uirium ac profectus humani: etiam
difficultas inluctationis augetur; Nullo etenim modo
quilibet sanctorum sufficeret talium tantorumque hostium suf-
ferre nequitiam. uel insidiis eorum posset occurrere.
sed nec crudelitatem quidem ac saeuitiam sustinere: si non cer-
tamini nostro clementissimus arbiter atque agonitheta praesidens
christus. et exaequaret colluctantium uires. et inmoderatos
eorum repelleret ac refrenaret incursus: faceretque cum
temptatione et exitum ut sustinere possimus; . XXI .
Hanc autem illos colluctationem non sine suo credimus labore
conficere; Habent namque etiam ipsi in suo conflictu quandam
anxietatem atque tristitiam: et maxime cum fuerint uali-
dioribus aemulis. id est uiris sanctis perfectisque congressi. Alio-
quin iam non conflictus nec colluctatio: sed simplex tantum et
ut ita dixerim secura illis esset hominum attributa de-
ceptio; Et quomodo staret illud apostoli quod dicit. non est nobis
colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus
principatus. aduersus potestates. aduersus mundi rectores
tenebrarum harum: contra spiritalia nequitię in caelestibus;
Illud quoque; sic pugno non quasi aerem uerberans: et iterum.
bonum agonem certaui; Ubi enim agon dicitur et certamen
et pugna. necesse est ut utrumque sudor et labor ac sollici-
tudo subeatur: et aequaliter illos uel super deiectione maneat
dolor atque confusio: uel de uictoria gaudium consequatur;
Ubi uero alio cum sudore luctante. alius cum otio ac securitate

con fligit. & ad deiciendu emuli sola pluribꝫ utit uoluntate: n̄ pugna dicenda ē nec conluctatio. neqꝫ certam̄: s; iniqua quędā & irrationabilis oppugnationis inp̄ssio; S; plane laborant & ipsi n̄ minus impugnantes humanū genus. & desudant. ut p̄ualeant de unoqq; illā quā cupiunt obtinere uictoriā: & retorquet in eos illa ēfusio quę nos manebat si abipsis fuissem̄ elisi: sc̄dm illud. caput circuit͛ eoꝝ. labor labiorū ipsoꝝ operiet eos. & ēuertet dolor eī in caput eī. & iterū. ueniat illi laqueus quē ignorat. & captio quā abscondit app̄hendat eū: & in laqueū cadat in ipso. scilicet quē sup̄ hominū deceptione molit. Dolent igitur etiā ipsi n̄ min᷒. & quē admodū nos elidunt. ipsi quoqꝫ similit̄ eliduntur. nec uicti sine ēfusione discedunt. Quas eoꝝ ruinas atqꝫ ēflict᷒ ille qui sanos interioris hominis oculos possidebat cottidie cernens. uidensqꝫ eos sup̄ gaudere ruinis & casibꝫ singulorū. ac timens ne de se quoqꝫ eueniret eis ista leticia. dnm̄ dep̄cat. illumina inquiens oculos meos neumquā obdormiā in morte: ne quando dicat inimic᷒ meus p̄ualui aduersus eū; Qui tribulant me exultabunt si mot᷒ fuero: & deus meus ne sup̄ gaudeant m̄. nec dicant in cordibꝫ suis egue egue animę nr̄ę. ne dicant deuorauim᷒ eū: & frenduerunt sup̄ me dentibꝫ suis; dn̄e quando respicies. insidiat͛ enī in occulto sic̄ leo in cubili suo: insidiat͛ ut rapiat pauperē: & querit a deo escā sibi; Qui rursum cunctis conatibꝫ expensis. cū deceptionē nr̄ām non potuerint obtinere: sup̄ cassato labore suo necesse ē ut ēfundant͛ & erubescant q̄ querunt animas nr̄ās ut auferant eas. induant͛ pudore &

xx.

confusione qui cogitant nobis mala. Hieremias quoque. confundantur illi inquit. et non confundar ego. paueant illi. et paueam ego. induc super eos iram furoris tui. et duplici contricione contere eos. Nulli enim dubium est cum a nobis fuerint superati contricione eos duplici conterendos. Primum quod hominibus expetentibus sanctitatem. illi eam possidentes amiserint. causaque extiterint perditionis humanę. deinde quod spiritales substancię fuerint a carnalibus terrenisque deuictę. Has igitur ruinas hostium suasque uictorias intuens unusquisque sanctorum cum exultatione proclamat. persequar inimicos meos et conprehendam illos. et non conuertar donec deficiant. conteram nec potuerunt stare. cadent subtus pedes meos. Contra quos etiam orans idem propheta. iudica inquit domine nocentes me. expugna inpugnantes me. Apprehende arma et scutum. et exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam et conclude aduersus eos qui persecuntur me. dic animę meę salus tua ego sum. Quos cum subditis et extinctis uniuersis passionibus uicerimus. merebimur illam benedictionis uocem consequenter audire. exaltetur manus tua super hostes tuos. et omnes inimici tui peribunt. Hęc igitur omnia et his similia sacris inserta uoluminibus legentes siue cantantes. nisi contra istas nequicias spiritales quę nobis insidiantur diebus ac noctibus acceperimus fuisse conscripta. non modo ex eis ędificationem nullam lenitatis ac patiencię consequemur. sed etiam dirum quendam atque contrarium euangelicę perfectioni concipiemus affectum. Non solum enim docebimur non orare pro inimicis nostris nec diligere illos. sed etiam detestari eos inplacabili odio prouocabimur. et maledicere eis atque orationem aduersus eos indesinenter effundere. quę tali spiritu proloquutos uiros sanctos et amicos dei intelligere per quam scelestum est

ac pphanū. quib; ante aduentū xp̄i idcirco lex n̄ ē posi
-ta. eo qđ transcendentes mandata ei⁹. euangelicis paré
-re p̄ceptis. & aplicę pfectioni studére p̄uenientes dis
-pensationē tēporis maluerunt. · XXII ·
Non habere aūt eos potestatē quenqm̄ hominū leden
-di exemplū beati iob manifesta ratione demonstrat
ubi n̄ eū ampli⁹ tēptare audet inimicus quā diuina
ei dispensatione cōcedit. & cfessio eorundē spūū euan
-gelicis monimītis inserta testat̄ dicentiū. si eicis nos.
mitte nos in gregē porcorū. Qui multo magis cre
-dendi st̄ in nullū hominū q̄ ad imaginē dī creati
st̄ introire p arbitrio suo posse. cū in animalia im
-munda ac muta ingrediendi absq; dī pmissu non
habuerint potestatē. Ceterū nemo posset. n̄ dicam
iuuenū quos uidem⁹ in hac heremo constantissime
cōmorari. sz ne pfectorū quidē tantis taliūq; hostiū
agminib; circūsept⁹ in heremo singularis habitare
· si in ipsis eēt p uoluntate sua nocendi · uel attēptan
-di facultas · atq; libertas. Qđ euidenti⁹ etiā dn̄i ac
saluatoris nr̄i cfirmat sententia. quā p humilita
-te hominis assūpti ptulit ad pilatū ita dicens. Non
haberes in me ullā potestatē. n̄ datū tibi fuisset de
Satis tam nob & experientia nr̄a &. XXIII. sursū.
seniorū relatione cōptū ē. n̄ eandē uim habere nunc
dęmones quā anteriore tēpore. int anachoritarum
dūtaxat pricipia. in quib; adhuc raritas monachoꝝ
in heremo cōmanebat. Tanta nāq; eorū erat feritas
ut uix pauci & admodū stabiles atq; ętate puecti
tolerare habitacionē solitudinis possent. Siquidē
in ipsis cęnobiis inquib; cōmorabant octo uel decē.

ita eorum atrocitas grassabatur. et frequentes ac uisibiles sen-
tiebantur aggressus. ut non auderent omnes pariter noctibus
obdormire. sed uicissim aliis degustantibus somnum. alii
uigilias celebrantes. psalmis et oracionibus seu lectionibus
inherebant; Cumque illos ad soporem nature necessitas
inuitasset. expergefactis aliis ad eorum. qui dormituri erant
custodiam. similiter excubie tradebantur; Unde dubi
tari non potest unum e duobus; hanc nunc securitatem uel
confidentiam. non solum nobis qui uidemur per experientia senec
tutis aliquantenus roborati. sed etiam iunioribus etate conferre;
Aut enim uirtute crucis etiam deserta penetrante et
ubique eius gratia coruscante. retunsa est nequicia demonum.
aut neglegentia nostra illos ab inpugnatione pristina
reddidit lentiores. dum dedignantur aduersum nos illa
intentione confligere. qua tunc contra illos probatissimos
christi milites seuiebant. hanc scilicet nos fraudulenta
uisibilium temptationum cessatione durius eludentes.,
In tantum enim uidemus tempore corruisse non nullos. ut
necesse sit eos etiam remissionibus mollitis ad palpa-
ri mandatis. ne desertis cellulis suis. ad perniciosiores inque-
tudinis reuoluantur. et circumeuntes ac uagi crassio
ribus ut ita dixerim uiciis implicentur. magnusque fruc
tus ab eis obtineri credatur. si solummodo se etiam cum qualibet
ignauia ualeant in solitudine continere. ac pro ingen-
ti remedio soleat eis a senioribus dici. sedete in cel-
lulis uestris. et quantum libeat manducate. et bibite
atque dormite. dummodo in eis iugiter perduretis; xxiiii.
Constat ergo immundos spiritus non aliter posse in illos quorum
obtenturi sunt corpora penetrare. nisi prius eorum mentes
cogitationesque possederint. quos cum timore ac memoria

dī spūali meditatione nudauerint. uelut exarmatos omī
p̄sidio ac municione diuina facile uincendos. audent̄
inuadunt. domiciliū deīnceps in eis uelut inpossessione
sibi tradita p̄sumentes. licet multo grauius constet uenīti
usq; uexari hos qui cū corporalit̄ ab ipsis suppleri mini
-me uideant̄. animo tamē pniciosius possidentur. eorum
scilicet uiciis ac uoluptatib; inuoluti. secdm apli nāq;
sententiā. a quo quis supat̄. ei & seruus ē. nisi qđ in hoc
isti desperacius egrotant. qđ cū sint eoꝝ mancipia. nec
impugnari se ab illis. nec dominatū eorū ferre cog
noscunt; Ceterū corporalit̄ traditos sathane uel in
firmitatib; magnis. etiā uiros scōs nouimus. p̄leuissi
mis quib;q; delictis. cū illis ne tenuissimū quidē neuū
aut maculā macule corporalis que cū homine nascit̄
in illo iudicii die pati t̄ inuenire diuina clemēcia. om
-nē sordis eorū scoriā secdm pphete immo dī senten
ciā excoquens in p̄senti. ut eos tamquā aurū uel ar
gentū ignitū. ad illā ppetuitatē nulla indigentes pe
-nali purgatione transmittat; Et excoquā inqt ad
purū scoriā tuā. & auferā omne stagnū tuū. & post
hec uocaberis ciuitas iusti. urbs fidelis; Et iterū;
Sicut pbat̄ argentū & aurū in camino. ita elegit corda
dns. Et iterū. Aurū & argentū pbat ignis. uir aūt pbat̄
in fornace humiliationis; Iuuid qq; quē enī diligit dns
corripit. flagellat omnē filiū quē recipit; XXV.

Quod in illo ppheta atq; homine dī in tertio regnorū
libro manifeste uidemus impletū. qui pculpa unius ino
bedientie. quā tamē n̄ de industria nec uicio ppe uolunta
-tis. s; alterius circūuencione cōtraxit. cōfestī aleone cō
teritur. ita de eo scriptura narrante. uir dī est qui in

obediens fuit ori domini. et tradidit eum dominus leoni et confregit
eum iuxta uerbum domini quod locutus est; In quo facto et solucionem
delicti presentis. atque erroris incauti. et iusticie merita propter quibus
prophetam suum temporaliter dominus tradidit uexatori. pariterque ipsa
et continentia predatoris ostendit. quia nihil penitus audet uo-
racissima bestia de tradito sibi cadauere degustare; Cui
rei nostris quoque temporibus satis euidens contigit et apta probatio
in abbate paulo uel moyse. qui habitauit locum huius solitu-
dinis qui calamus nuncupatur; Nam prius commoratus est in here-
mo que adiacet panefysi ciuitati; Quam solitudinem non olim
factam. aque salsissime inundatione cognouimus. que quoti-
ens flauerit spiritus aquilonis de stagnis impulsa ac superfusa
adiacentibus terris. ita omnem illius superficiem contegit regionis.
ut antiquos ibidem uicos qui olim hac ipsa de causa omni
sunt habitatore deserti. faciat uelud insulas apparere;
Hic igitur abba paulus in tantam cordis puritatem. quiete
solitudinis silentioque profecerat. ut non dicam uultum femineum
sed ne uestimenta quidem sexus illius conspectui suo pateretur offerri;
Nam cum eidem pergenti ad cuiusdam senioris cellam una cum abbate
archebio eiusdem solitudinis accola casu mulier obuias-
set. offensus occursu eius. tanta fuga ad suum rursus monas-
terium. pretermisso quod arripuerat pie uisitationis officio
recucurrit. quanta nullus a facie leonis uel immanis-
simi draconis aufugeret. ita ut ne memorati quidem
abbatis archebei reuocantis eum clamore ac precibus flecte-
retur. ut ad requirendum senem quemadmodum proposuerat
cepto itinere pertenderet; Quod licet zelo castitatis
et puritatis ardore sit factum. tamen quia non secundum scientiam
presumptum est. sed obseruantia discipline iustique districtio-
nis excessus est modus. non enim sola familiaritatem que

uere est noxia feminarum. sed ipsam quoque figuram sexus illius
credidit execrandam: tali caelesti correptione percussus est. ut
eius uniuersum corpus paraliseos ualitudine solueretur:
nullumque in eo membrum penitus explere sui praeualeret
officium; Siquidem non solum pedes ac manus. sed etiam linguae motus
quo elocucio uocis exprimitur. ipseque aures ita auditus
proprii amiserunt. sensum: ut in eo nihil amplius ex homi-
ne quam immobilis tantum atque insensibilis figura rema-
neret; Ergo autem redactus est. ut infirmitati eius nullo
modo uirorum diligentia deseruire sufficeret: nisi sola
ei muliebris sedulitas ministrasset; Nam delato ad cenobium
sacrarum uirginum. cibus ac potus quae ne nutu quidem pete-
re poterat femineo ingerabatur obsequio: explendisque
omnibus naturae necessitatibus; eadem illi diligentia per annos
ferme quatuor idem usque ad uitae suae terminum seruiebatur;
Qui cum tanta esset omnium membrorum debilitate con-
strictus. ut nulli in eo artus uiuacem motum ac sensibilem
retentarent: nihilominus tanta ex eo uirtutum gratia proce-
debat. ut cum de oleo quod cadauere suo potius quam corpore
contigisset ungerentur infirmi. caelesti cunctis ualitudinibus
curarentur: ita ut super hac eius ualitudine etiam ipsis in-
fidelibus euidenter apteque clarescceret. et debilitatem mem-
brorum omnium dispensatione atque amore domini contribu-
tam. et sanitatum gratiam protestimonio puritatis ac manifes-
tatione meritorum eius. spiritus sancti uirtute praestari. XXVI.

Secundus uero quem diximus in hac heremo commoratum.
cum ipse quoque singularis et incomparabilis uir esset. obre-
prehensionem unius sermonis quem contra abbatem mac-
harium disputans paulo durius protulit. quadam scilicet
opinione praeuentus. tam diro caelesti est traditus demoni:

ut humanas egestiones ori suo suppletus ingéreret; Ac
flagellū purgacionis grā se dns intulisse. ne scilicet
in eo uel momentanei delicti macula resideret. uelo
citate curationis eius atq; auctore remedii demonstra
uit; Nā continuo abbate machario oratione summisso.
dicto citius nequā sps ab eo fugatus abscessit. XXVII.
Ex quo manifeste ꝑpendit non debere eos abominari uel
despici quos uidem diuersis tēptationib; siue istis nequi
cię spītib; tradi. quia duo hęc credere inmobilit nos
oportet. pmo quod sine di ꝑmissu. nullus ab eis omnino
tēptetur. secundo qd omiā quę a dō nobis inferuntur. siue
tristicia ad p̄sens. uel leta uideant. uelut a pijssimo patre
clementissimoq; medico pro nris utilitatib; irrogentur.
& idcirco eos uelut pedagógis traditos humiliari. ut
discedentes ex hoc mundo uel purgatiores ad uitā
aliā transferantur. uel pena leniore plectantur. qui
secundū aplm traditi st in p̄senti satane in interitum
carnis. ut sps saluus sit in die dnī nri ihu xpi. XXVIII.
GERMANVS; Et quomo eos non solū despici ab omib; uel hor
réri. s; etiā a cōmunione dnica in nris ꝓuinciis ꝑpetu
o uidimus abstineri. scdm illā euangelii sententiam.
nolite dare scm canib;. neq; mittatis margaritas urās
ante porcos. cū de illis quę admodū dicis ita creden
dum sit. qd eis purgationis uel utilitatis obtentu huius
tēptationis humiliacio tribuatur. XXVIIII.
SERENVS. Si habuerimus hanc scientiā. immo fidē. quā
superius cōp̄hendi. ut & omīa ꝑ dnm fieri. & pro utilitate
animarū dispensari uniuersa credamus. non solū ne
quaquā despiciemus eos. s; etiā pro ipsis tamquam
pro mbris nostris incessant orabimus. eisq; totis uiscerib;

ac pleno cōpatiemur affectu; Cū enī patitur unū membrū. cōpatiuntur omīa membra. scientes nos absq; illis ut pote mībris nrīs omnimodis consummari nō posse: quemadmodū legim̄ ne anteriores quidē nostros sine nobis remissionis summā ēsequi potuisse. ita de illis aplō ꝓnuntiante. & hii omīs testimonio fidei ꝓbati. non acceperunt repmissiones. dō pro nobis melius aliqd ꝓuidente: ne sine nobis ēsūmarent. Cūmunionē uero eis sacro scām a senioribus nrīs nūquam meminimus int dictā. Quin immo si possibile esset. etiā cottidie eis impertiri eam debere censebant; Nec enī sedm sententiā euangelii quā incongrue huic sensui coaptasti. nolite dare scm̄ canib;. ad demonis escam sacro scā cōmunio & non potius ad purgationē ac tutela corporis animeq; ꝑuenire credenda est: que ab homine ꝑcepta eū qui membris eī insidet spm̄. seu in ipsis latitare conat̄. uelut quodā exurens fugat incendio; Hoc namq; modo curatū & abbatē andronicū nup aspeximus. aliosq; cōplures; Magis enī ac magis inimicus insultabit in obsessū. cū eū a celesti medicina uiderit segregatū: tantoq; dirius ac frequentius attēptabit. quanto eū a spiritali remedio longi⁹ senserit abdicatum; · XX ·

Ceterū illi sunt uere miseri ac miserabiles iudicandi. qui cū se uniuersis criminib; flagiciisq; contaminent. non solū uisibiliter in eis signū diabolice suppletionis ostenditur: s; ne aliq̄ quidē opib; eoꝝ ēdigna temptatio nec ullū flagellū correptionis infertur; Non enī merentur celerē tēporis isti⁹ expeditāq; medicinā: quorū duricia & impenitens cor. penā uite p̄sentis excedens. thesaurizat sibi ipsi irā & indignationē in die ire: & reuelationis iusti iudicii dī: in quo uermis eorū

non morietur. & ignis eorū non extinguetur; Contra q̄s
ꝓpheta uelut anxius ꝑ afflictione scōrū. uidens eos
erumnis uariis ac tēptationib; sub iacere: & econtra
peccatores n̄ solū absq; ullo humiliationis flagello
cursū mundi istꝰ ꝑtransire. sed etiā affluentia diuici
arū ac summa rerū omniū ꝓsperitate gaudere: in
tollerabili zelo. ac sp̄s sui feruore succensus excla
mat; mei aūt pene moti sunt pedes. paulominus effusi
sunt gressus mei. quia zelaui sup̄ iniquos pacē peccatorū
uidens: quia non ē respectꝰ in morte eorū & firmamītū
in plaga eorū. in labore hominū non sunt. & cū hominib;
non flagellabunt. scilicet in futuro cū demonib; puniendi.
qui in p̄senti non meruerunt in sorte ac disciplina filioꝝ;
cū hominib; flagellari, Hieremias quoq; cū dō sup̄ hac im
piorū ꝓsperitate disceptans. licet nequaquam dubitare
se de iusticia dñi ꝓfiteatur dicens. iustꝰ q̄dē tu es dñe si
disputē tecū: causas tam̄ huiꝰ tantę inequalitatis inqui
rens subiungit & dic̄. ueruntamen si ita loquar ad te.
quare uia impiorū ꝓsperat. bene est omib; qui p̄uarican
tur & iniq; agunt. plantasti eos & miserunt radicem: ꝓ
ficiunt. & faciunt fructū, Prope es tu ori eorū. & longe
a renib; eorū, Quorū ruinā deflente dño ꝑ ꝓphetā & ad
eorū curationē medicos. adq; doctores sollicite dirigen
te: & quodāmodo eos ad planctū similē ꝓuocante ac di
cente: subito cecidit babilon. babilon contrita est: ulu
late sup̄ eā. tollite resinam ad dolorē eī si forte sane
tur. respondent desperantes angli. quib; salutis huma
nę cura cōmissa est: uel certe ꝓpheta ex ꝑsona aploꝝ.
seu sp̄italiū uirorū. atq; doctorū uidentiū duriciam
m̄tis eoꝝ. & impenitens cor; Curauimꝰ babilonē. & n̄ est

sanata. relinquamus eam. et eamus unusquisq; in t'ra suam.
quoniam puenit usq; ad celos iudiciu ei'. & eleuatu est usq;
ad nubes; De istoru igitur desperato languore. ex psona
di loquit esaias ad hierusale; A planta pedis usq; ad uer
tice. non e in ea sanitas; Vulnus & liuor et plaga tumens.
non e circu ligata. nec curata medicamine. nec fota o
Tot aut ee inmundis spiritib; quot in hominib; xxxi. leo.
studia. non dubie coprobatur; Nam non nullos eoru quos
etia faunos uulgus appellat. ita seductores et ioculares
ee manifestu est. ut certa queq; loca. seu uias. iugit obsi
dentes. nequaqua tormentis eoru quos ptereuntes potu
erint decipere delectentur. s; derisu tantumodo et il
lusione contenti. fatigare eos poci' studeant qua nocere.
quosda solum innocuis incubationib; hominu pnoctare.
alios ita ee furori ac truculentie deditos. ut non sint con
tenti illoru tantum corpora quos suppleuerunt atroci
dilaceratione uexare. s; etia irruere supeminus tra
nseuntes. atq; afficere illos seuissima cede festinent. qua
les illi in euanglo describuntur. ob quoru metu p uia illa
transire iam nullus audebat. quos eoruq; consimiles.
bellis quoq; et sanguinis efusione. p insatiabili feroci
tate gaudere non dubiu est; Alios ita eoru corda
quos ceperant inani quoda tumore uictum' infecisse.
ł bucceos quos etia bacuceos uulgus appellat. ut semetipsos ult
pceritate sui corporis erigentes. nunc quide se in qsda
fastus gestusq; sustollerent. nunc uero uelut acclines
ad quenda se tranquillitatis et affabilitatis statu. com
munes oportunioresq; submitterent. seseq; uelut illus
tres et circuspectabiles omib; estimantes. nunc quide
adorare se potestates sublimiores. corporis inflexione

monstrarent. nunc uero decipiuntur ita in fert. attendentes spiritibus seductoribus et doctrinis demoniorum. in ypocrisi loquentium mendatium; XXXII. Esse autem et alia demonum genera idem mutorum atque surdorum euangelia testantur. Incentores etiam libidinis atque luxurie: quosdam spiritus esse propheta commemorat. spiritus inquiens fornicationis decepit eos. et fornicati sunt a deo suo; Nocturnos quoque sive diurnos ac meridianos demones. similiter scripturarum auctoritas docet; De quorum diversitate perlongum est si uolumus omnia scripturarum uolumina perscrutantes percurrere singillatim. qui per prophetam onocentauri. qui pilosi. que sirene: que lamie. que ulule: qui struciones. qui herici designentur. qui aspis. qui basiliscus in psalmo. qui leo. qui draco. qui uero scorpius. in euangelio nuncupetur. qui princeps mundi huius. qui rectores harum tenebrarum. que uero spiritalia nequicie ab apostolo nominentur; Que uocabula non casu nec fortuitu. in dita illis debemus accipere. sed significatione istarum ferarum. que apud nos uel minus noxie. uel magis perniciose sunt. illorum ferocitates rabiesque distingui. et ex similitudine nequicie uirulente. seu principatus que istis inter ceteras feras. sive serpentes. quedam excellentia malicie sue confert. illos quoque eorum uocabulis nuncupari. ut scilicet alius quidem ob uehementiam furoris et rabiem ferocitatis sue. leonis appellatione: alii basilisci ob illud mortiferum uirus. quod prius quam sentiatur intimitur: alii uero ob teporem malicie sue onocentauri. aut herici nomen. strucionis ue sortitus sit. XXXIII.

GERMANUS. Non quidem ambigimus illos quoque ordines quos apostolus enumerat. ad istos referri. quia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus

ab aliis se crederent adorari. et omnis motus quibus ueta officia aut superbe. aut humiliter peragunt explerent, alios reperimus non solum studere mendatiis. sed etiam blasphemias hominibus inspirare; Cuius rei nos etiam testes sumus. qui audiuimus apertissime demonem confitentem patrium. et cunninum se impietatem sacrilegi dogmatis edidisse; Quod etiam in quarto regnorum libro unum ex hisdem ipsis manifeste legimus predicantem. egrediar in quid et ero mendax spiritus in ore omnium prophetarum eius; De quibus apostolus arguens illos qui ab ipsis

ꝑncipat⁹ aduersus potestates. ad uersus mundi rectores tene-
brarū harū cont̄ sp̄ualia nequicię in cęlestib;. uolumus tam̄
nosse. unde hęc sit tanta int̄ eos differentia. uel quē admo-
dū tanti nequitię extiterint gradus. an ad hoc creati sunt ut
hos ordines malitię sortirentur. et q̊d ammodo huic ne-
quicię militarent; XXXIIII. SERENUS. Quāquā
ꝓposiciones urę. totū tēpus nocturnę quietis ita nr̄is fu-
rentur obtutib;. ut appropinquantis aurorę nequaquā uici-
nia sentiamus. et usq; ad ortum solis insatiabilit̄ collati-
onis hui⁹ uerba contexere ꝓuocem̄. tam̄ quoniā absolu-
tio ꝓpositę questionis cū cęperit indagari. in quoddam
amplissimū. ac ꝓfundissimū nos educet pelagus questi-
onum. quod p̄sentis horę breuitas non sinit transme-
ari. cōmodius reor ut eam futurę noctis indagini re-
seruemus. quo et m̄ sub hui⁹ questionis occasione. de uīo
ꝓpensiorē collocutio leticia spiritualis. ac fructus ube-
rior conferatur. et ꝓpositarū questionū sinus. p̄bente
nobis spiritu scō ꝓsperos flat⁹ liberi⁹ penetrare possimus.
Quam obrē soporis modicū degustantes. discucia-
mus obrepentē oculis nr̄is uicina iam luce torporē.
ac deinceps partit̄ ad ęcclesiā ꝓcedentes. quoniā nos
hoc facere dnici diei sollemnitas cōmonet. reuersi
post sinaxin. ea quę dn̄s ad instructionē cōmunē
ꝓ desiderio uro largit⁹ fuerit. duplicato gaudio c̄-
Expl' coll' ABBA SERENI PRIMIORE DE MOBILI- | feremus.
TATE ET SPIRITALIB; NEQUICIIS. Incipiunt cap̄ coll'
EIUSDEM SECUNDE DE PRINCIPALIBUS.

.I. De humani-
tate abb̄ sereni.
.II. Proposicio de diuersitate
nequitiarū cęlestium.
.III. Responsio de multiplici
esca scripturarū scārum.
.IIII. De gemina sententia sup.

intellectum scripturarum sanctarum.
v De eo quod proposita questio
inter illa que media tenen-
da sunt debeat accipi.
vi De eo quod nihil a deo malum cre-
atum sit. / potestatum.
vii De initio principatuum seu
viii De lapsu diaboli et angelorum.
viiii Obiectio quod ruina diaboli
a deceptione eue principi-
um sumpserit. / pena.
x Responsio de initio lapsus
diaboli. / qui decipitur
xi De eisdem qui decipit siue
xii De constipatione demo-
num et inquietudine quam
in hoc aere semper exercent.
xiii De eo quod impugnatione
quam erga homines impen-
dunt etiam aduersum se
commoueant cetere potestates.
xiiii Unde factum est sit ut potes-
tatum seu principatuum
nomina spiritalium nequitie
sortirentur.
xv De eo quod non sine causa
sanctis celestibusque uirtutibus
angelorum siue archange-
lorum nomina sint indita.
xvi De subiectione demonum
quam suis principibus pre-
bent fratris uisione perspecta.
xvii De eo quod singulis homini-
bus duo angeli semper ad-
hereant. / probata.
xviii De differentia nequitie
que aduersis spiritibus
inest per duos philosophos ad-
xviiii De eo quod demones nihil
aduersus homines preuale-
ant. nisi eorum prius mentes
obsederint.
xx Interrogatio de apostatis an-
gelis qui in genesi cum filiabus
hominum concubuisse dicuntur.
xxi Absolutio proposite questionis.
xxii Obiectio que ad modum
generis et cum filiabus ca-
in prophana commixtio ante
interdictum legis potuerit
imputari. / obnoxii.
xxiii Responsio quod naturali
legi ab initio homines
iudicio seu pene fuerint
xxiiii De eo quod iuste puniti sint
hi qui ante diluuium
peccauerunt. / pater eius.
xxv De diabolo quod dicitur in eu-
angelio quomodo intelligendum
sit quia mendax est et

Explicit capitula. Incipit collatio abbatis sereni secunda de principalibus [patibus]. I.

Consummatis que diei sollemnitas exigebat. et ecclesie congregacione dimissa, reuersi ad cellam senis. refecti primum lautissime sumus; Nam pro muria que super iecta olei gutta cottidie refectioni solebat apponi. modicum liquaminis miscuit. et olei quiddam solito propensius superfudit; Nam illam olei guttam ob hoc unusquisque cottidie refecturus instillat. non ut ei ex hoc gustus quandam percipiat suauitatem. quippe cuius tantus est modus. ut uix ipsius gutturis ac faucium meatus non dicam lenire sed pertransire sufficiat. sed ut hoc usu iactanciam cordis que pro abstinentie destrictione blande solet ac latenter irrepere stimulos elationis obtundat. quia quanto abstinentia ipsa ocultius exercetur nulloque homine teste perficitur, tanto subtilius ocupatorem suum. temptare non desinit; Deinde apposuit sale frictum. oliuas ternas. quibus super hec intulit canistrum habens cicer frictum quod illi trogalia uocant; Ex quibus quina tantum sumpsimus grana. mixaria bina. caricas singulas; Hunc enim numerum illa heremo quemquam excessisse culpabile est; Quare refectione transacta. repromissam questionis absolutionem cum reposcere cepissemus. proferte inquit senex interrogationem uestram. cuius in hanc horam distuleramus indaginem. II.

Tunc germanus; Unde quesumus tanta uarietas aduersariarum potestatum contra hominem. ac diuersitas ista processit. quas beatus apostolus ita dinumerat. non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus principatus. aduersus potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequicie in celestibus. Et iterum; Neque

angli. neq; principat(us). neq; uirtutes. neq; creatura alia pote-
rit nos separare a caritate di. que est in xpo ihu dno
nro. Unde ergo tante malicie emula nobis emersit ad-
uersitas. an ad hoc potestates istas a dno conditas esse
credendu e. ut his contra homine gradib; atq; ordinibus
Serenus. Diuinaru scripturaru .III. militarent.
auctoritas de his in quib; nos uoluit dns erudire: queda
etia his qui acumine ingenii carent. ta lucide et eui-
dent effata e. ut non solu nulla occultioris sensus ob-
scurent seu uelent umbra. s; ne ullo quide patroci-
nio interptacionis indigeant. & insup ficie uocis ac litte-
re. suos intellect(us) ac sentencias pferant. queda u ita
contecta. & quib;da sunt obscurata misteriis. ut eorum
discussione & intellectu in misu nobis exercitii capum ac
sollicitudinis reseruaret; Qua re. multas ob causas dm dis-
pensasse manifestu est;. primu ne sacramenta diuina nullu
habentia spiritualis intellect(us) uelamen obductu cunctis
hominib;. id e. ta fidelib; qua pfanis equali scientia &
noticia panderent. & p hoc int inertes ac studiosos
nulla eet uirtutis prudentieq; distantia. tu ut etia
int ipsos domesticos fidei du intellectuu spatia cora
eis in misa tendunt. essent in quib; & desidiosoru ar-
gueret ignauia. & studiosoru alacritas atq; indus-
tria pbaret. ideoq; satis pprie scriptura diuina
agro opimo ac fertili coparat. qui cu multa gignat
ac proferat que ad hominu uictu sine aliqua ignis
coctione pficiant. queda nisi prius flamme calore
mitigata atq; mollita omne asperitate sue de-
posuerint cruditatis. uel incongrua usib; humanis.
uel noxia sentiunt. non nulla u utriq; usui apta

nascuntur. ut nec incocta sua cruditate displiceant uel offendant. & tamen ignis calore decocta salubriora reddantur; Plura quoque ad escam tantummodo irrationabilium iumentorum et animalium uel ferarum ac uolucrum proferuntur. cibis hominum minime profutura. que etiam in sua asperitate manentia absque ulla ignis confectione in talem iumentis conferunt saturitatem; Quam rationem satis euidenter aspicimus in hoc uberrimo spiritualium scripturarum paradiso contineri. in quo ita quedam significatione littere plana ac luculenta resplendent. ut cum sublimiore interpretatione non egeant. simplici tantum littere sono abunde pascant ac nutriant audientes. ut est illud. audi israhel dominus deus tuus deus unus est. & diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. & ex tota anima tua et ex tota uirtute tua. Quedam autem si et allegorica explanatione extenuata non fuerint. et spiritualis ignis examinatione mollita. nullo modo ad salutarem interioris hominis cibum sine corruptionis labe peruenient. magisque ex eorum perceptione lesio quam utilitas aliqua subsequetur. ut est illud. sint lumbi uestri precincti et lucerne ardentes. et qui non habet gladium uendat tunicam suam & emat sibi gladium. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me. non est me dignus; Id quidam destructissimi monachorum. habentes quidem zelum dei sed non secundum scientiam simpliciter intellegentes. fecerunt sibi cruces ligneas. easque iugiter humeris circumferentes. non edificationem sed risum cunctis uidentibus intulerunt; Nonnulla uero ad utramque perfectionem id est tam historicam quam allegoricam ita commode ac necessarie capiuntur. ut utraque explanatione uitales sucos anime

sumministret. ut est illud. si quis te percusserit in dexteram
maxillam tuam prebe ei et alteram. et cum persecuntur uos in ciuitate
ista. fugite in aliam. Et si uis perfectus esse. uade et uende omnia que
habes. et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et ueni se
quere me; Producit sane et fenum iumentis. quibus pabulis
omnis scripturarum repleti sunt campi. simplicem scilicet pu
ramque narrationem historice lectionis. qua simpliciores quoque
ac minus capaces perfecte et integre rationis. de quibus dicitur. homi
nes et iumenta saluabis domine. secundum statum ac mensure sue condi
cionem. ad opus tantum ac laborem actualis uite. uegeciores ro
bustioresque reddantur. III. Quam obrem de
his que apta explanatione prolata sunt. nos quoque constanter
possumus definire. audenterque nostram proferre sententiam.
Ea uero que meditacioni et exercicio nostro reseruans obtec
ta sanctis scripturis spiritus diuinus inseruit. quibusdam ea uolens
indiciis et opinionibus colligi. ita pede temptim debent cau
teque conferri. ut sit eorum assertio uel confirmacio indisputan
tis uel suscipientis arbitrio collocata. Non numquam enim cum
super una re diuersa promatur sententia. potest utrumque rationabi
lis iudicari. et sine detrimento fidei uel fixe uel medie
suscipi. idem ut ei nec plena crudelitas credulitas nec ab
soluta refutatio deputetur. priorique sequens opinio dero
gare non debeat. cum neutra earum fidei inueniatur obsistere.
quale est illud quod helias uenerit in iohanne. et iterum
sit aduentum domini precessurus. et de abominatione desolatio
nis quod steterit in loco sancto. per illud simulacrum iouis quod ie
rosolimis in templo positum legimus. et iterum sit habere habeat
in ecclesia per aduentum antichristi. illaque omnia que in eua
ngelio sequuntur. que et impleta ante captiuitatem ie
rosolimorum. et in fine mundi huius intelliguntur implenda.

l. quib; neut̄ opinio impugnat aliā. nec sequentē prior intel
lectus euacuat. .V. Et ideirco pposita a uob questio
licet non satis uideat̄ nec frequent̄ int̄ homines uentila
ta. nec aput plurimos pateat. et ex hoc ipso apud aliquos
ea que pferem forsitan uideant̄ ambigua: ita debem
nostrā tēperare sententiā. quo fidei trinitatis nihil
pˀiudicant. ut int̄ illa habeant̄ que medie sunt tenen
da. quāq̄m non tali opinione qualis suspicionib; tantū
et coniecturis colligi solet. s; manifestis scripturarū testi
moniis omīa cōpbentur. .VI. Absit ergo ut
dm̄ quicquā creasse cōfideamur. qd' substancialit̄ malū
sit. dicente scriptura. omīa que fec̄ ds̄ bona ualde. Si
enī adō tales isti creati s̄. ut ad hoc facti. ut hos mili
cie gradus teneant. ac sēp deceptionib; et ruinis homi
nū uacent. ēē pdicte scripture sententiā in famā
bim dm̄ uelut creatorē atq; inuentorē malorū. qd' scili
cet pessimas uoluntates ac naturas ipse cōdiderit. ad
hoc eas creans ut sēp in nequitia pseuerantes. nūquā tnsi
re possint in bone uoluntatis affectū. Hanc igit̄ ratio
nē diūsitatis hui' tdicione patrū de sanctarū scriptu
rarū fonte pcepimus. .VII. Ante condicioēm
hui' uisibilis creature: spirituales celestesq; uirtutes dm̄
fecisse. que p hoc ipso qd' scirent se a totanta beatitudinis
glām beneficio creatoris ex nihilo fuisse pductas. ppe
tuas ei grās referentes indesinent̄ ei laudib; inhere
rent. nemo fidelium dubitat. Nec enī existimare debe
mus creationis & opificii sui pncipia ab hui' mundi
cōstitutione dm̄ pmū inchoasse. quasi in illis anterio
rib; atq; innumeris seculis ab omni pˀuidencia et dis
pensatione diuina fuerit ociosus. ac tāquā n̄ habens

Nb; Non enim q̄s fixas atq; inmobiles natiuitatis seu nature sue conditiones q̄libet industria poterit immutare. nec ullom ualebit n̄ ēē qd' nat' ē. quemadmodum ne nos quidē conditionē mortis euadere: qui ob adq; peccm mortales nascimur, nec angli mortales effici qui ita creati s̄. ut mori non possint

in quos bonitatis suę exerceret beneficia. solitarius atque ab omni munificentia alienus fuisse credatur. quod de illa immensa ac sine principio et incomprehensibili maiestatę. satis humile est incongruumque sentire. ipso domino de illis potestatibus hęc dicente. quando facta sunt simul sidera. laudauerunt me uoce magna omnes angeli mei; Qui ergo intersunt creationi siderum. ante istud principium. in quo factum dicitur celum et terra. creati fuisse manifestissime comprobantur. quippe qui pro istis omnibus uisibilibus creaturis quas uidebant ex nihilo processisse. creatorem magna uoce referuntur et cum admiracione laudasse; Ante istud ergo temporale principium. quod a moyse dicitur. quodque mundi huius secundum istoricum. immo iudaicum sensum signat ętatem. saluo scilicet nostro sensu. quo nos interpretamur omnium rerum ac christum esse principium in quo omnia creauerat pater secundum illud. omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil. Ante istud inquam geneseos temporale principium. omnes illas potestates celestesque uirtutes deum creasse non dubium est. quas apostolus per ordinem dinumerans. ita describit; Quia in christo condita sunt uniuersa. siue quę in celis siue quę in terra. uisibilia et inuisibilia. siue angeli. siue archangeli. siue troni. siue dominationes. siue principatus. siue potestates. omnia per ipsum et in ipso creata sunt.

VIII.

De istorum itaque numero non nullos principes fuisse collapsos lamentatio ezechielis. siue esaię manifestissime docet. in quibus principem tyri. uel illum luciferum qui mane oriebatur flebili planctu cognoscimus lamentari; Et de illo quidem dominus ita ad ezechiel; Fili hominis. leua planctum super principem tyri. et dices ei. Hec dicit dominus deus tuus; Tu signaculum similitudinis. plenus

sapiencia. perfectus decore: in deliciis paradisi dei fuisti. omnis lapis
preciosus operimentum tuum. sardius. topazius. et iaspis. chrisolitus.
onix. et berillus. saffirus. carbunculus et smaragdus; Au-
rum opus decoris tui. et foramina tua in die qua conditus es prepa-
rata sunt; Tu cherub extentus et protegens. et posui te
in monte sancto dei; In medio lapidum igneorum ambulasti. per-
fectus in uiis tuis a die conditionis tuae. donec inuenta est
iniquitas in te; In multitudine negotiationis tuae: re-
pleta sunt interiora tua iniquitate et peccasti. et
eieci te de monte dei et perdidi te; O cherub protegens
in medio lapidum igneorum. Eleuatum est cor tuum in decore tuo.
perdidisti sapientiam tuam a decore tuo. In terram proieci te. ante
faciem regum dedi te: ut cernerent te; In multitudine
iniquitatum tuarum. et iniquitate nogociationis tuae.
polluisti sanctificationem tuam; Esaias quoque de illo; Quomodo
cecidisti de caelo lucifer. qui mane oriebaris. corruisti in
terram qui uulnerabas gentes. qui dicebas in corde tuo. in
caelum conscendam. super astra dei ponam solium meum. sedebo in mon-
te testamenti in lateribus aquilonis. ascendam super altitudinem
nubium. ero similis altissimo; Quos tamen non solos ex illo
beatissimae stationis apice corruisse. scriptura commemo-
rat. dicens tertiam partem stellarum draconem illius secum par-
tem protraxisse; Unius quoque apostolorum euidenti dicitur; Angelos
uero qui non seruauerunt suum principatum sed reliquerunt do-
micilium suum. in iudicium magni et diei uinculis aeternis sub
caligine reseruauit; Illud etiam quod ad nos dicitur.
uos autem sicut homines moriemini. et sicut unus de princi-
pibus cadetis. quid aliud quam multos principes cecidis-
se significat. quibus indiciis ratio diuersitatis huius ista
colligitur. has differentias ordinum quas instar sanctarum

celestiū q; uirtutū. aduerse potestates habere dicuntur. uel
ex illi' anterioris ordinis gradu inquo una queq; creata fu-
erat. nunc etiā retentare. uel certe decelestib; deuolutas
adsimilitudinē illarū uirtutū que ibidē pseuerant. pro
nequicie sue merito. in q͂ una queq; inmaliu creuit. hos
int̃ se gradus et ordinū uocabula inparte contraria uindicasse;

Germanus; Hos actenus credebam' causam atq; inicium . VIIII .
ruine. seu puaricationis diabolice. q̄ de angelica statione
deiect' ē. inuidiā specialit̃ extitisse. quando adam et
euā liuida calliditate decepit. X. Serenus; Non
ēē istud puaricationis illi' seu deiectionis initiū geneseos
lectio manifestat. que ante illorū deceptionē. serpen
tini nominis nota eū credidit inurendū dicens. serpens
aut̃ erat sapiencior. siue ut hebraici exp̄mūt libri. cal
lidior cunctis bestiis t̃re. quas fecit dn̄s ds̄; Intelligitis g͂
quod ante illam circūuentionē p̄mi hominis deangelica disces-
serat sanctitate. ita ut non soliu nominis hui' insigniri
mereret infamia. s; etiā innequitie tergiuersacione
ceteris pferret bestiis t̃re; Non enī tali uocabulo scriptu
ra bonū angelū designasset. nec de his qui in illa beatitu-
dine pseuerant diceret. serpens erat aut̃ sapientior om-
nib; bestiis terre. nā hoc cognomen ñ soliu gabrieli uel
michaheli nullom possit aptari. s; ne bono quidē cuiquā
homini cueniret; Apertissime itaq; et serpentis uocabu
lū et cōparatio bestiarū non sonat angeli dignitatem.
s; puaricatoris infamiā; Deniq; liuoris ac seductionis mate
ria. qua ut hominē deciperet instigat' est. deanterioris
ruine extitit causa. quod scilicet delimo t̃re nupme
figuratū. adillā eū gl̃am cerneret euocandū. unde cū
eēt unus de p̄ncipib;. se meminerat corruisse. et idcirco

p̄orẽ ei lapsũ. quo sup̱biendo corruerat. quo etiã serpens
meruerat nuncupari. secũda ruina p̱ inuidiã subsecuta ẽ. Que
inueniens eũ adhuc aliquid in se secretũ habentẽ. ita ut
etiã cuiusdã colloquii atq; consilii cũ homine posset habere
c̃sortiũ. sententia dñi utilit̃ nimia deiectꝰ ẽ. ut non iam
sicut ante sublime aliquid intuens et excelsius incederet.
viii. s; ut solo coherens reperet. et humiliatꝰ sup̱ uentrẽ. terre
nis uiciorũ escis et operib; pasceret̃. occultũ deinceps pub
licans inimicũ. ac ponens int̃ ipsũ et hominẽ utiles inimici
tias. salutaresq; discordiã. ut dũ cauetur tãquã hostis noxi
amicitiis fraudulenti. ulteriꝰ homini nocere ñ posset. xi.
I n quo tam̃ et illud nos p̃cipue debet instruere ut a malis
c̃siliis declinemꝰ. quod licet decepcionis auctor c̃grua pena
et c̃dẽpnatione plectat̃. ne ille quidẽ qui seducit̃ supplicio
careat. licet aliquantulo leniore quã ille qui auctor de
cepcionis extiterit. quod hic expressum planissime
cernimꝰ. Adã nãq; qui seductꝰ ẽ immo ut apli uerbis elo
quar qui seductꝰ ñ ẽ. s; seducte adquiescens. ad inextricabilẽ
uidet̃ accessisse c̃sensũ. sudore uultꝰ ac labore tantum
condẽpnat̃. Cui tam̃ illi ñ p̱suã. s; p̱ terre maledictionẽ
sterilitatẽq; decernit̃. mulier û que huiꝰ rei p̱suasor ex
titit. multiplicationẽ gemituũ ac dolorũ atq; tristicie
p̱meret̃. p̱petuo pariter iugo subiectionis addicta. Ser
pens aũt qui p̃miꝰ incentor huiꝰ offense ẽ. p̱henni male
dictione multatur. Quã ob rẽ sũma sollicitudine et circũ
spectione cauendũ ẽ a c̃siliis p̃uis. quia sicut auctorẽ pu
niunt. ita deceptũ nec peccato faciunt carere nec pena.
xii. T anta uero spirituũ densitate c̃stipatꝰ ẽ aer iste. qui in
ter celũ t̃raq; diffundit̃. in quo ñ quieti ociosiq; p̱uo
litant. ut satis utilit̃ humanis aspectib; eos p̱uidentia

diuina subtraxerit. Aut enĩ terrore concursus eorũ uel hor-
rore uultuum. inquos se ꝓuoluntate sua cũ libitũ fuerit
transformant atq; conuertunt. intolerabili formidine
homines consternarent̃ atq; deficerent. nequaquã ualen-
tes hec carnalibus oculis intueri. aut certe nequiores
cottidie redderent̃ exemplis eorũ iugib; et imitacione
uiciati. et ꝑhoc int̃ homines et inmundas atq; ęthereas
potestates. fieret noxia quedã familiaritas ac ꝑniciosa
coniunctio. Quia hec flagitia quę nunc int̃ homines
admittunt̃. uel parietũ septis. uel locorũ int̃ uallo. et
quadã uerecundię confusione cęlant̃. quę si aperta
iugit̃ uisione conspicerent̃. admaiorẽ furoris incita-
rentur insaniã. nullo scilicet int̃ ueniente tẽporis
puncto. quo ab istis scęlerib; eos cernerent desinentes.
quippe quos nulla lassitudo carnalis. seu ocupatio fami-
liaris rei ac sollicitudo cottidiani uict⁹ quẽadmodum
nos aceptis intentionib; etiã inuictissimos. non nũquã
cessare cõpellunt. XIII. Has nãq; impugna-
ciones quib; homines impetunt. etiã contra se inuicẽ
eos affectare certissimum ẽ. Nam discordias atq; con-
flict⁹ sup nonnullis gentib; ꝑquadã sibi nequicię uer-
nacula familiaritate susceptis. indefesso certamine si-
militer exercere non desinunt. Quod etiã inuisione
danihelis ꝓphetę manifestissime legim⁹ figuratũ. angelo
gabrihel ita narrante. noli timere danihel. quia ex
die primo quo posuisti cor tuũ adintelligendũ ut te
affligeres inconspectu dĩ tui. exaudita sunt uerba tua.
et ego ueni ꝓpter sermones tuos. Princeps autẽ regni
ꝑsarũ restitit mihi uiginti et uno diebus. et ecce
michahel unus deprincipibus primis. uenit in adiutoriũ

meum. et ego mansi ibi iuxta regem persarum. Veni autem ut docerem te. que uentura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Quem principem regni persarum aduersariam potestatem esse que fauebat genti persarum inimice populo dei. minime dubitandum est. quique ad impediendam utilitatem quam uidebat per absolucionem questionis pro qua propheta dominum exorauerat ab archangelo ministrandam. uiens semetipsum. ne ocius ad danielem salutaris angeli consolatio perueniret. deique populum cui gabrihel archangelus preerat confortaret. obiecit. Qui tamen ait ne tunc quidem ob impugnationis illius uementia uehementiam se ad eum peruenire potuisset. nisi in adiutorium sibi michahel archangelus aduenisset. et occurrens principi regni persarum seseque conflictui eius interserens et opponens. eumque ab ipsius impugnatione defendens. ad inductionem instructionem prophete post uicesimum et unum diem peruenire fecisset. Et post pauca. Et ait inquit angelus. Numquid scis quare uenerim ad te. Et nunc reuertar ut prelier aduersus principem persarum. Cum enim ego egrederer. aparuit princeps grecorum ueniens. Verumtamen annunciabo tibi quod expressum est in scriptura ueritatis. et nemo est adiutor meus in his omnibus. nisi michahel archangelus. princeps uester. Et iterum. In tempore illo consurget michahel princeps magnus. qui stat pro filiis populi dei. Legimus ergo grecorum quoque principem similiter alium nuncupari. qui utique fauens genti sibi subdite. tam populo israhelis quam nacioni persarum. inde batur aduersus. Ex quo liquido peruidetur quod discordias gentium et conflictus ac simultates. quas inter se istis instigantibus gerunt. etiam contra se aduerse exerceant potestates. et illarum uel uictoria gaudeant. uel diminutione crucientur. et ob hoc non possint inter se esse concordes. dum unus

quisq; pro his quib; preē contra alterius gentis psule inquieta
semp emulatione contendit. XIIII. Hos ergo pter illā
quas superius exposuim opiniones. etiā idcirco dici prin-
cipat uel potestates euidenti possumus ratione colligere:
quod scilicet uel diuersis gentibus dominentur ac psint.
ul certe quod inferiores sps atq; demonia dequibus
euangelia legiones eē ppa ipsorū confessione testant.
suos exerant pncipat; Non enī dominationes dici possūt.
nisi habeant inquos dicionē sue dnationis exerceant.
nec potestates aut pncipat uocari queunt. nisi fuerit
sup quos sibi uendicent pncipat; Quod etiā ineuange-
lio designari ablasphemantib; phariseis manifestissime
reperimus; In belzebub principe demoniorum. hic eicit
demones. Nā et rectores tenebrarū legim appellari: et
aliū mundi hui principē nuncupari, Quos tamē grad
beat apls infuturū cū omīa fuerint xpō subiecta asse-
rit uacuandos. cū tdiderit inquiens regnū dō et patri.
cū euacuauerit omnē principatū et potestatē. et dña-
tionē: quod utiq; non alit fiet. nisi fuerint de ipsorum dicio-
ne sublati. supra quos in hoc seculo potestates seu domi-
nationes. uel pncipat administrare noscunt. XV.
Nam quia bone parti eadē ordinū uocabula nō sine
ratione causaue sint indita. et officiorum uel meritorum
seu dignitatū sint nomina: nulli dubiū est, Et enī de officio
nunciandi. angelos. idē nuncios manifestū ē appellari:
et archangelos. eo quod ipsi angelis psint. nominis ipsi
ppetas docet; Dnationes etiā abeo quod quib;dā dominent;
Principat quoq; quod habeant quorum sint principes.
et sedes. quod ita scilicet dō cohereant. et domestice ac
familiares ei sint. ut in ipsis uelut inquadā sede diuina

maiestas peculiari requiescat. et quod ammodo meis firmi

Regi autem inmundos spiritus a nequioribus **XVI.** / reclinetur.
potestatibus eisque esse subditos. praeter illa scripturarum testi-
monia quae in euangeliis quoque calumniantibus phariseis
domini legimus responsione descripta. si ego in beelzebub
principe demoniorum eicio demones. etiam perspicue uisiones
et experimenta sanctorum multa nos edocent. Nam cum unus e fratribus
nostris in hac solitudine iter ageret. aduesperante iam
die antrum quoddam reperiens ibidem substitit. uespertinam
nam uolens in eo sinaxim celebrare. Ubi dum psalmos
ex more decantaret. tempus mediae noctis excessit. Cumque
finita sollemnitate. refecturus lassum corpus paululum
resedisset. repente coepit cateruas demonum undique con
fluentes innumerabiles intueri. quae infinita constipa
tione atque ordine longissimo procedentes. aliae praeibant
principem suum. aliae sequebantur. qui tandem aliquanto
et magnitudine procerior cunctis. et aspectu terribilior
aduenit. ac posito solio. cum in tribunali quodam sublimis-
simo consedisset. uniuscuiusque actus diligenti coepit exa-
minatione discutere. illosque qui nec dum se circumuenire
aemulos suos potuisse dicebant. uelut inertes ignauosque
a conspectu suo cum nota et iniuria iubebat expelli.
spatia temporis tanti et opus manium inpensum. cum fre-
mitu furoris exprobrans. illos uero qui se nunciabant
consignatos sibimet decepisse. summis laudibus cum
exultatione ac fauore cunctorum. ut fortissimos bella-
tores ad exemplum cunctorum gloriosissimos coram omnibus
emittebat. In quorum numero cum quidam nequissimus
spiritus. utpote quendam triumphum sublimissimum delatu-
rus laetior aduenisset. nomen monachi obtime cogniti

designauit. asserens post quindecim annos quibus eum iugiter ob-
sedisset. tandem aliquando se preualuisse. ut eum eadem ipsa nocte
ruina fornicationis elideret. Nam asserebat se quandam sacram
puellam non solum impulisse. ut stupri crimen incurreret. sed etiam
persuasisse. ut eam sibi iure coniugii retentaret. Super cuius re-
latione. cum immane cunctorum gaudium fuisset exortum. summis
a principe tenebrarum laudibus eleuatus magnisque preconiis co-
ronatus abcessit. Aurora itaque superueniente. cum omnis ab o-
culis euanuisset demonum multitudo. dubitans frater de asser-
tione spiritus immundi magisque id ratus quod molita consuetudi-
nis sue fallacia sibi uoluisset illudere. et innocenti fratri in-
urere crimen incesti. memor euangelice sententie. quod
in ueritate non stetit quia non est ueritas in eo. cum loquitur
quia mendax est et pater eius. Pelusium petiit. ubi illum quem spiritus
immundus asseruit esse deiectum nouerat commorari. Erat
siquidem ille etiam notissimus fratri. quem cum requisisset. reperit
quod eadem nocte qua teterrimus ille demon ruinam eius sue
cohorti uel principi nuntiarat. monasterio pristino dere-
licto uicum petisse. et cum designata puella fuisset lapsu
miserabili deuolutus. xvii. Nam quod unicuique
nostrorum duo cohereant angeli idem bonus ac malus scrip-
tura testatur. et de bonis quidem saluator. ne contempnatis
inquiens unum ex pusillis istis. dico enim uobis. quod angeli
eorum in celis semper uident faciem patris mei qui in celis
est. illud quoque. immittit angelus domini in circuitu timen-
tium eum et eripiet eos. nec non etiam quod in actibus aposto-
lorum de petro dicitur. Quia angelus eius est. de utrisque uero li-
ber pastoris plenissime docet. Si autem consideremus et
illum qui beatum iob expetiit. aptissime instruemur illum
fuisse qui semper insidiatus ei numquam eum ad peccatum potuerit

mentare. et idcirco potestatē a dño poposcisset. uelud qui
non uirtute illius. sed diuina defensione qui illū semper protex-
erit uinceretur; De iuda quoque dicitur; Et diabolus stet ad-
De differentiis sane dęmonū. etiā p illos XVIII. dextris ei;
duos philosophos qui quondā magicis artib; uel iner-
ciam eorū uel fortitudinē. seuāmque nequiciā fuerant fre-
quenter experti. multū cognitionis accepimus; Hii namque
despicientes beatū antoniū uelut imperitum ac sine li-
teris uirū. uolentesque eū si nihil amplius lędere potuissēt
saltē de cella sua magicis prestigiis et circūuentione dę-
monum perturbare. sp̄c ei nequissimos inmiserunt. ad im
pugnationē hanc morsu liuoris adducti. eo quod maxi-
me hominū turbe ad eū uelut famulū dī cottidie conue-
nirent; Cūque ille nunc quidē imprimeret pectori suo frontique
signaculū crucis. nunc uero orationi suppliciter incuba-
te. ne aproximare quidē dirissimi dęmones eidē prorsus
auderent. atque ad eos qui illos direxerant. absque ullo re-
uerterentur effectu. et alios illi inequitia uehementiores
rursus inmitterent. itidemque ipsis incassum suas expen-
dentib; uires atque inaniter redeuntibus. potentiores ni-
hilominus aduersus militē xp̄i uictorē: iterū destinati.
nihil penitus preualerent. eo profecerunt. tales tanteque eorū
insidię tota magica arte quęsite. ut per hęc euiden-
tissime comprobarent. magnā professioni xp̄ianorū inēē
uirtutē. quibus illę tam seuę et tam potentes umbrę: quas
existimabant solē lunamque si ad eas directe fuissent ob
ducere potuisse. hunc non solū nihil lędere. sed ne ad punc-
tū quidē de monastrio suo ualuerunt perturbare; XVIIII
Cumque pro hac admiratione confesti uenientes ad
abbatem antonium. impugnationum suarū magnitu

dinē· et causas atq; insidias patrę fecissent liuoris occulti·
christianos se fieri protinus poposcerunt; Requisito autē
ab illis ꝓditę inpugnacionis die· asserunt se amarissi-
mis cogitationū stimulis tunc fuisse pulsatū; Quo ex
perimento· sētentiā nrām quā hesterno die in collatio
ne ꝓtulimus· probauit ac difiniuit beatꝰ antonius·
nullatenus dęmones posse mentē cuiquā uel corpus in
uadere· nec habere facultatē in cuiuslibet animam pe-
nitus inruendi· nisi eam primū destituerint omnibus
cogitationibus scīs ac spūali contēplatione uacuam
nudamq; reddiderint; Sciendū tamē duobus modis spc̄ im
mundos hominibus obędire; Aut enī sanctitati fide-
liū diuina grā adiuti tunc subduntur· aut sacrificiis
impiorū seu quibusdā carminibus deliniti· uelut fa-
miliaribus adulantur; Qua opinione pharisei quoq;
decepti· arbitrati sunt etiā dominū saluatorem hac arte
dęmoniis imperasse· dicentes· in beelzebub princi-
pe demoniorū hic eicit dęmones· Secundū illā scili
cet consuetudinē qua nōrant suos magos uel malefi
cos ꝑ inuocationē nominis illius· ac ritū sacrificiorum
quo eū delectari et gaudere cognoscunt· uelut domes
ticos eiꝰ habere etiā in dęmones ei subditos potestatē. xx.
Germanus; Quia geneseos lectio paulo ante in
mediū sic dei dispensatione ꝓlata ē· quę nos opor
tune cōmonuit· ut id quod semꝑ discere cupiebamus·
nunc possimus congrue sciscitari· quid etiam de illis
apostatis angelis sentiendū sit optamus agnoscere·
qui se cum filiabus hominū miscuisse dicuntur·
utrum hoc possit spūali naturę· secundū litteram
conuenire; Illud quoq; euangelii testimoniū quod

de diabolo paulo ante dixisti. quia mendax ē et pater eius.
similit̄ desideramus audire: qui nam eius pater intelli-
gendus sit; xxi. Serenus. Duas questiones
non mediocres pariter ꝓtulistis: de quibus quantum
possū eodē quo proposuistis ordine respondebo; Nullomodo
credendum est sp̄uales naturas coire cū feminis carna
liter posse; Quod si aliquando hoc secundum litteram
fieri potuisset: quomodo nunc quoq; id ipsum non uel
raro contingeret. et absq; semine uel coitu uiri aliq̄s
nasci similiter de mulieribus conceptu demonum cer
neremus. cum presertim constet eos libidinum sordi
bus admodum delectari. quas procul dubio ꝑ semet
ipsos exercere quam ꝑ homines mallent. si id ullum
posset impleri: eccl̄astes quoq; id ipsum ꝓnuntiate. qd
est qd fuit. ipsum qd est. et qd est qd factū est. ipsum
quod fiet. et non est omne recens sub sole quod loqua
tur et dicat. ecce hoc nouum est. iam fuit in seculis.
que fuerunt ante nos. Sed ita questio hui' proposi
cionis absoluitur; Post necem abel iusti ne a fr̄icida
et impio omne hominū genus exordium sumeret. in lo
cum fr̄is extincti nascitur seth: qui non solum posteri
tati. sed etiā fraterne iusticie pietatiq; succederet;
Cui' ꝓgenies patris secuta iusticiā. a so ... cietate
et coniunctione cognationis illius que ... nor ... ex cain
sacrilego descendebat semper diuisa p ... mansit:
sicut etiā genealogie discrecio manifeste declarat.
ita dicens: adam genuit seth. seth gen ... uit enos.
enos genuit cainan. cainan genuit malaleel.
malaleel autē genuit iared. iared genuit enoch.
enoch genuit matulasam. matulasam genuit lamech.

lamech genuit noe; hec genealogia. cain. ita diuisa descri
bitur; Cain genuit enos. enos genuit cainan. Cainan gen.
malalehel. malalehel genuit matusalam. matusalam genuit
lamech. lamech genuit iobel et tubal; Itaq; illa generatio
que de seth iusti propagine descendebat. sue linee iugiter
ac nationi primata. in patrum atq; atavi. sanctitate lon-
ga etate durauit. nequaquam scilicet sacrilegiis. ac ma
licia nequissime prolis infecta. que in semet impie
tatis germen. uelut a uetusta uita tradicione retinebat
insertum; Donec ergo perseveraverat inter illos genera
tionis eorum ista discrecio. semen illud seth. ut pote
de optima radice procedens. pro merito sanctitatis. angeli
dei. siue ut diuersa exemplaria continent. filii dei uoca
ti sunt. Et e contrario illi propter impietatem uel suam uel
patrum suorum. et opera terrena filii hominum nuncu
pantur; Cum esset ergo inter ipsos usq; ad illud tempus
hec utilis sanctaq; diuisio. uidentes post hec filii seth.
qui dei filii erant. filias eorum qui de cain progenie nas
cebantur. desiderio pulcritudinis earum succensi acce
perunt de ipsis sibimet uxores; Que viris suis parentum
suorum nequicias infundentes. ab illa eos ingenita sanc
titate ac simplicitate paterna protinus corruperunt;
Ad quos satis congrue directum est illud eloquium;
vos autem sicut homines moriemini. et sicut unus de
principibus cadetis; Qui que ab illa vera phisice
philosophie disciplina. tradita sibi a maioribus ex
ciderunt. quam primus homo ille qui uniuersarum
naturarum institutionem e uestigio subsecutus est potu
it euidenter attingere. suisq; posteris certa ratio
ne transmittere. Quippe qui mundi ipsius infanciam

adhuc teneram et quodammodo palpitantem. rudemque con
spexerat. et in quem tanta fuit non solum sapientię
plenitudo. sed etiam gratia prophetię divina illa insuffla-
tione transfusa. ut universis animantibus nomina ru-
dis adhuc mundi huius habitator imponeret. ac non solum
omnium generum bestiarum atque serpentium furores virus-
que discerneret. sed etiam virtutes herbarum. et arborum.
lapidumque naturas. ac temporum. nec dum expertorum
vicissitudines partiretur. ita ut potuerit efficaciter
dicere. dominus dedit mihi eorum quę sunt scientiam veram. ut
sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elemento
rum. initium et consummationem. et medietatem temporum
vicissitudinum immutationes. et divisiones temporum.
annorum cursus et stellarum dispositiones. naturas anima
lium. et iras bestiarum. vim spirituum. et cogitationes
hominum. differentias arborum et virtutes radicum. et quę
cumque sunt abscondita. et improvisa cognovi. Hanc ergo sci
entiam omnium naturarum per successiones generationum se-
men seth paterna tradicione suscipiens. donec divisum
a sacrilega propagine perduravit. quemadmodum sanc
te perceperat. ita etiam vel ad dei cultum vel ad utilita-
tem vitę communis exercuit. Cum vero impię genera-
tioni fuisset admixtum. res prophanas ac noxias quę pie
didicerat. instinctu quoque demonum deruiavit. curio
sasque ex ea meleficiorum artes. atque prestigia ac magi-
cas superstitiones. audacter instituit. docens posteros
suos ut sacro illo cultu divini nominis derelicto. vel e-
lementa hęc. vel ignem. vel aerios demones. veneraren-
tur. et colerent. Hęc igitur quam diximus curiosarum
rerum noticia. quomodo in diluvio non perierit. ac

super uenientibus seculis innotuerit. licet hoc minime
absolutio propositę questionis exposcat. tamen quia nos
ocasio huius expositionis admonuit. prestringendum bre
uiter puto; Quantum itaq; antiquę traditiones ferunt.
cham filius noe qui superstitionibus istis ac sacrilegis
ac profanis erat artibus institutus. sciens nullum se
posse super his memorialem librum in arcam prorsus
inferre. in quam erat una cum patre iusto. ac sanctis fra
tribus ingressurus. scelestes artes ac profana comenta diuer
sorum metallorum laminis. quę scilicet aquarum corrumpi
inundatione non possent. et durissimis lapidibus insculp
sit. quę peracto diluuio eadem qua celauerat curiosi
te perquirens. sacrilegiorum ac perpetuę nequitię semi
narium. transmisit in posteros; Hac itaq; ratione illa uul
gi opinio qua credunt angelos. uel maleficia uel diuer
sas artes hominibus tradidisse. in ueritate conpleta est.
De illis ergo quemadmodum diximus filiis seth. et fili
abus cain. nequiores filii procreati sunt. qui fuerunt
robustissimi uenatores. uiolentissimi ac truculentissimi
uiri. qui pro enormitate corporum uel crudelitatis atq;
malicię. gigantes nuncupati sunt; Hi namq; finitimos
populari ac rapinas inter homines primi exercere cepe
runt. preda potius exigentes uitam suam. quam sudo
re operis ac labore contenti. et quorum usq; eo scelera
super creuerant. ut expiari mundus alias nisi diluuii
inundatione non posset; Ita ergo filiis seth libidinis
instigatione transgressis. illud mandatum quod ab exordio
mundi huius naturali instinctu diutissime fuerat
custoditum. necesse fuit per litteram legis postea repara
ri. filiam tuam non dabis filio eius uxorem. nec de filiabus

eorum accipies filio tuo: quia seducent corda uestra. ut
discedatis a deo uestro: et sequamini deos eorum ac seruiatis
eis. .xxxii.

Germanus. Merito potuisset illis ex hac presumptione
coniugii crimen transgressionis ascribi: si data fuisset
eis ista preceptio; At cum seiunctionis istius obseruantia.
nec dum aliqua fuisset constitucione prefixa. quem
admodum illis permixtio generis ad noxam debuit in
putari: que nullo fuerat interdicta mandato: Lex
enim non preterita solet crimina. sed futura dampnare:

Serenus; Deus hominem creans .xxxiii.
omnem naturaliter ei scientiam legis inseruit: que
si fuisset ab homine secundum propositum domini ut ce
perat custodita: non utique necessarium fuisset aliam
dari quam litteris postea promulgauit; Erat enim su
perfluum extrinsecus offerri remedium: quod ad huc
intrinsecus uigebat insertum; Sed quia hec ut diximus
penitus corrupta iam fuerat libertate usuque peccandi.
uel ut huius executor ac uindex. et ut ipsius scriptu
re uerbis eloquar. adiutrix adposita est mosaice
legis seuera districtio: ut uel metu pene presentis
non penitus bonum scientie naturalis extinguerent.
secundum prophete sentenciam dicentis. legem dedit
in adiutorium: Que etiam secundum apostolum. peda
gogus uel ut paruulis data fuisse describitur:
erudiens scilicet eos atque custodiens: ne ab illa disci
plina in qua naturaliter fuerant instituti quadam
obliuione discederent; Nam quia sit homini omnis
scientia legis ab initio creationis infusa. hinc ma
nifeste probatur: quod mandata legis absque littere

lectione. ante legē. immo ante diluuium. omnes scōs obser-
uasse cognoscimus; Quem admodū enim scire potuit abel.
nec dum lege mandante. quod de primitiis ouium suarū
et de adipe ipsarū sacrificiū deberet offerre? nisi p insitā
sibi legem naturaliter fuisset edoctus? quem admodū noé
quod mundum uel qđ inmundū eēt animal discreuisset.
non dum hec legali distinguente mandato? nisi scientia na
turali fuisset instructus? unde enoch didicit ambulare
cum dō? nullā legis illuminationē ab aliquo consecutus. ubi
sēm et iafeth legerant turpitudinē patris tui non reuelab.?
ut incedentes retrorsum. patris uerenda uelarent? unde abraham
abrahā. spoliis hostiū que sibi offerebantur ne retributio
nem laboris sui consequeret abstinuit? uel decimas sacerdoti
melchisedech que mosaica lege p̄cipiuntur exsoluit?
unde ide ipse abrahā. unde loht transeuntibus angelis
ac pegrinis. humanitatis iura et ablutionē pedū. nec dum
euanglico choruscante mandato. suppliciter obtulerunt?
unde iob tantam deuotionē fidei. tantā castimonie puri
tatē. tantā humilitatis. mansuetudinis. misericordie. humanita
tis scientiā consecutus est. quantā nunc ne ab illis quidē
qui euanglia memoriter tenent. uidemus impleri? quem
scōrū legimus ante legē ullū legis non obseruasse man
datū? quis illorū non custodiuit. audi isrl̄ dn̄s ds̄ tuus.
dn̄s unus est? Quis non impleuit illorum. n̄ facies tibi
sculptile neq; ullā similitudinē eorū que in celo sunt.
siue que in terra. uel eorū que sunt in aquis subterra?
Quis eorū n̄ obseruabit. honora patrē tuū et matrem?
uel illa que in decalogo subsecuntur. non occides. non
adulterab. n̄ facies furtū. n̄ falsū testimonium dices.
non concupisces uxorem proximi tui. aliaq; his multo

maiora. quibus non solum legis. sed etiam evangelii pervenere mandata.

Ergo intelligimus ab initio deum · xxiii ·
omnia creasse perfecta. nec fuisse quod ordinationem ei principali. velut improvide et imperfecte necesse esset adiungi. si in illo statu ac dispositione qua ab ipso creata sunt universa mansissent. Et idcirco eos qui ante legem immo ante diluvium peccaverunt. iusto iudicio animadvertisse deum probamus. quia transgressi naturalem legem. sine ulla meruerunt excusatione puniri. nec illorum incidemus blasphemiam calumniamque qui ignorantes hanc rationem derogant deo veteris testamenti. ac detrahentes nostre fidei subsannantesque respondent. quid ergo placuit deo vestro. ut post tot annorum milia legem voluerit promulgare. tanta secula passus sine lege transire. Quod si postea melius aliquid adinvenit. apparet eum in primordio mundi inferiora vel deteriora sapuisse. Et post hec velut experimentis edoctum cepisse rectiora prospicere. ac principales ordinationes suas in melius emendare. Quod immense prescientie dei penitus convenire non poterit. nec sine ingenti blasphemia. hec de ipso ab heretica insania proferuntur. dicente ecclesiaste. Cognovi quod omnia que fecit deus ab initio. ipsa erunt in eternum. super illa non est quod addatur. et ab illis non est quod auferatur. Et idcirco iustis non est lex posita. iniustis autem et non subditis. impiis et peccatoribus. sceleratis et contaminatis. Illi namque habentes naturalis atque insite legis sanam atque integram disciplinam. nequaquam lege hac extrinsecus adhibita litterisque descripta. que quasi in adiutorium illi naturali data est. indigebant. Ex quibus aptissima ratione colligitur. nec legem istam perscriptam litteris dari ab initio debuisse. Erat enim hoc superfluum fieri. stante

K K
LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH